

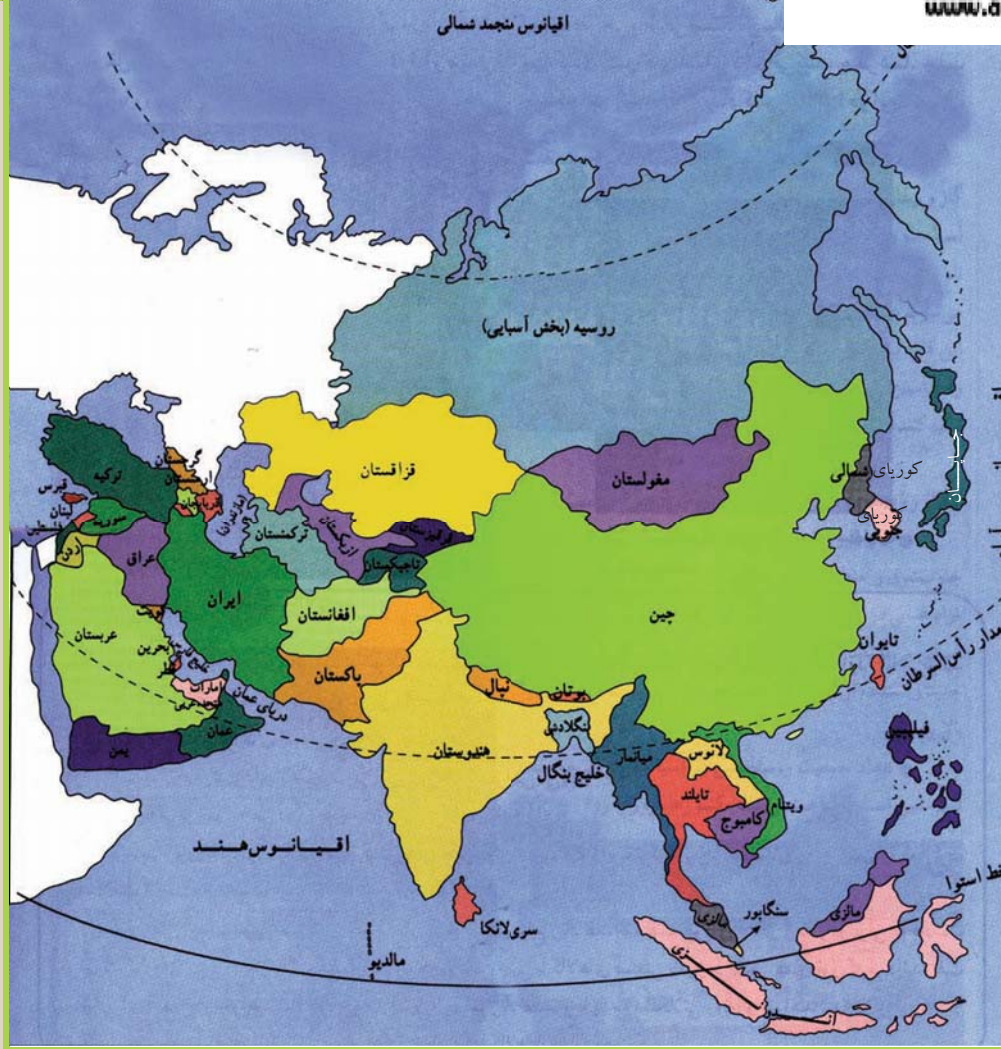
وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی،
تربیه معلم و مرکز ساینس
ریاست عمومی انکشاف نصاب
تعلیمی و تألیف کتب درسی

جغرافیه

صنف ۱۲

کتاب های درسی متعلق به وزارت معارف بوده خرید و فروش آن جدا ممنوع است. با متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد.

۱۳۹۰ ه. ش

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیه

معلم و مرکز ساینس

ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و

تالیف کتب درسی

جغرافیه

صنف دوازدهم

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش

الف

مؤلفان:

سر مولف الحاج نجيب الله (امين افغان)
معاون سر مولف محمد رفيق (مهمند)
محمد رازق بهير

ايديت علمي:

پوهاند غلام جيلاني (عارض)

ايديت زباني:

الحاج محمد عظيم صادقيار

کميته ديني، سياسي و فرهنگي:

مولوي عبدالوکیل
حبيب الله راحل مشاور علمي نصاب تعليمي

کميته نظارت:

دکتور اسدالله محقق معين انکشاف نصاب تعليمي، تربيه معلم و مرکز ساينس
دکتور شير علي ظريفي مسؤل پروژه انکشاف نصاب تعليمي
معاون سر مؤلف عبدالظاهر گلستاني رئيس عمومي انکشاف نصاب تعليمي و تأليف کتب درسي

طرح و ديزاين:

حميد کريمي (سنجد دره يي)

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د توري
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجر دي
هم ایماق، هم پشه بان	براهوي دي، قزلباش دي
لکه لمر پر شنه اسمان	دا هیواد به تل ځلېږي
لکه زړه وي جاویدان	په سینه کې د اسیا به
وايو الله اکبر وایو الله اکبر	نوم د حق مو دی رهبر

بسم الله الرحمن الرحيم

پیام وزیر معارف

معلمان و شاگردان عزیز!

تعلیم و تربیه اساس انکشاف و توسعه هر کشور را تشکیل می دهد، نصاب تعلیمی یکی از عناصر مهم تعلیم و تربیه می باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی های معاصر جامعه وضع می گردد، واضح است که انکشافات علمی و نیازمندی های جامعه همواره در حال تطوّر می باشد؛ بناء لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتبی که امروز در دسترس شما قرار دارد بنا بر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده است، موضوعات علمی مفید در آن اضافه شده است، فعال نگه داشتن شاگردان در عملیه تدریس جزء پلان تدریس گردیده است.

امیدوارم تدریس این کتاب با استفاده از روش های آموزش فعال مطابق رهنمود ها و پلان تعلیمی تعیین شده صورت گیرد، و اولیای شاگردان نیز در تعلیم و تربیه با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا اهداف و آرزوهای نظام معارف بر آورده گردیده، نتایج و دست آوردهای خوبی برای شاگردان و کشور ما داشته باشد.

باور دارم که معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی مسؤولیت خود را صادقانه اداء می نمایند.

وزارت معارف همواره تلاش می نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات دین مبین اسلام، حس وطن دوستی و معیار های علمی با در نظر داشت نیازمندی های مبرم جامعه ما انکشاف نماید. در این عرصه از تمام شخصیت های علمی و دانشمندان تعلیم و تربیه کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائه نظریات و پیشنهادات سالم و مفید خویش مؤلفان ما را در بهبود بیشتر تألیف کتب درسی یاری نمایند.

از همه دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشور های دوست که در تهیه و تدوین نصاب تعلیمی جدید و طبع و توزیع کتب درسی همکاری نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی می نمایم.

و من الله التوفیق

فاروق وردگ

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فصل اول - سرحدات و تشکيلات اداري

۱	درس اول - حدود اربعه و موقعیت
۵	درس دوم ۱-۲ سرحدات شمالی
۹	درس سوم ۱-۳ سرحدات شمال شرقی
۱۳	درس چهارم ۱-۴ سرحدات شرقی و جنوبی
۱۴	درس پنجم ۱-۵ سرحدات غربی
۲۱	درس ششم ۱-۶ تشکيلات اداري

فصل دوم نفوس و ترکیب قومی در افغانستان

۲۵	درس هفتم ۱-۲ نفوس و اهمیت آن در انکشاف کشور
۲۹	درس هشتم ۲-۲ احصائیه و توزیع جغرافیای نفوس
۳۱	درس نهم ۲-۳ رشد نفوس و اوسط عمر
۳۵	درس دهم ۲-۴ کیفیت نفوس و ترکیب قومی در کشور
۳۹	درس یازدهم ۲-۵ مهاجرت های داخلی و خارجی و جابجاشدن نفوس

فصل سوم - دین و زبان؛

۴۳	درس دوازدهم ۳-۱ دین
۴۷	درس سیزدهم ۳-۲ زبان

فصل چهارم - مواصلات و ارتباطات

۵۱	درس چهاردهم ۴-۱ اهمیت مواصلات
۵۵	درس پانزدهم ۴-۲ حمل و نقل زمینی
۵۹	درس شانزدهم الف. چند نوع وسایل حمل و نقل زمینی را می شناسید؟
۶۳	درس هفدهم ب. راجع به شاهراه های مهم کشور چه میدانید؟
۶۹	درس هجدهم ۴-۳ راجع به حمل و نقل هوایی چه میدانید؟
۷۳	درس نوزدهم الف. میدان های هوایی کشور
۷۷	درس بیستم ۴-۴ ارتباطات (Communication)
۸۱	درس بیست و یکم ب. پُست post در افغانستان
۸۵	درس بیست دوم ج- تلفون و موبایل در افغانستان
۸۹	درس بیست سوم د- انترنت، ایمیل و فکس

فصل پنجم نفوس و نژاد

۹۳	درس بیست و چهارم ۵-۱ توزیع و تراکم نفوس در جهان
۹۹	درس بیست و پنجم ۵-۲ مشکلات افزایش و کمبود نفوس جهان
۱۰۵	درس بیست و ششم مشکلات و کمبود نفوس فعال اقتصادی در بعضی کشورهای جهان
۱۰۹	درس بیست و هفتم ۵-۳ مهاجرت ها و عوامل آن
۱۱۳	درس بیست و هشتم مهاجرت های جهان و عواقب آن

۱۱۷	درس بیست و نهم الف- نژاد
۱۲۱	درس سی ام ب- تقسیمات جغرافیایی نژادها
	فصل ششم - ادیان و زبانهای جهان
۱۲۷	درس سی و یکم ۶-۱ راجع به ادیان مهم جهان چه میدانید؟
۱۲۹	درس سی و دوم الف- دین اسلام
۱۳۳	درس سی و سوم ب- راجع به دین مسیحیت چه میدانید
۱۳۷	درس سی و چهارم ج- راجع به آیین تائوئیزم Taoism و شتوئیزم چه میدانید؟
۱۳۹	درس سی و پنجم د- راجع به آیین های بودایی و هندوئیزم چه میدانید؟
۱۴۱	درس سی و ششم ۶-۲ زبانهای مهم جهان
۱۴۷	درس سی و هفتم الف- زبان عربی
۱۵۱	درس سی و هشتم ب- زبان انگلیسی
۱۵۵	درس سی و نهم ج- زبان لاتینی (فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی)
۱۵۹	درس چهلم د- زبان جرمنی
۱۶۱	درس چهل و یکم - راجع به زبان های چینی، جاپانی و اندونیزیایی چه میدانید؟
۱۶۳	درس چهل و دوم و- زبان بالتیک- لیتوانی و سلاوی
۱۶۵	درس چهل و سوم ز- زبان هندی و اردو
	فصل هفتم - ارتباطات
۱۶۷	درس چهل و چهارم ۷-۱ ارتباطات و جهانی شدن
۱۶۹	درس چهل و پنجم انواع عمده وسایل ارتباطی یا (Telecommunication)
۱۷۱	درس چهل و ششم پُست post در جهان
۱۷۳	درس چهل و هفتم تلفون و موبایل در جهان
۱۷۵	درس چهل و هشتم فکس Fax در سطح جهان
۱۷۷	درس چهل و نهم انترنت و ایمل در سطح جهان
۱۸۱	درس پنجاهم ۷-۲ شبکه ماهواره یی
	فصل هشتم مشکلات جهانی محیط زیست
۱۸۵	درس پنجاه و یکم ۸-۱ مشکلات جهانی محیط زیست
۱۸۹	درس پنجاه و دوم وسایط نقلیه
۱۹۱	درس پنجاه و سوم تأثیر فابریکه ها بالای محیط زیست
۱۹۵	درس پنجاه و چهارم ۸-۲ زباله های صنعتی
۱۹۹	درس پنجاه و پنجم ۸-۳ خطرات نازک شدن طبقه اوزون
۲۰۳	درس پنجاه و ششم تخریش طبقه اوزون
۲۰۷	درس پنجاه و هفتم ۸-۴ قطع جنگلات
۲۱۱	اصطلاحات

۱،۱- حدود اربعه و موقعیت

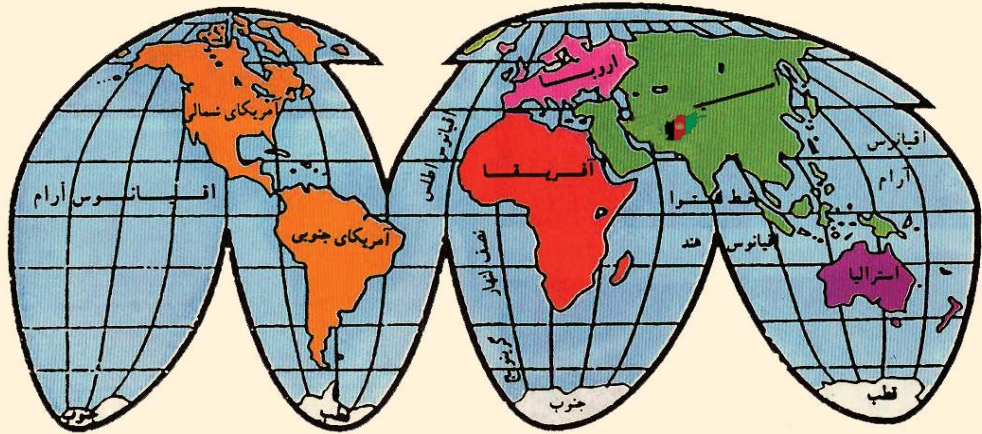
در مورد موقعیت و حدود افغانستان چه میدانید؟

در براعظم آسیا دوازده کشور محاط به خشکه واقع است که یکی از آن‌ها جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشد، با خصوصیات برجسته طبیعی خویش یک کشور کوهستانی را در آسیای جنوبی تشکیل داده و با داشتن قدامت تاریخی و مدنیت پنج هزار ساله خود کشور باستانی را در آسیا معرفی می‌دارد. افغانستان در نیم کره شمالی بین عرض البلد های ۲۹ درجه ۲۲ دقیقه و ۵۳ ثانیه و ۳۸ درجه، ۲۹ دقیقه و ۲۸ ثانیه شمالی و در نیم کره شرقی بین طول البلد های ۶۰ درجه، ۲۸ دقیقه و ۴۱ ثانیه و ۷۴ درجه، ۵۱ دقیقه و ۴۷ ثانیه شرقی موقعیت دارد. مساحت افغانستان ۶۵۲۰۰۰ کیلومتر مربع است که از نظر مساحت بزرگتر از هریک کشورهای اروپایی می‌باشد. افغانستان در براعظم آسیا از لحاظ مساحت به درجه دوازدهم ۱ قرار می‌گیرد. نفوس افغانستان در سال ۱۳۸۸ هـ ش در حدود ۲۶ میلیون نفر تخمین شده است. طول اعظمی افغانستان از نقطه شرقی یعنی دره یولی الی غربی ترین نقطه یعنی ذوالفقار ۱۲۰۰ کیلومتر و عرض اعظمی آن از منطقه خماب در شمال الی کوه های چگایی در جنوب ۹۱۲ کیلومتر می‌باشد.

۱- کشورهای که در براعظم آسیا بزرگتر از افغانستان است عبارت اند از: روسیه، چین، هند، عربستان سعودی، ایران، منگولیا، قزاقستان،

اندونزی، پاکستان، ترکیه و برما.

موقعیت افغانستان در جهان

نزدیکترین فاصله افغانستان با بحر هند به صورت مستقیم از جنوب غرب کوتل مزاری واقع در کشتگان غر و لایت هلمند الی نزدیکترین ساحل بحیره عرب در حدود ۳۹۰ کیلومتر است. جمهوری اسلامی افغانستان از طرف شمال متصل است به جمهوری های تاجکستان، ازبکستان و ترکمنستان آسیای میانه. از طرف غرب متصل است به جمهوری اسلامی ایران، از طرف شرق و جنوب سرحدات کشور ما متصل است با جمهوری اسلامی پاکستان که به واسطه خط تحمیلی دیورند که از قلب قبایل پشتون ها میگذرد، نشانی شده است از این لحاظ مردم افغانستان آنرا به رسمیت نشناخته اند. به طرف شمال شرق، افغانستان در یک فاصله تقریباً ۹۲ کیلومتر با ولایت سنکیانگ جمهوری مردم چین هم سرحد می باشد. عرض افغانستان در قسمت پامیر در حدود ۲۴ کیلومتر میرسد که تاجکستان را از کشمیر پاکستان جدا میسازد.

موقعیت جغرافیایی افغانستان در سر راه آسیای مرکزی از نظر سیاست و اقتصاد این منطقه بسیار

۱- سرحد طبیعی بین افغانستان و دولت هند بر تانوی دریای سند و سواحل جنوبی بلوچستان بوداما بر اساس دسیسه انگلیس ها توسط معاهده گندمک و دیورند قسمتی از خاک افغانستان، از بیکر آن جدا گردید و سرحد افغانستان از پامیر وواخان تا بلوچستان تعیین شد که بر اساس آن مناطق چمن، پشین، وزیرستان، کرم، پاره چنار، افریدی، باجور، سوات و چترال از خاک افغانستان جدا و ضمیمه دولت هند بریتانوی آن وقت گردید. بعد از به وجود آمدن پاکستان مناطق متذکره به پاکستان تعلق گرفت که برای افغانها قابل قبول نمی باشد.

مهم است ، زیرا افغانستان محل اتصال سه حوزه ایران، هند و پاکستان و کشورهای آسیای مرکزی است.

کشورهای آسیای میانه هم به بحر آزاد راه ندارند. ازین سبب تجارت آنها از راه افغانستان با ممالک جنوبی قاره آسیا صورت می گیرد که این موضوع به موقعیت افغانستان اهمیت زیادی میدهد.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروپهای مناسب تقسیم گردیده هر یک از گروپها درباره یکی از موارد ذیل باهم بحث نموده یکنفر از هر گروپ موضوع خویش را در پیش روی صنف شرح دهد.
- افغانستان در کدام قسمت کره زمین موقعیت داشته با ذکر خطوط طول البلد و عرض البلد معلومات دهید.
- نقشه افغانستان را رسم نموده طول و عرض اعظمی آنرا با در نظر داشت مناطق آن بر روی نقشه نشان دهید.
- نقشه افغانستان را رسم نموده نزدیکترین فاصله افغانستان را با آب های آزاد با ذکر مناطق و فاصله آن بیان دارید.
- نقشه افغانستان را رسم نموده حدود افغانستان را در روی آن نشان دهید .

سؤال‌ها:

- ۱- افغانستان چگونه خصوصیات طبیعی را دارا میباشد؟
- ۲- پنج کشوری که از لحاظ مساحت بزرگتر از افغانستان اند نام ببرید.
- ۳- کشورما از بحر چقدر فاصله دارد؟
- ۴- صرف درجه طول البلد ها و عرض البلد های اطراف افغانستان را یاد آوری کنید.
- ۵- مساحت افغانستان چقدر است؟
- ۶- چرا مردم افغانستان خط تحمیلی دیورند را به رسمیت نشناخته اند؟

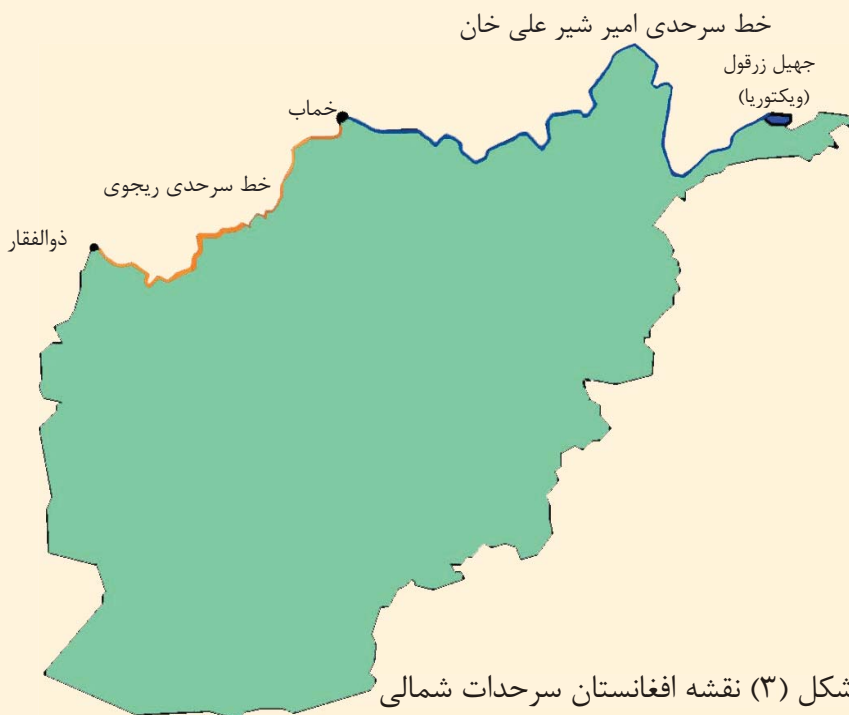
فعالیت خارج از صنف:

نقشه افغانستان را رسم نموده مناطق دره یولی، ذوالفقار، پامیر، خماب و موقعیت همسایه های افغانستان را در روی نقشه تعیین نمایید.

الف - خط سرحدی امیر شیر علی خان

- کدام سرحد افغانستان توسط دریای پنج و آمو تعیین شده است؟

در قرن ۱۹ بر اثر سیاست پیشروی انگلیسها و روسیه تزاری قسمت های زیاد و مهم این سرزمین از پیکر افغانستان جدا گردید.

تعیین سرحدات شمالی افغانستان قبلاً بین حکومت های محلی افغانستان و خان های کشورهای آسیای مرکزی و یا حکومت های مرکزی افغانستان و امرای ماورالنهر صورت می گرفت، اما از وقتی که پیشروی روسیه تزاری در جریان قرن ۱۹ آغاز و فتوحات را در آسیای مرکزی شروع کردند. انگلیسها برای آنکه منافع استعماری خود را در شمال هند نگهدارند از سیاست روس های تزاری وقت در هراس افتاده خواستند هرچه زودتر مقابل حملات روسهای تزاری مانعی به وجود آورند. بنابر آن در مرحله اول انگلیسها امیر شیر علی خان را تشویق کردند تا سرحدات سیاسی خود را با قلمرو تزاری تعیین نماید. روی این منظور مذاکره بین دولتین آغاز یافت. وزیر خارجه انگلستان لاردرگرینویل Lord Granvill و وزیر خارجه روسیه تزاری

پرنس گورچکوف Prince Gorchakove جهت تثبیت سرحدات بین افغانستان و روسیه تزاری تعیین شدند.

در نتیجه در سال ۱۸۷۳م مطابق سال ۱۲۵۱ هـ ش سرحد شمالی افغانستان را از زرقول تا خماب که مسیر دریای پنج و آمو است بنام خط سرحدی امیر شیر علی خان تعیین و تثبیت کردند. خط سرحدی امیر شیر علی خان ۱۲۰۰ کیلومتر طول دارد. به اساس معاهده ۲۲ جوزای ۱۳۲۵ هـ ش مطابق جون ۱۹۴۶م که بین مولوتوف وزیر خارجه شوروی وقت و سلطان احمدخان شیرزوی سفیر افغانستان در مسکو صورت گرفت فیصله به عمل آمد تا خط وسط دریای آمو بحیث سرحد شناخته شده و جزیره درقد که در حدود ۴۲۲ کیلومتر مربع مساحت دارد و در شمال ولایت تخار واقع است جز خاک افغانستان شمرده شد. در سال ۱۳۴۲ هـ ش مطابق سال ۱۹۶۴ م موافقت نامه درباره استفاده مشترک از آب دریای پنج و آمو به امضا رسید.

ب - خط سرحدی ریجوی

وقتی که امیر عبدالرحمن خان به قدرت رسید در صدد بر آمد تا بقیه سرحدات شمالی بر روی

اراضی تعیین و تثبیت گردد به این اساس بین دول روسیه تزاری و برتانیه مذاکرات دوباره آغاز گردیده فیصله شد که هیئت های سه کشور افغانستان، برتانیه و روسیه در نومبر سال ۱۸۸۴ م به سرخس حاضر گردند. هیأت روسی در وقت معینه به محل مذکور حاضر نگردیده بلکه عساکر روسی برخلاف برحملات خود در آسیای مرکزی ادامه دادند. تا آنکه به نزدیکی پنجاه رسیدند و از پل خاتون که بالای دریای هریرود موقعیت داشت بحیث پایگاه نظامی کار گرفتند. سربازان افغانی که تعداد آنها به دو هزارا نفر میرسید و برای حفظ پنجاه در آنجا بسر می بردند، تصادم بین عساکر افغانی به

سرکرده گی جنرال غوث الدین خان با قوای روسی که به سرکرده گی علی خانوف بود، واقع شد. سربازان افغانی به نسبت تعداد کم آنها، که تجهیزات محاربوی هم نداشتند از پنجاه دفاع کرده نتوانستند. پنجاه و آق تپه در سال ۱۸۸۵ م مطابق ۱۲۴۳ هـ. ش توسط روس های تزاری اشغال گردید.

ازین واقعه ببعده به نسبت تلگرام تهدید آمیز ملکه و کتوریا، ملکه آنوقت انگلستان برای الکساندر دوم تزار روس، عساکر روسی از پیشروی زیاد صرف نظر کردند. باردیگر مذاکرات سرحدی بین نماینده های روسیه تزاری و انگلستان در لندن آغاز یافت تا سرحد شمال غربی افغانستان و روسیه تزاری را تعیین کنند. هیأت های مختلف به مذاکرات پرداختند تا که در سال ۱۸۸۷ م مطابق سال ۱۲۶۵ هـ. ش پروتوکول شش فقره به امضا رسید و سرحد شمال غربی که بنام خط سرحدی ریجوی Riage Way یاد میشود روی نقشه تثبیت گردید. این خط سرحدی بعداً توسط چارلس پت Charles Pate نماینده انگلیس و کاپیتان کامروف Capitan Kameronov نماینده روسیه تزاری در مدت چهار سال به طول ۵۴۰ کیلومتر از دره ذوالفقار تا خماب به یک خط قوسی تثبیت شد که طی ۳۰ کیلومتر توسط دریای مرغاب و بقیه آن توسط پیلرها علامه گذاری گردید.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شده هر گروه در مورد یکی از موضوعات زیر باهم بحث نموده یکنفر از هر گروه موضوع خویش را در پیش روی صنف شرح دهد.

- نقشه افغانستان را رسم نموده خط سرحدی امیر شیرعلی خان را بالای آن نشانی کرده در مورد معلومات دهید.

- نقشه افغانستان را رسم نموده خط سرحدی ریجوی را بالای آن نشان داده در مورد آن معلومات دهید.

سؤال ها:

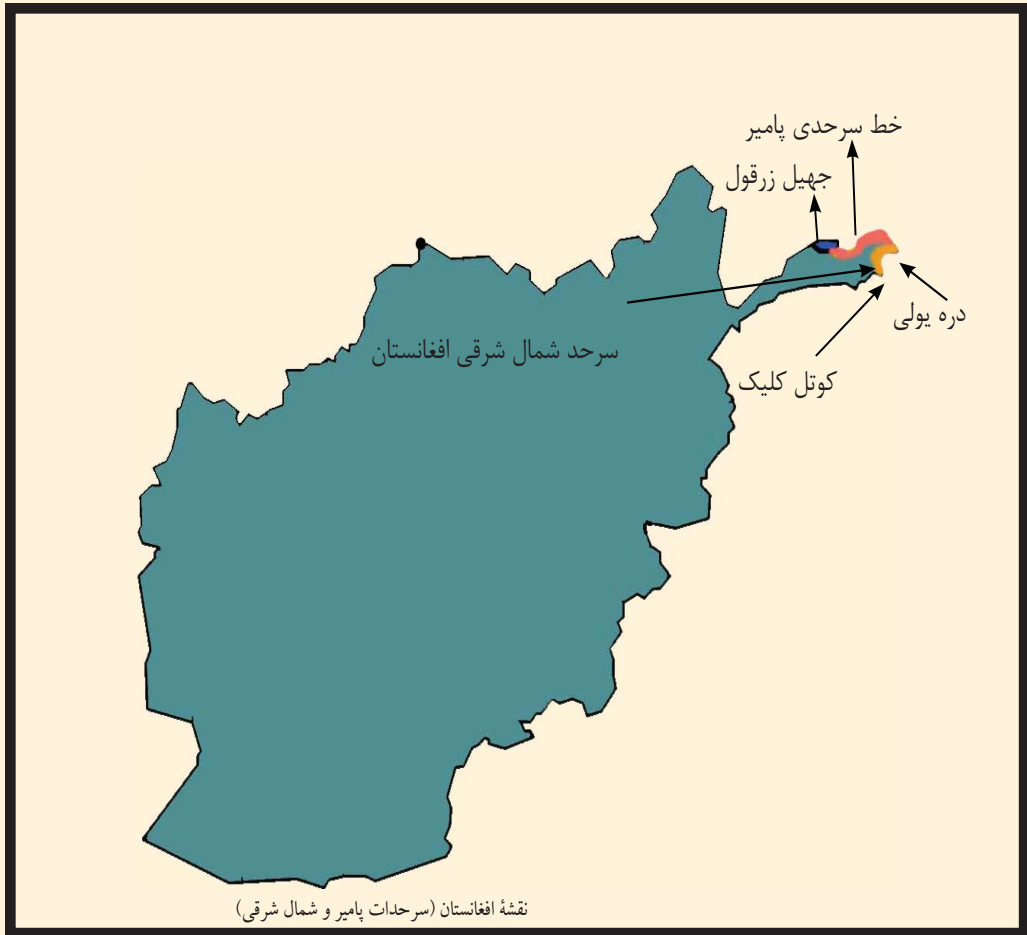
- ۱- سرحدات شمالی افغانستان چگونه تعیین گردید؟
- ۲- چرا انگلیسها از قصد روس های تزاری در مورد فتوحاتی که در آسیای مرکزی داشتند، در هراس بودند.
- ۳- در حال حاضر کدام کشورها می توانند از آب دریای پنج و آمو استفاده مشترک نمایند؟
- ۴- پنجده را چگونه روسها تصرف نمودند؟
- ۵- چرا روسها به پیشروی زیاد در خاک افغانستان ادامه ندادند.
- ۶- خط سرحدی ریجوی از کدام منطقه تا کجا امتداد دارد؟

فعالیت خارج از صنف:

نقشه افغانستان را رسم نموده، جهیل زرقول (ویکتوریا)، خماب، ذوالفقار، خط سرحدی امیر شیرعلی خان و خط ریجوی را بالای آن نشانی نموده در ساعت آینده جغرافیه آنرا به هم صنفان خود نشان دهید.

در شمال شرق افغانستان دو خط سرحدی وجود دارد. خط سرحدی پامیر بین افغانستان و تاجکستان و سرحد شمال شرقی بین افغانستان و جمهوری مردم چین .

سطح مرتفع پامیر و واخان که در حدود ۶۰۰۰ متر از سطح بحر ارتفاع دارد ساحه آب بخش شاخه های دریای آمو و دریای سند را که از یخچال های دایمی این ساحه سرچشمه میگیرد، تشکیل میدهد. از همین سبب سطح مرتفع پامیر بنام دنیا شهرت دارد. این ساحه کم عرض افغانی که بین روسیه تزاری، چین و هند برتانوی آن زمان موقعیت داشت. تثبیت سرحدات در این ساحه از مدت زیادی مورد بحث بود. در سالهای ۱۸۷۳ - ۱۸۸۷ م زمانیکه سرحدات شمالی افغانستان تثبیت میگردید مذاکرات درباره سرحدات شمال شرقی نیز بعمل آمد، اما به نسبت

واضح نبودن منبع و سرچشمه دریای آمو مشکلات در زمینه وجود داشت؛ زیرا عده عقیده داشتند که دریای آمو از جهیل زرقول سرچشمه میگیرد و بعضی ها می گفتند که منبع دریای آمو از آب آقسو که از جهیل چقمقتین سرچشمه میگیرد، میباشد.

از این سبب تعیین و ترسیم خط سرحدی افغانستان درین منطقه ضرور بود. در اواخر دوره امیر عبدالرحمن خان در سال ۱۸۹۵ م مطابق سال ۱۲۷۲ هـ ش نماینده های سه مملکت از افغانستان غلام محی الدین خان حکمران آن وقت ولایت قطغن و بدخشان، مجر جولو Major Gerlow رئیس هیئات انگلیس و فیفرو شوایکوسکی Fifroshouikoisky رئیس هیئات روسیه تزاری در منطقه پامیر خورد و کلان شروع به مذاکره نمودند. این مذاکرات مدت نه ماه طول کشید در نتیجه سرحد پامیر در شرق تا سرحد چین بین افغانستان و روسیه تزاری تعیین گردید.

عده از سیاستمداران انگلیس علاقمند یک ساحه حایل متصرفات خود و امپراتوری روسیه تزاری بودند. در ساحه پامیر و واخان که هر دو امپراتوری انگلیس و روس باهم اتصال می یافت برای آنکه یک منطقه حایل (بی طرف) بین آنها واقع شود واخان را ناخواسته به افغانستان دادند.

خط سرحدی پامیر از شرق جهیل زرقول تا دره یولی در شرق امتداد دارد دولت روسیه در مارچ ۱۹۸۶ این خط را تایید نموده به این ترتیب وابستگی واخان به افغانستان توسط یک قرار داد بین المللی مسجل گردید. در اکتوبر همین سال امیر عبدالرحمن خان درواز را تصرف نموده و روسها روشان و شغان آن طرف آمو را که از جانب نیروی افغانستان تخلیه شده بود به امیر بخارا سپردند.

بعد از تأسیس جمهوری مردم چین در سال ۱۹۴۹ م مذاکرات سرحدی بار دیگر در دوره سلطنت محمد ظاهر شاه بین دولت افغانستان و جمهوری مردم چین آغاز یافت. در سال ۱۳۳۶ هـ ش مطابق ۱۹۵۷ م موافقت به عمل آمد تا سرحد بین هر دو مملکت تعیین و بر روی اراضی تثبیت گردد. بناءً سرحد شمال شرقی که از دره یولی به شکل یک قوس تا کوتل کلیک که در جنوب شرق کوتل واخجیر امتداد دارد بین پامیر افغانی و ولایت سنکیانگ چین بطول ۹۲ کیلومتر در ماه اسد سال ۱۳۴۳ هـ ش بصورت فنی با نصب پیلرها علامه گذاری و تثبیت گردید.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه ها تقسیم شده هر یک از گروهها در مورد یکی از موضوعات ذیل باهم بحث نموده یک نفر به نماینده گی از گروه خویش موضوع را در پیش روی صنف تشریح نماید.
- درباره سطح مرتفع پامیر و حدود قبلی و امروزی آن بحث کنید.
 - خط سرحدی پامیر چگونه تعیین و تثبیت گردید؟
 - هدف از یک ساحه حایل چه بود؟
 - نقشه منطقه پامیر را رسم نموده خط سرحدی شمال شرقی را بالای آن نشان داده در مورد معلومات دهید.

سؤال ها:

- ۱- حدود منطقه پامیر و واخان را در قرن ۱۹ بیان دارید.
- ۲- حدود منطقه پامیر و واخان امروزه را شرح دهید.
- ۳- خط سرحدی پامیر بین کدام کشورها موقعیت دارد؟
- ۴- دریای آمو از کجا سرچشمه میگیرد؟
- ۵- کدام اشخاص از کدام کشورها در تعیین خط سرحدی پامیر فیصله کردند؟
- ۶- سرحد شمال شرقی بین کدام کشورها واقع بوده و چقدر طول دارد؟

فعالیت خارج از صنف:

نقشه منطقه پامیر و واخان افغانستان را رسم نموده جهیل و کتوریا، جهیل چقمقتین، دره یولی، کوتل کلیک، کوتل واقجیر، خط سرحدی پامیر و خط سرحدی شمال شرقی را بالای آن نشان دهید.

از دوره زمامداری احمد شاه بابا تا اوایل دوره محمد زایی ها، افغانستان به طرف شرق و جنوب تا کشمیر، لاهور، پنجاب، پشاور، بلوچستان، دیره اسماعیل خان، دیره غازی خان، شکار پور، سند، ملتان و بالاخره بحیره عرب وسعت داشت، اما به اساس نفاق داخلی برادران شاه محمود سدوزایی و محمد زایی ها و رقابت خانواده سدوزایی ها و محمد زایی ها بعضی از مناطق فوق به مرور زمان به دست انگلیسها افتاده کدام سرحد بین تصرفات انگلیس در منطقه و کشور ما وجود نداشت.

در سال ۱۸۹۳ م انگلیس ها قوای زیادی را به استقامت افغانستان سوق داده و به امیر عبدالرحمن خان یاد داشتی روان کردند که هیئات سیاسی جنرال رابرت را بایک فرقه عسکر در جلال آباد قبول کند. امیر عبدالرحمن خان به خشم آمده عسکر یک لک نفری خویش را امر تیاری داد و اراده اعلان جهاد کرد. لیکن انگلیس ها که این مقاومت را دیدند از تصمیم خود منصرف شده و به این قناعت کردند که هیئات سیاسی پانزده نفری خود را به سرکرده گی مارتیمر دیورند به کابل بفرستند. دیورند به کابل آمد مواد معاهده دیورند را که قبلاً از طرف

انگلیس ها ترتیب شده بود به امیر عبدالرحمن خان ارائه کرده بعد از مذاکرات زیاد آنرا بالای امیر عبدالرحمن خان در قصر چهلستون امضا نمودند (۱۲ نومبر ۱۸۹۳ مطابق ۲ جمادی الاول ۱۳۱۱ هـ.ق). امیر عبدالرحمن خان بدون مشوره با اراکین دولتی خویش معاهده را امضا کرد و یک مسؤولیت بزرگ تاریخی را بعهدہ گرفت. در نتیجه این معاهده، خط سرحدی دیورند از کوتل کلیک جنوب شرق کوتل واخجیر واخان و چترال تا حدود بلوچستان و کوه ملک سیاه در زاویه جنوب غرب کشور به طول ۱۹۲۰ کیلومتر تعیین شده سرزمین های چمن، پشین، وزیرستان، کرم، پاره چنار، افریدی، باجور، سوات و چترال از خاک افغانستان جدا و ضمیمه خاک هند برتانوی آن وقت گردید. از طرف رئیس هیأت هند برتانوی فیصله صادر شد که بر اساس آن مناطق روشن و شغنان در شمال آب پنج و قسمت بالایی دریای آمو که در تصرف افغانستان بود مطابق فیصله های گور چکوف و گرینویل که در سال ۱۸۷۳ صادر شده بود واپس به روسیه تزاری سپرده شود و در مقابل آن واخان و اسمار جزء خاک افغانستان گردد. فیصله دیورند که بر روی کاغذ تحریر یافته بود و هنوز روی اراضی تعیین نشده بود، باعث بروز مشکلات و اختلافات گردید. این فیصله مورد قبول مردم افغانستان نبود، زیرا از یکطرف این فیصله در روی زمین بطور عملی قابل تطبیق نبود و ایجاب می نمود هیأت دیگری این معاهده را سر از نو مورد بحث و تحقیق قرار بدهد. ولی متأسفانه مشاهدات و نظریات هیأت های بعدی نیز یکطرفه و غیر عادلانه بود. زمانی که حکومت افغانستان از حقایق موضوع مطلع گشت از طرف دیگر ترسیم خط سرحدی دیورند اقوام و قبایل این منطقه را که دارای دین، زبان، کلتور، ثقافت و رسم و رواج ها و سایر ممیزات بشری مشابه با ما میباشند به دو حصه تقسیم نموده و نقاط حاکم ستراتیژیک هم به جانب هند برتانوی تعلق گرفت. بعد از امضای معاهده دیورند در تمام قبایل خصوصاً در قبایل وزیر و مسود شورشهای پی هم آغاز یافت. آنها از امیر عبدالرحمن خان می خواستند که ایشان را از انگلیس ها خلاص و با افغانستان یکجا باشند. اما امیر در این مورد کدام اقدام نکرد.

انگلیس ها، با جبر و ستم نه تنها قبایل را قناعت داده نتوانستند بلکه مشکلات زیادی را به وجود آوردند. انگلیس ها برای روابط دوستانه خوب با امیر عبدالرحمن خان سالانه ۱۲ لک روپیه که برای امیر میدادند بعد از معاهده دیورند سالانه شش لک روپیه دیگر هم به آن اضافه کردند. بعد از استقلال افغانستان در سال ۱۹۱۹ م بازهم مسأله سرحد دیورند حل نشده ماند وقتیکه دولت پاکستان در سال ۱۹۴۷ میلادی بوجود آمد، این موضوع بازهم با دولت پاکستان لاینحل و بدون فیصله مانده است.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه ها تقسیم گردیده هر گروه در مورد یکی از موضوعات ذیل باهم بحث نموده نتیجه بحث خود را در پیش روی صنف شرح نمایند.
- مناطقی که از دوره احمد شاه بابا، تا اوایل دوره محمد زایی ها جزء خاک افغانستان بود و اکنون از خاک افغانستان جدا شده نام بگیرد.
- جریان تعیین خط سرحدی دیورند چگونه بود؟
- نقشه افغانستان را رسم و خط سرحدی دیورند، واخان، چترال، بلوچستان و کوه ملک سیاه، را بالای نقشه نشان دهند.
- کدام مناطق توسط خط سرحدی دیورند از پیکر افغانستان جدا شد.

سؤال‌ها:

- ۱- خط سرحدی دیورند در کدام تاریخ به امضا رسید؟
- ۲- معاهده دیورند از طرف کی تحریر یافته بود؟
- ۳- چگونه انگلیس‌ها معاهده دیورند را بالای امیر عبدالرحمن خان تحمیل کردند؟
- ۴- کشور ما با امضای این معاهده چگونه حالت را بخود گرفت؟
- ۵- چرا مردم افغانستان فیصله خط سرحدی دیورند را قبول ندارند؟
- ۶- مردم دو طرف خط دیورند چه مشابهت‌های فرهنگی را دارند؟
- ۷- انگلیس‌ها چرا و چه مقدار پول به امیر عبدالرحمن خان می‌دادند.

فعالیت خارج از صنف

نقشه افغانستان را رسم نموده خطوط سرحدی امیر شیر علی خان، پامیر، سرحد شمال شرقی و خط دیورند را بالای آن نشان داده در ساعت درسی آینده جغرافیه با خود به صنف بیاورید.

دربارهٔ سرحدات غربی کشور چه میدانید؟

بطرف غرب کشور ما دو خط سرحدی بین جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری ایران واقع است، که عبارت اند از خط سرحدی مکمهان و خط سرحدی فخری که هر یک را به تفصیل می خوانیم.

الف خط سرحدی مکمهان:

منطقه سیستان که در جنوب غرب کشور واقع است در دوره های مختلف تاریخ گاهی به تصرف افغانستان و زمانی هم تحت اداره ایران بود.

از زمان احمد شاه بابا سال ۱۷۴۷ میلادی مطابق ۱۱۲۵ هـ ش تا اواسط قرن ۱۹ میلادی سیستان جزء خاک افغانستان بود.

در زمان امیر شیرعلی خان سرکردهٔ قبیله سربندی بنام علی خان با مردم قبیلهٔ خود تابعیت دولت

ایران را قبول نموده و خود را با قبیله خود به دولت ایران تسلیم نمود. از آن به بعد مشکلات سرحدی بین افغانستان و ایران به وجود آمد، لازم شد تا سرحد بین افغانستان و ایران تعیین گردد. حکومت های افغانستان و ایران نظر به مشکلات سرحدی نتوانستند به کدام فیصله برسند. بناءً به وایسرای هند تماس گرفته برای حل مشکل سرحدی افغانستان و ایران طالب حکمیت شدند. وایسرای هند فریدریک گولدسمت Sir Fridric Goldsmith را به حیث حکم در ناحیه سیستان تعیین نمود تا میان افغانستان و ایران به حیث میانجی کار نموده موضوع را فیصله نماید. گولدسمت رئیس هیئات انگلیس با سران هیأت افغانی و ایرانی مدت دو سال در سرحدات سیستان به تحقیق پرداخت و در سال ۱۸۷۳ میلادی مطابق ۱۲۱۱ هـ ش چنین فیصله بعمل آمد: حوزه سیستان در قسمت آخر دریای هلمند به دو قسمت تقسیم گردیده مناطقی که به طرف غرب رود نادعلی قرار دارد بنام سیستان خاص و سرزمین های شرقی آن به ماورای سیستان یاد گردید.

سیستان خاص به ایران و ماورای سیستان به افغانستان تعلق گرفت.

در سال ۱۲۷۴ هـ ش دریای هلمند از مسیر اصلی خود که رود نادعلی است و سرحد بین افغانستان و ایران بود منحرف شده و قسمت زیاد آب آن از مجرای دیگری که بنام رود پریان یاد می شود و در غرب رود نادعلی موقعیت دارد به هامون هلمند داخل می شد. چون در زمان گولدسمت خط سرحدی در روی اراضی علامه گذاری نشده بود لذا تغییر مسیر هلمند دوباره باعث مناقشه افغانستان و ایران شد. دولت افغانستان رود نادعلی را مجرای اصلی دریای هلمند میدانست و دولت ایران تغییر مسیر دریای هلمند را به نفع ایران در نظر می گرفت.

بار دیگر از انگلستان کمک خواسته شد. حکومت انگلستان مکهمان Mac Mahan را با پانزده هزار نفر افسران انگلیسی و هندی توظیف این کار ساخت. هیئت سه کشور افغانستان، ایران و انگلستان با تمام وسایل تحقیق مجهز بودند. آنها مدت دو سال و سه ماه از سال ۱۹۰۲ - ۱۹۰۵ م، ۱۲۸۰ - ۱۲۸۲ هـ ش (زمان حکومت امیر حبیب الله خان) تحقیق و مطالعه کرده و خط سرحدی را از کوه ملک سیاه تا سیاه کوه که بنام خط مکهمان یاد می شود تعیین و تثبیت کردند.

وقتی که حکومت افغانستان پروژه انکشافی وادی هلمند و ارغنداب را روی دست گرفت. دولت ایران به شورای امنیت ملل متحد نسبت کمی آب شکایت کرد. در نتیجه ایالات متحده امریکا در زمینه خواهش و ساطت را نمود. مذاکرات بین نماینده های افغانی، ایرانی و امریکایی در واشنگتن آغاز گردید. ایالات متحده امریکا پیشنهاد نمود که یک کمیسیون فنی تعیین گردد تا موضوع فوق را در منطقه تحت مطالعه قرار داده و فیصله خود را به هر دو کشور ابراز دارد.

متخصصین فنی از پوهنتونهای معتبر ایالات متحده امریکا، کانادا و چیلی انتخاب شدند. آنها از پروژه انکشافی وادی هلمند بازدید کردند. اسناد تاریخی گولدسمت و مکهمان را دوباره تحت باز رسی قرار دادند. در نتیجه چنین ابراز داشتند که اعمار پروژه های وادی هلمند به غرض کنترل سیلابها و تنظیم جریان دریای هلمند در ظرف سال ساخته شده و آب دریا را کم نساخته بلکه در طول سال آنرا به یک اندازه معین نگاه میدارد. باید سهم ایران مطابق تفاوت جریان آب در طول سال برای هر ماه تعیین گردد.

دولت افغانستان در سال ۱۳۲۱ هـ ش راپور کمیسیون سه نفری را قبول و برای آغاز مذاکرات آماده گی خود را به اطلاع دولت شاهنشاهی آن وقت ایران رسانید.

ب - خط سرحدی فخری:

از سیاه کوه تا دره ذوالفقار که در شمال غرب کشور ما واقع است، چندین بار سرحد بین افغانستان و ایران تعیین گردیده اما در زمینه کدام فیصله قاطع حاصل نشد، تا آنکه هر دو دولت در سال ۱۳۱۳ هـ ش از دولت ترکیه طالب وساطت گردیدند. دولت ترکیه جنرال فخرالدین التایی را برای حل اختلافات سرحدی تعیین نمود. جنرال فخرالدین التایی بعد از تحقیق و مطالعات زیاد فیصله خود را برای هر دو کشور افغانستان و ایران ابلاغ نمود. که به این ترتیب سرحد غربی افغانستان که بنام خط فخری یاد می گردد از منطقه سیاه کوه به استقامت شمال تا دره ذوالفقار تعیین و تثبیت گردید. از سیاه کوه تا اسلام قلعه خط سرحدی بر روی اراضی و از اسلام قلعه تا دره ذوالفقار حد فاصل بین کشور ما و ایران دریای هریرود میباشد.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه ها تقسیم گردیده هر گروه در مورد یکی از مطالب زیر باهم بحث نموده نماینده گروه نتیجه بحث را در پیش روی صنف شرح دهد.
- معلومات در مورد چگونگی منطقه سیستان.
 - چرا دولت های افغانستان و ایران از وایسرای هند کمک خواستند و نتیجه کار گولد سمت چگونه شد؟
 - انحراف مسیر اصلی رود نادعلی چه مشکلات را ببار آورده و چگونه موضوع حل شد؟
 - چرا دولت ایران به شورای امنیت ملل متحد شکایت کرده و نتیجه آن چه شد؟
 - چگونه خط سرحدی فخری تعیین شد؟

سؤال ها:

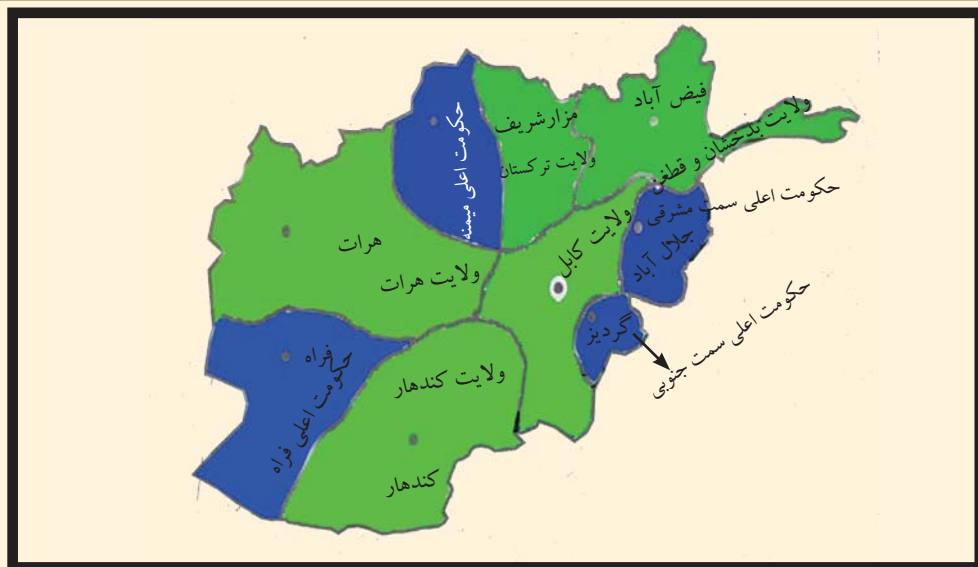
- ۱- چرا اختلاف بین افغانستان و ایران در منطقه سیستان واقع شد؟
- ۲- در مورد حوزه سیستان معلومات دهید.
- ۳- درباره رود نادعلی معلومات دهید.
- ۴- خط سرحدی مکمهان بین کدام مناطق واقع است؟
- ۵- خط سرحدی فخری بین () و () واقع است.

فعالیت خارج از صنف:

نقشه افغانستان را رسم نموده خطوط سرحدی مکمهان و فخری را بالای آن نشان دهید.

تقسیمات ملکی افغانستان در وقت امیر امان الله خان

افغانستان بر اساس تشکیلات واحد های اداری دوره امان الله خان به پنج ولایت و چهار حکومت اعلیٰ تقسیم شده بود. ولایات افغانستان عبارت بودند از: ولایت کابل، کندهار، هرات، ترکستان و ولایت قطغن و بدخشان.

حکومت های اعلیٰ عبارت بودند از حکومت اعلیٰ سمت مشرقی، حکومت اعلیٰ سمت جنوبی، حکومت اعلیٰ میمنه و حکومت اعلیٰ فراه.

قبل از سال ۱۳۴۳ هـ ش وسعت بعضی ولایات آنقدر زیاد بود که اداره آن با در نظر داشت موانع طبیعی از قبیل کوه ها، دشت های وسیع و سوزان و دره های تنگ و صعب العبور با وسایط دست داشته آن وقت مشکلات زیادی را ببار آورده بود. مصروفیت های اشخاص اداری و کارکنان دولت آنقدر زیاد بود که به مشکل به عرایض و شکایات مردم رسیده گی صورت می گرفت. به موضوعات عرفانی و اجتماعی کمتر توجه می شد. بنابر آن در سال ۱۳۴۳ هـ ش برای اولین مرتبه جهت تطبیق قانون اساسی و تعمیم دیموکراسی در تشکیلات اداری کشور تغییرات اساسی به وجود آمده افغانستان به ۲۹ واحد اداری یا ولایت تقسیم گردید.

هر ولایت تحت نظر والی که با مرکز رابطه مستقیم دارد اداره و کنترل می شود. امور اداری و قضایی هر ولایت به نوبه خود غرض آرامی و سهولت مردم به واحد های اداری کوچکتر که بنام ولسوالی یاد می شود تقسیم گردیده است. در رأس هر ولایت والی که نماینده بزرگ قوه اجراییه میباشد، اجرای وظیفه می کند. هر ولایت به ولسوالی ها و قریه ها تقسیم شده است. علاقه داری ها اکنون از بین رفته و به ولسوالی ها تبدیل شده اند. در رأس هر ولسوالی ولسوال ها قرار

دارند. اداره ولسوالی ها به ولایات و از ولایات با مرکز ارتباط دارد. سایر اعضای قوای اجرائیه توسط وزارتخانه های مختلف تعیین و وظایف خود را در ولایات تحت نظر والی و در ولسوالی ها تحت نظر ولسوالها انجام میدهند.

والی در رابطه با اجرای امور قانونی در برابر ریاست ارگانهای محل و ریاست جمهوری مسولیت داشته و جوابگو میباشد.

تقسیمات اداری ملکی کشور در سال ۱۳۷۰ هـ. ش شامل ۳۲ ولایت ۹۴ ساحه شهری و ۲۹۴ ولسوالی و ۳۳۵۰۰ قریه اصلی و فرعی بود. از سال ۱۳۸۵ هـ. ش بعد دو ولسوالی که یکی پنجشیر و دیگری دایکندی بود جدیداً به ولایت ارتقا نموده است.

در سالهای اخیر جمهوری اسلامی افغانستان به ۳۴ ولایت و ۳۶۴ ولسوالی تقسیم شده است. بزرگترین شهر افغانستان شهر کابل پایتخت آن میباشد. جدول زیر ولایات و مراکز آن را نشان میدهد.

شماره	اسم ولایت	مرکز	مساحت ولایات به کیلو متر مربع
۱	کابل	شهر کابل	۴۵۲۳/۵۸
۲	قندهار	شهر قندهار	۵۴۸۴۴/۵
۳	هرات	شهر هرات	۵۵۸۶۸/۵۳
۴	بلخ	شهر مزارشریف	۲۰۷۹۷/۶۳
۵	ننگرهار	شهر جلال آباد	۷۶۴۱/۰۵
۶	پکتیا	شهر گردیز	۵۵۸۳/۱۵
۷	غزنی	شهر غزنی	۲۲۴۶۰/۵۳
۸	پروان	شهر چاریکار	۵۷۱۵/۰۵
۹	هلمند	شهر لشکرگاه	۵۸۳۰۵/۰۷
۱۰	بغلان	شهر پلخمری	۱۸۲۵۵/۲۴
۱۱	فاریاب	شهر میمنه	۲۰۷۹۷/۶۳
۱۲	نیمروز	شهر زرنج	۴۲۴۰۹/۵۳
۱۳	بدخشان	شهر فیض آباد	۴۴۸۳۵/۹۱
۱۴	جوزجان	شهر شبرغان	۱۱۲۹۱/۵۲

۱۸۰۲۹/۱۶	شهر بامیان	بامیان	۱۵
۱۷۴۷۱/۸۰	شهر قلات	زابل	۱۶
۳۶۶۵۷/۴۲	شهر چغچران	غور	۱۷
۲۰۷۹۴/۰۱	شهر قلعه نو	بادغیس	۱۸
۱۳۴۳۷/۸۱	شهر ایبک	سمنگان	۱۹
۱۲۴۵۷/۸۲	شهر تالقان	تخار	۲۰
۸۰۸۰/۸۶	شهر کندز	کندز	۲۱
۳۹۷۷/۰۸۷	شهر مهترلام (قلعه سراج)	لغمان	۲۲
۴۹۳۳۹/۱۱	شهر فراه	فراه	۲۳
۱۹۵۱۵/۸۶	شهر شرنه	پکتیکا	۲۴
۴۹۲۵/۹۰	شهر اسعد آباد	کنر	۲۵
۴۵۶۸	شهر پل علم	لوگر	۲۶
۱۰۳۴۸/۳۲	میدان شهر	وردک	۲۷
۱۹۰۸	شهر محمود راقی	کاپیسا	۲۸
۹۲۶۶/۷۴	شهر پارون	نورستان	۲۹
۴۲۳۵/۲۶	شهر متون	خوست	۳۰
۱۶۳۸۵/۵۷	شهر سرپل	سرپل	۳۱
۱۱۴۷۳/۶۷	شهر ترین کوت	ارزگان	۳۲
۳۷۷۱/۶۲	شهر بازارک	پنجشیر	۳۳
۱۷۵۰۱/۳۶	شهر نیلی	دایکندی	۳۴

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند هر گروه در مورد یکی از موضوعات زیر باهم بحث نموده یکنفر به نماینده گی از گروه خویش موضوع را در پیش روی صنف شرح دهد.
- تشکیلات اداری دوره امانی
 - چرا در سال ۱۳۴۳ هـ ش در تشکیلات اداری تغییر به وجود آمد؟
 - طرز اداره ولایات و ولسوالی‌ها چگونه است؟
 - تعداد ولایات، ولسوالی‌ها و قریه‌های کشور به چه تعداد بوده آخرین ولایاتی که به سطح ولایت ارتقا نموده نام گیرید.

سؤال‌ها:

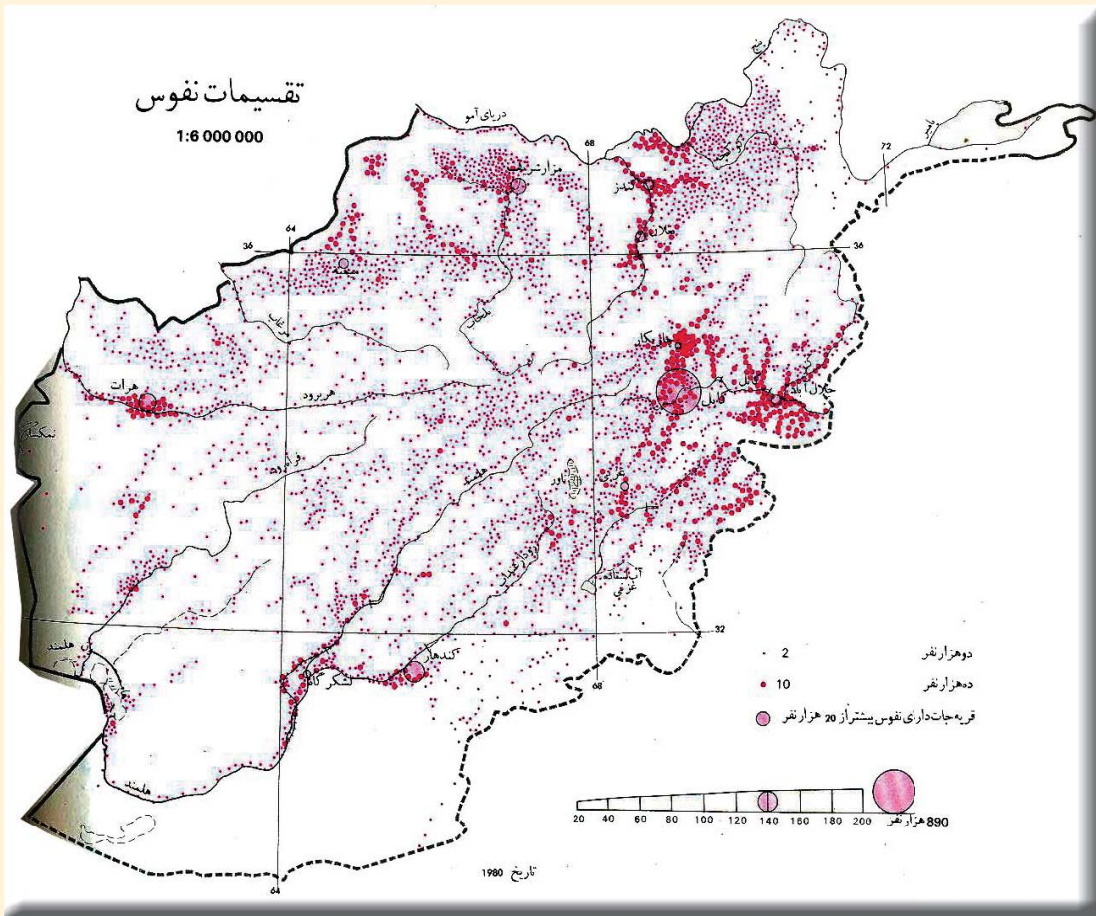
- ۱- ولایات دوره امان الله خان را نام گیرید.
- ۲- حکومت‌های اعلی دوره امان الله خان کدام‌ها اند؟
- ۳- کدام ولایات در سمت شمال کشور واقع‌اند.
- ۴- ولایات مرکزی افغانستان را نام گیرید.
- ۵- مرکز ولایات کابل، بلخ، ننگرهار و هرات را نام گیرید.
- ۶- ولایات غربی کشور را بر روی نقشه نشان دهید.

فعالیت خارج از صنف:

نقشه افغانستان را رسم نموده موقعیت ولایات و شهرهای بزرگ کشور را بالای آن تعیین کنید.

۲-۱ نفوس و اهمیت آن در انکشاف کشور

- نفوس در انکشاف کشور چه اهمیت دارد؟

نفوس عبارت از مجموع تعداد باشنده گان یک کشور است که در محلات مختلف بنا بر عوامل جداگانه سکونت اختیار کرده اند. تعداد نفوس در بعضی جاها کم

و در بعضی جاها اضافه تر می باشد بناً تناسب نفوس به محل زیست قابل اهمیت می باشد. برای محاسبه تراکم نفوس باید تعداد نفوس آن ساحه را بر مساحت آن تقسیم کرد.

نفوس افغانستان در حدود (۲۶) میلیون نفر تخمین شده است، که در سراسر کشور زنده گی می کنند نفوس موجوده در تمام کشور یک سان نبوده بلکه شرایط اقلیمی، ساختمان اراضی و دیگر عوامل اقتصادی، بشری و سیاسی بالای تمرکز نفوس تاثیر دارد.

همچنان با در نظر داشت عوامل فوق در سرزمین های حاصل خیز مانند ننگرهار، لوگر، کاپیسا، لغمان و پروان تعداد زیاد نفوس جابجا شده اند، در حالیکه در دشت های سوزان و صحرائی مانند: بکوا و مارکو تعداد نفوس بحد اقل آن میرسد. پلانهای انکشافی در کشور با در نظر داشت ازدیاد نفوس در نظر گرفته شده است.

- نفوس افغانستان در مراکز صنعتی، مناطق اقلیمی، شهرها و دهات بطور مختلف جابجا شده است، بنا بر انکشاف زراعت و تولید مواد اولیه بمنظور معیشت مردم، اکثریت نفوس (۸۰٪) در دهکده ها و ۲۰٪ در شهرها امرار حیات داشتند، اما با گذشت زمان و تحولات سیاسی در این اواخر تراکم نفوس در شهرهای کابل، جلال اباد، مزارشریف، هرات و غیره شهرها بیشتر شده است.

- از لحاظ عامل اقتصادی و صنعتی تعدادی از نفوس کشور در مراکز صنعتی زنده گی می کند مثلاً: در اطراف فابریکه نساجی پلخمری، قند بغلان و غیره.

- فارم های هده و غازی آباد، پروژه های هلمند و نادعلی و غیره به حیث پروژه های زراعتی باعث استقرار نفوس زیاد شده اند.

- موجودیت دریاها بغرض آبیاری زمین های زراعتی باعث انکشاف دهکده های زراعتی گردیده اند. به همین ترتیب بندر های تجارتی از قبیل تورخم، اسلام قلعه، حیرتان، سپین بولدک و امثال آن در جابجا شدن نفوس رول بر جسته دارند. خلاصه آن که در سرزمین های هموار و اقلیم مناسب تمایل بودوباش انسانها بیشتر می باشد نه در ریگستان های گرم و سوزان یا نقاط مرتفع و کوهستانی.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه ها تقسیم شده هر گروه در مورد یکی از مسایل ذیل باهم صحبت نموده و نتیجه را در صنف شرح دهند.

۱- تراکم نفوس از لحاظ سیاسی.

۲- تراکم نفوس از لحاظ اقتصادی.

۳- تراکم نفوس از لحاظ طبیعی.

سؤال ها:

۱- نفوس را تعریف کنید.

۲- ولایات ذیل تراکم نفوس بیشتر را دارند:

الف. کابل، کاپیسا، ننگرهار، لوگر و پروان ب. تخار، کنر و لغمان

- ج. لوگر، میدان وردگک و غزنی د. دای کندي، خوست و پکتیا
- ۳- آیا آب و هوا و خاک خوب در تراکم نفوس تاثیر دارد؟
- ۴- تراکم نفوس در دشت های سوزان چگونه بوده با مثال ذکر کنید.

فعالیت خارج از صنف:

در توزیع و تراکم نفوس کدام عوامل شامل است نام بگیرید.

درباره محل زیست تان فکر نموده بگویید که نفوس آن محل چطور انکشاف کرده است؟ کشورما از دوره های قدیم محل زنده گی مردم بوده و تعداد زیاد نفوس را در دامنه های سرسبز، جویبارها و سواحل دریاها جا داده و بنای مدنیت های کهن آریایی را در ادوار تاریخی گذاشته است که جغرافیای تاریخی گواه این حقیقت میباشد. استقرار نفوس با تاسیس مدنیت های بزرگ و شهرهای تاریخی مانند بلخ در کشور آغاز گردید.

در حدود ۸۵-۸۰ فیصد نفوس کشور به کشت و کار زراعت و فعالیت های مربوط به آن اشتغال دارند، هنوز هم زراعت از عوامل عمده توزیع و تمرکز نفوس بشمار میرود، بناءً ساختمان محیط فزیک، نوعیت اقلیم و خصوصیات هایدر و گرافی منابع اقتصادی زمینۀ زیست و تمرکز نفوس بشری را بوجود آورده است. در کشور ما نیز مانند سایر مناطق جهان نفوس به تناسب مختلف مسکن گزین شده است. دره ها، وادی ها، جلگه ها و سواحل دریاها از زمانه های گذشته به این طرف محیط مساعد را برای استقرار گروههای مختلف مردم و نقاط مساعد را برای زراعت و زنده گی مساعد ساخته است که در توسعه زراعت، صنعت و مالداري و توسعه فعالیت های صنعتی مفید می باشد که نقاط غیر مسکون را تا حد امکان به مناطق مسکون مبدل ساخته است.

در کشور تمرکز نفوس در نقاط بلندتر از ۲۵۰۰ متر محدود بوده؛ اما مناطقی که دارای شرایط مساعد اقلیمی، خاک خوب، آب فراوان است، تعداد زیاد مردم در آنجا مسکن گزین شده اند، بهمین ترتیب مناطقی که کمتر از ۱۰۰۰ متر ارتفاع دارند، در سراسر کشور شامل حوزه های وسیع و هموار میگردند، که زمینه استقرار نفوس را فراهم ساخته است، به استثنای مناطق صحرایی اکثریت نفوس این مناطق به شغل زراعت، مالداري و سایر کارهای تجارتي و صنعتی اشتغال دارند.

واحد های اداری افغانستان که از لحاظ زراعت حایز اهمیت بوده نفوس بیشتر را بخود جلب کرده و متراکم ترین نقاط را به مقایسه سایر مناطق افغانستان نشان می دهد، همچنان در نقاط متذکره بناهای شهرهای بزرگ، معاملات تجارتي، اقتصادی و صنعتی نیز به تمرکز نفوس بیشتر موثر می باشد.

صنایع و تاسیس فابریکات، بناهای عرفانی و فرهنگی، واحدهای اداری و نظامی و توریستی نیز باعث تمرکز و تجمع نفوس می شود که می توان از شهر کابل، جلال اباد، هرات، مزار شریف

، قندهار و سایر شهرها نام برد و همچنان موجودیت آب در تراکم نفوس تاثیر مهم دارد هرگاه سواحل دریا ها، کنار چشمه ها و کاریزها را مورد بررسی قرار دهیم این نواحی نظر به سایر جاها تا اندازه زیاد نفوس بشری را بخود جلب کرده است، امتداد دریاها، اطراف کاریزها، چاه ها و چشمه ها در تجمع نفوس نقش بارز دارند.

فعالیت داخل صنف:

اولاً به گروه ها تقسیم شده، سپس هر گروه درباره سؤال زیر فکر نموده و نتیجه را نمایندۀ گروه به دیگران تشریح کند که نظر به کدام دلایل تراکم نفوس در یک منطقه وجود دارد، با دلایل مقنع با یکدیگر بحث کنند.

سؤال ها:

۱- دریای هلمند دارای اهمیت ذیل میباشد:

الف. اقتصادی، زراعتی، صنعتی و تولیدی ب. اقتصادی و انرژی ج. اقتصادی و شخصی
د. همه صحیح است.

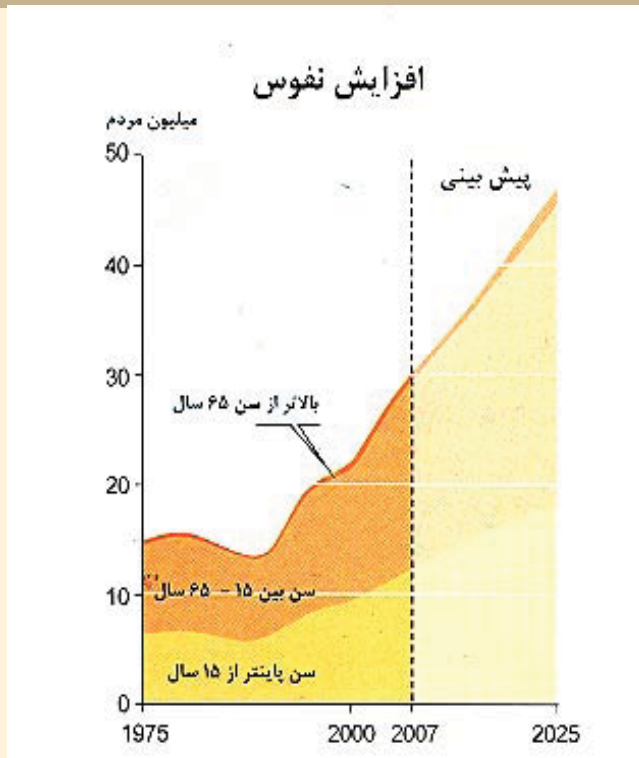
۲- مناطقی که بالا تر از ۲۵۰۰ متر ارتفاع دارند تمرکز نفوس در آن چگونه است؟

۵- نقش کاریز را در جابجاشدن نفوس بیان دارید .

فعالیت خارج از صنف:

کدام شرایط جغرافیایی باعث تشکیل شهرها و تراکم نفوس شده است در این مورد مقاله مختصری بنویسید.

- آیا میدانید که رشد نفوس و اوسط عمر در کشور عزیز ما چگونه است؟

رشد نسبی نفوس افزایش و زیاد شدن افراد کشور را گویند، تهیه ارقام و سروری اساسی درباره تعداد و رشد نسبی نفوس از ضرورت اساسی بشمار میرود تا از نظر دیموگرافی رشد، وفيات (مرد و زن) و باقی ارقام را همه وقت در اختیار محققین و موسسات بگذارند. رشد نفوس در کشورهای روبه انکشاف تابع مقررات اجتماعی، مذهبی و اقتصادی قرار دارد. - از لحاظ اجتماعی و صحتی رشد عادی در نظر است.

بنابر آن رشد وسطی و عادی در افغانستان ۲,۵ الی ۳ فیصد محاسبه شده است اگرچه احصایه دقیق وجود ندارد.

ارقام تخمینی درباره نفوس افغانستان و رشد آن بصورت رسمی برای اولین بار در سال

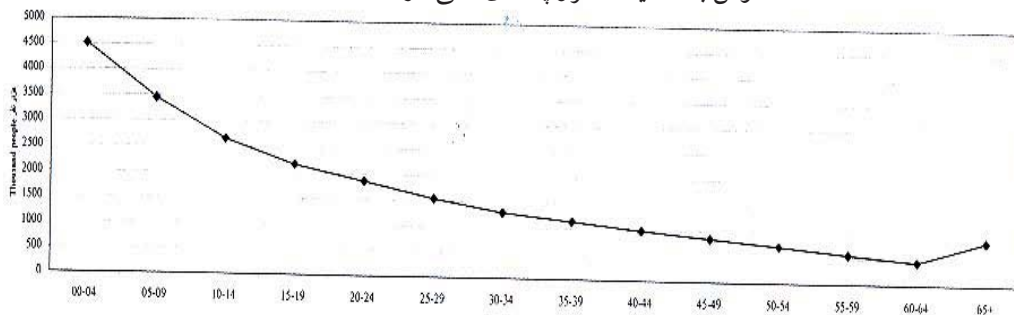
۱۳۱۵ هـ. ش انتشار یافت که مجموعه نفوس افغانستان درین سال به ده میلیون و هفتاد هزار ۱۰,۰۷۰,۰۰۰ نفر گزارش داده شده بود. در حالیکه نفوس سال ۱۳۸۸ هـ ش مطابق ۲۰۰۹ م افغانستان ۲۶ میلیون ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ نشان داده شده است.

وزارت پلان قرار احصایه سال ۱۳۲۹ هـ. ش نفوس تمام کشور را دوازده میلیون ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر تخمین نموده است و رشد نفوس سال های یاد شده روی تخمین استوار می باشد.

اولین سروی نمونوی نفوس در سال ۱۳۳۲ هـ. ش از کابل، پایتخت کشور توسط موسسه صحی جهان صورت گرفت و در ۸۵ قریه مربوط ده ولایت بصورت پراکنده در مورد ترکیب (سن، جنس، شغل وغیره) مشخصات نفوس معلومات جمع آوری نموده بعد از آن سروی نمونوی دیگری از قریه های کابل (ده خدای داد) در سال ۱۳۳۸ هـ ش صورت گرفت، که این عملیه مطابق علم دیموگرافی Demography نسبت محدود بودن ساحه و تعداد نفوس فاقد ارزش لازمه احصایوی بوده و از آن نتیجه درست و علمی گرفته نمی شود.

سرشماری کامل کشور در ۲۵ جوزای سال ۱۳۵۸ هـ. ش آغاز و در ۱۴ سرطان خاتمه یافت،

نفوس به تفکیک گروپ های سنی در سال ۱۳۸۶

با وجود احصائیه گیری دقیق نتوانستند تمام نقاط کشور را احصائیه گیری کنند. قرار احصائیه سال ۱۳۵۹ هـ ش مجموع نفوس افغانستان ۱۵,۹۴ میلیون نفر بوده که از آن جمله ۱۳,۴ میلیون نفر نفوس ساکن و ۲,۵۶ میلیون نفر دیگر آن را نفوس کوچی ها تشکیل میداد. از جمله نفوس ساکن آن ۱۵,۴ فیصد در محلات شهری ۸۴,۶ فیصد دردهات و روستاها امرار حیات داشته اند. مجموع نفوس ساکن کشور درین سال شامل ۲,۱ میلیون خانواده بوده و تعداد وسطی اعضای هر خانواده در حدود ۶ نفر ثبت شده است..

جدول معلوماتی از دیاد نفوس از سال (۱۳۴۰ - ۱۳۷۰ هـ ش) معلومات اضافی.

شماره	سال	فیصدی رشد نفوس
۱	۱۳۴۰	۳,۱
۲	۱۳۴۸	۳
۳	۱۳۵۰	۲,۸
۴	۱۳۵۹	۲,۶
۵	۱۳۷۰	۱,۹
۶	۱۳۸۶	۲,۰۳

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه ها تقسیم شوند، هر گروه درباره اهمیت نفوس بحث نموده و تاثیر آن را درباره انکشاف نفوس باهمدیگر شریک سازند.

سؤال ها:

- ۱- رشد نفوس در کشور های روبه انکشاف چگونه می باشد .
- ۲- رشد نفوس چه مفهوم دارد ؟
- ۳- نفوس افغانستان احصائیه واقعی است یا تخمینی ؟
- ۴- در کدام کشور ها کنترل نفوس مجاز نیست ؟

فعالیت خارج از صنف:

رشد نفوس در کشور ما تابع کدام عوامل میباشد دلایل تان را در کتابچه های تان بنوسید.

کیفیت نفوس را می توان در افغانستان به اساس مطالب ذیل مورد مطالعه و ارزیابی قرار داد.

• از لحاظ سن

• از لحاظ جنسیت

مطالعه کیفیت نفوس از لحاظ خدمات اجتماعی و اقتصادی (زراعت، معادن و غیره).

از سال ۱۳۵۸ هـ ش به اینطرف کدام سرشماری نفوس که به سطح کشور باشد مورد اجرا قرار نگرفته است. بنابراین احصائیه در مورد توزیع، ترکیب، میزان، رشد و مشخصات اقتصادی و اجتماعی نفوس افغانستان در دسترس نیست، اما در سال ۱۳۸۳ اولویت های کیفیت نفوس از لحاظ ترکیب ذکور و اناث مورد مطالعه قرار گرفت است.

اینک در گراف جداگانه که معلومات اضافی برای شاگردان است، مطالعه کیفیت نفوس را از لحاظ سن به وضاحت دیده می توانیم.

• در سال ۱۳۸۳ اولویت های کیفیت نفوس از لحاظ جنس احساس گردید. توجه بیشتر در آغاز دهه هشتاد درباره قشر اناث مبذول گردیده که سهم فعال آنها را در تمام عرصه ها به وضاحت دیده می توانیم. فعلاً تعداد قابل ملاحظه زنان در شورای ملی ایفای وظیفه می نمایند، همچنان سهم زنان در ادارات دولتی بالخصوص در ساحة معارف و سکتور های مختلف اقتصادی افزایش یافته است.

در جدول ذیل نفوس فعال اقتصادی سالهای (۵۳، ۵۶ و ۵۷) است که مشخصات نفوس را بوضاحت نشان می دهد.

وطن ما از جمله کشورهای روبه انکشاف بوده که مجموع نفوس آن از (تولد- ۱۵) ساله ۴۴،۶٪ و از (۱۶ - ۶۰) ساله ۵۲،۹٪ و از ۶۵ ساله بالاتر ۲،۶٪ تخمین گردیده است.

نفوس فعال اقتصادی در کشور بین سنین (۱۵ - ۶۵) سالگی^۱ بوده که از آن جمله ۸۰٪ در بخش زراعت و مالداري مشغول میباشند و متباقی در بخش های صنایع، معادن و خدمات اجتماعی مشغول کار اند و از ۶۵ سالگی بالاتر نیز نفوس غیر فعال اقتصادی میباشند.

۱- از نظر سازمان حقوق بشر و اشتغال وظیفه سن طفولیت تا ۱۸ سالگی قبول شده است.

کیفیت ترکیب سن و جنس در افغانستان

نفوس دهاتی		نفوس شهری		سال
ذکور	اناث	ذکور	اناث	۱۳۸۸
۹۱۲۷۴۰۰	۸۷۵۲۳۰۰	۲۶۵۶۲۰۰	۲۵۰۳۰۹۰	
۱۷۸۷۹۷۰۰		۵۱۵۹۲۰۰		

اما از لحاظ سن تعداد اطفال زیر سن ۵ سال ۲۰٪

زیر سن ۲۵ سال ۸٪

زیر سن ۴۰ سال ۵٪

و زیر سن ۶۵ سال ۴٪ تمام نفوس افغانستان را نشان می دهد .

توزیع جغرافیایی اقوام ساکن افغانستان چگونه است ؟

ساکنین و یا اتباع کشور عزیز ما مطابق عنعنات تاریخی و به اساس قانون اساسی افغانستان ، همه افغان اند . اما از نظر جغرافیای بشری در کشور ما اقوام مختلف زنده گی می کند که بصورت اجمالی درباره آن ها اشاره می شود .

- پشتونها مطابق اسناد تاریخی از قدیم ترین نژاد آریایی در این سرزمین اند . پشتون ها در سراسر افغانستان سکونت دارند ، بیشتر در مناطق شرقی ، جنوبی و جنوب غربی کشور در کابل و ولایات همجوار آن زنده گی می نمایند .

- تاجکها مانند پشتون ها از جمله اقوام بسیار سابقه آریایی این سرزمین می باشند که در سرتاسر کشور بخصوص در صفحات شمال مملکت از بدخشان تا هرات و جنوب هندوکش از پروان تا کابل زنده گی می کنند ، تاجک ها به صورت عموم به لسان دری تکلم می کنند .

- اوزبیکها و ترکمنها از جمله ساکنین کشور عزیز ما اند . آنها در مناطق شمال و شمال غرب کشور سکونت دارند . اوزبیکها ، ترکمنها، قرغزها و قزاقها به لسان اوزبیک، ترکی قرغزی و قزاقی تکلم می کنند .

- هزاره ها نیز از جمله باشنده گان وطن ما بوده که به لسان دری به لهجه هزاره گی صحبت می

کنند و در بامیان و سطوح مرتفع مرکزی زنده گی دارند .

- نورستانی ها از اقوام آریایی ها می باشند و از زمره باشندگان کشور محسوب می گردند . منطقه سکونت آن ها نورستان بوده و زبان ایشان نورستانی می باشد .

قوم دیگری که نژاد آریایی دارد ، پشه یی ها هستند که در کنر، لغمان و کاپیسا زنده گی دارند . زبان آنها پشه یی می باشد .

- بلوچها هم از جمله اقوام آریایی اند که در جنوب قندهار و چخانسور زنده گی دارند . زبان ایشان بلوچی بوده به زبان های پشتو و دری نیز تکلم می توانند .

به همین ترتیب در کشور عزیز ما یک تعداد از قبایل قزل باش ، عرب ، گوجرو پامیری نیز سکونت دارند، همچنان یک تعداد هندوها و سک ها هم در کابل ، ننگرهار ، قندهار ، گردیز و غزنی نیز زنده گی نموده از باشندگان این سرزمین اند .

فعالیت داخل صنف :

هر گروه در باره کیفیت نفوس بحث نموده نماینده گروه ها معلومات شان را در صنف شرح دهند .

سؤال ها :

- ۱- کدام اقوام در افغانستان سکونت دارند ، نام ببرید .
- ۲- از روی جدول (معلومات اضافی) نفوس مشغول بکار را به فیصدی در یابید .
- ۳- کدام سنین را نفوس فعال اقتصادی گفته می توانیم ؟

فعالیت خارج صنف :

در باره اقوام ساکن در افغانستان با استفاده از منابع مختلف یک مقاله بنویسید .

معلومات اضافی :

توزیع سن (به سال)	۱۳۸۶ (۲۰۰۷-۲۰۰۸)			
	مجموع نفوس مسکون			
	فیصدی	مجموع	اناث	ذکور
	۱۰۰	۲۳۰۳۸۹۰۰	۱۱۲۵۵۳۰۰	۱۱۷۸۳۶۰۰
۰۴-۰۰	۲۰	۴۵۱۴۵۶۲	۲۳۲۱۸۷۱	۲۱۹۲۶۹۱
۰۹-۰۵	۱۵	۳۴۴۵۶۷۹	۱۶۹۴۹۶۲	۱۷۵۰۷۱۷
۱۴-۱۰	۱۱	۲۶۵۳۱۴۳	۱۲۵۳۶۸۷	۱۳۹۹۴۵۶
۱۹-۱۵	۹	۲۱۶۵۸۸۱	۱۰۱۷۴۴۴	۱۱۴۸۴۳۷
۲۴-۲۰	۸	۱۸۶۰۸۹۸	۹۰۴۷۱۲	۹۵۶۱۸۶
۲۹-۲۵	۷	۱۵۴۰۶۹۳	۷۷۹۷۲۱	۷۶۰۹۷۲
۳۴-۳۰	۵	۱۲۸۷۲۲۳	۶۷۶۸۰۵	۶۱۰۴۱۸
۳۹-۳۵	۵	۱۱۳۴۶۸۴	۵۹۵۲۷۱	۵۳۹۴۱۳
۴۴-۴۰	۴	۹۸۱۲۷۷	۴۸۶۵۳۴	۴۹۴۷۴۳
۴۹-۴۵	۴	۸۵۲۶۸۲	۴۰۲۴۶۱	۴۵۰۲۲۱
۵۴-۵۰	۳	۷۲۰۶۱۳	۳۲۳۹۲۵	۳۹۶۶۸۸
۵۹-۵۵	۳	۵۸۰۱۷۴	۲۵۱۶۲۶	۳۲۸۵۴۸
۶۴-۶۰	۲	۴۴۷۱۶۴	۱۹۰۹۰۶	۲۵۶۲۵۸
۶۵ ساله و بالاتر از آن	۴	۸۵۴۲۲۷	۳۵۵۳۷۵	۴۹۸۸۵۲

نوٹ : نفوس کوچی (۱/۵) میلیون شامل نمی باشد .

آیا در باره مهاجرت هایی که در کشور ما صورت گرفته معلومات دارید؟

در کشور ما مهاجرت ها از اثر رویداد های تاریخی و مشکلات سیاسی ، اجتماعی و حوادث طبیعی صورت گرفته است ، که انگیزه ها و عوامل آن قرار ذیل می باشد:

○ مهاجرت های سیاسی : مهاجرت های سیاسی وقتی صورت می گیرد که آزادی فکری و عقیدتی تحت فشار قرار گیرد ؛ بطور مثال مهاجرت افغان ها که در اثر تهاجم شوروی وقت صورت گرفت و به کشورها و براعظم های مختلف جهان مهاجر شدند ، تعداد شان از پنج میلیون نفر تجاوز می کند.

○ مهاجرت های اقتصادی : مردم از شهرهای کوچک و دهکده ها به شهر های بزرگ و صنعتی برای دریافت شغل و وظیفه مناسب ، بخاطر امرار حیات وزنده گی مرفه و داشتن حیات مصئون مهاجرت می کنند . بنابر عوامل فوق مردم دهات به شهر هایی چون کابل ، کندهار ، هرات ، مزارشریف و شهرهای صنعتی کشور به مهاجرت پرداختند و تا اکنون ادامه دارد.

○ مهاجرت های تاریخی : در زمان های قدیم آریایی ها از بخدی (بلخ) به سرزمین های اطراف آن الی هند و فارس مهاجرت نمودند، بعداً مهاجرت یونانی ها ، کوشانی ها، و مسلمان ها یکی بعد دیگر به این سرزمین صورت گرفت .

○ مهاجرت هایی که به اثر آفات طبیعی منجمله خشک سالی ها صورت گرفته است، مثلاً در سال ۱۳۴۹هـ. ش هموطنان عزیز ما به اثر خشک سالی مجبور به ترک محلات و خانه های شان شدند که شامل مردم ولایت بادغیس ، ارزگان و سطح مرتفع هزاره جات می باشد.

○ مهاجرت های موسمی بین نقاط گرمسیر و سردسیر صورت می گیرد ، یعنی مهاجرین در ایام تابستان غرض پرورش مواشی خویش و همچنان به منظور زراعت به نواحی مجاور مهاجرت می نمایند ، که مهاجرت کوچی ها بهترین مثال آن می باشد.

- اثرات مهاجرت ها:

مهاجرت ها بالای مهاجرین افغان اثرات مثبت و منفی گذاشته است. اثرات منفی مانند:

- تحت نفوذ قرار گرفتن فرهنگ بیگانه .
- فرار مغزها .
- از دست دادن نیروی جوان (نفوس فعال اقتصادی) .
- انتقال سرمایه به خارج کشور .
- زیر پاشدن حقوق انسانی شان .
- سلوکه‌های منفی چون مبتلا شدن به مرض (HIV)، امراض جلدی، مواد مخدر و غیره .

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروهها تقسیم شوند. هر گروه در باره سؤالات ذیل بحث نموده ، نماینده هر گروه معلومات شانرا در صنف ارائه نماید.
- در باره مهاجرت سیاسی و انگیزه آن بحث کنید.
 - چرا هموطنان ما به شهرهای بزرگ و صنعتی مهاجرت کرده اند؟
 - آیا مهاجرت های تاریخی در کشور ما صورت گرفته است؟

سؤال‌ها:

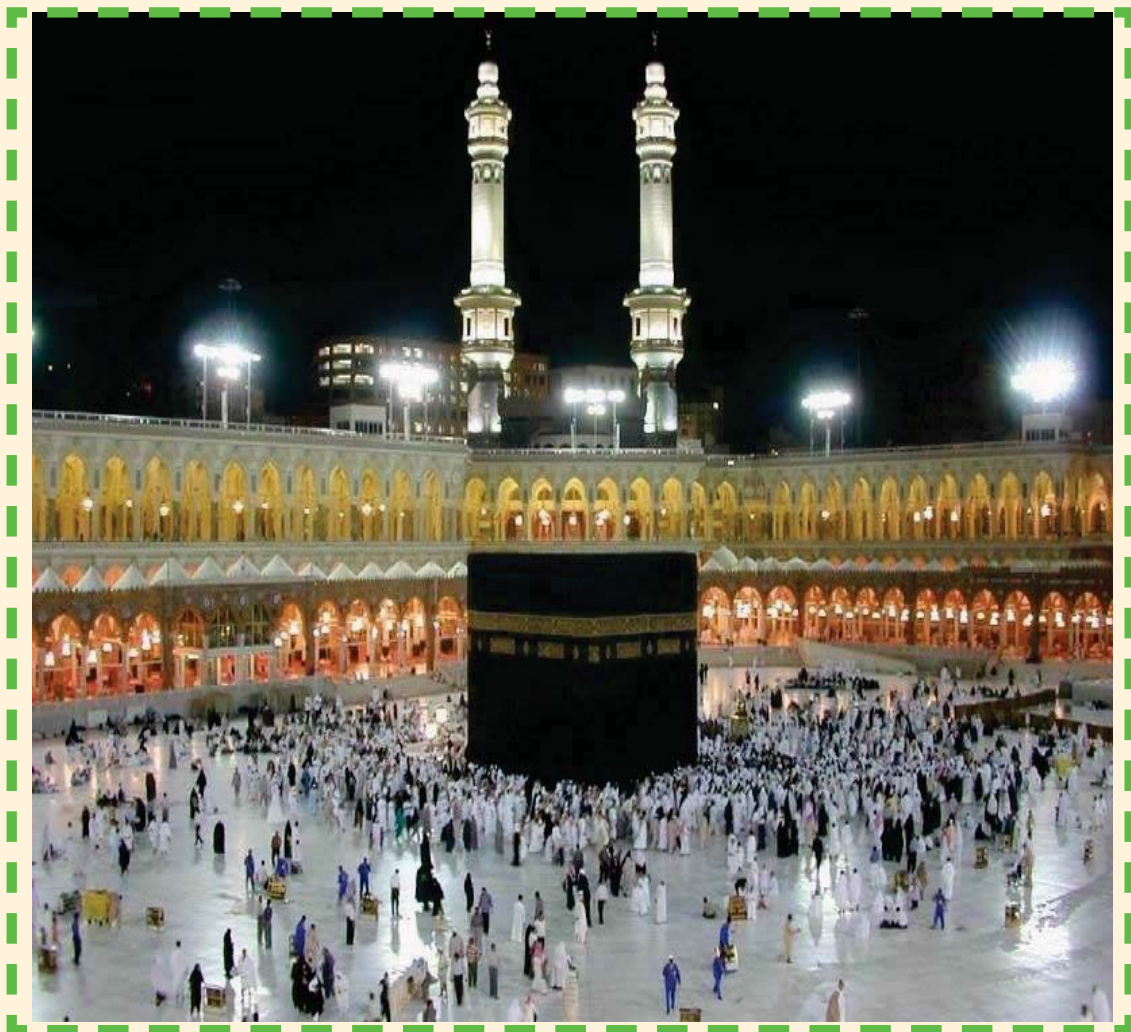
- ۱- چرا هموطنان ما از قصبات و دهات به شهرها مهاجرت می‌کنند؟
- ۲- اثرات منفی مهاجرت را بیان کنید.
- ۳- آیا تا هنوز مهاجرت افغانها به کشورهای دیگر ادامه دارد؟ چرا؟

فعالیت خارج صنف:

چرا هموطنان ما به کشورهای دیگر مهاجر شدند. تحت این عنوان مقاله‌ی نوشته و در ساعت آینده مضمون جغرافیه برای همصنفان تان ارائه کنید.

۱،۳ - دین

خانه کعبه شریف

اکثریت مردم افغانستان پیرو کدام دین و مذهب اند؟

انسان ها همراه با اعتقادات خود زنده گی می کنند. مردم ما قبل از اسلام پیرو آیین و دین های مختلف بودند.

اجداد ما آریایی ها پیش از کوچ کردن به سرزمین های جدید آیین بدوی داشتند. عناصر طبیعت را که در زنده گی شان مؤثر بود مقدس می شمردند.

مردم افغانستان با وجود بقایای عقاید کهن ویدی و برهمنی قدیم که در شرق مملکت مروج بود، آیین زردشتی هم در شمال و غرب مملکت رواج داشت. ولی هنگامیکه در سال ۲۰۶ ق.م آشوکا به تبلیغ و نشر آیین بودا کمر بست در مدت هزار سال مابعد آن عقاید و آیین آن در شرق و شمال کشور رواج تام یافت که از نظر حیاتی، فکری، هنری و فرهنگی تاثیرات عمیقی را در زنده گانی مردم این سرزمین گذاشت. دیانت بودایی با نفوذ سلطه آشوکا از جنوب هندوکش تا قندهار انتشار یافت.

در آستانه ظهور دین مقدس اسلام دین و آیین های مختلفی نظیر آیین زردشتی، بودایی و کمی هم از ادیان آسمانی یهودیت و مسیحیت در خراسان (افغانستان) پیروان و طرفدارانی داشتند؛ اما چنان دینی که در سراسر افغانستان رواج عام داشته و به عنوان دین ملی پذیرفته شده باشد وجود نداشت بنابراین خراسان آن عهد یا افغانستان امروز آماده پذیرفتن دین مقدس اسلام بود.

در عهد حضرت عثمان (رض) بعد از سال ۲۵ هجری فتوحات اسلامی در خاک افغانستان پیشرفت کرد. احنف بن قیس شهر هرات را به زور و جنگ تصرف نموده مردم را به دین اسلام مشرف ساخت. خلیفه سوم حضرت عثمان (رض)، عبدالله بن عامر بن کریر را که جوان ۲۵ ساله بود به عوض ابو موسی اشعری تعیین نمود. عبدالله بن عامر دامنه اسلام را تا نواحی شرقی امپراتوری اسلامی گسترش داد. او سرخس، فاریاب، تالقان، کندهار و غزنی را فتح کرده دین اسلام را در آن منتشر کرد. کابل را یکسال محاصره کرده و به مشکل آنرا تصرف کرد. به مرور زمان تمام نواحی افغانستان به دین اسلام مشرف شدند. تنها مردم کافرستان که بعداً به نورستان یاد شد تا مدت زیادی دین سابقه خود را نگهداشتند که در قرن ۱۹ میلادی در

زمان امیر عبدالرحمن خان به دین اسلام مشرف شدند.

دین رسمی دولت جمهوری اسلامی افغانستان دین مقدس اسلام است. پیروان سایر ادیان در پیروی از دین و اجرای مراسم دینی شان در حدود احکام قانون آزاد می باشند. در افغانستان هیچ قانونی نمیتواند مخالف معتقدات و احکام دین مقدس اسلام باشد.

در حال حاضر ۹۹٫۶٪ مردم افغانستان پیرو دین مقدس اسلام می باشند. یک تعداد اهل هنود و سکها هم در افغانستان بود و باش دارند. اهل هنود و سکهای افغانستان در شهرهای کابل، جلال آباد، کندهار، چاریکار، غزنی، گردیز و دیگر شهرها زنده گی میکنند و اکثراً تجارت پیشه اند.

اکثریت مردم افغانستان پیرو مذهب حنفی و بقیه آن پیرو مذاهب تشیع میباشند. اهل تشیع افغانستان با مذاهب تشیع جعفری و اسماعیلیه تقسیم شده اند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه ها تقسیم شوند هر گروه در مورد یکی از موضوعات ذیل باهم بحث نموده نتیجه بحث خویش را در صنف شرح دهند:

- آریایی ها چه آیین داشتند؟
- آیین بودایی چه وقت و در کدام نواحی انتشار زیاد یافت؟
- دین مقدس اسلام چگونه در افغانستان منتشر گردید؟

سؤال ها:

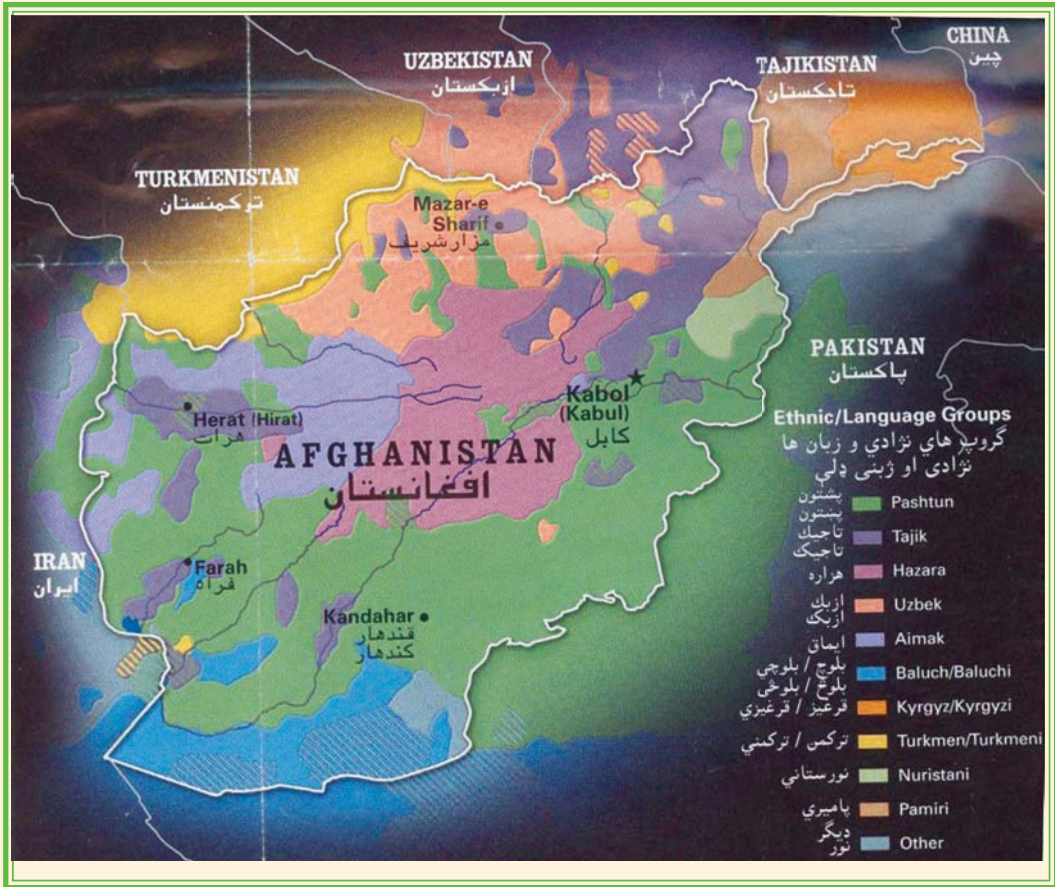
پرسش های صحیح و غلط زیر را از هم تشخیص دهید:

- ۱- آریایی ها عناصر طبیعت را که در زنده گی شان مؤثر بود مقدس می شمردند.
- ۲- تمام مردم افغانستان پیرو یک مذهب اسلامی اند.
- ۳- کدام اشخاص در انتشار دین اسلام در افغانستان نقش داشتند؟
- ۴- در حال حاضر مردم افغانستان پیرو کدام ادیان و مذاهب هستند؟

فعالیت خارج از صنف:

مزیت اسلام را در بهبود اجتماعی در طی چند سطر بنویسید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به هم صنفان ارائه نمایید ..

در افغانستان بیش از سی زبان مستقل وجود دارد که در نقاط مختلف مردم با زبانها و لهجه های مختلف به وسیله آن تکلم می کنند.

اهمیت زبانهای افغانستان مانند سایر زبانهای دنیا مربوط به تعداد گوینده گان آن میباشد. طور مثال زبانهای پشتو و دری در نقاط وسیعی از کشور عمومیت داشته و مردم با آن تکلم می کنند و تقریباً تمام مردم افغانستان آنرا می فهمند. در حالیکه با زبانهای اورمری و عربی فقط در چند قریه محدود تکلم صورت می گیرد.

زبان اندو اروپایی به دو بخش آریایی (ارانی) و هندی تقسیم می شود که زبان آریایی به

طور عموم در قسمت های جنوب غرب، شمال غرب و شمال شرق کشور رواج زیاد دارد و زبانهای مشهور آن پشتو، دری، بلوچی، اورمری و زبان پامیری (غلچه) یعنی زبانهای کوهی میباشد.

در زبان هندی گوربتی، کله یی، تیراهی، سندی و پنجابی شامل میباشند. زبان رویدا که یک شاخه میان گروپ هندی آریایی میباشد و زبانهای کتی، بشکلی، وایگلی، پرسینی، شکونی، پشه یی، پراچی و نورستانی در آن شامل می شود که بطور عموم مردم نورستان و مردم اطراف آنجا به آن تکلم می کنند.

زبان های دیگر افغانستان ترکی و مغولی میباشد که شامل دو سلسله است. یکی شاخه ترکی شرقی مانند اوزبیک، قزاقی و قرغزی و شاخه ترکی غربی آن که زبانهای ترکمنی و آذری را دربر می گیرد.

۳،۳ - توزیع جغرافیایی زبان ها:

زبان های افغانستان با مناطقی که مردم به آن صحبت می کنند ازین قرار اند:

- زبان پشتو: کسانی که به زبان پشتو صحبت می کنند تقریباً در تمام کشور زنده گی می کنند اما اکثریت پشتونها در مناطق شرقی، جنوبی و جنوب غربی افغانستان زیست دارند. این زبان لهجه های زیاد دارد که لهجه مشرقی و قندهاری خوبتر از یکدیگر تشخیص می شوند.

- زبان دری: از جمله قدیمترین زبانهای کشور بوده عدّه زیاد نفوس کشور با لهجه های مختلف به این زبان آشنایی دارند. تقریباً در تمام افغانستان مردم به این زبان بلدیت دارند.

- بلوچی: مردم نواحی هلمند، گودزیره، هامون صابری و در سرحدات غربی کشور یک تعداد مردم به آن صحبت می کنند.

- زبان اوزبیک: در ولایات شمال کشور تعدادی از مردم به آن صحبت می کنند. - زبان ترکمنی: یک تعداد مردم در شمال و شمال غرب کشور تا ولایت هرات به آن صحبت می کنند.

- پراچی در یکی از دره های نجراب متصل به اله سای تگاب مردم به آن صحبت می کنند.

- زبان منجی در منجان بدخشان، زبان واخی در واخان، زبان سریگی در شمال واخان، زبان سنگلیچی در شرق منجان و جنوب زیباک بدخشان، زبان زیباکی در زیباک بدخشان، زبان اشکاشمی در اشکاشم بدخشان، زبان شغنی در اشکاشم و شغان بدخشان، زبان روشانی و اشری در غرب بدخشان و جوار دریای پنج و زبان قرغزی در پامیر خورد مروج است.

زبان پامیری که به آن مردم صحبت میکنند در ساحه پامیر رایج می باشد.

- زبانهای کته و ایگلی، شکونی و پارونی در نورستان، زبان گوربتی در نورستان شرقی، زبان پشه یی در نورستان، دره های لغمان، تگاب، نجراب، کوهستان، کاپیسا و پغمان. زبان تیراهی در غرب خیبر و دکه و زبان جتی زبان جت ها میباشد.

- زبانهای سندی، لهندا و پنجابی که اهل هنود به آن صحبت می کنند.

زبان اورمری در لوگر، زبان براهوی در اطراف شورابک چخانصور رواج دارد. زبان های مغلی و آذری اکنون از میان رفته ولی قسماً زبان قزاقی در بعضی از مناطق ولایت بلخ وجود دارد .

زبان های پشتو و دری که اکثریت مردم افغانستان به آن آشنایی دارند زبانهای رسمی دولت می باشند. در مناطقی که اکثریت مردم به یکی از زبانهای ازبکی، ترکمنی، پشه یی، نورستانی، بلوچی، گو جری و یا پامیری تکلم می نمایند، آن زبان علاوه بر پشتو و دری در منطقه به حیث زبان سوم رسمی می باشد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروهها تقسیم شده هر گروه در مورد یکی از موضوعات زیر باهم بحث نموده یکنفر به نماینده گی از گروه خود موضوع را پیش روی صنف شرح دهد:

- مردم افغانستان به کدام زبانها صحبت می کنند و کدام زبانها به کدام دلیل رسمی میباشند؟
- زبان اندو اروپایی به چند بخش تقسیم شده وهریک زبانهای مشهور را با مناطق آن واضح سازید.

- معلومات درباره زبان های رویدا، ترکی و مغولی ارائه گردد.
- بلوچها، اوزبیکها و ترکمن ها در کدام مناطق افغانستان زنده گی می کنند؟
- کدام زبانها در بدخشان و نورستان رایج اند.

سؤال ها:

- ۱- هندوهای افغانستان به زبان های ()، () و () صحبت میکنند.
- ۲- زبان پشه یی در کدام مناطق کشور مروج است؟
- ۳- کدام زبانها اکنون از بین رفته و گوینده ندارد؟
- ۴- چرا زبانهای پشتو و دری زبانهای رسمی اند؟
- ۵- کدام زبانها و به چه دلیل به حیث زبان سوم رسمی اند؟

فعالیت خارج از صنف:

مهمترین زبانهای افغانستان را به ترتیب در یک جدول بنویسید.

۱،۴- اهمیت مواصلات

در تصویر فوق کدام شاهراه را ملاحظه می نمایید

راه های مواصلاتی منعیث زیر بنای انکشاف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، کلتوری و اداری جامعه در یک کشور می باشد.

کلیه ضروریات اقتصادی (زراعتی، صنعتی و تجارتي)، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بدون

انکشاف و ترقی خطوط مواصلاتی امکان پذیر نیست.

پیشرفت اقتصادی و صنعتی یک جامعه مرفه بستگی تام به پیشرفت و ارتقای خطوط مواصلاتی و وسایط نقلیه همان کشور دارد.

کشورهای روبه انکشاف که مراحل ابتدایی انکشاف اقتصادی و صنعتی را طی می کنند، اولتراز همه باید شرایط مواصلاتی و ترانسپورتنی را آماده سازند تا اینکه وسایل تولیدی، تجارتی کسب و کار ترقی و گسترش نماید. افغانستان که از جمله کشورهای روبه انکشاف، محاط به خشکه و کوهستانی است، دریا‌های آن نیز با نشیب زیاد با رژیم سیلابی برای کشتی رانی مساعد نمی باشد.

بناء ضرورت انکشاف سکتور مواصلاتی زمینی و هوایی از جمله ضروریات اساسی کشور محسوب میشود که بدون شبکه منظم مواصلاتی انکشاف همه جانبه اقتصادی و اجتماعی ناممکن است.

راه های مواصلاتی شهرها و مناطق را باهم پیوست می سازد، مواد خام صنعتی و مولد انرژی را به مراکز صنعتی و محصولات صنعتی و زراعتی را به مارکیت ها و مراکز استهلاکی انتقال میدهد.

سرمایه گذاری در این سکتور حیثیت زیر بنای اقتصادی کشور را دارد که باعث توسعه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و پلان گذاری اقتصادی در تمام کشور میگردد. بطور خلاصه در مورد اقتصادی بودن مواصلات میتوان گفت که:

- با استفاده از راه های منظم ترانسپورتنی قیمت اشیا در بازار تقلیل می یابد.
- در مصرف مواد سوخت صرفه جویی بعمل می آید و اموال تجارتی بدون ضیاع وقت به مارکیت ها انتقال میگردد.

- اقوام مختلف از عنعنات همدیگر باخبر می شوند و وحدت ملی کشور تأمین میگردد. ضمناً به مناطق مصیبت زده به سرعت رسیده گی صورت گرفته می تواند. در صورت عدم موجودیت راه های ترانسپورتنی بر علاوه اینکه اهداف فوق بر آورده نمی شود؛ بلکه سبب عقب مانگی

فرهنگی و تربیتی نیز می‌گردد. در کشور ما با درک مشکلات فوق از گذشته در پلان های پنجساله خویش بیش ترین بودیجه انکشافی را برای اعمار شاهراه بزرگ موتر رو اختصاص داده بودند، در جنگ تحمیلی سه دهه اخیر داخلی تقریباً همه شبکه موصلات تخریب و ضرورت به اعمار مجدد آن احساس می‌گردید.

بنابر این بعد از تأسیس حکومت موقت در افغانستان در کنفرانس همکاری توکیو - جاپان با توسعه و اعمار مجدد شاهراه های کشور به حیث زیر بنای اقتصادی حق اولیت داده شده که حالا قیر ریزی شاهراه حلقوی ۸۰٪ و اتصال آن با بنادر کشور تکمیل و همچنین اتصال ولایات با همدیگر و ولسوالی ها با مرکز ولایات ادامه دارد. از جانب دیگر در نظر است که خطوط ترانزیتی با همسایه های شمال و غرب نیز فعال شود، و تجارت ما در منطقه گسترش یابد .

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در گروه های مناسب تنظیم شوند، یک گروه اهمیت موصلات را بحیث زیربنای اقتصادی کشور و گروه دوم رول موصلات را در انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور مورد بحث قرار داده نتیجه فعالیت شانرا یکی از اعضای گروه به صنف گزارش دهد. معلم صاحب در اخیر نتیجه فعالیت گروهی را با معلومات خویش جمع بندی نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- چرا در کشور ما مواصلات زمینی و هوایی نسبت به دیگر بخش های آن انکشاف خوب نموده است؟
- ۲- چرا در پلان پنجساله گذشته بیش تر توجه به انکشاف مواصلات معطوف گردیده بود؟
- ۳- چرا در کنفرانس همکاری توکیو- جاپان بیش تر توجه به اعمار مجدد شاهراه های کشور صورت گرفت؟

فعالیت خارج از صنف:

اهمیت مواصلات زمینی و تاثیر آنرا بر انکشاف اقتصادی کشور در طی چند سطر تحریر و در ساعت آینده مضمون جغرافیه، به صنف ارائه نمایید.

آیا میدانید که موتر چه وقت وارد کشور ما شده است؟

موجودیت یک سیستم منظم مواصلاتی حمل و نقل بحیث زیربنای اساسی، انکشاف اجتماعی و اقتصادی (به شمول صنایع) را تشکیل داده و باعث ایجاد همبستگی اجتماعی، اقتصادی و فراهم آوری تسهیلات انتقال مواد خدماتی و اطلاعات در کشور میگردد. تجارت به سویه ملی انکشاف یافته و توأم به آن استخدام پرسونل و عواید نیز توسعه می یابد، سطح زنده گی نیز بلند می رود، موجودیت اینگونه زیربنا در افغانستان با در نظر گرفتن ساختمان اراضی و جغرافیایی به مناطق خاص و جداگانه تقسیم می شوند. تسهیلات حمل و نقل دارای ارزش فوق العاده می باشد مخصوصاً توسعه صنایع که بدون انتقال مواد خام و مواد مولد انرژی به موسسات صنعتی، تولیدات آن به مناطق استهلاکی غیر ممکن بنظر می رسد.

افغانستان با در نظر گرفتن موقعیت جغرافیای آن در جنوب آسیای مرکزی از قدیم ترین ادوار تاریخ برای مدت طولانی در تامین روابط تجارتي بین شرق و غرب و شمال و جنوب حایز اهمیت فراوان بوده، ادامه این ارتباطات تجارتي و فرهنگی در ارتقای سطح زنده گی مردمان کشور از نگاه اقتصاد و فرهنگ نقش بس مهمی را ایفا می کند.

در قرن ۴ ق.م در نتیجه لشکر کشی اسکندر مقدونی ارتباط تجارتي بین یونان و هند از طریق افغانستان تامین شده بود، در قرن اول میلادی در زمان شاهان یونان باختری این کشور در

زمینه تجارت و ارتباط مقام مهمی داشت، بلخ محل اتصال آن راه ها بود. همچنین شاهراه ابریشم و ادویه که (در دوران امپراتوری کوشانی ها) از این کشور می گذشت. بنابر آن شهر بلخ مرکز تبادل امتعه مملکت غربی (اروپایی)، چینیایی و هندی بود. این راه بزرگ توسط کاروان سرای ها باهم وصل گردیده بود.

در زمان حکومت امیر عبدالرحمن خان تعمیر کاروان سرای ها دوباره روی دست گرفته شد و الغای محصول تجارت داخلی زمینه را برای تجارت و اقتصاد فراهم ساخت، تمديد خط آهن توسط انگلیس ها از کراچی تا کوئته (چمن) صورت گرفت اما برای تجارت خارجی کشور توجه بعمل نیامد.

تا سال ۱۹۳۰ مطابق ۱۳۰۸ هـ ش تمام مسافرت ها پیاده و یا حمل و نقل بوسیله حیوانات صورت می گرفت، و از آن به بعد با استفاده از وسایل عصری حمل و نقل تدریجاً توسعه یافت، در ۱۹۰۹ م در زمان حکومت امیر حبیب الله خان بار اول موترها از کمپنی (دملر) در ممبئی (ممبئی) خریداری و در کابل به کار انداخته شد، ۵۷ نفر کارگر نیز به ممبئی فرستاده شد تا کارهای تخنیکی موتر را فراگیرند، بدین ترتیب شرکت موتر توسط درباریان حکومت تأسیس گردید، البته بایسکل قبلاً به افغانستان وارد شده بود.

سرک های قدیمی کاروان رو را ترمیم کردند، تعمیر سرک های جدید موتر رو بین کابل - جلال آباد، جلال آباد - لغمان، کابل - جبل السراج، کابل - لوگر، کابل - غزنی ساخته شد. در سراسر خطوط مواصلاتی افغانستان کاروان سرای هایی بنام رباط های سراجیه بالای مردم آباد گردید بود و فاصله بین دو رباط شش گروه ۱ یا تقریباً ۱۸ کیلومتر بود. علاوه بر آن بالای دریا ها پل های عصری موتر رو ساخته شد. در زمان حکومت امانیه و مابعد آن بیش تر توجه به مواصلات زمینی معطوف گردید. احداث سرک و انکشاف خطوط مواصلاتی یک امر لازمی و ضروری پنداشته شد، چون افغانستان یک کشور محاط به خشکه است و راه بحری ندارد، بنا بر آن غرض، تأمین ارتباطات داخلی و خارجی از هیچ وسیله موثر تر بجز از ترانسپورت زمینی و در مرحله دوم فضایی نخواهد بود. در اعمار و توسعه راه های ترانسپورت زمینی کشور مشکلات زیادی موجود بود که برخی از آن را یاد آور می شویم:.

۱ - گروه مساوی است به چهار هزار گز جریب و هر گز جریب مساوی است به (۲۹) انچ انگلیسی .

- ساختمان طبیعی افغانستان و کوهستانی بودن آن.

- اقلیم جداگانه مناطق کوهستانی و صحرائی.

- نبودن وسایل عصری، پرسونل فنی و سرمایه کافی.

میدانیم که $\frac{3}{4}$ حصه کشور ما کوهستانی است که، این کوه ها از شمال شرق به طرف جنوب غرب به مثابه دیوار طبیعی واقع گردیده و کشور را به دو حصه شمالی و جنوبی تقسیم نموده است. اکثریت کوتل های آن بیش از ۳۰۰۰ متر ارتفاع داشته که در بیشتر ایام سال پر برف بوده مانع عبور و مرور میگردد. بسیاری از دره های آن از شمال به جنوب کم عرض و در امتداد دریاها واقع شده که مشکلات رفت و آمد را بوجود آورده، بدین ترتیب مناطق کوهستانی و دشت های وسیع ریگستانی مشکلات را در برابر توسعه ترانسپورت زمینی ایجاد کرده است که به سرمایه بیشتر، وسایل عصری و پرسونل فنی ضرورت دارد.

مسیر دریاهاى کشور با وجودیکه در تمديد راه های کاروانی و شاهراه ها کمک مؤثر نموده است. با آن هم در تمديد و انکشاف ترانسپورت زمینی مشکلات را نیز بار آورده است. از اینکه در بعضی جاها دره ها بسیار تنگ و باریک است که تنها مجرای دریاها را تشکیل میدهد مانند ماهیپر، درونته، سالنگ و غیره که در بعضی قسمت ایجاب تراش نمودن کوه ها و ساختن تونل ها را می کند.

دریاها نیز پیچ و تاب خورده و سرکها باید چند بار بالای مسیر دریا عبور نمایند. بر علاوه پل های متعدد و دیوارهای استنادی در مقابل برف کوچ ها نیز اعمار گردد بنابراین برای حل این مشکلات وقت زیادی سرمایه کافی و پرسونل فنی ضرورت است.

با وجود این همه مشکلات ترانسپورت زمینی نسبت به هروسيله دیگر ضروری و مفید تر می باشد.

در راه انکشاف خطوط آهن نیز موانع طبیعی ذکر شده قابل توجه است که به سبب آن خطوط آهن در کشور ما تأسیس نگردیده بود حالا نخستین خط آهن در داخل کشور از بندر حیرتان تا میدان هوایی مزار شریف به طول ۷۵ کیلومتر توسط کمپنی اوزبکستان در مدت یکسال تکمیل میگردد، که با اعمار این خط آهن ارتباطات کشور ما با راه های آهن جهان تامین میگردد. و همچنین راه آهن اسلام قلعه - هرات به طول ۶۰ کیلومتر به همکاری

کشور ایران اعمار می گردد ، در نظر است به کمک کشور همسایه (ایکو و سارک) خطو ط دیگر آهن نیز تمديد گردد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در گروه های مناسب تنظیم شوند و هر گروه روی نقش موصلات به حیث زیر بنای اقتصادی و اجتماعی کشور باهم بحث نمایند و نتیجه بحث شانرا یکی از اعضای گروه به همصنفاان بیان نماید و معلم محترم نتیجه بحث را با معلومات خویش جمع بندی کنند.

سؤال ها :

مختصراً جواب دهید:

- ۱- مشکلات عمده انكشاف راه های ترانسپورت زمینی کشور را مختصراً توضیح دارید؟
- ۲- چرا ترانسپورت زمینی نسبت به دیگر ترانسپورت ها در کشور بیشتر توسعه یافته است؟
- ۳- اهمیت ترانسپورت زمینی را در انكشاف اقتصادی کشور توضیح دهید؟
- جملات ذیل را تکمیل نمایید
- ۴- موتر برای اولین بار در زمان حکومت وارد کشور گردید؟
- ۵- برای اولین بار ارتباطات تجارتي بین هند و یونان از طریق افغانستان در زمان حکومت برقرار گردید.
- سؤالات صحیح را مشخص کنید.
- ۶- موقعیت جغرافیایی کشور ما در تأمین روابط تجارتي بین شرق و غرب اهمیت دارد؟
- ۷- اعمار سرک های موتر رو در زمان حکومت امیر عبدالرحمن خان آغاز گردید؟

فعالیت خارج از صنف:

راجع به اهمیت ترانسپورت زمینی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و کلتوری کشور چندسطر تحریر و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به همصنفاان قرائت نمایند.

الف. چند نوع وسایل حمل و نقل زمینی را می شناسید؟

شانزدهم

درس

به تصاویر فوق دقیق شوید و بگویید که این وسایل مربوط کدام بخش ترانسپورت می باشد؟

اصطلاح ترانسپورت زمینی به وسایلی اطلاق می گردد، که در روی خشکه حرکت می کند، مانند حیوانات باربری، بایسکل، موتورسیکل، موتر (لاری ها، بس ها، مینی بس ها و موترهای تیز رفتار) ریل با انواع مختلف آن.

با اختراع این وسایل فاصله ها بین مناطق و کشورها کوتاه تر شده یعنی فاصله هایی که قبلاً کاروان ها به هفته ها طی می نمودند، حالا با استفاده از این وسایل به چند ساعت تقلیل یافته است. همچنین با استفاده این وسایل مال التجاره سنگین که قبلاً توان انتقال آنرا نداشتند حالا به سهولت انتقال داده می شود.

بایسکل مفیدترین وسیله ترانسپورتی است که هر روز میلیون ها انسان آنرا در جهان مورد استفاده قرار میدهند و حتی در بسیاری کشورهای جهان برای ترانسپورت بایسکل جاده های مخصوص ساخته شده است.

برای نخستین بار بایسکل را یک عالم انگلیس کنت دوسواک در ۱۷۹۰ میلادی اختراع کرد که دارای دو چرخ و یک چوکات بود. حالا در کشورهای جهان صدها نوع بایسکل ساخته می شود که نه تنها وسیله ترانسپورتی است؛ بلکه از نگاه سپورتی نیز مفید میباشد، مواد سوخت مصرف نمی کند و محیط زیست را نیز آلوده نمیسازد. حد اعظمی ترانسپورت زمینی مردم چین را بایسکل تشکیل میدهد مخصوصاً در شهرها.

بایسکل به کشور ما قبل از موتر در زمان امیر حبیب الله خان وارد شده بود و اکنون هزاران

نفر در کشور از آن استفاده می کنند. وسیله دیگری که توسط ماشین کوچک با مصرف نفت فعالیت می کند بنام موترسایکل یاد شده، نسبت کم مصرف نمودن نفت بیش تر مورد استفاده قرار می گیرد. استعمال آن در کشور ما بعد از بایسکل قرار دارد.

در نیمه دوم قرن ۱۸ میلادی با کشف ماشین بخار، سمنگتن وسیله نقلیه ساخت که بواسطه بخار حرکت می کرد که اولین نوع موتر ابتدایی می باشد.

در انگلستان بسیاری از وسایل نقلیه ساخته شد؛ اما به سبب مصرف زغال سنگ زیاد دود تولید می کرد و نسبت نواقص تخنیکی زیادتر تصادم می نمود.

در نیمه دوم قرن ۱۹ میلادی موتر اختراع گردید که بواسطه نفت حرکت می کرد. در کشور ما زمانی که مستردین سکرتر وزارت خارجه هند بریتانوی در ماه دسامبر ۱۹۰۴ م به کابل سفر کرد. در پهلوی دیگر تحایف یک عراده موتر را نیز به امیر حبیب الله خان تحفه داد. که ۷۰۰ پوند سترلنگ ارزش داشت. در آن موتر عوض دیزل چوب می سوخت و ماشین را به حرکت می آورد.

حالا در کشور ما انواع مختلف موترها وارد گردیده است؛ مانند: موترهای باربری (لاری، تانکرهای تیل و گاز طبیعی) سرویس های خورد و بزرگ، تیزرفتارها که از عصری ترین کمپنی های جهان می باشد.

خط آهن و ریل قدیمی ترین وسیله نقلیه است، که بوسیله ماشین بخار بکار انداخته شده و خطوط آهن برایش تمدید گردیده و امروز در جهان بزرگترین وسیله حمل و نقل زمینی بشمار میرود.

در سال ۱۳۰۵ هـ. ش در زمان حکومت شاه امان الله خان موقعیکه ساختن شهر عصری دارالامان آغاز گردید برای انتقال افراد و مواد تعمیراتی یک ریل کوچک با خط آهن آن وارد گردید که از زیارت شاه دوشمشیره (ع) تا قصر دارالامان تمدید گردیده بود. این خط ریل یک انجن (ماشین) بخار و چند واگون داشت و همه روزه در این خط اموال و مردم را انتقال می داد. که هنوز بقایای آن در موزیم کابل موجود است.

این خط ۸۷ کیلومتر طول داشت تا سال ۱۳۰۷ هـ. ش فعال بود بعد از سقوط شاه امان الله خان حکومت وقت چندان علاقه به اعمار خطوط آهن نشان ندادند.

قابل یاد آوری است که در کشور ما تمام تصدی های ترانسپورتی به استثنای ملی بس منحل گردیده این تصدی با داشتن بیش از هزار عراده بس در داخل شهر کابل و ولایات کشور فعالیت می نماید و همچنین در نظراست که شبکه های بس های برقی که در جنگ داخلی شهر کابل از بین رفته بود دوباره احیا گردد.

بس های برقی بر علاوه که کم مصرف می باشد محیط زیست را نیز آلوده نمی سازد.

معلومات اضافی:

ترانسپورت زمینی مخصوصاً تورید وسایط از بیرون کشور رشد قابل ملاحظه نموده است ؛ بنا بر آن در سال ۱۳۸۵ هـ ش تعداد مجموع موترهایی که ثبت شده به ۶۰۶۹۴۴ عراده می رسید. این رقم در سال ۱۳۸۶ هـ ش به ۸۷۳۷۰۱ عراده بلند رفته است که افزایش ۴۳٫۸٪ رانشان میدهد.

موترهای شخصی و تکسی بیشترین افزایش را داشته و همچنان لاری ها از ۱۱۷۴۶۰ به ۱۳۵۴۴۶ و سرویس ها از ۴۸۵۱۳ به ۵۸۰۴۹ عراده افزایش یافته است.

ترانسپورت زمینی

شاخص ها	واحد مقیاس	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
مجموع	عراده	۴۸۶۱۴۱	۶۰۶۹۴۴	۸۷۳۷۰۱
سکتور دولتی	//	۲۸۵۱۰	۳۰۲۵۱	۳۳۳۰۶
سکتور خصوصی	//	۴۵۷۶۳۱	۵۷۶۶۹۳	۸۴۰۳۹۲
لاری		۱۰۰۸۸۳	۱۱۷۴۶۰	۱۳۵۴۴۶
سکتور دولتی	//	۱۱۳۴۱	۱۱۹۰۸	۱۲۹۱۵
سکتور خصوصی	//	۸۹۵۴۲	۱۰۵۵۵۲	۱۲۲۵۳۱
بس ها	//	۴۱۷۱۳	۴۸۵۱۳	۰۸۰۴۹
بس های دولتی	//	۳۳۶۸	۳۵۸۶	۴۲۱۳
تیز رفتار	//	۲۶۲۷۰	۳۱۴۱۶۵	۵۱۷۶۰۱
سکتور دولتی	//	۱۲۵۷۹	۱۳۲۳۳	۱۴۵۰۱
موتر سیکل	//	۶۴۸۱۷	۱۰۸۲۸۲	۱۲۷۹۵۹
سکتور دولتی	//	۱۲۲۲	۱۵۲۱	۱۶۷۷
وسایط اتباع خارجی مقیم کشور	//	۱۲۶۶۸	۱۳۲۹۶	۲۵۷۹۴

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در گروه های مناسب تنظیم شوند و تمام گروه ها راجع به ضرورت و اهمیت و سایل ترانسپورت زمینی در اجتماع و همچنین راجع به افزایش بیش از حد آن بالای محیط زیست بحث نمایند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به همصنفان بیان نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید.

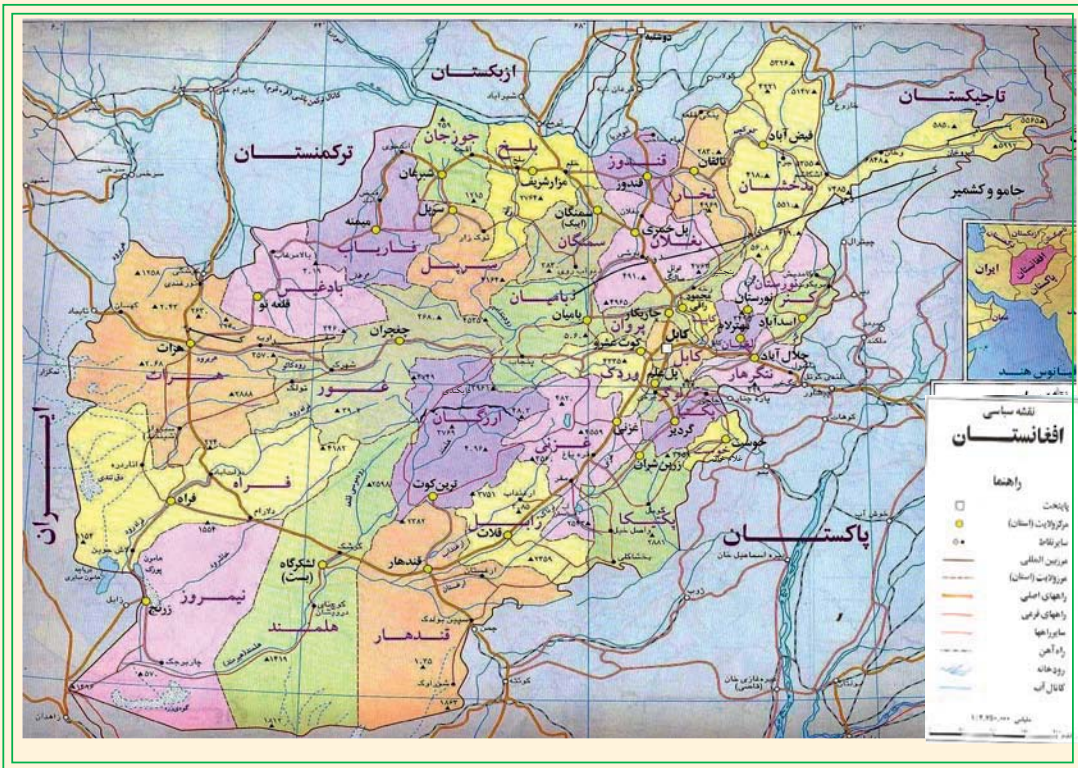
- ۱- انواع وسایل ترانسپورت زمینی را نام ببرید.
- ۲- اختراع وسایل ترانسپورتی چه سهولتی را به میان آورده است؟
- جملات زیر را تکمیل کنید:
- ۳- مخترع بایسکل می باشد.
- ۴- به کشور ما موتر در زمان سفر وزارت خارجه هند بریتانوی به کابل آورده شد.
جواب صحیح را تشخیص نمایید.
- ۵- بایسکل مفیدترین وسیله نقلیاتی است که محیط زیست را آلوده نمی سازد.
- ۶- تمام تصدی های ترانسپورتی قبلی منحل گردیده است.
- ۷- خط ریل در زمان شاه امان الله خان وارد کشور گردیده است.

فعالیت خارج از صنف:

در مورد اهمیت و ضرورت بزرگترین وسیله نقلیه زمینی (ریل) در کشور ما تبصره خود را بنویسید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به همصنفان بیان نمایید.

شاهراه ها در یک کشور حیثیت شراین خون را در بدن دارد ، کشورهاییکه در آن شاهراه ها کمتر انکشاف یافته اند، در واقع در آن کشورها رکود اجتماعی و اقتصادی به عمل می آید و قسمت های جداگانه چرخ اقتصادی مانند تولیدات صنعتی، محصولات زراعتی، عرضه و تقاضا، خرید و فروش در مارکیت ها، سیر و سیاحت و رفت و آمد از یکجا به جای دیگر کاملاً دچار مشکلات گردیده ، کشور و جامعهٔ مربوط به آن در انزوای کامل اقتصادی و فرهنگی بسر می برد.

برای اینکه کشور ما در تحرك فعالیت های اقتصادی و اجتماعی سهم ارزشمند داشته باشد، در داخل تمام ولایات، ولسوالی ها و قریه هاو در خارج باکشورهای همسایه تماس های سیاسی و اقتصادی دوامدار داشته باشد ضرورت است تا به بخش مواصلاتی توجه خاص صورت گیرد.

در زمان حکومت شاه امان الله خان و اعلیحضرت ظاهر شاه مخصوصاً در هنگام صدارت محمد داوود خان سعی زیاد بعمل آمد تا کشور را از انزوای اقتصادی و اجتماعی نجات

دهند. در طول پلان های انکشافی پنج ساله به ساختمان شاهراه ها به حیث زیربنای اقتصادی کشور توجه خاص معطوف گردید، در پلان های پنجساله اول (۱۳۳۰ - ۱۳۳۵ هـ. ش)، دوم و سوم ۵۰٪ بودجه انکشافی مصرف شاهراه ها گردید، و بیش از ۲۵۰۰ کیلومتر سرک قیر و کانکریتی اعمار گردید.

اما در طول جنگ های داخلی این همه جاده ها قسماً تخریب شد که ایجاب ترمیم را می نماید. وسعت دادن شاهراه های سابقه و اعمار شاهراه های جدید یکی از ضرورت اساسی دولتی به شمار میرود. چون سکتور خصوصی درین بخش علاقه به سرمایه گذاری ندارد، بنابراین همه مصارف ترمیماتی و تأسیساتی شاهراه ها بدوش دولت می باشد.

شاهراه های کشور به دو بخش تقسیم شده:

۱- شاهراه حلقوی که روی آن ترافیک از یک نقطه شروع و بعد از یک حرکت دورانی به شکل دایره نامنظم و یا بیضوی دوباره به نقطه شروع آن وصل شود؛ مانند شاهراه کابل - مزارشریف - شبرغان - میمنه - بادغیس - هرات - کندهار - غزنی و کابل.

۲- راه های جدا شده و قطع شده که از شاهراه حلقه یی جدا شده است مانند کابل - خوست و غیره.

شاهراه های مهم کشور عبارت اند از:

شاهراه شمال کشور:

در ارتباط به رشد تجارت و مواصلات ولایات مرکزی و مناطق شمال کشور این شاهراه نقش عمده دارد.

مفاد این پروژه قرار ذیل است:

۱- با اعمار تونل سالنگ شاهراه ولایات مرکزی مستقیماً با ولایات شمال کشور وصل گردید (دره شکاری که تقریباً ۴۰ سال مناطق شمال کشور را با مناطق مرکزی و جنوب کشور مرتبط می ساخت) حال ۲۰۰ کیلومتر فاصله کوتاه تر شده، در نتیجه مصارف ترانسپورتی و استهلاک موتر کاهش یافته و در وقت کم محصولات به بازارهای تجارتی انتقال داده میشود.

۲- محصولات تولیدی مناطق شمال کشور به مراکز استهلاکی جنوب کشور و اموال صادراتی به بنادر شمال کشور در کمترین وقت انتقال داده شده می تواند.

۳- فابریکه های چون قند بغلان، سمنت غوری، نساجی گلبهار، پلخمیری، جبل السراج و غیره

در خط السیر این راه موقعیت دارد، تولیدات آنها بدون ضیاع وقت به بازارهای فروش و همچنین مواد خام و سایر ضروریات شان از همین راه انتقال داده میشود.

شاهراه کابل - تورخم:

این شاهراه در جمله راه های ترانزیتی دارای اهمیت خاص می باشد، شاهراه مذکور از طریق تورخم به پشاور وصل شده، بعداً از طریق راه آهن و شاهراه اسفلت شده به بندر کراچی و از آن طریق به راه های بین المللی بحر هند وصل می گردد. با استفاده از آن تمام اموال تجارتهای کشور ما به کشورهای هند و دیگر کشورهای آسیایی، اروپایی و امریکایی صادر شده می توانند، با استفاده از حق ترانزیت اموال وارداتی از کشورهای جهان به کشور ما نیز انتقال داده میشود. این شاهراه توسط شاهراههای فرعی اسفلت شده به ولایات کنر، لغمان و نورستان و ولسوالی های ولایت ننگرهار نیز پیوست شده است.

در امتداد این شاهراه بندهای برق و پروژه ننگرهار اعمار گردیده که در تکمیل آنها نقش عمده را بازی نموده است. و همچنین محصولات تولیدی و زراعتی ولایات مذکور به کابل و سایر مراکز استهلاکی کشور انتقال داده میشود که در نتیجه سبب انکشاف اقتصادی ولایات مربوطه می گردد.

شاهراه کابل - کندهار:

این شاهراه از نگاه فعالیت ترانزیت مقام اول را در جمله شاهراه های کشور دارند زیرا شاهراه کابل - کندهار از طریق شاهراه کندهار - سپین بولدک به راه آهن چمن به بندر کراچی و گوادر (در ساحل بحیره عرب) وصل می گردد. وهم از طریق شاهراه کندهار - هرات به بنادر تورغندی جمهوری ترکمنستان و به بنادر اسلام قلعه در ولایت هرات ، ابونصر فراهی در ولایت فراه و شاهراه دلارام - زرنج در ولایت نیمروز با کشور جمهوری ایران و از آن طریق توسط راه آهن به بندرچاه بهار کشور ایران به آب های بین المللی بحیره عرب راه می یابد. که از طریق این بندر نه تنها اموال افغانی بلکه اموال کشورهای جمهوری های آسیای میانه نیز وارد و صادر میگردد.

شاهراه کابل - کندهار چندین ولایت را که دارای نقاط مهم تاریخی و تجارتهای است باهم وصل می سازد.

شاهراه کندهار هرات – تورغندی (قره تپه سابقه):

این راه از نظر ساختمان خیلی عصری ساخته شده از نگاه استحکام و مقاومت نخستین خط مواصلاتی به شمار میرود که در کشور ما طور کانکریتی اعمار گردیده بود، اکنون در نتیجه بازسازی کشور شاهراه مذکور قیر گردید.. کشور ما را با جمهوری ترکمنستان و ایران وصل می سازد و هم از لحاظ ارتباط دادن مراکز ولایات غربی قابل اهمیت می باشد که کندهار و هرات را بطور مستقیم و فراه، نیمروز و هلمند را بطور غیر مستقیم وصل می سازد.

شاهراه هرات – اسلام قلعه:

طول این شاهراه ۱۲۴ کیلومتر است و شهر هرات را به بندر اسلام قلعه در سرحد کشور ایران وصل می کند، این شاهراه در تجارت با کشورهای ایران، ترکیه و دیگر کشورهای اروپایی حایز اهمیت زیاد می باشد.

شاهراه پلخمری – شبرغان – فاریاب:

این شاهراه از نگاه تجارتي و اقتصادی دارای اهمیت خاص می باشد و جزء شاهراه حلقه یی کشور بشمار میرود، که ولایات شمال کشور مانند بغلان، سمنگان، بلخ، جوزجان و فاریاب را باهم وصل ساخته و از طریق ولایت بادغیس به ولایت هرات نیز ارتباط می گیرد که با اتصال آن شاهراه حلقه یی نیز تکمیل میگردد. و همچنین با شاهراه های جدا شده از آن به بنادر حیرتان، کلفت و اقیطیه اندخوی نیز وصل گردیده است.

شاهراه کابل – خوست:

از سالهای زیادی بنام شاهراه درجه دوم بشمار میرفت اما با وصل شدن آن با بندر غلام خان خوست و از طریق آن به گرم ایجنسی وصل گردیده اهمیت خاص اقتصادی و تجارتي را حاصل کرده، ولایات جنوب کشور مانند لوگر، پکتیا و خوست را به ولایت کابل وصل نموده است.

شاهراه کندز – بدخشان:

که ولایات مهم حاصل خیز زراعتی و صنعتی کشور مانند ولایات کندز، تخار و بدخشان را باهم وصل نموده و هم از طریق شاهراه شمال کشور به شاهراه حلقه یی کشور نیز مرتبط می باشد. همچنین از طریق شاهراه کندز – شیرخان بندر با کشور تاجکستان وصل گردیده است..

اعمار شاهراه های کشور بر علاوه اینکه روابط اقتصادی و تجارتي بين مناطق مختلف کشور را باهم نزدیک می سازد، روابط دوستانه میان کشورهای آسیای جنوبي و آسیای مرکزی از طریق آن نیز میسر گردیده است. بدین ترتیب اهمیت تاریخی افغانستان را از نظر موقعیت با وصل نمودن آسیای جنوب شرقی و آسیای میانه و حوزه مدیترانه را یکبار دیگر برجسته می سازد.

معلومات اضافی:

شماره	شاهراه ها	طول به کیلومتر
۱	کابل - کندز	۳۳۷
۲	کندز - شیرخان بندر	۶۳
۳	پلخمری - شیرغان	۳۶۰
۴	شیرغان - میمنه	۱۷۹
۵	کابل - تورخم	۲۳۲
۶	کابل - جلال آباد	۱۴۸
۷	جلال آباد - اسعد آباد	۹۰
۸	سرخکان - مهترلام	۱۸
۹	کابل - کندهار	۴۸۳
۱۰	کندهار - سپین بولدک	۱۰۱
۱۱	کندهار - هرات - تورغندی	۶۷۹
۱۲	هرات - اسلام قلعه	۱۲۴
۱۳	کندهار - هرات	۵۶۷
۱۴	کابل - گردیز	۱۲۲
۱۵	گردیز - خوست	۱۱۴
۱۶	کندز تالقان	۷۰
۱۷	تالقان - بدخشان	۱۶۹

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در گروه های مناسب تنظیم شوند و هر گروه روی نقشه مواصلاتی کشور مسیر یکی از شاهراه کشور را تعیین نماید که کدام مناطق کشور را باهم وصل می سازد ؛ مانند شاهراه کابل - کندهار، کندهار - هرات، پلخمری - هرات، کابل - تورخم و غیره. نماینده هر گروه نتیجه فعالیت خویش را به همصنفان بیان نماید. و معلم صاحب نتیجه فعالیت گروهی را با معلومات خویش جمع بندی نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید.:

- ۱- چرا بعد از تشکیل اداره موقت توجه خاص به انکشاف شاهراه های کشور معطوف گردید؟
 - ۲- اهمیت شاهراه ها را در انکشاف اقتصادی کشور توضیح دهید.
 - ۳- کدام شاهراه های ترانزیتی کشور با آب های بین المللی بحیره عرب وصل گردیده است؟
- جملات ذیل را تکمیل کنید:
- ۴- شاهراه های کشور به دو بخش عمده..... تقسیم بندی شده است.
 - ۵- شاهراه حلقه یی شمال کشور از طریق بنادر..... به کشورهای تاجکستان، اوزبکستان و ترکمنستان وصل شده است.
 - ۶- کشور ما از طریق شاهراه به کشور ایران وصل گردیده است.

فعالیت خارج صنف:

نقشه افغانستان را ترسیم و روی آن شاهراه های حلقه یی کشور را رسم نموده و در ساعت آینده جغرافیه ، به همصنفان نشان دهید.

ترانسپورت هوایی در نزدیک ساختن نقاط دور کشور و جهان رول با ارزش دارد، اما این ترانسپورت نسبت به دیگر انواع ترانسپورت ها از نظر مصرف مواد انرژی خیلی پر مصرف و قیمت تمام می شود، بناءً هر کشور نظر به شرایط مالی و اقتصادی خویش برای انکشاف این سکتور توجه خاص نموده است.

طوریکه میدانیم افغانستان کشور کوهستانی بوده ، سلسله جبال هندوکش، کوه بابا و فیروز کوه بحیث یک حایل طبیعی کشور را به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم نموده است، برعلاوه کشور ما محاط به خشکه می باشد و تمدید شاهراه نیز جوابگوی نیازمندی های مردم نمی باشد بناءً انکشاف حمل و نقل فضایی در آن حایز اهمیت و قابل توجه است، این کشور از یکطرف به بحر راه نداشته و از جانب دیگر توسط کوه ها به مناطق کوچک و جداگانه جغرافیایی تقسیم شده است که این گونه شرایط طبیعی امکان ایجاد مشکلات اجتماعی و

حتی سیاسی را نیز دارد، روی این اصل اکثر مواد مورد نیاز به وقت و زمان مناسب در داخل و خارج کشور در دسترس مصرف کننده گان قرار نمی گرفت. با در نظر داشت موضوعات فوق به احداث خطوط هوایی ضرورت زیاد احساس می شد. فعالیت هوانوردی و استفاده از طیارات برای حمل و نقل مسافرین و مال تجاره در کشور ما سابقه طولانی نداشته، آغاز فعالیت هوانوردی را در ۱۳۰۶ هـ. ش مربوط به زمان حکومت شاه امان الله خان میدانند. در همین سال برای اولین بار یک طیاره کوچک روسی، در ماه دو مرتبه بین کابل و ترمز شوروی وقت به فعالیت آغاز نمود.

در سال ۱۳۱۷ هـ. ش یک طیاره سه ما شینه لوفت هنزا جرمنی از برلین - هرات - کابل و از آنجا به جاپان پرواز خود را ادامه می داد.

اولین شرکت هوایی در کشور بنام ((د آریانا افغان هوایی شرکت)) به منظور حمل و نقل مسافرین و اموال تجارتنی در سال ۱۳۱۷ هـ. ش به فعالیت آغاز نمود. چون تأسیسات و امکانات کافی نداشت، جوابگوی نیازمندی های کشور نه بود. بناءً در سال ۱۳۳۵ هـ. ش ریاست هوانوردی ملکی تأسیس شد. با تأسیس آن زمینه توسعه و پیش رفت هوانوردی افغانستان مساعد گردید، ریاست هوانوردی با تأسیس میدان های هوایی کابل، کندهار، مزارشریف، هرات، جلال آباد اقدام کرد.

نماینده گی های خارجی هوایی نیز از میدان های هوایی افغانستان استفاده می کنند. از ترانسپورت هوایی اکثراً برای انتقال مسافرین و اموال که حجم آن کم و ارزش آن بیش تر باشد استفاده می شود.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی اهمیت و ضرورت انکشاف ترانسپورت هوایی باهم بحث نموده ونتیجه را یکی از اعضای گروه به همصنفان ارائه نماید.

سؤال ها:

جملات صحیح را تشخیص کنید:

۱- ترانسپورت هوایی نسبت به دیگر انواع ترانسپورت ها از نظر استهلاک مواد انرژی پر مصرف میباشد.

۲- با تأسیس ریاست هوانوردی ملکی کشور زمینه توسعه هوانوردی مساعد گردید.

جملات ذیل را تکمیل نمایید:

۳- فعالیت هوانوردی ملکی کشور در زمان حکومت در سال ۱۳۰۶ هـ ش آغاز یافته است.

۴- اولین شرکت داخلی کشور بنام در سال ۱۳۳۳ هـ ش به فعالیت آغاز کرد.

مختصراً توضیح نمایید:

۵- از ترانسپورت هوایی ، بیش تر ، برای انتقال کدام اموال استفاده می شود؟

۶- علت توسعه ترانسپورت هوایی را توضیح نمایید.

فعالیت خارج از صنف:

راجع به ضرورت و انکشاف ترانسپورت هوایی مقاله یی بنویسید و در ساعت آینده مضمون

جغرافیه به همصنفاان ارائه نماید.

قسمتی از میدان هوایی بین المللی کابل

ریاست هوایی ملکی در سال ۱۳۳۵ هـ. ش تاسیس گردید که در آن وقت دارای دو موسسه عمده هوا شناسی و هوانوردی بود، و عضویت مؤسسه هوانوردی ملکی جهانی را نیز داشت که از کمک های مادی و معنوی آن در کلیه شقوق استفاده می شد. تأسیس و مراقبت میدان های هوایی، نصب دستگاه های مخابره و وسایل هوانوردی، تأسیس و نصب استیشن های میتئورولوژی (Meteorology)، تنظیم و اداره کلیه تشبثات و مؤسسات حمل و نقل هوایی، ترتیب و اجرای کلیه مقررات و اصولنامه های مربوط به هوانوردی ملکی و بالاخره تربیه پرسونل فنی مورد ضرورت درین رشته ها وظایف عمده این ریاست را تشکیل میداد.

اعمار میدان بین المللی کابل: امور ساختمانی آن در سال ۱۳۳۹ هـ. ش آغاز و در سال ۱۳۴۱ هـ ش خاتمه یافته مورد استفاده طیارات داخلی و خارجی قرار گرفت. علاوه تا این میدان دارای یک ترمینل عصری با تمام وسایل و تجهیزات مخابره، هواشناسی، ترافیک هوایی، شعبات گمرک، مرکز تعلیمی و ورکشاپ تخیکی و غیره نیز میباشد. این میدان در سالهای بعد توسعه یافت، در سال ۱۳۸۸ هـ ش به کمک کشور جاپان ترمینل جدید مجهز به وسایل و ملحقات جدید بر آن افزوده شد.

پلان و احداث میدان های هوایی سایر ولایات نیز عملی گردیده در مرحله اول چهار میدان ؛ مثل میدان هوایی کندهار، هرات، کندز، جلال آباد تحت ساختمان قرار گرفت.

از آنجمله میدان هوایی کندهار به فاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر کندهار در مسیر راه سپین بولدک در ساحه وسیع اعمار گردید، مانند میدان هوایی بین المللی کابل که برای استفاده هر گونه طیارات مساعد می باشد، البته این میدان به شکل ابتدایی و محلی آن در سال ۱۳۳۰ هـ ش مورد استفاده قرار داده شده بود. میدان هوایی کندهار دارای تمام تأسیسات عصری از قبیل هتل ، ترمینل و سایل مخابره و غیره می باشد.

بصورت خلاصه گفته می توانیم در ۱۳۸۸ هـ ش در حدود ۳۷ میدان هوایی ملکی در کشور وجود داشت که از آن جمله میدان هوایی کابل و کندهار بین المللی درجه اول دارای تأسیسات پیشرفته و رنوی قیر شده میباشد.

- میدان هوایی هرات، مزارشریف، جلال آباد و کندز با ظرفیت کمتر در درجه دوم بوده دارای ترمینل و رنوی قیر شده می باشد.

- ۱۴ میدان هوایی دیگر درجه سوم با ترمینل و رنوی خامه اعمار گردیده است، و ۷ میدان هوایی دیگر درجه چهارم بدون ترمینل و رنوی خامه می باشد. علاوه میدان های هوایی درجه پنجم نیز در کشور موجود است.

قابل یاد اوری است عوایدی که از میدان های هوایی بین المللی طبق مقرر از پرواز های طیارات خارجی در سال ۱۳۸۸ هـ ش تحویل خزانه دولت گردیده بشرح زیر است:

- ۱- از مجموع وزن هر طیاره خارجی فی تن ۵۰۰ افغانی تحویل عواید دولت گردیده است.
- ۲- از هر پرواز طیاره خارجی ۷۵۰۰ افغانی خدمات ترافیکی اخذ می شود.
- ۳- از طیارات خارجی که بیش از چهار ساعت در میدان هوایی توقف نماید تکس پارکینگ آن اخذ میگردد.

۴- از هر پرواز طیاره خارجی که بطور ترانزیت از فضای کشور ما عبور می کنند ۲۰۰۰۰ افغانی یا معادل آن ۴۰۰ دالر اخذ می شود.

ب - شرکت های هوایی کشور:

I- د آریانا افغان هوایی شرکت اولین شرکت هوایی دولتی کشور می باشد که در سال ۱۳۳۳ هـ ش به منظور حمل و نقل مسافری و اموال تجارتي رسماً به فعالیت آغاز نمود، سرمایه

ابتدایی این شرکت سیصد هزار دالر امریکایی بود که در آن ۵۱ فیصد سهم دولت و ۴۹ فیصد شرکت اندیمار سهم داشت.

اولین پروازهای این شرکت توسط یک بال‌پیاره DC-۳ که گنجایش ۲۸ نفر را داشت از کابل به شهر کندهار، هرات و مزارشریف صورت می‌گرفت.

بعد از گذشت دو سال با ادغام شرکت بزرگ اندیمار به شرکت بزرگ پان امریکن و خریداری دو بال‌پیاره DC-۴ و DC-۶ شرکت آریانا به میدان‌های هوایی بین‌المللی جهان راه یافت. اولین پرواز خارجی شرکت آریانا از کابل به مقصد بحرین در برج‌نور سال ۱۳۳۴ هـ.ش با ۲۸ نفر مسافر عملی گردید. د آریانا افغان هوایی شرکت با آنکه در طول سه دهه جنگ داخلی متحمل خسارات هنگفت مالی، اقتصادی و کادری گردید با آنهم این شرکت دارای یک بال‌پیاره AN-۲۱-۴ چهار بال‌پیاره B-۷۲۷ یک بال‌پیاره Airbus-۳۰۰ و دو بال‌مادل جدید Airbus-۳۱۰ می‌باشد که همه روزه طبق پلان مرتبه به شهرهای هرات، کندهار، مزارشریف، جلال‌آباد، زرنج، لشکرگاه، بادغیس، فیض‌آباد، کندز و میمنه پرواز می‌کنند.

همچنین شرکت هوایی آریانا بیش از ۱۷ شهر بزرگ دنیا را تحت پوشش پروازهای خود قرار داده است و هنوز هم روبه توسعه است، از شهرهای بزرگ دنیا که طیارات آریانا همه روزه به آن پرواز می‌نمایند شهرهای دهلی، امرتسر، تهران، مشهد، اسلام‌آباد، دوشنبه، ارومچی، باکو، مسکو، دوی شارجه، استانبول، انقره، ریاض، جدّه، کویت و فرانکفورت را میتوان نام برد.

د آریانا افغان هوایی شرکت بر علاوه پرواز طیارات خویش تمام خدمات زمینی لازم را برای طیارات شرکت‌های خصوصی داخلی (کام ایر، پامیر و صافی ایر ویز) تخلیه و بارگیری طیارات بزرگ باربری (کارگو) و خدمات مساعد را برای شرکت‌های هوایی خارجی مانند اندین ایرلاین، شرکت هوایی آسمان، شرکت هوایی آذربایجان، امارات متحده عرب و شرکت هوایی پاکستان به اسرع وقت انجام می‌دهند.

طبق قوانین مالیات بر عایدات سالانه ۱۰٪ عواید خویش را به حساب دولت انتقال می‌دهند.

II- شرکت‌های هوایی خصوصی عبارت‌اند: از صافی ایرویز، پامیر و کام ایر، که جواز فعالیت خویش را از اداره حمایه سرمایه‌گذاری افغانستان بدست آورده‌اند و با طیارات

خویش در خطوط داخلی و خارجی مصروف خدمات می باشند، طبق قوانین عواید بر مالیات عواید دولت سالانه ۱۰٪ عواید داخلی و ۲٪ عواید خارجی را بر علاوه تکس وزارت هوانوردی و شرکت هوایی آریانا به دولت تادیه می نمایند.

فعالیت داخل از صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هرگروه روی اهمیت و ارزش اقتصادی میدان های هوایی باهم بحث نموده و نتیجه بحث را به همصنفان ارائه نمایند.

سؤال ها:

جواب صحیح را به حرف (ص) و غلط را به حرف (غ) نشانی کنید.

- ۱- ریاست هوانوردی ملکی در سال ۱۳۳۵ هـ ش تأسیس شده است؟
- ۲- میدان هوایی کندهار از سال ۱۳۳۰ هـ ش مورد استفاده قرار گرفته است. جملات ذیل را تکمیل نمایید.

- ۱- میدان های بین المللی هوایی کشور عبارت از و می باشند.
- ۲- از پرواز های طیارات خارجی که بطور ترانزیت از فضای کشور ما استفاده می نمایند از هر پرواز افغانی عواید حاصل میگردد. مختصراً جواب دهید:

- ۱- از پرواز های طیارات شرکت های خارجی چه مقدار عواید تحویل خزانه دولت می گردد؟

- ۲- میدان های درجه دوم هوایی ملکی در کدام ولایات کشور اعمار گردیده است؟

فعالیت خارج از صنف:

شاگردان راجع به ضرورت و تأسیس میدان های هوایی کشور با در نظر داشت ساختمان اراضی و موقعیت جغرافیایی آن به سطح محلی و بین المللی مورد تبصره قرار داده و در ساعت آینده جغرافیه آنرا در صنف بیان کنند.

الف: اهمیت ارتباطات

ارتباطات شامل مخابرات (برقراری تبادل افکار و ارسال و اخذ پیامها) و ترانسپورتیشن میباشد. در دروس گذشته در بخش مواصلات از آن تذکر به عمل آمده است، مخابرات Telecommunication که به معنای تبادل افکار، احساسات و اطلاعات در بین مردم از طریق نوشته ها، صداها، تصاویر و یا هردوی آنها انجام می شود، اطلاق میگردد. یابه عبارۀ دیگر مخابرات وسیلهٔ آرایهٔ معلومات رساندن خبر، احوال، پیام های تجارتي، صنعتی، رسمی، شخصی از یک محل به محل دیگر می باشد که مناطق مختلف داخلی و خارجی

از طریق آن وصل می شود. برای ایجاد ارتباطات از انواع مختلف وسایل مانند اخبار، رادیو، تلگراف، تلفون، تلویزیون، پُست، فکس و انترنت استفاده می شود، که این همه وسایل سریع ارتباط از راه دور می باشد. در جهان کنونی صوت و تصویر به عنوان جریان الکترونیکی توسط سیم، امواج رادیویی و تلویزیونی تبدیل شده از طریق فضا و امواج نوری توسط فایرنوری متصل میشود. امواج رادیویی و نوری به سرعت ۳۰۰,۰۰۰ کیلومتر فی ثانیه حرکت میکند در حالیکه علامت های الکترونیکی نیز در همین حدود میباشد.

در مورد اهمیت مخابرات قابل ذکر است که این بخش ارتباطات به اصطلاح اعصاب جامعه یاد شده، از اینکه در جامعه وسیله خوب انتقال و تبادل افکار میباشد، در جوامع و کشورهاییکه مخابرات آن خوب فعال باشد به این معنا است که اعصاب جامعه خوب کار می کند و جامعه نیز پیشرفت خوب نموده است.

نخستین وسیله مخابراتی اختراع تلگراف بود که به اساس اختراع علایم مورس توسط جریان برق به امتداد سیم فرستاده می شدند.

امروز تصاویر، مدارک، صداها، تصاویر تلویزیونی، از طریق ارتباطات ماهواره، رادیویی و فایرنوری در کمتر از چند ثانیه به دور دنیا مخابره انجام می پذیرد.

اقمار مصنوعی فضایی انقلاب بزرگی را در کارهای مخابراتی و ارتباطات پدید آورده که باعث گسترش تکنالوژی؛ مانند تلفون همراه (موبایل) تلویزیون و انترنت شده است. برعلاوه ماهواره ها به ارتفاعات متفاوت از سطح زمین تصویر برداری کرده و به ایستگاه زمین مخابره می کنند که از روی آن تصاویر و نقشه های متنوع جغرافیایی تهیه شده می تواند.

اکنون در کشور ما وزارت مخابرات نیز گیت وی Gate-way ملی و بین المللی در ساحه مهتاب قلعه شهر کابل اعمار نموده که توسط ایستگاه زمینی و قمر مصنوعی فعالیت میکند و دارای یک دیش بزرگ و سیستم پیش رفته مخابراتی و تخنیکی می باشد. از این گیت

وی به سویه ملی و بین المللی استفاده شده می تواند فعلاً ارتباطات دولتی، شرکت های مخابراتی در مورد خدمات تلفونی، فکس، تلویزونی و انترنت از آن استفاده می کنند و ۳۶۴ ولسوالی و ادارات کشور از طریق همین گیت وی به جهان خارج وصل شده است. همچنین برای فعالیت بین المللی شرکت های مخابراتی خصوصی اجازه استفاده از گیت وی های مستقل نیز داده شده است. با استفاده از فایبر نوری از طریق زمین نیز ارتباطات مخابراتی کشور با جهان خارج قایم گردیده که نسبت به اقمار مصنوعی مخابراتی به مراتب ارزا تر تمام میشود

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی اهمیت ارتباطات در جهان امروزی باهم مباحثه کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به همصنفان ارائه نمایند. معلم صاحب در اخیر فعالیت معلومات ارائه شده را جمع بندی نماید.

سؤال ها:

جاهای خالی جملات را تکمیل نمایید:

- ۱- ارتباطات شامل و می باشد.
 - ۲- سرعت امواج نوری و رادیویی کیلومتر فی ثانیه می باشد.
 - ۳- نخستین وسیله اختراع شده مخابراتی عبارت از می باشد.
- مختصراً جواب دهید:

۴- مخابرات را تعریف نمایید.

۵- ماهواره ها چه خدمات مخابراتی را انجام داده می تواند.

فعالیت خارج از صنف:

مطلبی تحت عنوان چگونگی استفاده نمودن از وسایل مخابراتی در مضمون جغرافیه تحریر و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به صنف ارائه نمایید.

آیا میدانید که ریاست پست وزارت مخابرات چه خدماتی را انجام میدهد؟

به تصویر فوق توجه نموده و بگویید که موترها و بایسکل سواران شامل تصویر چه وظایف را انجام میدهند؟

امور پستی افغانستان برای نخستین بار در سال ۱۸۷۰ م در عصر امیر شیرعلی خان رایج گردید در آن زمان یک پسته خانه در مرکز واقع در بالاحصار کابل بنام (چاپارخانه) و در ولایات بزرگ مملکت بشکل ابتدایی تاسیس گردید و مکاتیب دولتی و همچنین مکاتیب شخصی را بصورت راجستر به وزن یک مثقال و دو مثقال را در مراکز پستی میپذیرفت. تکت های پستی به قیمت های شاهی، ثنار (سکه مروجہ آنزمان) در کاغذ سفید به رنگ ضعیف چاپ و بالای مکاتیب نصب می شد. مشهورترین تکت پستی آنزمان بنام کله شیر یاد می شد و قبل از نصب یک کنج آن قطع می گردید. برای انتقال پسته از یک مرکز به مرکز دیگر کدام وقت معین وجود نداشت. انتقالات تابع حد معینه پستی بود. مکاتیب

دولتی که کلمه فوری و ضروری بالای آن تحریر شده بود. پُسته فوق العاده شناخته شده بنام پُسته بردار یاد می شد، این پُسته از طرف پُسته رسان های اسپ سوار که چاپار^۱ نامیده می شد به مرجع آن انتقال داده می شد.

توزیع مکاتیب ذریعه مستخدمین توزیع، که بنام نامه رسان یاد می شدند صورت می گرفت.

اگر کدام مکتوب دولتی به کدام مملکت خارجی ارسال میگردید ارسال آن توسط قاصد مخصوص صورت می گرفت.

اجراآت فوق تا ۱۸۷۸ میلادی دوام داشت. از سال ۱۸۹۲ میلادی در زمان حکومت امیر عبدالرحمن خان، جریان امور پُستی منظم بوجود آمد، در سال ۱۹۰۷ میلادی در عصر امیر حبیب الله خان امور پُست انکشاف بهتر نمود در تعداد پُسته خانه ها و خطوط پُستی افزایش بعمل آمد. تکت های مخصوص مراسلات دولتی طبع و بکار افتاد، درین وقت دفتر پُستی بنام داک خانه یاد می شد. یک داکخانه دولتی در پشاور نیز تأسیس گردید. امور پُستی در عصر امانی توسعه بیشتر یافت. مدیریت عمومی پُست، تلگراف و تلیفون تحت اثر وزارت داخله تشکیل شد.

در سال ۱۹۲۵ میلادی بین کابل و مشرقی برای اولین بار برای حمل و نقل پُسته از موتر استفاده صورت گرفت و دفاتر تبادل پُستی سرحدی هم در تورخم، اسلام قلعه، طیبات ایران، تاشگذر مزارشریف، سپین بولدک و تورغندی (قره تپه) نیز تأسیس شد.

در سال ۱۳۴۴ هـ ش ریاست مخابرات به وزارت مخابرات ارتقا داده شد. موترهای سرویس پُستی جهت انتقال پُست تهیه و از کابل به سمت تورخم و کندهار به کار انداخته شد.

افغانستان در اتحادیه پُستی جهان در سال ۱۹۲۸ م عضویت حاصل نموده و از طریق مجرای دیپلوماتیک اداره پُست متعهد به انجام احکام و مواد کنوانسیون پُستی جهان گردید. سیستم

۱- اصطلاح ترکی بوده از مصدر چاپماق (دویدن) است. در اینجا رساننده نامه معنی میدهد.

پستی روبه اصلاح گذاشت، در پست افغانستان اقلام پستی؛ یعنی مکاتیب، پست کارت ها، بسته های کوچک، مطبوع و اوراق نابینایان و پارسلات شامل است. تبادل این اقلام از طریق زمین و فضا بر علاوه در سرویس داخلی در سرویس بین المللی با استفاده از طیارات د آریانا افغان هوایی شرکت نیز صورت می گیرد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی خدمات عمده پستی باهم بحث نموده و یکی از اعضای گروه نتیجه بحث خود را به همصنفان تشریح نمایند معلم محترم نتیجه بحث را با معلومات خویش جمع بندی نماید.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

۱- امور پستی برای نخستین بار در زمان کدام شاه رایج گردید؟

۲- خدمات پستی شامل کدام بخش‌ها می‌باشد؟

جملات ذیل را تکمیل نمایید:

۱- در زمان حکومت امیر شیرعلی خان در بالاحصار کابل پُسته خانه یی بنام
تأسیس گردید.

۲- پُسته های عاجل توسط اسپ سواران که بنام یاد می شد انتقال می
گردید.

۳- در زمان امیر حبیب الله خان دفتر پُستی بنام یاد می شد.

فعالیت خارج از صنف:

شاگردان روی یک پارسل هدایت لازم را بنویسند که از طریق پُسته به یک کشور اروپایی
بصورت مصوّن به شخص مورد نظر تسلیم داده شود.

تلفون وسیله یی است که صداها را به مناطق دور و نزدیک انتقال میدهد.

در قرن ۱۹ بسیاری از اختراعات در زمینه ارتباطات و رسانه های جمعی صورت گرفته است مانند، کمره عکاسی، ماشین سینما، چاپ ... و غیره که زنده گی مردم را انکشاف قابل ملاحظه داد، اما مهمترین اختراع آن در زمینه تلفون و تلگراف بود که زمینه ارتباطات سریع را به فواصل دور مساعد ساخت. تلفون از دو کلمه ترکیب شده که عبارت است از Tele به معنای گفتن و Phone به معنای صدا است.

نخسین دستگاه تلفون کشور که باسیم مسی در بین محل سکونت امیر حبیب الله خان و برادرش سردار نصرالله خان بطول تقریباً یک کیلومتر فعالیت می کرد. لین دومی آن از محل سکونت امیر تا محل قوماندانی آن وقت ولین سومی از دروازه ارگ تا باغ بابر تمديد گردیده بود. در کشور ما اولین سویچبورد بطری دار تلفون که ظرفیت ۲۵ لین را داشت در زمان حکومت امیر حبیب الله خان در سال ۱۲۸۷ هـ ش در برج شمال ارگ بکار انداخته شد. در زمان حکومت امان الله خان در سال ۱۲۹۸ هـ ش یک سویچبورد ۵۰ لینه در عمارت پُست

شاه دو شمشیره (ع) نصب شد و ارتباط تلفونی بین مرکز و سایر شهرهای بزرگ برقرار گردید. همچنین پایتخت کشور توسط تلگراف با مراکز بزرگ بین المللی وصل شد. در ابتدا استفاده نمودن از تلفون بین دواير دولتی مروج بود، بعداً اشخاص انفرادی نیز توانستند از مراکز ولایات به همدیگر سخن گویند و پیام های تجارتي و شخصی را ارسال نمایند.

استفاده از تلفون با تمدید لین سیمی و نصب پایه ها در خط السیر شاهراه ها امکان پذیر گردیده بود. تلفون ابتدایی دارای اندل مخصوص غرض برقرار نمودن ارتباط با سویچبورد (مرکز پخش) و از آنجا توسط اشخاص مسوول (آپریتر) سویچبورد ارتباط مورد نظر قایم می گردید.

در سال ۱۳۲۲ هـ ش نخستین دستگاه ۵۰۰۰ لینه اتومات از کمپنی زیمنس آلمان خریداری و در شهر کابل بکار انداخته شد و اولین مخابره تلفونی بین کابل و پاریس برقرار شد. همچنین مراکز ترانزیت پاریس مخابره تلفونی افغانستان را به سایر کشورهای جهان ارتباط می داد. در سال ۱۳۴۰ هـ ش ارتباط با مراکز دیگر ترانزیت مخابره دهلی، لندن، مسکو نیز قایم گردید.

بعدها تلفون به شکل پیش رفته آن به شکل انالوگ و دیجیتال تبدیل گردید که ارتباطات ولایتي و بین المللی این مراکز تلفونی از طریق ستلايت تامین می گردد.

تلفون همراه یا موبایل:

این نوع تلفون در سال ۱۹۸۰ م به حیث وسیله ارتباطی معرفی و در سال ۱۹۸۳ م در شیکاگو ایالات متحده امریکا برای استفاده عموم قرار گرفت، تلفون همراه با امواج کوتاه (Micro Wave) با قدرت کم کار می کند، پیام را به آنتن مربوطه مخابره کرده و یا دریافت می کند، استفاده کننده گان می توانند از هر محل تلفون کنند و یا پیام دریافت کنند.

در کشور ما به اثر جنگ های سی سال اخیر همه شبکه های مخابراتی قسماً تخریب و یا بکلی منهدم گردیده بود و حتی در سال های اخیر مردم بخاطر مخابره های بین المللی به کشورهای همسایه سفر می نمودند. با در نظر داشت ساختمان کوهستانی اراضی افغانستان و موجودیت تعداد زیاد مهاجرین در خارج کشور بغرض تامین ارتباطات کمپنی های بزرگ خصوصی مانند افغان بیسیم و روشن در سال ۱۳۸۲ هـ ش و MTN در سال ۱۳۸۴ هـ ش و اتصالات و افغان تیلی کام در سال ۱۳۸۵ هـ ش به فعالیت آغاز نمود و فعلاً صدها هزار اشتراک کننده

در سراسر کشور دارند. که می توانند در سراسر کشور با آنتن های مربوطه و در خارج کشور با ماهواره های مربوطه خویش ارتباط تلفونی قایم نمایند. کود تلفونی کشور ما (۰۰۹۳) می باشد که با دایر نمودن این کود از خارج کشور می توانند به داخل کشور ارتباط تلفونی قایم سازند.

با استفاده از تلفون

نیازمندی های اقتصادی، تجارتي و مشکلات روز مره مردم در اسرع وقت انجام شده می تواند، تلفون و موبایل سریع ترین و ارزانترین وسیله تفاهم بین مردم می باشد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی اهمیت تلفون باهم مباحثه نموده نتیجه فعالیت توسط یکی از اعضای گروه به همصنفان ارائه شود. معلم صاحب نتیجه فعالیت گروهی را جمع بندی کند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- تلفون در امور تجارتي از چه ارزش و اهميت برخوردار است توضيح نماييد. جملات ذيل را تکميل کنيد:
- ۲- در کشور ما نخستين بار تلفون در زمان حکومتمورد استفاده قرار گرفت .
- ۳- کمپني های بزرگ تلفون موبایل کشور عبارت اند از
-
- جواب های صحيح را تشخيص کنيد.
- ۴- مهمترين اختراع قرن ۱۹ ميلادی در بخش ارتباطات تلفون و تلگراف بود.
- ۳- برای اولين بار تلفون در کشور ما در زمان حکومت شاه امان الله خان مورد استفاده قرار گرفت .

فعاليت خارج از صنف:

راجع به اهميت تلفون در زنده گي روزمره اجتماعي چند سطر نوشته و در ساعت آینده جغرافيه به همصنفان ارائه نماييد.

چگونه می توان از خدمات انترنیتی استفاده نمود؟

برای استفاده انترنت موجودیت شبکه انترنت، فهمیدن کمپیوتر و طرز استعمال آن ضروری می باشد. انترنت در سال ۱۹۸۳ میلادی ایجاد گردید. فکر ایجاد انترنت از وزارت دفاع ایالات متحده امریکا شروع شده، که در آن وقت از انترنت به عنوان سیستم تبادلۀ اطلاعات محرم استفاده می گردید، بعداً انترنت از منابع علمی آموزشی و پیوستن چندین رسانه ها بوجود آمد در اواسط دهه ۱۹۹۰ میلادی مطابق ۱۳۶۹ هـ ش میلیون ها رسانه اطلاعاتی در سراسر جهان به شبکه جهانی انترنت وصل گردید. انترنت وسیله است که توانایی پیش رفت های جدید علمی و فنی را اندازه گیری کرده و به تکمیل آن کمک می کند.

انترنت از دو کلمه گرفته شده است Inter از International بین المللی یا جهانی و net از Network از شبکه که به معنی شبکه جهانی است.

انترنت وسیله معلوماتی بی مثل جهانی است که هر کس هر گونه معلوماتی را که خواسته باشد از آن بدست آورده می تواند.

انترنت در حقیقت نام سیستم یا شبکه است که سایر شبکه های کمپیوتری جهان را باهم وصل می کند.

برای اینترنت پروگرام های زیادی ساخته شده و در حال ساختن است، اینترنت بزرگترین منبع ایمیل یا خط الکترونیک می باشد، چندی قبل تنها پیام ها از طریق اینترنت فرستاده می شد، حالا تلفون، تلویزیون، رادیو و موضوعات دیگری هم به روی آن آمده می تواند.

خدمات فعالیت اینترنتی کشور ما از طریق چندین کمپنی مورد اجرا قرار گرفته است.

از اینترنت و ایمیل در مضمون جغرافیه چه استفاده شده می تواند؟

برقراری ارتباطات با سایر جغرافیه دانان از طریق E-mail و اینترنت این امکان را فراهم می سازد که جغرافیه دانان در نقاط مختلف جهان بین هم ارتباط برقرار کنند و از نظریات همدیگر باخبر شوند.

بدین ترتیب هر فرد علاقه مند جغرافیه با استفاده از پُست الکترونیکی که یکی از خدمات اینترنتی است، می تواند با دیگر جغرافیه دانان ارتباط قایم سازد.

توسط E-mail یا پُست الکترونیکی میتوانیم با استفاده از اینترنت و ایمیل آدرس با شخص مورد نظر ارتباط قایم ساخت، همچنان مطالبی را از دیگران دریافت کرد و یا اطلاعات علمی و غیره را برای آنها ارسال نمود.

– اینترنت و جغرافیه:

علاقه مندان می توانند غرض دریافت موضوعات جغرافیایی مورد نظر وارد یکی از سایت های اینترنتی مرتبط می شوند و اطلاعات مورد نظر خود را به صورت های مختلف مانند متن، تصویر، نقشه و فلم بدست آورند. بعداً اطلاعات را به وسیله پرینتر Printer چاپ و یادر کمپیوتر ثبت (Save) نمود.

مهمترین مزایای اینترنت امکان جستجوی موضوعات مختلف است. هر فرد می تواند با نوشتن اصطلاح جغرافیایی مورد نظر خود مانند اقیانوس، نقشه، مهاجرت و غیره در صورتیکه فهرست و یا آدرس سایت مربوط جستجو را در اختیار داشته باشد از طریق وسیله تحقیق Search Engine بدست آورد. از جمله سایت های جستجوی جغرافیه میتوان از Amazon, MSN, Google, Yahoo, Hot mail, G Mail و غیره نام برد.

- آیا گاهی از طریق فکس پیام فرستاده اید؟

تصویر فوق را دقیقاً ملاحظه نمایید و بگویید که دستگاه فوق چه اهمیت ارتباطی خواهد داشت.

دستگاه فکس در ارتباطات جهانی نقش مهم به عهده دارد، این دستگاه در مدت چند ثانیه پیام های ارسالی را به شکل پیام های نوشته شده به گیرنده در هر نقطه جهان می رساند، دستگاه فکس بسیار شبیه به دستگاه فوتوکاپی دارد اما مجهز به تلیفون می باشد، این دستگاه در هنگام ارسال پیام ، کلمات و خطوط را به علایم الکترونیکی که قابل انتقال باشد تبدیل میکند، دستگاه گیرنده پیام این علایم دریافتی را به حروف نوشته تبدیل کرده نسخه دقیق مانند نسخه اصلی بیرون می کند. وزارت مخابرات کشور در نظر دارد که تمام مراکز ولایات به شمول ولسوالی ها تحت پوشش خدمات انترنیتی و فکس قرار دهد .

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی موضوعات و مزایای ایمیل و انترنت باهم مباحثه کنند و یکی از اعضای گروه نتیجه بحث خود را به همصنفان ارائه کند.

همچنان معلم صاحب نتیجه فعالیت گروهی را جمع بندی کند.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

۱- نخستین بار اینترنت در کدام کشور و به چه منظور مورد استفاده قرار گرفت؟

جملات ذیل را تکمیل کنید:

۱- اصطلاح اینترنت از دو کلمه و ترکیب شده که معنای آن شبکه جهانی است.

۲- سایت های جستجوی جغرافیایی عبارت اند از،،
جواب صحیح و غلط را از هم تشخیص نمایید .

۳- در سال ۱۹۸۳ میلادی میلیون ها رسانه های اطلاعاتی در سراسر جهان با شبکه اینترنت وصل گردیده اند.

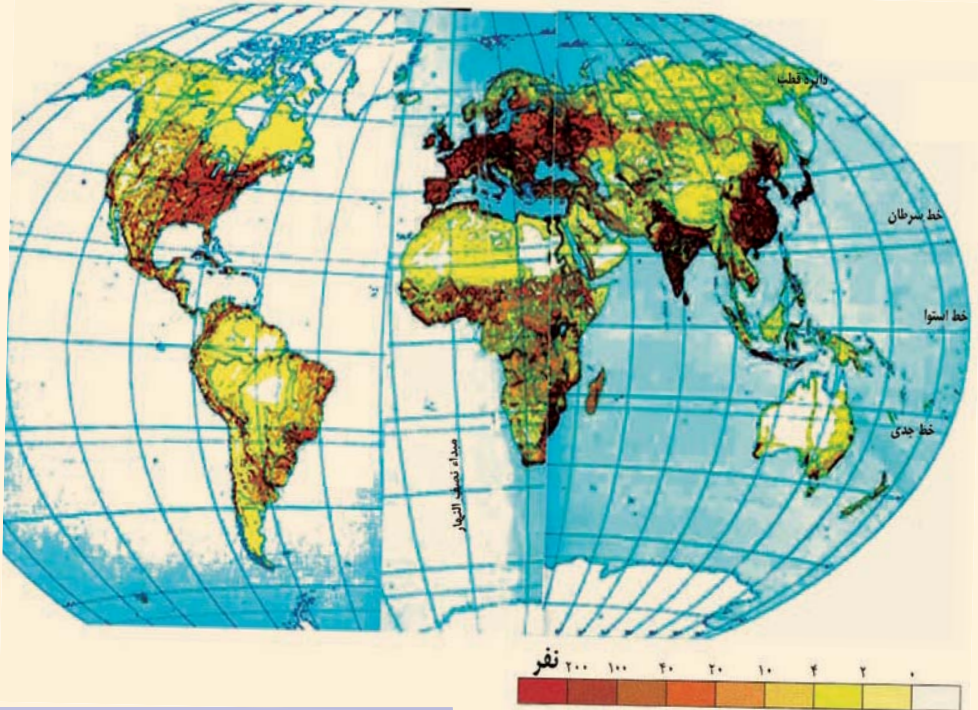
۴- اینترنت از منابع علمی، آموزشی و پیوستن چندین رسانه بوجود آمد است.

فعالیت خارج از صنف:

شاگردان در صورت داشتن امکانات اینترنتی از وسیله تحقیق درباره اصطلاح جغرافیایی آتش فشانى Volcano و توریسم Tourism اطلاعات پیدا، ثبت یا ذخیره کرده و به هم صنفان خود در ساعت آینده جغرافیه ارائه کنند.

۵،۱ توزیع و تراکم نفوس در جهان

توزیع نفوس در هر کیلو متر مربع

آیا میدانید نفوس در کره زمین چگونه پراکنده شده است؟

نقشه توزیع نفوس فوق را با دقت مطالعه نمایید و بگویید که بیشترین و کمترین نفوس در

کدام قسمت های جهان مسکون شده است؟ چرا؟

تراکم نفوس عبارت از تعداد افراد ساکن در یک واحد سطح زمین (یک کیلو متر مربع) است

. برای محاسبه تراکم نفوس باید تعداد نفوس آن ساحه را بر مساحت آن تقسیم کرد.

تعداد نفوس جهان در سال ۲۰۱۰ میلادی به ۶/۸ میلیارد نفر رسید که به روی زمین

زنده گی می کردند. این نفوس در تمام جهان مساویانه توزیع نگردیده یابه عبارت دیگر

شرایط اقلیمی، ساختمان اراضی و دیگر عوامل اقتصادی، بشری و سیاسی بالای تمرکز نفوس

تاثیر گذار است؛ مانند: مناطق صحرایی و دشتی (سرزمین های گرم و سوزان که آب کافی

نیز نداشته باشد) سرزمین های مرتفع ناهموار و سرد، سلسله کوه ها، جبه زار ها، جنگلات

انبوه مرطوب، هوای گرم و مرطوب استوایی، هوای سرد قطبی، دوری از سواحل و راه های حمل و نقل و غیره توجه کمترین نفوس را بخود جلب نموده است. و حتی در بعضی مناطق به فاصله صدها کیلومتر دورتر نیز نشانی از انسانها بنظر نمی رسد؛ مثلاً در قطبین و نواحی صحرايي، در حالیکه در مناطق دیگر کره زمین مانند: شرایط خوب اقلیمی (آب و هوای معتدل و بارنده گی کافی)، موقعیت مناسب جغرافیایی، زمین های هموار و حاصل خیز، آب کافی، سواحل دریاها و بحر ها، بنادر، صنایع، معادن و اطراف راه های ارتباطی بیشترین نفوس را بخود جلب نموده اند، که در بعضی جاها بیشتر از هزار نفر در یک کیلومتر مربع زنده گی میکنند این ترتیب تمرکز نفوس در یک منطقه نتیجه عوامل فیزیکی، اقتصادی، سیاسی و بشری است که تاثیر این عوامل را میتوان مختصراً ذکر نمود.

- عوامل فیزیکی؛ مانند: موقعیت جغرافیایی (عرض البلد ها)، سرزمین های مرتفع، شرایط اقلیمی، آب و غیره را روی تمام کره زمین برای همیشه مشاهده کرده می توانیم که به طور مستقیم یا غیر مستقیم بر طرز استفاده از منابع کره زمین تاثیر می نمایند. این عامل باعث تراکم بیشتر نفوس یا برعکس کم نفوسی منطقه میگردد.

تاثیر عوامل اقتصادی: بر منابع طبیعی و فعالیت های بشری متکی است و آن عبارت از معادن، آب، انواع خاک ها، نباتات، حیوانات، موجودیت سرمایه و تکنالوژی جدید، بوجود آمدن شرایط کار، صنایع و غیره بالای تراکم نفوس تاثیر بیشتر دارد؛ یعنی بین توسعه صنعتی و تمرکز نفوس ارتباط متقابل وجود دارد. در هر جایی که بخش صنعت و بعداً خدمات وابسته به آن پدید می آید نفوس بیشتر به آن مکان تراکم پیدا می کند. قابل یاد آوری است که تا قرن ۱۸ میلادی زراعت و عوامل مربوطه به آن (آب، خاک و اقلیم) نقش تعیین کننده داشت؛ مانند: وادی دریای نیل در کشور مصر و غیره.

اقتصاد کشور ما تا هنوز به زراعت متکی است و قسمت اعظم نفوس از این راه امرار حیات

می کنند.

- در بخش عوامل سیاسی میتوان فیصله های حکومتی و تشکیل مراکز اداری اشاره نمود. اگر دولت به بعضی قسمت های کشور در تطبیق پلان های انکشافی خود به سرمایه گذاری، ایجاد کارها یا امکانات خدماتی و فعالیت های صحی توجه نه نماید. تراکم نفوس در آن مناطق کمتر میباشد.

- عوامل بشری: بر علاوه موضوعات فوق الذکر سرزمین های دور افتاده، که راه های حمل و نقل و وسایل ارتباطی در دست ندارند. مردم در آن سرزمین به شکل پراکنده زنده گی می کنند. قسمت های داخلی قاره ها که از دریاها و ابحار دورتر واقع شده نیز نسبت به مناطق ساحلی نظر به امکانات تجارتی محدود دارای نفوس کمتر می باشد.

با در نظر داشت عوامل ذکر شده، مناطق پرنفوس جهان **Densely populated regions** را میتوان در سه حوزه (ناحیه) مشخص نمود.

- حوزه اول پرنفوس عبارت از: جنوب قاره آسیا (پاکستان، هندو بنگله دیش) قسمت های جنوب شرقی (اندونیزیا) و شرقی آسیا (شرق کشور چین، جزیره نمای کوریا و جاپان). در کشورهای این منطقه تراکم اوسط نفوس در یک کیلومتر مربع بیشتر از صد نفر می باشد و در بعضی مناطق بخصوص آنها به بیش از ۱۵۰۰ نفر در یک کیلومتر مربع میرسد. که علت آنها عبارت از آب و هوای موسمی، شرایط خوب زراعتی (برنج) و افزایش طبیعی نفوس می باشد.

- حوزه دوم: در قاره اروپا در دوره سرمایه داری بوجود آمده در بعضی کشورهای این منطقه تراکم اوسط نفوس در یک کیلومتر مربع از ۲۰۰ تا به ۴۰۰ نفر می رسد؛ همچنان در مناطق صنعتی تراکم نفوس در یک کیلومتر مربع از ۵۰۰ تا به ۱۰۰۰ نفر نیز می رسد که بیشتر آنها در سواحل دریاها، بنادر و اطراف مراکز صنعتی و نواحی مساعد زراعتی زنده گی دارند.

-حوزه سوم، پرنفوس: قسمت های شمال شرقی ایالات متحده آمریکا (نیو انگلیند، نیویارک، پنسلوانیا و اطراف جهیل های پنجگانه) و در جنوب شرق کانادا می باشد که علت آن فعالیت های تجارتي و صنعتی است .

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شده، بامشوره هم جدول های آتی را کاپی و تکمیل نمایند و نماینده گروه آنها به همصنفا خود ارائه دارند.

علل	موقعیت	مناطق پرنفوس جهان
	جمهوری مردم چین و کشور هندوستان	مناطق پرنفوس جهان
	اروپای شمال غربی	
	شمال شرق ایالات متحده آمریکا و جنوب شرق آمریکا	
	در کوه های همالیا	مناطق کم نفوس
	در جنگلات امازون	
	جزیره گرینلند	

در جدول ذیل تراکم او سطر نفوس را در کشورهای مالتا، بنگله دیش و استرالیا محاسبه کنید.

شماره	نام کشور	مساحت کشور به کیلومتر مربع	نفوس کشور	تراکم نفوس در فی کیلومتر مربع
۱	موناکو	۲	۳۲۲۷۰	۱۵۸۴۶,۵
۲	سنگاپور	۶۴۷	۴,۳۵۳,۸۹۳	۶۷۲۹,۳
۳	مالت	۳۱۶	۳۹۶,۸۵۱	
۴	بحرین	۶۶۸	۶۷۷,۸۱۶	۱۰۱۴
۵	بنگله دیش	۱۴۷۵۷۰	۱۴۱,۳۴۰,۴۷۶	
۶	مغولستان	۱۵۶۵۰۰۰	۲,۷۵۱,۳۱۴	۱,۷
۷	استرالیا	۷۶۸۶۸۵۰	۱۹,۹۱۳,۱۴۴	
۸	کانادا	۹۹۷۰۶۱۰	۳۲,۵۰۷,۸۷۴	۳,۲

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- علت پرنفوسی کشورهای جنوب و جنوب شرقی آسیا را بیان نمایید؟
- ۲- چرا در شمال غرب اروپا نسبت به دیگر قسمت های اروپایی مناطق پرنفوس تشکیل شده است؟
- ۳- کدام مناطق امریکای شمالی پرنفوس می باشد، علت آن را بیان دارید؟
- ۴- پرنفوس ترین کشورهای آسیا را نام ببرید؟
- ۵- چرا در تمام قسمت کره زمین نفوس مساویانه توزیع نگردیده است؟ علت آنرا توضیح نمایید.
- ۶- کدام عوامل سیاسی بر تراکم بیشتر نفوس تاثیر دارد؟

۷- آیا عوامل بشری هم میتواند بر تراکم نفوس تاثیر نماید؟ چطور.
صحیح ترین جواب را انتخاب کنید.

- ۱- کدام عوامل طبیعی باعث تراکم نفوس در یک منطقه می گردد؟
- الف- شرایط مناسب اقلیمی و آب کافی ؛
 - ب- سر زمین های مرتفع و سرد قطبی ؛
 - ج- جنگلات آنبوه و مرطوب استوایی ؛
 - د- همه جواب ها صحیح است.

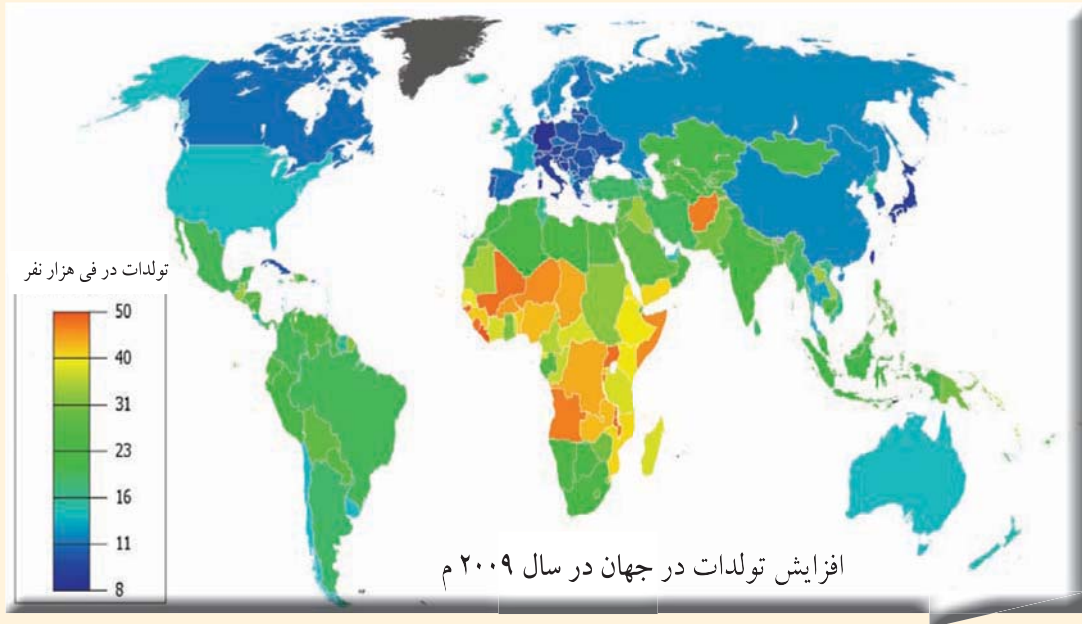
- ۲- کدام عوامل اقتصادی باعث تراکم نفوس در یک منطقه میگردد؟
- الف- زراعت ابتدایی
 - ب- سرمایه گذاری در بخش صنایع.
 - ج- تطبیق پلان های انکشافی .
 - د- هیچکدام

فعالیت خارج صنف:

سؤال ذیل را حل نموده و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه نمایید.
اگر صنف شما ۶متر طول و ۴متر عرض داشته باشد و تعداد شاگردان ۶۰ نفر باشند. لطفاً تراکم نفوس را در یک مترمربع صنف تان محاسبه نمایید، از نظر شما تعداد مناسب شاگردان صنف باید چند نفر باشند، چرا؟

موضوع نفوس بنا بر ازدیاد آن تحت دو عنوان جداگانه مورد مطالعه قرار میگیرد:

۱- افزایش نفوس در کشورهای جهان:

نفوس جهان به سرعت در حال افزایش است؛ زیرا تعداد افرادی که به دنیا می آیند (تولادات Birth Rate) نسبت به آن افرادی که از دنیا می روند (وفیات Death Rate) بیشتر است. در اوایل قرن بیست این افزایش ۱۰ میلیون در سال، در وسط این قرن ۳۵ - ۴۰ میلیون نفر در سال و حالا به ۶۰ تا ۶۵ میلیون نفر در سال افزایش می یابد.

تعداد نفوس جهان به اساس احصائیۀ ملل متحد در سرشماری سال ۲۰۱۰م نفوس کشورهای پیشرفته را یک میلیارد دوصد میلیون نفر و نفوس کشورهای روبه انکشاف را پنج میلیارد و ششصد میلیون نفر تخمین شده است.

این افزایش نفوس به دو علت مرتبط می گردد.

- افزایش طبیعی نفوس.

- افزایش میخانیکی نفوس.

(معلومات اضافی)

سال	تعداد مجموع نفوس کره زمین	
۱۹۰۰ م	۱,۶۱۷	میلیارد نفر
۱۹۴۰ م	۲,۲۵۲	// //
۱۹۶۰ م	۲,۹۸۲	// //
۱۹۷۰ م	۳,۶۱۰	// //
۱۹۷۹ م	۴,۳۳۶	// //
۲۰۰۰ م	۶	// //
۲۰۱۰	۶/۸	// //

از مطالعه جدول فوق نتیجه گرفته میشود که تعداد نفوس در ۵۰ سال اخیر به سرعت افزایش یافته است.

الف - افزایش طبیعی نفوس Natural Increase:

این افزایش نفوس نتیجه افزایش تولدات و تقلیل وفیات است؛ بطور مثال اگر در یک کشور تولدات ۴۰ در هزار نفر باشد و وفیات ۲۰ در هزار نفر باشد افزایش نفوس با ضریب فوق العاده زیاد صورت میگیرد.

افزایش نفوس به عوامل زیادی ارتباط دارد، که مهمترین آن در یک کشور عوامل اجتماعی، اقتصادی، کلتوری و صحتی میباشد؛ بخصوص رشد و انکشاف طب و قایوی و معالجوی بر افزایش نفوس تاثیر قابل ملاحظه دارد. که از یک طرف باعث تقلیل وفیات و از جانبی دیگر باعث طول اوسط عمر می گردد، اما این افزایش نفوس در تمام کشورهای جهان یکسان نیست. ما میتوانیم این همه را به دو بخش تقسیم نماییم. افزایش نوع اول خاصه کشورهای پیشرفته سرمایه داری امریکای شمالی، اروپایی و کشورهای چین و روسیه می باشد. خصوصیت آن حد اقل تولدات بوده و دیگر هم در حالت کم شدن می باشد عوامل آن قرار ذیل است:

۱- در کشورهای پیشرفته نفوس شهری اکثریت دارد، واضح است که تولدات در خانواده های شهری نسبت به دهاتی کمتر می باشد.

۲- در این کشورها زنان به کارهای اجتماعی جلب و جذب گردیده معمولاً زنانیکه کارهای بیرون از خانه دارند نسبت به زنانیکه کار نمی کنند اطفال کمتر دارند.

در کشورهای پیشرفته تعداد تولدات و وفیات کمتر می باشد. افزایش طبیعی نفوس در هر صد نفر (۵,۰ - ۱) یا در هر هزار نفر (۵ - ۱۰) می باشد، گاهی هم از این رقم نیز کمتر می شود.

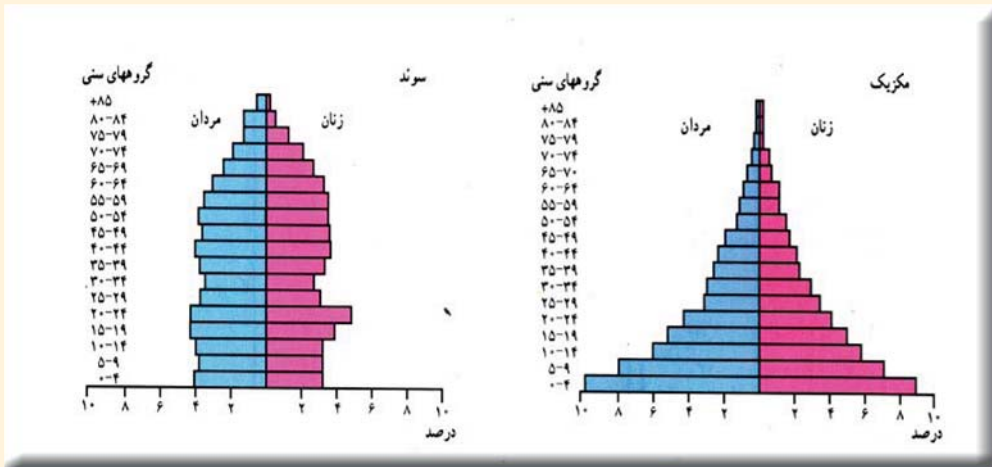
این افزایش کمتر مشخصه کشورهای پیشرفته می باشد. افزایش نفوس نوع دوم خاصه کشورهای روبه انکشاف مثل کشورهای آسیایی، افریقایی و امریکای لاتین می باشد و آن عبارت از افزایش سریع تولدات است. که به عوامل آتی الذکر ارتباط دارد.

سطح پایین رشد اقتصادی، موجودیت زراعت ابتدایی، بیسوادی، نبود حفظ الصحه برای اکثریت مردم، تابعیت زنان در جامعه از فرهنگ عنعنه یی و ازدواج قبل از وقت آنها وغیره می باشد.

در کشورهای آسیایی، افریقایی و امریکای لاتین به سبب بهبود خدمات صحی و تقلیل در وفیات افزایش بیش تر نفوس را بوجود آورده است. توام بر آن با نگهداشت افزایش بیشتر تعداد تولدات افزایش طبیعی نفوس نیز سریعتر میگردد که این افزایش نفوس بین ۲٪ تا ۳٪ در حال تغییر است. که در هر هزار نفر ۲۰ تا ۳۰ نفر افزایش می یابد. که این افزایش بیشتر خاصه کشورهای عقب مانده می باشد. به منظور مقایسه رشد نفوس کشورهای پیشرفته صنعتی و روبه انکشاف به هرم سنی توجه کنید.

کودکان و نوجوانان (صفر تا ۱۵ ساله و کهن سالان بیشتر از ۶۵ ساله) معمولاً نفوس غیر فعال اقتصادی می باشند.

افراد جامعه بین سنین (۱۸ تا ۶۵ ساله) گروپ اصلی تولید کننده و نفوس فعال اقتصادی جامعه هستند.

هرم های سنی در بخش های مختلف جهان متفاوت است. در کشورهای روبه انکشاف مانند: مکسیکو قاعده هرم پهن ؛ یعنی در هر ۱۰۰ نفر نفوس بیشتر از ۰-۱۵ ساله میباشند که این نفوس جوان میباشد. کشورهایی که با نفوس جوان روبرو هستند باید برای تأمین نیازمندی

های جوانان بخصوص در تعلیم و تربیه و ایجاد شغل آنها سرمایه گذاری کنند. این محاسبه باید در طول یکسال صورت گیرد و نتیجه آن به فیصد اعلان شود در صورتیکه تولدات بروفیات بیشتر باشد رشد طبیعی گفته می شود. در هرم سنی محور افقی تعداد فیصدی نفوس و روی محور عمودی تعداد زنان و مردان با گروپ های مختلف سنی نشان داده شده است. در کشورهای پیشرفته صنعتی چون سویدن که در آن تولدات و وفیات هردو کمتر و امید به زنده گی بیشتر میباشد، در این کشور قاعده هرم کوچک و تعداد نفوس فعال بیشتر میباشد ولی نفوس به تدریج به طرف کهن سالی میرود.

$$\text{رشد طبیعی نفوس} = \frac{\text{تعداد تولدات} - \text{تعداد وفیات}}{\text{مجموع کل نفوس}}$$

ب - افزایش میخانیکی نفوس: Mechanical Increase

توأم با افزایش طبیعی نفوس حرکت میخانیکی نفوس؛ یعنی مهاجرت ها نیز در افزایش تعداد نفوس تاثیر قابل ملاحظه دارد.

مهاجرت های داخلی تنها باعث تمرکز دوباره نفوس یک محل میگردد و در تعداد نفوس کشور کدام تغییر بعمل نمی آید؛ اما مهاجرت های خارجی در تعداد نفوس تاثیر مهم دارد؛ اگر تعداد مهاجرت ها از خارج به داخل کشور نسبت مهاجرت به خارج کشور بیشتر باشد افزایش میخانیکی نفوس صورت میگیرد. و بر عکس آن سبب تقلیل نفوس می گردد. در رشد مطلق نفوس یک کشور باید بر علاوه تولدات و وفیات مهاجرت ها نیز محاسبه شود.

رشد مطلق نفوس = تعداد تولدات - وفیات + تعداد مهاجرت ها به داخل کشور

رشد مطلق نفوس = تعداد تولدات - وفیات - تعداد مهاجرت ها به خارج کشور

. این افزایش بی حد (طبیعی و یا میخانیکی) نفوس باعث به میان آمدن نفوس اضافی (Over Population) میگردد. این اصطلاح زمانی استعمال میگردد که در یک منطقه از امکانات منابع موجود آن بیشتر نفوس سکونت اختیار نماید یا از اهداف تعیین شده اجتماعی بیشتر گردد.

گاهی ممکن تعداد نفوس مناسب بوده اما توزیع نامناسب صورت گیرد. در بعضی از مآخذ اصطلاح نفوس مناسب استعمال گردیده؛ اما این اصطلاح نیز کدام تعریف مشخص ندارد، نفوس اضافی اصطلاح نسبی است که به اندازه استفاده نمودن از منابع موجود منطقه ارتباط میگیرد؛ مثلاً کشورهای پیشرفته نسبت به کشورهای روبه انکشاف از همین منابع موجود برای مردم کار خوب و امکانات بیشتر فراهم نموده است به همین سبب مطالعه نفوس اضافی به

سطح پیشرفت تکنالوژی تعلق میگیرد.

در نتیجه میتوان گفت: سرعت افزایش نفوس و بالا رفتن تولدات از مشخصات کشورهای عقب مانده است. این افزایش طبیعی در حال حاضر جز از محدود کردن و فشار بر بودجه اقتصادی و رکود کارها نتیجه دیگری ندارد. در سابق به علت عدم توسعه خدمات صحی، عامل قحطی، امراض و جنگ نفوس محدود میگردد؛ اما امروز افزایش نفوس سرسام آور شده و کشورهای عقب مانده با گرسنگی، بیماری و بیکاری دست به گریبان اند این بیکاری سبب فقر و فقر سبب بیچارگی و یا مهاجرت های غیر قانونی می شود. جامعه شناسان این افزایش بی حد نفوس را انفجار نفوس ویا بزرگترین خطر به جامعه می دانند.

در مجموع تعداد نفوس جهان ۶,۵ میلیارد بوده، در سال ۲۰۵۰ به ۹ میلیارد و در سال ۲۱۵۰ به یازده میلیارد پیشبینی شده است که بنابر عدم کنترل فاجعه بزرگی را برای جهان بار خواهد آورد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و جدول ذیل را کاپی نموده، به سؤالات زیر جدول جواب تهیه نمایند و نماینده گروه آنرا به همصنفان ارائه کند.

کشورها	نفوس درفی کیلومترمربع	تولدات در هزار نفر	وفیات در هزار نفر	رشد طبیعی نفوس در هزار نفر	رشد نفوس به فیصدی
برازیل	۱۸	۲۶	۸	۸	۱,۸
ایتوبی (حبشه)	۴۷	۴۹	۱۹	۸	○
جاپان	۲۳۰	۱۲	۸	۴	○
عربستان سعودی	۸	۳۶	۵	○	۰,۴
آلمان	۲۲۹	۱۱	۱۲	○	○
کنیا	۴۷	۴۳	۱۰	○	○
ایالات متحده امریکا	۲۳۹	۱۴	۹	۳۳	۳,۳
فرانسه	۱۰۶	۱۳	۱۰	○	○
بنگله دیش	۷۹۱	۴۱	۱۴	○	○

الف: میزان رشد طبیعی نفوس را در کشورهاییکه روبروی آن دایره ترسیم شده محاسبه کنید و در دایره بنویسد.

ب: میزان رشد طبیعی همه کشورها را به فیصدی نیز محاسبه کنید؟

ج: آیا میتوانید کشورها را به رشد نفوس کمتر و زیاد تقسیم کنید، چه طور؟

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید.

- ۱- کدام عوامل باعث رشد سریع طبیعی نفوس در کشورهای روبه انکشاف می شود؟
- ۲- کدام عوامل باعث رشد بطی در کشورهای پیشرفته جهان میگردد؟
- ۳- کدام عوامل سبب رشد اضافی نفوس یک کشور می گردد؟
- ۴- هدف از اصطلاح نفوس اضافی چیست واضح سازید؟
- ۵- تاثیر رشد سریع طبیعی نفوس در ترکیب سنی آن جامعه چگونه است توضیح دارید؟
- ۶- کشورهاییکه رشد بطی نفوس دارد ترکیب سنی آن جامعه چگونه است؟

فعالیت خارج از صنف:

سؤالات ذیل را جواب تهیه نموده و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه نمایید.
آیا نفوس کشورما سریعاً افزایش می کند؟ اگر این افزایش همین گونه ادامه داشته باشد، چه مشکلات را بوجود خواهد آورد؟ چگونه میتوان جلو این افزایش نفوس را محدود ساخت؟

مشکلات و کمبود نفوس فعال اقتصادی در بعضی کشورهای جهان

شما در درس گذشته راجع به مشکلات نفوس اضافی معلومات حاصل نمودید، حالا مشکلات کم نفوسی یا Population declining را مطالعه می کنید.

کنترل نفوس در کشورهای هایی که در آن نفوس اضافی موجود باشد مفید است؛ اما در شماری از کشورهای دیگر بنابر کنترل نفوس تعداد تولدات نسبت به وفیات کاهش می یابد، این علت سبب می شود که نفوس بزرگ سالان بالاتر از ۶۵ سالگی یا افراد متقاعد و ناتوان افزایش نمایند. درین صورت صنایع به کمبود قوای بشری روبرو می شود و انکشاف صنایع محدود میگردد. در نتیجه از استعدادهای بشری موجوده در جامعه بصورت مؤثر استفاده شده نمی تواند.

این حالت در کشورهایی که به کمبود نفوس (Depopulation) فعال اقتصادی بین

سنین ۱۸-۶۵ سالگی روبرو باشد، دیده می شود و برای بکار انداختن منابع و انکشاف صنایع موجود خود به نفوس فعال اقتصادی ضرورت دارد. مجبوراً باید این ضرورت را از طریق تشویق تولدات (بطور مثال کشورهای اروپایی که مواجه به کمبود نفوس فعال اقتصادی هستند معمولاً با تشویق خانواده ها، اعطای جوایز و هدایا و یا در نظر گرفتن تسهیلات خاص از لحاظ کار و وسایل زنده گی و مراقبت از کودکان خانواده هارا تشویق می کند) یا به جلب مهاجرت های خارجی به داخل کشور حل نمایند. در نتیجه گفته می توانیم که نفوس اضافی و کم نفوسی هر دو حالت برای کشور مشکلات را بار می آورد.

یکی از علمای جامعه شناس انگلیسی بنام مالتوس عقیده داشت، که منابع کره زمین نسبت به نیازمندی های نفوس که هر لحظه تعداد آن در حال افزایش است محدود می باشد. باید تولدات از طریق خانواده ها محدود و کنترل شود. بعد از جنگ جهانی دوم این افزایش بی حد نفوس سبب ^۲ حصه مشکلات اقتصادی جهانی تشخیص گردید. در دهه ۱۹۵۰ میلادی کشورهای پیشرفته به کشورهای روبه انکشاف غرض پیشرفت اقتصادی و فرهنگی شان پیشنهاد محدود ساختن خانواده های شان را نمودند. هند نخستین کشوری بود که با پالیسی محدود ساختن خانواده ها در سال ۱۹۵۲ میلادی موافقه نمود. بعداً این پالیسی در کشورهای چین و مصر نیز عملی شد. کشور چین در این راه موفقیت های خوبی را نصیب شد، رشد ضریب افزایش نفوس که در سال ۱۹۵۵ میلادی ۴٪ بود در ۱۹۹۶ میلادی به ۱,۷٪ تقلیل یافت که بر اساس آن برای هر خانواده چینیایی داشتن بیش از یک طفل منع قرار داده شده بود حالانکه در کشور هند تا هنوز رشد ضریب نفوس ۲,۶ - ۳,۹٪ می باشد.

برخلاف نظریه مالتوس یک تعداد علمای جامعه شناسی عقیده دارند که نفوس زیاد باعث افزایش تولیدات و رشد اقتصادی می گردد باید سیر افزایش نفوس آزاد گذاشته شود.

به همین اساس شماری از کشورها مخالف محدود ساختن خانواده ها می باشند و خانواده های پرنفوس را تشویق می کنند که این پالیسی در سال ۱۹۳۰ م در کشور آلمان نازی عملی گردید و همچنین در کشورهای بلجیم، سویدن، انگلستان و فرانسه نیز در زمان های مختلف

طرفدارانی داشته است.

در بعضی کشورهای جهان سوم بعد از حصول استقلال شان غرض افزایش تعداد دهاقین ، کارگران و عدم وابستگی شان به کشورهای خارجی از پالیسی افزایش نفوس طرفداری نموده اند.

در نتیجه گفته می توانیم در شرایطی که در آن اندازه منابع ضروری قابل استهلاک و اندازه نفوس با یکدیگر متناسب نه باشد و فشار مصرف کننده ها بیش از حد باشد میتوان گفت که فشار بر منابع وارد گردیده و این فشار با کاهش نیافتن ضریب رشد نفوس جدی تر خواهد شد.

به عبارت دیگر می توان گفت اگر پلان های انکشاف اقتصادی یک کشور متناسب با افزایش نفوس آن نباشد مشکلات اقتصادی و اجتماعی را بار خواهد آورد. کمبود نفوس به تناسب رشد اقتصادی نیز باعث رکود و عدم انکشاف صنایع شده و عامل عقب مانی یک کشور میگردد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند، هر گروه روی موضوعات ذیل باهم مباحثه نموده و نماینده گروه نتیجه فعالیت شانرا به همصنفان شان ارائه نماید.

آیا منابع موجود کشور ما جواب گوی نیازمندی های نفوس کشور می باشد، یا خیر؟ اگر است، چرا مردم ما به فقر، بیکاری و مهاجرت به کشورهای خارجی مجبور گردیده اند ، در این مورد باهم مباحثه نمایید.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید.

- ۱- چرا در اکثر کشورهای روبه انکشاف به محدود ساختن خانواده ها تاکید می شود؟
- ۲- محدود ساختن خانواده چه نتایجی در پی خواهد داشت؟
- ۳- محدود ساختن خانواده در کدام کشورها مؤثر خواهد بود؟
- ۴- چرا عده یی از کشورها مخالف محدود ساختن خانواده ها هستند؟

فعالیت خارج صنف:

موضوع ذیل را تحلیل نموده و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه نمایید.
نفوس اضافی (Over population) در یک کشور باعث ایجاد کدام پرابلم ها می شود
برای حل این مشکلات چه راه هایی را پیشنهاد میکنید.

مهاجرت چیست و چند نوع مهاجرت را می شناسید؟

مهاجر یا (Immigrant) شخصی است که مسکن و جای بودوباش را تغییر داده از یک واحد اداری به یک واحد اداری دیگری نقل مکان می نماید.

مهاجرت ها در طول تاریخ بشر صورت گرفته و دارای انواع مختلف می باشد که عده آنها در داخل کشور صورت می گیرد مانند مهاجرت مردم دهات به شهر ها، مهاجرت به مناطق صنعتی، زراعتی جدید و غیره و برخی دیگر از آنها که با عبور از سرحدات بین المللی صورت میگیرد مهاجرت خارجی می باشد.

این مهاجرت ها در کشورهای مختلف به پیمانه های متفاوت عملی شده است. و اکثریت آنها مهاجرت ها اختیاری بوده که به رضا و رغبت خود برای بدست آوردن دست مزد بیشتر و زنده گی بهتر صورت میگیرد؛ اما مهاجرت های اجباری نیز بوقوع می پیوندد ، که به اثر درگیری های سیاسی و نظامی ، مردم مجبور به مهاجرت می شوند. آنهایی که در داخل کشور نقل مکان می کنند بنام بیجاه شده گان داخلی (Internally displaced person)

یاد می‌شوند، که طبق ارقام ملل متحد تعداد آنها در سال ۱۳۸۷ هـ. ش در جهان به ۲۴ میلیون نفر می‌رسید و آنهایی که از سرحدات بین‌المللی می‌گذرند بنام پناهنده‌گان خارجی یاد میشود؛ مانند: پناهنده‌گان فلسطینی به کشورهای عرب و پناهنده‌گان افغان به کشورهای همسایه و جهان که تعداد مجموع مهاجرین خارجی در جهان به ۱۶ میلیون نفر بالغ می‌گردید، افغانها نیز شامل آن می‌باشند.

اکثر مهاجرت‌های متذکره موقتی بوده که قصد بازگشت به محل اولی را دارد؛ مانند مهاجرت کوچی‌های کشور ما که به منظور تغییر آب و هوا و چراگاه‌های بهتر صورت می‌گیرد و با تغییر موسم دوباره به محل اولی خود بر می‌گردند. مهاجرت‌های دائمی نیز موجود است که قصد بازگشت به محل اولی زنده‌گی را ندارند.

مهاجرت‌ها علل مختلف دارد که میتوان بخشی از آن را یاد آور شویم:

۱- عوامل طبیعی: که موجب مهاجرت می‌گردد؛ مانند: کم شدن آب در منطقه، نامطلوب شدن شرایط آب و هوا، فقیر شدن خاک یا وقوع آفات طبیعی؛ مانند: زلزله، سیل، طوفان‌های بحری خشکسالی و غیره.

۲- عوامل اقتصادی: اساسی‌ترین عامل مهاجرت میباشد؛ مانند: مهاجرت مردمان دهات به شهر که در طول تاریخ عملی شده حالا این مهاجرت خاصه کشورهای روبه‌انکشاف میباشد؛ زیرا درین کشورها نابرابری زیاد بین شهرها و دهات وجود دارد. در حالیکه در کشورهای پیشرفته سطح زنده‌گی دهی با سرعت به سطح زنده‌گی شهری ارتقا می‌یابد در این کشورها برعکس مردم شهری علاقه زیاد مهاجرت از شهر به حومه شهر و دهات را دارند تا در هوا و محیط پاک و آرام زنده‌گی نمایند.

علت مهم این مهاجرت در کشورهای روبه‌انکشاف عامل اقتصادی است عایدات کم مردم دهات که تنها نیازمندی‌های اولیه آنها را رفع نمی‌تواند و توان فعالیت‌های اقتصادی را در دهات نیز ندارند، از طرف دیگر به علت رشد طبیعی نفوس، در دهات زمین و آب برای فعالیت‌های اقتصادی همه ساکنان دهات کافی نمی‌باشد، ماشینی شدن زراعت نیز باعث بیکاری عده زیادی از دهاقین گردیده که مجبور به مهاجرت می‌گردند.

این مهاجرین که اکثریت آنها را جوانان تشکیل میدهند در شهر شغل خود را از دهقانی به حرفه‌های دیگر تبدیل می‌کنند. در شهرها نیز این مهاجرین شغلی را که بدست می‌آورند ناکافی بوده به اثر غیر ماهر بودن با مشاغل در سطح پایین چون دست‌فروشی، کارهای شاقه فزیک و غیره

میردازند؛ بناءً در محل اصلی و همچنین در جایی که مهاجر شدند افزایش و کاهش نفوس، ترکیب سنی نفوس، نیروی کار، بیکاری، اندازه دست مزد همچنان بالای فرهنگ و زبان اثر می گذارند. مهاجرت اقتصادی نوع دیگر به اثر توسعه زمین های زراعتی، پروژه های ایاری شده جدید، مناطق صنعتی، استخراج معادن و فعالیت های تجارتي یا برعکس به اثر در آمد کم خانواده ها، بیکاری تعطیل شدن معادن و یا کارخانه ها صورت می گیرد.

۳- مهاجرت سیاسی: این اصطلاح بیشتر برای پناهنده گان سیاسی استعمال می شود. اصطلاح پناهنده به کسی اطلاق می شود که بنابر عوامل مختلف از قبیل جنگ، دهشت، تعقیب و پیگرد سیاسی، عقاید مذهبی، تعلقات به گروپ های اجتماعی و اقلیت های قومی کشور اصلی خویش را ترک گفته و از کشور دیگری تقاضای پناهنده گی می نمایند؛ مانند: پناهنده گان افغانی که از سال ۱۳۵۷ هـ. ش به بعد به کشورهای همسایه و جهان مهاجرت کردند و یا مانند پناهنده گان بوسنی (یوگوسلاویای سابق) پناهنده گان کمپ روندا و داد فور سودان در افریقا و غیره.

فیصله های کنوانسیون منعقدۀ ۱۹۵۱ میلادی جینوا در رابطه به وضعیت پناهنده گان به سند مهمی در رابطه به دفاع از حقوق پناهنده گان تبدیل شده است. اصطلاح پناهنده یا تقاضا کننده پناهنده گی *Asylum seeker* به کسی اطلاق میشود که در کشور اصلی اش نسبت فعالیت های عقیدتی (ایدئولوژیکی و سیاسی) جنس، نژاد، زبان، ملیت و قوم مورد پیگرد و تعقیب قرار گرفته باشد یا عملاً در خطر شکنجه (روحی و فیزیکی) زندان و مرگ مواجه باشد.

وجه مشترک بین مهاجرین اقتصادی و سیاسی فقط دوری از وطن و غربت است اولی آنرا خود پذیرفته و به بهبود وضع اقتصادی خود می پردازد، در حالیکه، دومی خود را قربانی می پندارد، اگر چه در فضای مطمئن و آرام هم بسر ببرند.

۴- مهاجرت های مذهبی: این مهاجرت ها به اثر قیودات یا وضع محدودیت ها بر اجرای مراسم مذهبی و دیگر مسایل اجتماعی و فرهنگی صورت میگیرد. مثال خوب آن بعد از تقسیم نیم قاره هند به دو کشور هند و پاکستان در ۱۹۴۷ میلادی است که در نتیجه آن میلیون ها خانواده پیرو دین هندو از سرزمین پاکستان به هندوستان و بالمقابل میلیون ها خانواده مسلمان از هندوستان به پاکستان به رضا و رغبت خود مهاجرت کردند.

بطور خلاصه میتوان گفت عواملی که سبب مهاجرت میگرد عبارت اند از: عوامل اقتصادی و بیکاری، آفات طبیعی، سیاسی، مذهبی، فرهنگی و غیره.

عواملی که باعث جذب و تشویق مهاجرین می گردد عبارت اند از: امکانات زنده گی بهتر، آموزش بهتر، مسکن بهتر و وابستگی های فامیلی و مصونیت افراد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند روی موضوعات ذیل باهم مباحثه نمایند و نتیجه مباحثه را نماینده گروه به صنف ارائه نماید.

۱- مهاجرت های داخلی و مهاجرت های خارجی.

۲- عوامل اقتصادی مهاجرت.

۳- عوامل که سبب مهاجرت های افغان ها به کشورهای خارجی میشوند.

۴- اگر مهاجرت ها از دهات به شهرهای کشور ادامه داشته باشد، چه مشکلات را در دهات و شهرها بوجود خواهد آورد شما برای کاهش این مهاجرت ها چه راه های حل را پیشنهاد می نمایید.

سؤال ها:

جملات ذیل را تکمیل نمایید :

۱- مهاجرت کوچی های کشور ما از نوع مهاجرت میباشد.

۲- مهاجرت فلسطینی ها به کشورهای اردن و لبنان از نوع مهاجرت میباشد. مختصراً جواب دهید.

۳- کدام عوامل طبیعی باعث مهاجرت می گردد؟

۴- چرا مردم در کشور های روبه انکشاف علاقه مند مهاجرت به شهر و از کشورهای پیشرفته برعکس به دهات می باشند؟

۵- از چند نوع مهاجرت های اقتصادی نام ببرید؟

۶- کدام عوامل سیاسی سبب مهاجرت میگردد؟

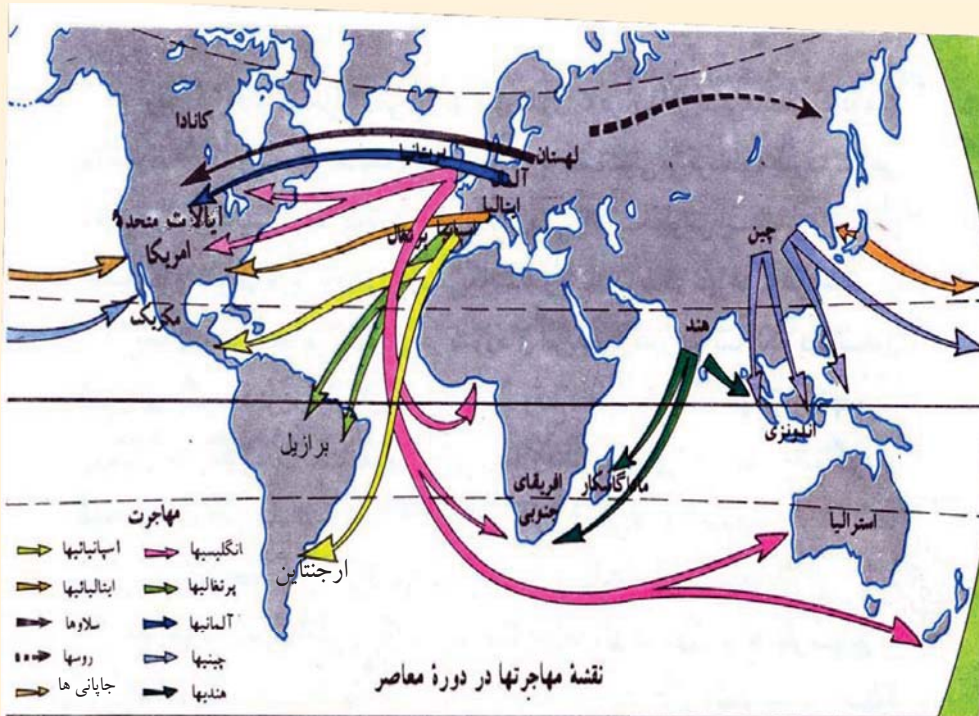
۷- کنوانسیون اپریل ۱۹۵۱ میلادی منعقد ژنیو پناهنده را چگونه تعریف نموده است؟

فعالیت خارج صنف:

شاگردان تحت این موضوع که چرا از کشورهای روبه انکشاف مهاجرت خارجی بیشتر صورت میگیرد و برای جلوگیری از این نوع مهاجرت ها چه راه ها را پیشنهاد می نمایید مقاله یی را تحریر و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به هم صنفان ارائه نمایند.

چرا مردم علاقمند مهاجرت به خارج از کشور شان میشوند؟

طوری که در درس گذشته تذکر داده شده، مهاجرت (Emigration) بصورت عموم به اثر دو عامل صورت می گیرد:

- ۱- عوامل دفع کننده (نا مساعد): از قبیل عوامل طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی.
- ۲- عوامل جذب کننده (مساعد): از قبیل کم بودن نفوس یک ساحه، سرزمین های مرغوب، منابع زیر زمینی، فراوانی کار و مزد بیشتر.

مهاجرت ها در طول تاریخ صورت گرفته و تا امروز جریان دارد. عده آنها در داخل کشور صورت میگیرد که بنام مهاجرت های داخلی یاد میشود و برخی دیگر آنها با عبور از سرحدات بین المللی صورت میگیرد که آنها مهاجرت های خارجی میگویند. مهاجرین می خواهند تا از شرایط بهتر سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی کشور مربوطه مستفید گردند.

مهاجرت های آریائی ها از محل بودباش شان به سمت های شرق، جنوب، غرب و یا مهاجرت های مردمان آسیای شرقی به قاره امریکا و همچنین مهاجرت های بین المللی در نتیجه اکتشافات

بزرگ جغرافیایی از قرن ۱۵م وسعت پذیرفته و منجر به مهاجرت های اروپاییان به سایر نقاط جهان گردیده است. آن زمان در طول یک و نیم قرن ۷۰ میلیون نفر اروپایی مهاجر شدند، تا از سرمایه های خویش در دنیای جدید استفاده کنند و به تجارت پردازند. در نتیجه قاره آمریکا و اقیانوسیه پر نفوس شد که مثال خوب آن کشورهای امریکای شمالی اند که ۹۵٪ نفوس آنرا مهاجرین اروپایی و ۲٪ آنرا سیاه پوستان آفریقایی تشکیل می دهند.

از دیاد نفوس و بحران اقتصادی در اروپا در طول قرن ۱۹م موجب مهاجرت ها شده که به اثر آن بار سنگین نفوس متراکم اضافی اروپا را کمتر ساخت، تنها در کشور انگلستان از ۱۸۱۵م تا ۱۹۲۰م ۱۷ میلیون نفر اقدام

به مهاجرت نموده اند. این مهاجرت ها که دو جنبه داشت، مهاجرت دائمی و مهاجرت کارکنان اداری و مبلغین مذهبی که جنبه موقتی داشت. از ترکیب این دو نوع مهاجرین امپراتوری بریتانیا بوجود آمده بود، که بعداً این مهاجرت های بی حد تبدیل به معضله جهانی گردید و کشورها را مجبور

ساختند تا مقرراتی را برای پذیرفتن مهاجرین وضع کنند. کانگرس ایالات متحده آمریکا غرض جلوگیری مهاجرین در سال ۱۹۲۴م قانونی را بنام مهاجرت تصویب کرد. این قانون برای ورود مهاجرین به آمریکا، و تعدادی که از کشورهای مختلف میتوانند وارد آمریکا شوند مقررات وضع کرد. قانون متذکره بیشتر از مهاجرین نژاد زرد جاپانی و چینیایی جلوگیری میکرد و بعداً در مورد سایر کشورها نیز عملی شد. طبق این مقررره مهاجرین باید سرمایه خویش را نیز با خود داشته باشند. و آنها میتوانند بعد از پنج سال اقامت تابعیت آمریکا را حاصل کنند و یا خارج شوند. حالا برعکس بیشترین مهاجرت های بین المللی از کشورهای جهان سوم به کشورهای پیشرفته صنعتی صورت میگیرد، که علت اساسی آن عامل اقتصادی و سیاسی میباشد. و قتیکه عایدات

خانواده‌ها تنها رفع نیازمندی‌های اولیه و حد اقل معاش باشد، آنها توانمندی سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های اقتصادی در داخل کشور را نخواهند داشت. از جانب دیگر به اثر رشد روز افزون نفوس طبیعی، بیکاری و غیره مشکلات مجبوراً به شهرها و کشورهای خارجی مهاجرت می‌کنند. چون آنها مدارک قانونی مهاجرت کردن را در دست ندارند بناءً از راه‌های غیر قانونی و قاچاقی استفاده می‌کنند. با قبول مشکلات و حتی با قبول تلفات خود را به کشور مورد نظر می‌رسانند. این مهاجرین نفوس فعال اقتصادی (۱۵-۶۵ سالگی) کشور را تشکیل می‌دهند. چون یک تعداد آنها ویژه و جواز رسمی کار کردن و مهارت بخصوص کارگری را ندارند بناءً با معاش ناچیز و در محیط نا سالم و دور از نظارت دولتی به کارهای شاقه و غیر صحی می‌پردازند. قابل یادآوری است که یک تعداد از کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری به سبب کنترل رشد طبیعی نفوس به کمبود قوای بشری نیز مواجه هستند که غرض رفع این مشکل تعدادی از کارگران مهاجر را از راه قانونی می‌پذیرند.

در اروپای غربی در حدود ۱۱ میلیون کارگر مهاجر کار می‌کنند، از نظر پذیرش کارگران مهاجر آلمان در مقام اول و سپس انگلستان، فرانسه، سوئیس و کشورهای اسکندیناوی قرار دارد. کشورهای اروپای غربی در سال‌های اخیر به اساس کم شدن مهاجرت‌های کارگران موسمی کشورهای همسایه (ایتالیا، پرتگال و اسپانیه) متوجه کارگران کشورهای اروپای جنوب شرقی، ترکیه، جزایر انتیل و افریقا شدند. آلمانی‌ها معمولاً از کارگران مهاجر ترکی و یونانی، فرانسوی‌ها از کارگران مهاجر شمال افریقا و انگلستان از کارگران کشورهای مشترک المنافع استفاده می‌کنند در کشور ایالات متحده آمریکا از کارگران موسمی مکزیکو نیز استفاده می‌شود.

همچنین مهاجرت‌ها از کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری اروپا به کشورهای روبه‌انکشاف نیز صورت می‌گیرد، سرمایه‌آنها مهارت کاری آنها بوده که در کشورهای شان حاصل کرده‌اند. تعداد این مهاجرین سالانه تقریباً به ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار افراد اروپایی می‌رسد که برای جستجوی کار و زنده‌گی بهتر کشورهای شانرا ترک می‌گویند و دست به مهاجرت‌های بین‌القاره‌یی می‌زنند. سرزمین‌های جدید این مهاجرین را با درهای باز با امکانات فراوان و زنده‌گی بهتر می‌پذیرند.

مهاجرین خارجی به کشورهایی که مهاجرت می‌کنند سبب افزایش و از کشورهایی که مهاجرت می‌کنند سبب کمبود نفوس می‌گردد. همه مهاجرین کشورهای روبه‌انکشاف را نفوس جوان و فعال اقتصادی تشکیل می‌دهند به اثر این مهاجرت‌ها نفوس فعال اقتصادی کشورهای روبه‌انکشاف کاهش می‌یابد که در نتیجه سبب رکود اقتصادی می‌گردد.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند، در مورد موضوعات ذیل باهم مباحثه کرده و نتیجه مباحثه خویش را توسط نماینده گروه به صنف ارائه نمایند.
- ۱- کدام عوامل نامساعد یک کشور باشندگان آنرا مجبور به ترک وطن میسازد. این معضله را در کشور خود مورد ارزیابی قرار دهید.
 - ۲- کدام عوامل مساعد باعث جذب مهاجرین می گردد. بیشترین مهاجرت از کشور ما به کدام کشورها صورت گرفته است، چرا؟
 - ۳- شما برای کاهش و جلوگیری مهاجرت ها از دهات به شهرها و یا به خارج از کشور چه پیشنهاد می کنید.
 - ۴- تاثیر مهاجرت های خارجی را بر اقتصاد و نفوس کشور مورد بررسی قرار دهید.
 - ۵- شرایط مهاجرین کشورهای روبه انکشاف را به مهاجرین کشورهای پیشرفته سرمایه داری مقایسه نمایید.

سؤال ها:

- ۱- کدام عوامل سبب جذب مهاجرین میگردد؟
- ۲- کدام عوامل باعث دفع مهاجرین میگردد؟
- ۳- بعد از اکتشافات بزرگ جغرافیایی کدام قاره ها بیشترین مهاجرین را جذب نموده است؟
- ۴- چرا کانگرس ایالات متحده امریکادر سال ۱۹۲۴م قانونی را برای ورود مهاجرین وضع کرد؟
- ۵- کدام عوامل باعث مهاجرت های بین المللی از کشورهای جهان سوم به کشورهای پیشرفته صنعتی گردیده است؟
- ۶- کدام نوع مهاجرت ها را قانونی و کدام مهاجرت ها را غیر قانونی گفته میتوانیم؟

فعالیت خارج از صنف:

کدام عوامل باعث ازدیاد مهاجرت های داخلی و خارجی در کشور ما گردیده است تحت این مطلب مقاله تحلیلی تحریر و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به هم صنفان ارائه نمایید.

۱- چرا در جهان نژاد های مختلف وجود دارد؟

۲- چند نوع نژاد را می شناسید؟

الف- نژاد RACE:

نژاد عبارت از گروهی افراد جامعه هستند که از نظر چهره ظاهری، رنگ جلد، موی، علایم فارقه و خصوصیات ارثی مشترک باشند.

تمام افراد جهان به سه نژاد اصلی تقسیم گردیده اند. که عبارت اند از: نژاد سفید یا اروپایی، نژاد زرد یا ترکی و مغولی، نژاد سیاه یا استوایی. هر یک از نژاد های ذکر شده دارای مشخصات ارثی خاصی هستند مانند شکل و رنگ موها، رنگ پوست، ساختمان چشم، بینی، جمجمه و خصوصیات دیگر.

نژاد سفید دارای قد بلند، پوست سفید، بینی بلند، موی خرمایی و شکل مخصوص چشمان باز دارند.

نژاد زرد پوست زرد گونه، موی سیاه و صاف، ریش کم، سر مدور، چشم بادامی، بینی کوتاه، قد

کوتاه و نسبتاً چاق می باشد.

نژاد سیاه یا مایل به نضواری دارای، بینی پهن، موی های مجعد و لب های ضخیم می باشد. نژاد مختلط یا دو رگه در نتیجه مهاجرت ها و ازدواج های بین نژاد های فوق الذکر بوجود آمده مانند نژاد مولات و سامبو.

سرخ پوستان اصلاً از نژاد زرد پوستان می باشند؛ اما به اساس عقاید مذهبی شان روی و موی خود را خینه می کنند به همین سبب بنام سرخ پوستان شهرت یافته اند. از نظر شما در بوجود آمدن نژادهای مذکور کدام عوامل تاثیر گذار بوده در حالیکه همه افراد بشر از یک پدر و مادر ((بابا آدم (ع) و بی بی حوا (ع)) متولد گردیده اند؟ علما به این سؤال چنین جواب میدهند.

نژاد به اثر مطابقت و توافق با شرایط گوناگون محیط طبیعی، اقلیمی و مواد غذایی که بالای زنده گی بشر تاثیر وارد نموده بوجود آمده است. شرایط طبیعی ذکر شده بالای نژاد های جداگانه تاثیر می نماید. بطور مثال در جاهایی که سیاه پوستان زنده گی دارند شعاع آفتاب عمود و گرمی هوا بسیار زیاد است. آفتاب بالای پوست باشنده گان آن مناطق تاثیر مستقیم نموده و این حرارت بیش از حد به انسان ها زیان میرساند. به همین سبب جسم (اورگانیزم) باشنده گان کشور های گرم با گذشت هزاران سال به گرمی بیش از ضرورت توافق نموده و در نتیجه آن ماده نسجی سیاه رنگ در پوست شان تجمع می نماید، این ماده نسجی (میلانین Melanin) لایه رنگی اپیدرمس Epidermis پوست حاوی حجراتی است که رنگ جلد را می سازد و دارای رنگ های زرد، نضواری، سرخ و حتی سیاه میباشد، مردمی که پوست شان میلانین بیشتر دارد رنگ پوست شان تاریک تر می باشد. این ماده مانع نفوذ شعاع آفتاب میگردد و پوست را از شعاع آفتاب زده گی (سوختن) نگاه می کند. با گذشت زمان درین گروپ سیاهی پوست میراثی گردیده است. مو های درشت و مجعد جمجمه شانرا از گرمی زیاد نگاه میدارد.

مردم نژاد سفید پوست بیشتر در مناطق معتدله شمال زنده گی میکنند در مناطق معتدله جاهای که بارنده گی رطوبت و ابر آلودی زیاد باشد و مردم آن از نور بیشتر آفتاب مستفید نه گردند. در وجود آنها ماده نسجی میلانین تنها در فصل تابستان افزایش می یابد؛ یعنی زمانی که بدن انسان به اثر نور آفتاب مقدار مورد ضرورت ویتامین دی (D) را جذب می نماید در آن صورت انسان سفید پوست به گندمی رنگ مبدل می شود.

در جاهاییکه زرد پوستان زنده گی می کنند در آنجا معمولاً باد، و توفان ها می وزد که با خود

خاک و ریگ میده را انتقال می دهند و با گذشت سالهای متمادی به این بادها و توفان ها توافق نموده و چشم های مردم زرد پوست تنگ تر گردیده به علت اینکه در مقابل خاک و ریگ نگهداری شود. این نشانی در بین مردم زرد پوست ارثی گردیده است و غذای روزمره اکثریت آنها را برنج تشکیل میدهد. که مواد غذایی کمتر دارد تمام نژادها از نظر استعداد و ذکاوت کدام فرقی ندارند چهره ظاهری آنها طوریکه ذکر شد محصول شرایط طبیعی و محیطی است.

در سال ۱۹۶۵م مجمع عمومی سازمان ملل متحد معاهده بین المللی را درباره ازین بردن تمام انواع تبعیض نژادی به تصویب رسانید که به اساس آن نشر هر نوع نظریات که بر مبنای امتیازات نژادی استوار باشد منع نموده، توهین و برای تبعیض نژادی هر نوع کوشش نمودن را جنایت می دانند. این موضوع در ماده ۲۲ فصل دوم قانون اساسی کشور ما درج گردیده که هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است، اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون حقوق و وجایب مساوی دارند.

فعالیت داخل صنف:

- شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی موضوعات ذیل باهم بحث نمایند و نتیجه بحث خود را توسط نماینده گروه به همصنفان ارائه دهند:
- ۱- از جمله نژاد های بشری کدام نژاد ها ذکی و با استعداد هستند؟
 - ۲- چرا نژاد سیاه دارای جلد سیاه و چهره ظاهری بخصوص است؟
 - ۳- چرا نژاد سفید دارای خصوصیات ظاهری خاص می باشد؟
 - ۴- سرخ پوستان در کدام قاره جهان سکونت داشته و علت سرخی چهره شانرا توضیح دهید.
 - ۵- نژاد مختلط چگونه بوجود آمده است؟

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید.

- ۱- مشخصات ظاهری سیاه پوستان را بگویید؟
- ۲- سرخ پوستان به کدام نژاد متعلق می باشند؟

جواب صحیح را مشخص نمایید.

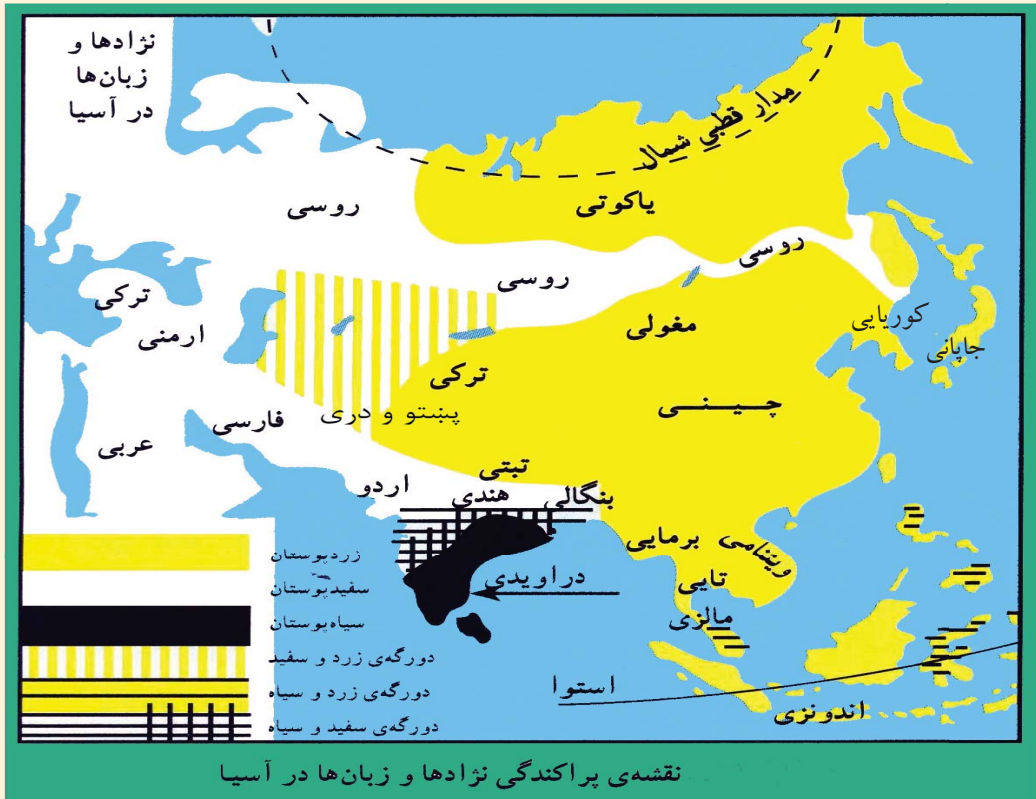
- ۱- تمام افراد جهان به چهار نژاد سفید، سرخ، سیاه و زرد تقسیم شده اند.
- ۲- نژاد سفید دارای قد بلند، پوست سفید، بینی بلند، موی های سیاه موجدار می باشند.
- ۳- نژادها، محصول شرایط گوناگون محیطی طبیعی، اقلیمی و مواد غذایی می باشند.
جملات ذیل را تکمیل کنید:

- ۱- نژاد مختلف به اثر مهاجرت و ازدواج ها بوجود آمده مانند و
- ۲- در فصل دوم ماده قانون اساسی هر نوع تبعیض و امتیازات را بین اتباع افغانستان ممنوع قرار داده است.

فعالیت خارج صنف:

موضوع ذیل را تحلیل نموده در ساعت آینده جغرافیه به صنف ارائه نمایید. مردم کشور ما از کدام نوع نژاد می باشند قانون اساسی کشور در کدام ماده ها هر گونه تبعیض را منع قرار داده است.

اکثریت نفوس کدام کشورهای براعظم آسیا را زرد پوستان تشکیل میدهد.

بیشترین نفوس نژاد سفید، زرد و سیاه در کدام قاره‌های جهان مسکن گزین شده‌اند؟
نفوس آسیا از نژاد‌های مختلف ترکیب شده که اکثریت آنها را زرد پوستان تشکیل میدهد و بقیه آن سفید پوست و سیاه پوست هستند، که به اثر ازدواج نژادهای مختلف بخش مختلط (دورگه) نیز بوجود آمده است. در مورد تقسیمات جغرافیایی آنها مختصراً تذکره به عمل می‌آید:

گروه‌های نژادی قاره آسیا:

الف - نژاد زرد: این نژاد نسبت به دیگران اکثریت نفوس آسیا را تشکیل میدهند مغل‌ها، تبتی‌ها، سامویدها، ترکمن‌ها، قرغزها، مردم چین شمالی، کوریا با کمی تفاوت دارای همین خصوصیات نژادی هستند، مردم جنوب شرق آسیا (چین جنوبی، کامبوج، لاوس، تایلند، میانمار و ویتنام) و حتی جاپانی‌ها که رنگ پوست روشن دارند جزء این نژاد محسوب می‌شوند. بعضی

دسته های فرعی آن در مناطق تندرا و جنگلات تایگاه (سوزن برگ) سایبریای شمالی به شکل گروه های چند هزار نفری زنده گی میکنند.

ب - نژاد سفید: در هند و چین تعداد نسبتاً کمی از نژاد سفید پوست یافت می شوند که به حالت ابتدایی زنده گی می کنند محل واقعی بود و باش سفید پوستان در غرب سلسله کوه های همالیه میباشد. افغانها، ایرانی ها، قفقازی ها و روسها بهترین معرف نژاد سفید میباشند؛ همچنان مردم سامی در عربستان، سوریه، اردن، اسرائیل بخشی از ترکیه و کردستان سکونت دارند نیز از نژاد سفید گندمی رنگ می باشند.

ج - نژاد سیاه پوست: در مناطق استوایی سکونت دارند که نژاد شناسان آنرا نگریتو (Negritos) می گویند، این سیاه پوستان تیره رنگ بوده و موهای مجعد دارند، نمونه خالص آن در سیلون، در جنوب کوه همالیا در هندوستان، شبه جزیره ملاکا، جزایر اندیمان و نیکوبار پراکنده شده اند این مردم به حالتی نیمه ابتدای زنده گی می کنند و بیشتر آنها در جنگلات به سر می برند.

گروپ های نژادی قاره اروپا:

ساکنان اروپا تقریباً همه سفید پوست هستند و به گروپ های شمالی، شرقی، آلی، دیناریکی و مدیترانه ای تقسیم می شوند، محل سکونت نژاد سفید شمالی و شرقی در کشورهای اسکندیناویا، انگلستان، شمال فرانسه، آلمان، لهستان (پولیند) و بخش اروپایی روسیه، بخش آلی آن در نواحی مرکزی و غربی اروپا سکونت دارند. در حالیکه بخش مدیترانه ای چهره گندمی رنگ دارند در کشورهای اطراف بحیره مدیترانه متمرکز شده اند. بخش دیناریکی در البانی و در برخی از کشورهای اروپای شرقی بسر می برند. لاپن ها در شمالی ترین نقطه اروپا سکونت دارند.

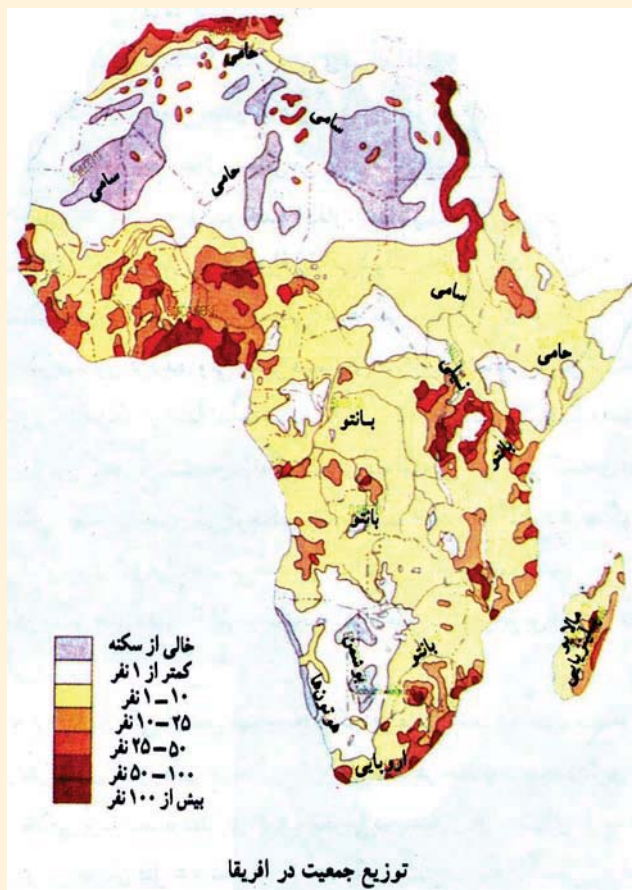

گروپ های نژادی قاره آفریقا:

گروپ های نژادی آفریقا را سیاه پوستان، اعراب، بربرها، آسیایی ها و اروپایی ها تشکیل

میدهند.

سیاه پوستان ۷۰٪ نفوس افریقا را تشکیل میدهند که همه آنها در جنوب صحرای اعظم سکونت

دارند، سیاه پوستان خود به چهار گروه تقسیم می شوند که عبارت اند از: بانتوها، نیلوت ها (Nelotes)، پیگمی ها (Pygmies) بوشمن و هوتن ت ها Bushmen and Hottentots است. تفاوت های زیادی در چهره ظاهری هر کدام از گروه های سیاه پوست وجود دارد. بانتوها بزرگترین گروه سیاه پوستان افریقا را تشکیل داده که در غرب افریقا مخصوصاً در امتداد سواحل این منطقه، در افریقای مرکزی، در قسمت های شرقی و جنوب شرقی و در جزیره ماداگاسکار زنده گی می کنند، رنگ پوست آنها قهوه یی دارای بینی پهن، لبهای ضخیم و موهای مجعد هستند.

نیلوت ها مردمان قد بلند (۱۸۳ سانتی

متر) که در سودان، اوگندا و کینیا زنده گی میکنند. پیگمی ها در جنگلات استوایی زنده گی داشته و دارای قد کوتاه می باشند (تا ۱۴۷ سانتی متر).

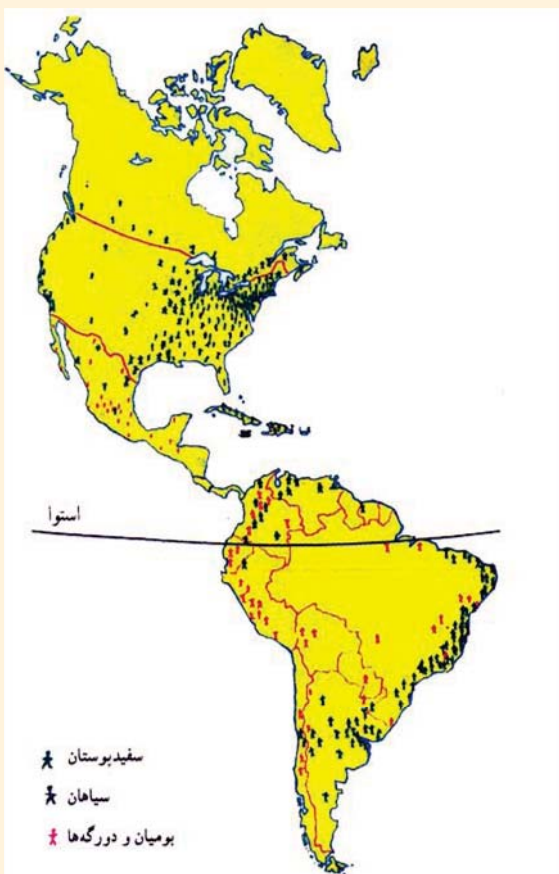
بوشمن ها و هوتن ت ها نیز کوتاه قد اند و در اطراف صحرای کالا هاری حیات بسر می برند. اعراب و بربرها در شمال صحرای اعظم سکونت دارند، مردم عرب گندمی رنگ و دارای موهای سیاه می باشند. در شمال غرب افریقا بربرهای سفید پوست که در نسل با مردم اسپانیا و ایتالیا شباهت دارند. زنده گی می کنند به همین لحاظ مردم کشورهای الجزایر، تونس و مراکش راکشورهای بربر نیز یاد میکنند.

مردم سفید پوست اروپایی بعد از استعمار به آفریقا مهاجرت کرده و پراکنده شدند، مناطق اصلی تمرکز آنان در شمال غرب (المغرب) و در جنوب (آفریقای جنوبی و زمبابوی) می باشند. همچنان در کینیا و در زیر نیز زنده گی می کنند مردم مهاجر آسیا نسبت به اروپایی ها بیشتر هستند، هندی ها در آفریقای جنوبی، کینیا و یوگندا زنده گی می کنند. بیشترین نفوس جزایر موری شس را هندی ها تشکیل می دهند، بیشترین نفوس مادغاسکر را مردم مالایایی و پولینزیایی تشکیل داده اند.

گروپ های نژادی قاره آمریکا:

بیشترین مردم آمریکا در حال حاضر از نژاد سفید پوست یا دو رگه هستند. باشندگان اصلی قاره آمریکا را سرخ پوستان تشکیل میداد، که اصلاً بخش از نژاد زرد پوست می باشند که به اساس

عقاید مذهبی شان چهره و موی خود را توسط خینه سرخ می کنند تعداد آنها در امریکای شمالی بسیار محدود می باشند؛ اما در کشورهای مکسیکو و السلوادور بیشترین نفوس آن کشورها را تشکیل میدهند در سرزمین های مرتفع بولیویا، گواتیمالا، اکوادور، پیرو و پاراگوای نصف نفوس آنرا سرخ پوستان تشکیل می دهد. علت افزایش سفید پوستان قاره آمریکا به دلیل مهاجرت مداوم سفید پوستان از ممالک مختلف جهان به این سرزمین می باشد، اما نژاد غیر سفید پوست (زردپوستان) از چین و جاپان به این قاره مهاجرت نموده اند. نژاد سیاه پوستان به اثر رواج نمودن برده داری و برده فروشی از قاره آفریقا منتقل شده اند. و بیشترین از آنها در جنوب

نقشه پراکندگی نژادها در قاره ی آمریکا

شرق ایالات متحده امریکا مسکن گزین گردیده اند، همچنین در مناطق گرم سیر و مرطوب جزایر کارابین و اراضی مجاور آن ساکن اند غیر از پورتوریکو، کیوبا و دو مینکن دیگر همه جزایر سیاه پوست نشین هستند و در بخش های کوچک و نزویلا، سورینام، گیانا فرانسوی و پاناما سیاه پوستان زنده گی می کنند.

نژاد مختلط (دو رگه) به اثر ازدواج سفید پوستان و سیاه پوستان (مولات Mollates) و سیاه پوستان و سرخ پوستان (زانبوس Zanbus) در طول چهارنیم قرن بوجود آمده که این نژاد بیشتر در ممالک امریکای مرکزی و جنوبی سکونت دارند.

در اقیانوسیه بیشترین نفوس را مهاجرین سفید پوست اروپایی و تعداد کمی آنرا سیاه پوستان، زرد پوستان و نژاد دو رگه تشکیل میدهد.

گروپ های نژادی استرالیا: قبل از مهاجرت اروپاییان به استرالیا ۵۰۰ قبیله نژاد سیاه پوست در آنجا زنده گی می کردند و اکنون تعداد آنها تقریباً به شصت هزار نفر می رسد. اروپایی شدن استرالیا بعد از سال ۱۸۳۰م با مهاجرت اروپاییان آغاز شده و اولین مهاجرین آن محکومین به جزای ترک وطن بودند. اکنون نفوس مختلط در این قاره اکثریت دارند و علت آن اینکه هیچ زن سفید پوست حاضر به مهاجرت به این جزایر نبوده بناءً با زن های بومی ازدواج کردند و نفوس مختلط را بوجود آوردند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروپهای مناسب تقسیم شوند و به یکی از سؤال ها به مشوره هم جواب تهیه و نماینده آن به همصنفان ارائه نماید.

- ۱- از روی نقشه های داده شده محل سکونت نژاد سفید پوستان را در جهان تثبیت نمایید.
- ۲- از روی نقشه های داده شده محل سکونت نژاد زرد پوستان را در جهان تثبیت کنید.
- ۳- از روی نقشه های داده شده محل سکونت نژاد سیاه پوستان را در جهان تثبیت نمایید.
- ۴- خصوصیت نژاد زرد پوستان را بنویسید.
- ۵- نژاد مختلط چیست و این نژاد بیشتر در کدام قاره های جهان وجود دارد.

سؤال ها:

جاهای خالی جملات ذیل را به کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱- اکثریت نفوس براعظم آسیا را تشکیل میدهد.
 - ۲- اکثریت نفوس اروپا را نژاد و از افریقا را نژاد تشکیل میدهد.
 - ۳- به اثر ازدواج سیاه پوستان و سفید پوستان نژاد مختلط بوجود آمد.
 - ۴- به اثر ازدواج سیاه پوستان و سرخ پوستان نژاد مختلط بوجود آمد.
- مختصراً جواب دهید.

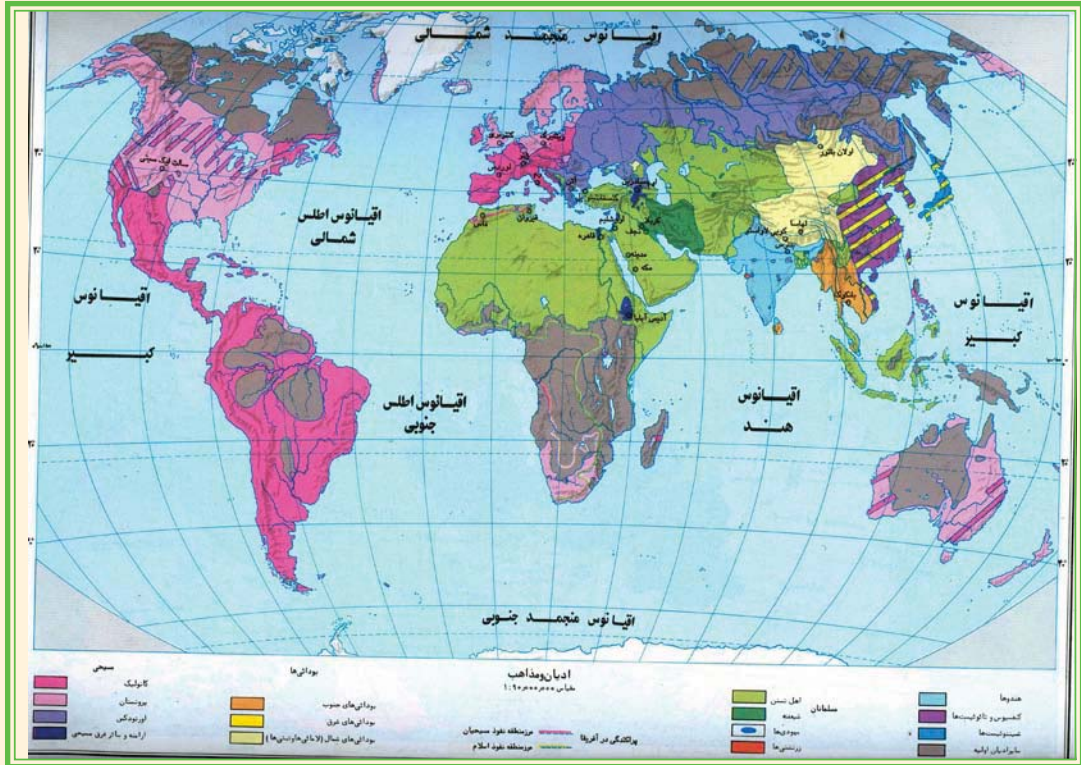
- ۱- بخش گندمی رنگ نژاد سفید پوستان اروپا در کدام کشورها سکونت دارند؟
- ۲- گروپ های نژادی براعظم افریقا را نام ببرید.
- ۳- خصوصیات نژادی سرخ پوستان را بگویید.
- ۴- نژاد مختلط چیست و این نژاد بیشتر در کدام قاره های جهان وجود دارد؟

فعالیت خارج صنف:

مهاجرین در کدام قاره ها باعث ازدیاد نفوس شده اند. تحت این مطلب مقاله را تحریر دارید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به صنف ارائه نمایید.

۶-۱ راجع به ادیان مهم جهان چه میدانید؟

نقشه فوق را دقیقاً مطالعه نمایید و بگویید که کدام ادیان در جهان پیروان بیش تر دارند؟ دین یکی از مهمترین عناصر فرهنگی جوامع بشری است، هریک از ادیان و آیین ها از یک مکان معین مبدأ گرفته و سپس در سایر نواحی انتشار یافته است، دین ها معمولاً از سرحدات سیاسی، نژادی، زبانی و اقتصادی فرارفته اند و ساحه نفوذ آن تابع هیچ یکی از عوامل فوق نیست. ادیان و آیین ها به اساس عقاید پیروان آن به بخش های ذیل تقسیم شده است.

۱- انیمیزم Animism یا پیروان عقاید پدیده های طبیعی: انیمیزم آیین انسان های ابتدایی است که اشیاء و جمادات را دارای روح پنداشته پیروان آن در ادوار گذشته مخصوصاً در دوره قبل تاریخ به اشیای طبیعی به خصوص اشیای حیران کننده خاصیت خدایی قایل بودند، مثلاً رعد و برق، روشنی، توفان، باران... و غیره رابه صفت قدرت های بزرگ می شناختند. این آیین اکنون بیش تر در مناطق قطبی، بیابانی و جنگل های دور افتاده در بین مردم سیاه پوست و زرد پوست مشاهده می شود.

۲- پیروان عقیده ارباب الانواع: پیروان این عقیده معتقد بودند که هر حادثه و پدیده خدای جداگانه دارد. این آیین از مدنیت یونان آغاز شده و در مدنیت روم قدیم به حد اعلی خود رسید مانند

خدای آتشفشان، خدای رعد و برق، خدای ابحار، خدای ستاره ها، خدای باران و غیره.

۳- پیروان ادیان آسمانی: این ادیان بیش تر جنبه اخلاقی و عبادت کردن به خداوند(ج) را دارند که برای رهنمایی آن ها پیغمبران مختلف مبعوث می شد، مانند دین یهودیت، مسیحیت و اسلام که مکمل ترین آنها دین مقدس اسلام می باشد و با ظهور این دین مقدس دیگر ادیان منسوخ گردیده است. پیروی مردم از ادیان متفاوت بعضاً باعث تفاوت های زیادی در محیط اجتماعی آن می گردد.

مثلاً هندوان که استفاده از گوشت گاو نزد آنها ممنوع می باشد. در قلمرو زنده گی آنها مرکز فروش گوشت گاو دیده نمی شود، چون مسلمانان و عیسویان مرده های خود را دفن می کنند در محیط آنها قبرستانها دیده میشود، ولی در محیطی که هندوها بود و باش دارند، مرده های خود را می سوزانند و محل سوختاندن اجساد به نظر میرسد.

روزهای تعطیل نیز در ادیان مختلف متفاوت است که بر فعالیت های اقتصادی و سایر امور تاثیر دارد؛ بطور مثال در اسلام روز جمعه و در عیسویت روز یکشنبه تعطیل می باشد. در مناطق اسلامی سبک معماری خاص وجود دارد و خانه های دارای حریم مشخص می باشد، مسجد ها، گلدسته ها، رواق ها، مینارها، گنبدها در کشورهای اسلامی سبک خاص دارد، که در عیسویت چنین سبک دیده نمیشود.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هرگروه روی نقشه ادیان جهان ساحة نفوذ عقاید ایمیزم، ارباب النواع وادیان آسمانی را بالای آن مشخص نمایند و هر گروه معلومات تهیه شده را به همصنفان نشان دهد.

سؤال ها:

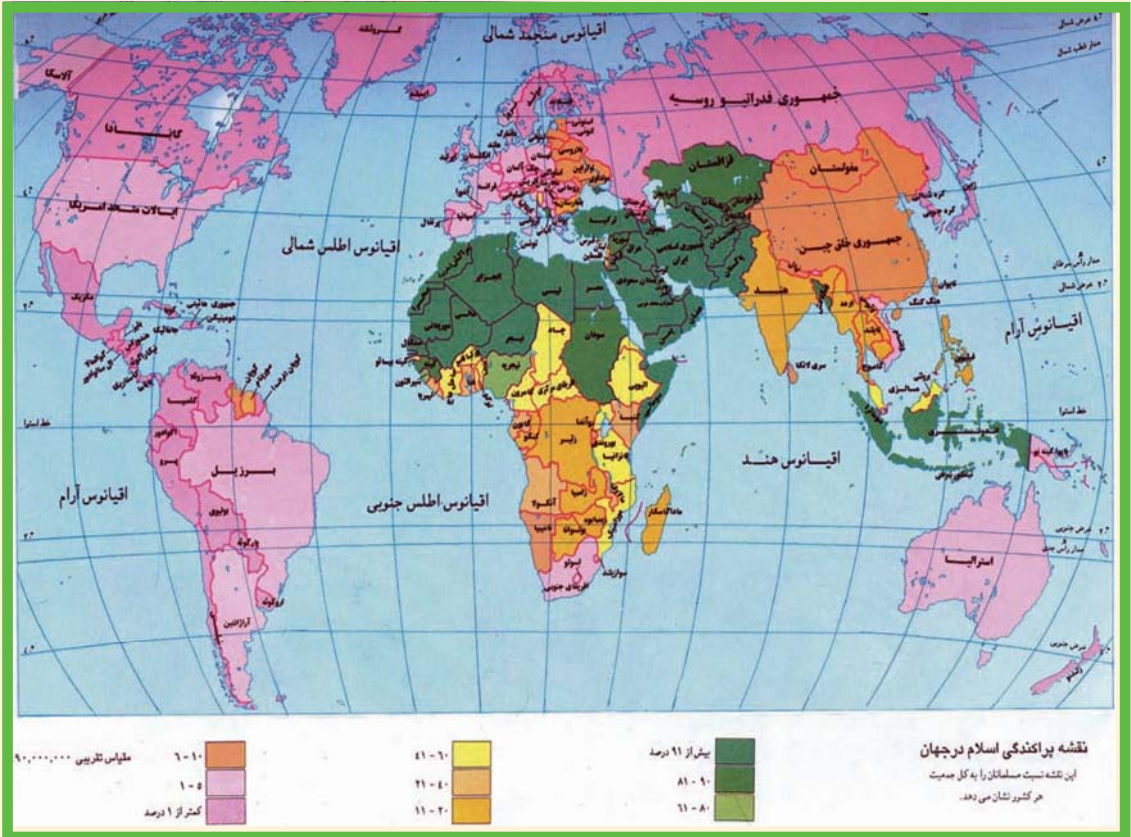
- ۱- ادیان جهان به صورت عموم به کدام بخش ها تقسیم شده اند؟
- ۲- مذهب ایمیزم چگونه مذهب است؟
- ۳- مذهب ارباب الانواع از مذهب ایمیزم چه تفاوت دارد؟
- ۴- کاملترین همه ادیان کدام است؟
- ۵- تاثیر مذهب در بوجود آمدن نواحی خاص فرهنگی یک منطقه را واضح سازید؟

فعالیت خارج از صنف:

ادیان و آیین های مهم جهان را نام گرفته و تفاوت بین دین و آیین را توضیح نمایید.

الف: دین اسلام

راجع به کشورهای اسلامی جهان چه میدانید؟

نقشه فوق را مطالعه نموده و بگویید که بیشترین کشورهای اسلامی در کدام براعظم جهان وجود دارد؟ دین مقدس اسلام بر مبنای وحدانیت الهی و عدالت اجتماعی استوار است که با بعثت حضرت محمد (ص) و نزول اولین آیات مبارک در مکه مکرمه به بشریت تقدیم گردید. دین مقدس اسلام بعد از هجرت آنحضرت (ص) از مکه معظمه به مدینه منوره به سرعت انتشار یافت و در افکار شرق و غرب تاثیرات زیاد نمود، اکثریت مردم بنا بر مزیت اسلام به این دین آسمانی مشرف شدند و دیگران را به آن دعوت می نمودند؛ بنا بر آن در مدت کمی به قسمت های وسیع جهان پخش گردید؛ فعلاً در تمام کشورهای جهان دعوت اسلامی به نحوی از آنها وجود دارد.

- در جهان امروز مسلمانان در بخش های وسیع کره زمین متوطن شده تقریباً $\frac{1}{5}$ حصه نفوس جهان را تشکیل می دهند، قاره آسیا اولین تمرکز نفوس مسلمانان جهان است. کشورهای اسلامی این قاره در شرق میانه، آسیای مرکزی، آسیای جنوبی و جنوب شرقی قرار دارد. وسعت خاک آنها بیش از ۱۵ میلیون کیلومتر مربع و نفوس آنها $\frac{1}{3}$ حصه نفوس قاره آسیا را تشکیل می دهند. تعداد کشورهای مسلمان آسیا ۲۷ کشور و از آنجمله در ۱۸ کشور اسلام دین رسمی آنها می باشد.

قابل یاد آوری است که دین مقدس اسلام را در جنوب شرق آسیا (اندونیزیا) تجاران گجراتی هند و ایرانی در قرن ۱۳ م همزمان با تجارت خویش مذهب اسلام را نیز ترویج نمودند تا اینکه حکام وقت آنرا قبول و برای نشر آن تلاش نمودند. امروز بیشترین مسلمانان این منطقه در کشور های اندونیزیا، مالیزیا، بورنیو و فلپین سکونت دارند.

قاره آفریقا دومین مرکز مهم سرزمین اسلامی محسوب می شود، منطقه مسلمان نشین آن در شمال قاره آفریقا قرار دارد. این ناحیه از شمال به بحیره مدیترانه از جنوب تا ناحیه تحت استوایی ساوانا، از شرق تا بحیره احمر و در غرب تا اقیانوس اطلس وسعت دارد. در دیگر کشورهای آفریقایی نیز به فیصدی های مختلف سکونت دارند.

تعداد قابل توجه مسلمانان در قاره اروپا و امریکا نیز زنده گی می کنند در قاره اروپا آذربایجان، البانیا، بوسنی، هرزگونی و در امریکای جنوبی کشور سورینام با داشتن ۱۹/۶٪ مسلمانان، سرزمین های اسلامی این دو قاره است.

به اساس احصائیه سال ۲۰۰۰ م در ۶۳ کشور دیگر جهان نیز مسلمانان از یک تا ۳۸ فیصد زنده گی می کنند. حالا کشوری در جهان وجود ندارد که در آن مسلمانان نباشد. غرض معلومات بیشتر به جدول ضمیمه مراجعه کنید.

کشورهای جهان اسلام از نظر اقتصادی و نفوس یکسان نیستند ولی در برخی امور اشتراک فراوان دارند. بسیاری از کشورهای اسلامی از نظر منابع طبیعی مانند نفت، گاز طبیعی، زغال سنگ، مس و رابر... بسیار غنی هستند در حدود ۶۵,۵٪ ذخایر نفت جهان در خلیج فارس (خلیج عرب) قرار دارد. به اساس موجودیت همین منابع، این منطقه مورد توجه استعمارگران جهان قرار گرفته است. همچنین بیشترین کشورهای اسلامی به علت مداخله کشورهای استعماری و کمبود نیروی انسانی متخصص قدرت استفاده از منابع خود را ندارند. به همین دلیل در جمله صادرکننده گان منابع محصولات خام اولیه به قیمت ارزان و واردکننده گان کالا به قیمت گران از کشورهای توسعه یافته درآمده اند. از نظر اقتصادی به کشورهای ثروتمند وابسته هستند.

معلومات اضافی

تعداد مسلمان در صد نفر	کشورهای قاره اروپا	تعداد مسلمان در صد نفر	دین رسمی	کشورهای قاره افریقا	تعداد مسلمان در صد نفر	دین رسمی	کشورهای قاره آسیا	تعداد مسلمان در صد نفر
۸۴	اذربایجان	۹۹,۷	اسلام	الجزایر	۹۹/۶	اسلام	افغانستان	۱
۳۸,۸	البانی	۳۵		تانزانیا	۹۳,۵	اسلام	اردن	۲
۴۳	بسنینی و هرزگوونی	۹۸,۹	اسلام	تونس	۷۶/۲	-	ازبکستان	۳
		۹۴,۱		جیبوتی	۷۶/۵	-	اندونیزیا	۳
		۵۹		چاد	۸۲/۷	اسلام	امارات	۴
	کشورهای قاره امریکا	۸۷,۶		سینگال			متحد عرب	۵
۱۹/۶	سورینام	۷۰/۳	اسلام	سودان	۹۹/۲	اسلام	ایران	۶
		۹۸/۳		سومالی	۸۲/۴	اسلام	بحرین	۶
		۴۵,۹		سیرالیون	۶۴/۴	اسلام	برونی	۷
		۳۸/۶		ساحل عاج	۸۵/۸	اسلام	بنگلہ دیش	۷
		۱۰۰		صحرا	۷۸/۶	-	تاجکستان	۸
		۹۸		کومورو	۸۷/۲	-	ترکمنستان	۹
		۸۶,۹		گامبیا	۹۷/۴		ترکیه	۱۰
		۶۷,۳		گینه	۹۶	اسلام	پاکستان	۱۱
		۳۹,۹		گینه بسیاو	۸۶/۲	اسلام	سوریه	۱۲
		۹۶,۱	اسلام	لیبی	۸۷/۷	-	فلسطین	۱۲
		۸۲		مالی	۴۲/۲	-	قزاقستان	۱۳
		۸۴,۴	اسلام	مصر	۶۰/۸		قرغزستان	۱۴
		۹۸,۳	اسلام	المغرب	۸۲/۷	اسلام	قطر	۱۵
		۹۹,۱	اسلام	موریتانی	۹۴	اسلام	عربستان سعودی	۱۶
		۹۰/۷		نیجیر	۹۶	اسلام	عراق	۱۷
		۴۵/۹		نیجریا	۸۷/۴	اسلام	عمان	۱۷
		۴۸,۶		ولتای علیا (بورگینافاسو)	۸۳	اسلام	کویت	۱۸
		۵۰		ارتیریا	۵۵/۳		لبنان	۱۹
					۱۰۰	اسلام	مالدیو	۲۰
					۶۰/۴۵	اسلام	مالیزیا	۲۱
					۹۸/۹	اسلام	یمن	۲۲
								۲۳
								۲۴
								۲۵
								۲۶

در برما، سریلانکا، فلپین تعداد قابل ملاحظه مسلمانان زنده گی می کنند. در هند ۱۲ فیصد نفوس آن مسلمان است.

سازمان کنفرانس اسلامی جهان دارای ۵۷ کشور عضو می باشد که از آن جمله ۲۵ کشور آسیایی ۲۷ کشور افریقایی، ۳ کشور اروپایی و دو کشور امریکا در آن شمولیت دارند

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در گروه های مناسب تنظیم شوند و هر گروه راجع به علت انتشار دین مقدس اسلام به تمام قاره های جهان بین هم مباحثه کنند و نماینده گروه نتیجه بحث را به صنف ارائه نماید، معلم صاحب نیز نتیجه بحث ارائه شده را با معلومات خویش جمع بندی نموده به شاگردان توضیح دهد.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

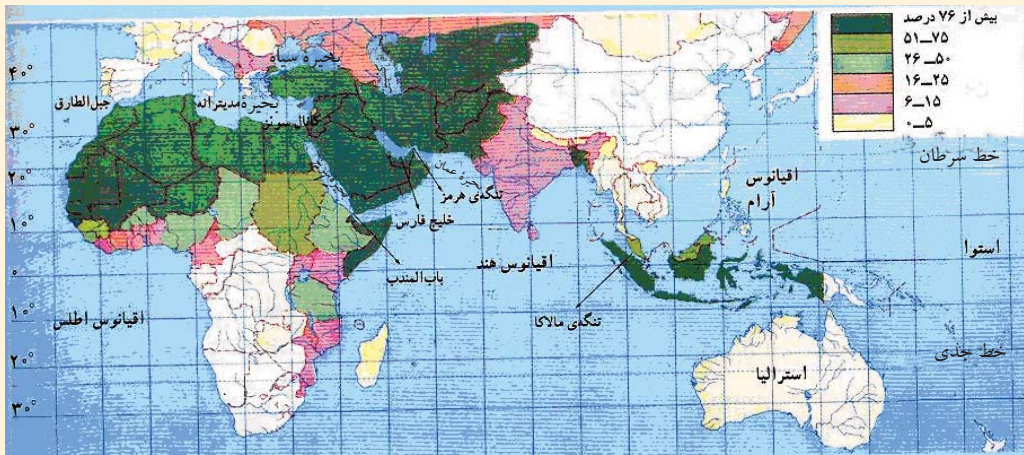
- ۱- اساس دین اسلام بر چه استوار است؟
- ۲- نخستین وحی بر حضرت محمد (ص) چه وقت و در کجا نازل گردید؟
- ۳- چرا کشورهای اسلامی بیشتر مورد توجه استعمار گران جهان قرار گرفته است. جواب صحیح را انتخاب کنید

- ۱- در کدام کشور جنوب شرق آسیا بیش ترین نفوس جهان زنده گی می کنند.
الف- مالیزیا ب- اندونیزیا ج- بنگله دیش د- افغانستان
- ۲- مجموع کشورهای مسلمان قاره آسیا عبارت اند از:
الف- ۲۷ کشور ب- ۲۳ کشور ج- ۳ کشور د- ۱۰ کشور

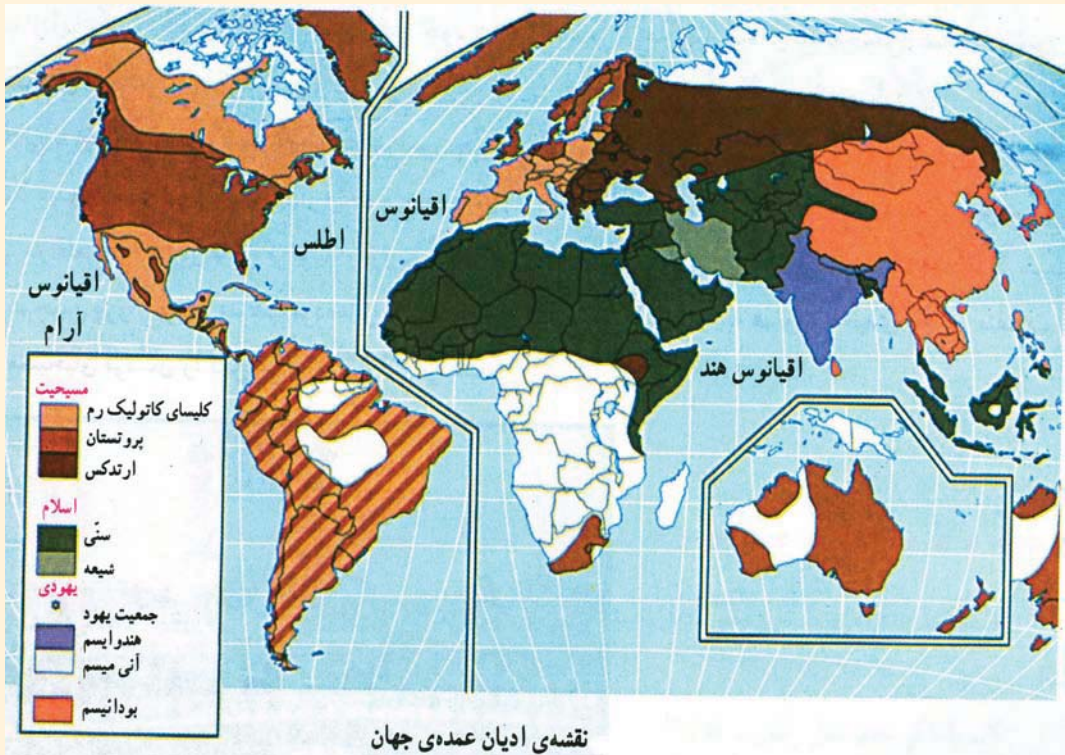
فعالیت خارج از صنف:

با استفاده از نقشه داده شده و لست کشورهای اسلامی جهان، نقشه بدون نام کشور های اسلامی را کاپی و تکمیل کنید و در ساعت آینده جغرافیه با تفکیک بر اعظم ها به صنف ارائه نمائید.

ب - راجع به دین مسیحیت چه میدانید؟

به نقشه فوق توجه کنید و بگویید که مناطق نفوذ پیروان دین عیسویت بیشتر در کدام قاره های جهان قرار دارد.

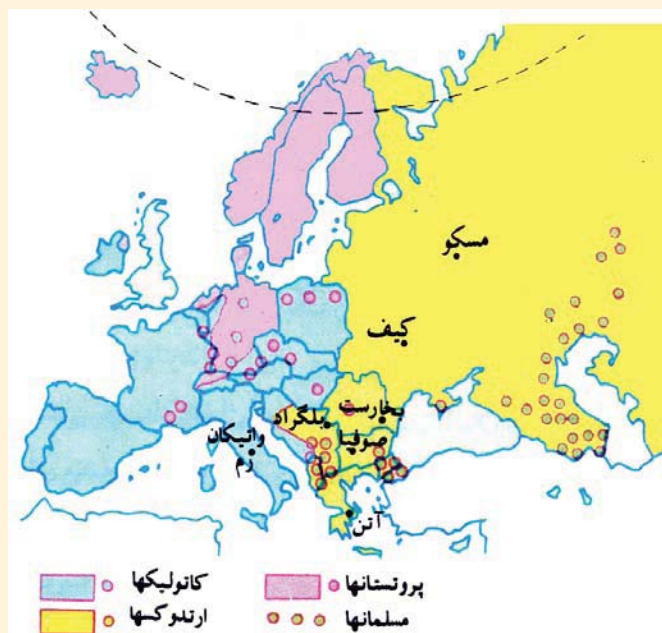
عیسویت از جمله ادیان آسمانی بوده که پیروان زیاد در جهان دارد و در قرن اول میلادی ظهور کرده ..

این دین در ابتدا توسط حضرت عیسی (ع) بن مریم در فلسطین به مردم معرفی گردید چون حضرت عیسی (ع) پدر نداشت بناءً بنام عیسی بن مریم یاد شده است، پیروان آن در مورد تولد حضرت عیسی (ع) نظریات متعدد دارند و حتی وی را به درجه الوهیت نیز می بینند، از همین جهت عیسویت امروزی از توحید منحرف گردیده شرکیات و خرافات زیادی در آن جا گرفته، عیسویان به تثلیث عقیده دارند یعنی به سه خدا معتقد هستند: خدا، پسر خدا (عیسی بن مریم) و روح القدس.

حضرت عیسی (ع) در بین انبیای بنی اسرائیل آخرین پیامبر بوده و در مدت بین حضرت عیسی (ع) و حضرت محمد (ص) هیچ نبی دیگر فرستاده نشده است، حضرت عیسی (ع) در زنده گی خویش عروسی نکرده و نه برای بود و باش خانه ساخته است.

دین مسیحیت در زمان کنستانتین اول از سال ۳۰۶ تا ۳۳۷ میلادی در امپراتور روم دین رسمی و کلیسا تحت نظارت مستقیم حکومت قرار گرفت، قوانین را به مسیحیت موافق ساخت نخستین

کلیسای سان پیترو در واتیکان امروزی بنا نهاده شده است

مذهب عیسویت به ۲۵۰ فرقه مذهبی تقسیم شده که از آن جمله سه بخش عمده آن عبارت آند از:

I - کاتولیک Catholic: به معنی کلی و عمومی است. این اصطلاح در مورد کلیسای قدیمی و منشعب نشده بنام کاتولیک های رومی ها خوانده می شد که در رأس آن کلیسا، پاپ قرار داشت در اصطلاح لاتینی پاپ به معنی پدر می باشد.

اسقف روم به اساس این برتری مدعی کنترل مستقیم و متمرکز

بر تمام دنیای مسیحیت شدند. در ۷۵۶ میلادی دولت پاپ در ایتالیا بوجود آمد که مرکز آن در واتیکان قرار داشت.

از نظر کاتولیک ها پاپ مصون از همه گناه، اشتباه و خطا است. رجال کلیسا نباید ازدواج کنند این مذهب در درجه اول بیشتر در ایتالیا، بلجیم، فرانسه، اسپانیه، پرتگال و مخصوصاً در بین قوم لاتین و در درجه دوم در بین اقوام اتریش، پولیند، مجارستان، چک، سلواکی، کرواتی و سلوانی (یوگوسلاویای سابق) و اقلیت های آن در اتحادیه بریتانیا و سایر کشورهای اروپایی است.

II - ارتودوکس ORTHODOX: به معنی کامل و صحیح است، امپراتوری روم در سال ۴۷۶ میلادی به دو بخش شرقی و غربی تقسیم گردید به همین دلیل کلیسا نیز به کلیسای روم غربی (کاتولیک) و روم شرقی یونانی (ارتودوکس) تقسیم گردید، کلیسای روم غربی کوشش می کرد که نفوذ خود را در بین سلاویان (بلغارستان) توسعه دهد این عمل کلیسای روم شرقی را ناراض ساخت.

مسلمانان در جنگ یرموک در ۶۲۶ میلادی در زمان خلافت حضرت عمر (رض) روم شرقی را شکست داده و مناطق سوریه و فلسطین را آزاد ساخت. در زمان خلافت امویان ترکیه نیز به تصرف مسلمانان افتاد. امپراتور روم لیوی سوم غرض جلوگیری از نفوذ دین اسلام بعضی از اصلاحات مذهبی را عملی نمود. در سال ۷۶۶ میلادی فرمان صادر کرد که نصب تصاویر و

تمثال‌ها در کلیسا منع است و این عمل را نوع از بت پرستی دانست. این عمل در اروپای شرقی و غربی عکس‌العمل‌ها تولید کرد، در روم شرقی به قوه نظامی عملی شده اما در شهر روم پاپ گری گورس سوم شورای مذهبی تشکیل و فتوا صادر کرد که هر کس مخالف احترام تصاویر و تمثال در کلیسا است از اهل ایمان خارج است.

اختلافات عمده بین این دو فرقه مذهبی عبارت‌اند از:

۱- ارتودوکس‌ها بطور قطعی مخالف این اصل‌اند که پاپ روم بر تمام جامعه کلیسای مسیحی ریاست عمومی داشته باشد.

۲- پاپ روم معصوم نیست ممکن در مسایل ایمانی و اخلاقی اشتباه کند، رجال کلیسای ارتودوکس در ازدواج خود مختار‌اند.

اکثریت مردم روسیه، صربستان، رومانیه، یونان و بصورت عموم در نژاد سلاوها بیشتر پیروان مذهب ارتودوکس هستند.

III - پروتستان‌ت Protestant: معنی لغوی آن اعتراض یا پروتست کننده می‌باشد.

کلیسای کاتولیک که بیش‌تر به شکوه و جلال رو آورده بود برای تامین نیازمندی‌های خود لوحه‌های بخشش‌گناه را می‌فروختند و مقام روحانی را در مقابل پول واگذار می‌کردند، در المان توسط مارتین لوتر روحانی ۱۴۸۳-۱۵۴۶ میلادی مورد اعتراض قرار گرفت. در ۳۱ اکتوبر ۱۵۱۷ میلادی نامه اعتراضیه که مشتمل به ۹۵ ماده بود نوشت، در ۱۵۳۴ میلادی انجیل را از زبان لاتینی که زبان مذهبی بود به زبان المانی ترجمه کرد که خواندن انجیل آسان شد مردم بیشتر طرفدار کلیسای لوتری شدند که شرایط آسانتر داشت و کمتر به شعایر و رسوم توجه می‌کرد. این مذهب بنام لوتریسم نیز یاد می‌شود.

در اروپا پروتستان‌ت بیش‌تر در بین اقوام جرمنی پیروان زیاد دارد. این مذهب در فنلند، سویدن، ناروی، دنمارک، انگلستان، هالیند، المان، اتریش و در یک بخش از سویس، چک، سلواک و جمعیت کوچک در سایر کشورهای اروپا زنده گی می‌کنند.

بعد از اکتشافات بزرگ جغرافیایی در قرن ۱۶ میلادی و تأسیس امپراتوری‌های بزرگ استعماری اروپایی‌ها در تمام قاره‌های جهان فرهنگ و مذهب خویش را نیز ترویج نمودند، که حالا در تمام مستعمرات سابق اروپاییان به فیصدی‌های مختلف پیروان این دین موجود است؛ مثلاً اکثریت نفوس تمام کشورهای امریکای جنوبی، مرکزی (کاتولیک) و از امریکای شمالی پروتستان‌ت و کاتولیک هستند، همچنان در کشورهای تحت استعمار قبلی اروپایی در افریقا در کشورهای افریقای جنوبی، ایتوپی و بعضی کشورهای ساحل خلیج گینه می‌توان مشاهده کرد.

در آسیا و اقیانوسیه نیز به فیصدی‌های مختلف پیروان مذهب عیسویت موجود است. با وجود آن هم دین عیسویت در سه کشور امریکای جنوبی (ارجنتاین، بولیوی و پیرو)، در یک کشور

افریقایی (لیسوتو) و در سه کشور اروپایی (مالتا، ناروی و واتیکان) دین رسمی کشور می باشد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه از روی نقشه داده شده راجع به علت انتشار دین عیسویت در قاره های جهان باهم مباحثه نمایند و نتیجه کار شانرا نماینده گروه به همصنفان ارائه کند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- دین عیسویت چرا به این اسم مسمی گردیده است؟
- ۲- آخرین پیامبر در بین انبیاء بنی اسرائیل که بود؟
- ۳- شعبات مهم دین عیسویت کدام ها است؟
- ۴- تفاوت بین کلیسای کاتولیک و ارتودوکس چیست واضح سازید؟

فعالیت خارج از صنف:

راجع به انتشار دین عیسویت در خارج از قاره اروپا تبصره خودرا نوشته و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه کنید.

ج - راجع به آیین تائویزم Taoism و شنتویزم چه میدانید؟

نقشهٔ ادیان جهان را بدقت در صفحه (۱۲۷) مطالعه نموده و محل انتشار آیین تائویزم و شنتویزم را در آن مشخص کنید.

تائو در زبان چینی به معنی راه و طریق است. این مکتب منسوب به فیلسوف بزرگ چین لائوتزو و یالائوتان است. شخصی افسانوی است که دارای مقام تحقیق و مطالعه بود، ولی از سرگذشت زنده گی آن چیزی در دست نیست و حتی حقیقت وجود او نیز مورد تردید است، روایات حاکی است که آن مرد در ایالت چو در سال ۶۰۴ قبل از میلاد به جهان آمده و بعضاً تاریخ تولد آنرا ۵۰۷ قبل از میلاد می دانند.

فلسفه تائویزم قدیمتر از عصر کنفوسیوس در چین می باشد، مبداء تائویزم مجموعهٔ از معتقدات، اعمال و مناسک است که دربرگیرنده یک سلسله عقاید عامیانه، خرافات و اوهام بوده و همچنان شامل یک اندازه افکار فلسفی و عرفانی می باشد. فلسفهٔ وی نوع از آیین آزاد و عاری از قید بوده، با تشریفات مخالف بود. نیکی طبیعی انسانان را خارج از قید و بست توصیف می نمود.

قوم و ملت چین بر روی این عقیده استوار است. آیین تائویزم در سال ۱۶۵ میلادی در زمان حکومت هوان، خاقان از سلسله هان، نخستین بار رسمی شد و معبد بنام او بناء کرد. اما چندان پیش رفت نکرد تا آنکه بنیان گذار سلسله تانک ۶۱۸ میلادی به آن ایمان آورد، تائویزم آیین رسمی و بشکل سازمان یافته تبدیل شد.

شنتویزم Shintoism در لغت به معنی (طریق خدایان) بوده، آیین مردم جاپان است. به اساس این آیین تعداد زیاد خدایان وجود داشته که شخص امپراتور نیز از جمله خدایان محسوب می شود.

این آیین مربوط به زمان قبل التاریخ جاپان دانسته شده، جاپانی ها عقید دارند که غیر از جاپانی ها نباید دیگران در آن سرزمین زنده گی کنند و جاپانی ها نیز نباید در جای دیگر بمیرند. جاپانی ها سرزمین خود را کشور الهی میدانند، و کشورهای دیگر را دارای این خصوصیت نمیدانند. آیین شنتو آیین قدیم مردم جاپان است که بعداً تحت تاثیر آیین کنفوسیوس و بودایی تحول کرد. شکل امروزی آن ادب و سنن، زیارت اماکن مقدس، برپاداشتن جشن ها و عیدهای عمومی است. این مسایل بر جنبه مذهبی غلبه دارد، پیروان آن در جاپان و سایر کشورهای آسیای شرقی زنده گی دارند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های دو نفری تقسیم شوند، به نکات عمدهٔ فلسفه آیین تائویزم و شنتویزم باهم مباحثه نموده و نتیجه بحث خود را به همصنفان ارائه کنند.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- تائویزم به معنای چیست این مذهب در کدام کشور ظهور کرده است؟
- ۲- پیروان آیین تائویزم در کدام کشورها زیست دارند؟
- ۳- آیین شنتو به معنای چیست و پیروان آن آیین بیشتر در کدام کشورها بودوباش دارند؟
- ۴- از نظر مذهبی نظریات مردم جاپانی‌ها را راجع به کشورشان بیان نمایید؟

فعالیت خارج از صنف:

نظریات خود را در مورد آیین‌های تائویزم و شنتویزم طی چند سطر بنویسید.

د - راجع به آیین های بودایی و هندویزم چه میدانید؟

نقشه توزیع مذاهب جهان را در صفحه (۱۳۳) به دقت مطالعه نمایید و بگویید که دین بودایی در کدام کشورهای جهان توسعه یافته است.

آیین بودایی که در قرن ۵ ق. م ظهور کرده، مؤسس آن شهزاده بنام سیدارتا (سد هارتا) بود که به عمر ۳۰ سالگی در این راه توفیق یافت، برایش گو تاما (گو تما) لقب داده شد. به نظر بوداییان چون به دانش و حقیقت وصل شد بنام بودا (فیلسوف و عاقل) نامیده شد.

بودا معتقد است که انسان باید میل نفسانی، شهوت و غضب خود را بداند و آترامهار نماید. آیین بودایی طرفداران زیاد و کتب فراوان دارد. کتاب مقدس آنها تری پتیکا (سه سید دانش یا گل) است. پیروان این آیین امروز بیشتر در هند، جاپان، چین، مغلستان، تبت، برما، کامبوج، بوتان، تایلیند و در سایر نقاط جهان بسر می برند. شهرهای مقدس آن بنارس در هند و لهاسا در تبت است، این آیین در کشورهای کامبوج، بوتان و تایلند رسمیت دارد. قابل یاد آوری است که مجسمه بودا در ابتدا در گندهارا (هده جلال آباد) در زمان کنشکا در افغانستان ساخته شده بود، بعدتر در بامیان مجسمه های بزرگ در پیکره کوه تراشیده و ساخته شد که محل بزرگ زایرین بودیزم را تشکیل میداد.

از فرقه های عمده این دین، لاماییزم است که شکل خاص از بودیزم می باشد و قلمرو آن بیشتر در تبت است و اساس کار آن در دست شخصی رئیس روحانی لاما است.

هندویزم Hinduism عبارت از یک سیستم مذهبی اجتماعی است که در حدود ۱۵۰۰ ق. م در هندوستان رواج داشت. و امروز نیز اکثریت مردم هند پیروان این آیین هستند، مشخصه این آیین تناسخ روح است، به عقیده هندوان آدمی در جهان مسؤول اعمال نیک و بد خویش است، به عقیده آنها اگر انسان زنده گی خویش را به درستی گذرانده باشد روح وی به بدن شخص بهتر و اگر بد کار باشد روح آن پس از مرگ برای مجازات به بدن شخص پست تر و حتی حیوانات حلول خواهد کرد، و تا آن وقت ادامه خواهد یافت تا آنکه انسان نیکو کار شود.

هندوان باید قوانین طبقاتی را مراعات کنند و عقیده داشته باشند که بارعایت آن بار دیگر در این جهان تولد خواهند شد، روزگار فرخنده تر خواهند داشت.

دین هندوان دارای سه خدا است، برهما (افریده موجودات) ویشنو (خدای حافظ موجودات) شیوا (خدای نابود کننده موجودات). کتاب مقدس این آیین ویدا (وداها Veda برهمن ها) نام دارد این کتب نزد آریایی های هند نیز مقدس می باشد که به زبان سانسکریت تحریر شده است، اصول این آیین قدیمی هند را سرود ها و دساتیر مذهبی تشکیل میدهد که سابقه آن به قرن ۷ قبل از میلاد میرسد.

هندوایزم به کاست (طبقات مذهبی معتقد هستند که این طبقات عبارت از برهمن ها، ویشیا، کشتریا و شودرا) یاد می شود که مقام هر طبقه در جامعه مشخص است.

نکته جالب توجه اینست که تمام ادیان بزرگ جهان در قاره آسیا ظهور کرده و به سایر نقاط جهان انتشار یافته است، هر دین و آیین به شعب و فرقه های متعدد تقسیم شده است.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه روی نکات عمده آیین های بودیزم و هندوایزم مباحثه کنند و نماینده گروه نتیجه فعالیت خود را به همصنفان آراییه کند معلم صاحب موضوع را جمع

بندی و یا معلومات خویش را به صنف تقدیم کند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- مؤسس آیین بودیزم که بود و در کجا ظهور نمود و کتاب مقدس آن چه نام دارد؟
- ۲- آیین بودیزم در کدام کشورهای جهان پیروان بیشتر دارند؟
- ۳- تناسخ روح در آیین هندوایزم به چه معنا استعمال می شود؟
جملات زیر را تکمیل کنید:
- ۱- کتاب مقدس هندوایزم میباشد.
- ۲- کتاب مقدس بودایی ها بنام میباشد.

فعالیت خارج از صنف:

روی مسایل سیاسی فلسفی آیین های بودیزم و هندوایزم تبصره خود را تحریر نموده در ساعت آینده درسی جغرافیه به هصنفا قرائت نمایند.

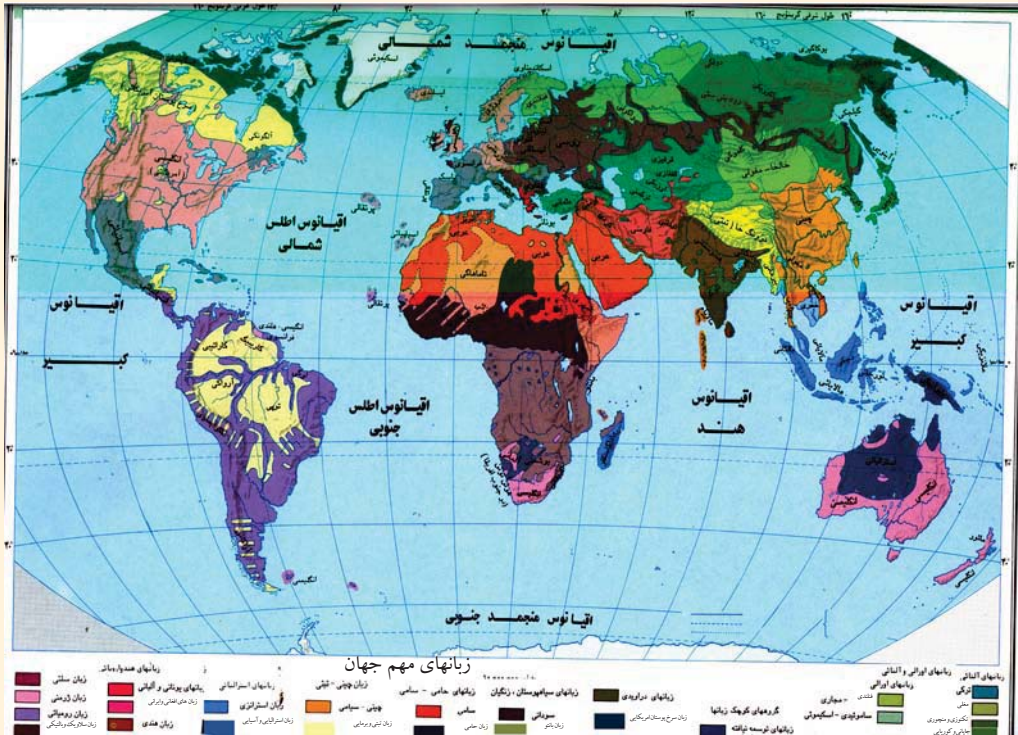
تعداد پیروان ادیان هندوایزم، بودیزم، تاوییزم و شنتوییزم در قاره آسیا (معلومات اضافی)

شماره	کشورها	هندوایزم	بودیزم	تاوییزم	شنتوییزم
۱	اندونزی	۳/۴ %			
۲	انگلیستان	۱ %			
۳	بنگله دیش	۱۲/۴ %	۰/۶ %		
۴	بوتان	۲۰/۵ %	۷۴ %		
۵	تایوان		۴۳/۴ %	۳۴/۵ %	
۶	پاکستان	۱/۲ %			
۷	جاپان				۸۴/۲ %
۸	چین		۸/۵ %	۲۰/۱ %	
۹	سنگاپور	۴۲/۴ %			
۱۰	فیجی	۳۳/۳ %			
۱۱	کریای شمالی		۲۲/۸ %		
۱۲	مالیزیا		۱۹/۲ %		
۱۳	میانمار		۷۲/۷ %		
۱۴	موریس	۴۹/۶ %			
۱۵	نیپال	۸۰/۶ %			
۱۶	ویتنام		۴۹/۲ %		
۱۷	هند	۸۱/۳ %	۹/۱ %		

۲,۶ زبان های مهم جهان

آیا زبان های مهم جهان را می شناسید؟

نقشه فوق را دقیقاً مطالعه کنید، رنگ های مختلف این نقشه نماینگر زبان های مختلف مردم جهان می باشد.

زبان عبارت از یک سیستم سمبولیک صوتی اکتسابی قرار دادی می باشد که انسانها به وسیله آن تجارب خود را نه تنها به یکدیگر تبادل می کنند بلکه به نسل آینده نیز انتقال می دهند. بعباره دیگر زبان وسیله افهام و تفهیم بین انسانها است .

زبان سیستم افهام و تفهیم و علایم است، که به عنوان وسیله کسب معرفت، معاشرت و تفاهم افراد بکار می رود، و در پروسه کار و فعالیت انسان ها بوجود آمده، تدریجاً تکامل نموده است. سخن گفتن به انسان امکان آنرا داد تا تجارب خود را حفظ کند و آنرا به نسل های آینده انتقال دهد.

آن عدهٔ زبان های دنیا که دارای ریشه واحد اند، بنام خانواده زبان ها یاد می شوند. خانواده زبان های جهان عبارت اند از:

الف: زبان های اند و اروپایی: این گروه بزرگترین و وسیع ترین گروپ زبانی دنیا است، که به شاخه های مختلف اندو اروپایی (لاتین، هلنیک، بالتیک، سلاویک، جرمانیک و ارمنی) و اندو آریایی تقسیم شده اند.

ب: زبان نیگرویی که شامل دو زبان ذیل می باشد:

۱- زبان سودانی: که مردم جنوب سودان، جمهوریت چاد، نایجریا و کشورهای استوایی افریقا به آن سخن می گویند.

۲- زبان بانتو: مردمان حوزه کانگو، زمبیا و انگولا به این زبان صحبت می کنند.

ج: زبان حامی و سامی: در کشورهای عربی و شمال افریقا اکثریت دارد.

- زبان سامی: در شبه جزیره عربستان، جمهوری عربی مصر، لیبیا، الجزایر، مالی و در مراکش مروج است.

- زبان حامی: در حبشه، الجزایر، نیجیر و بخشی از مردم سینگال به آن صحبت می کنند.

د: زبان های التایی و اورالی که در آن پنج زبان ذیل شامل است:

۱- فن که مردم الپ، فنلیند، اویستاک و شمال روسیه اروپایی به آن سخن می گویند.

۲- ترکی: در بین مردم ترکیه، اوزبکستان، قرغزستان، اویغوریستان چین، ایران، افغانستان قسمماً در عراق و ترکمنستان مروج است.

۳- منگولیایی: در حوزه منگولیا (مغلستان) و در شمال چین به آن صحبت می شود.

۴- زبان توگوس: در شمال سایبریایا بخصوص در مناطق تایگاه و تندرا مروج است.

۵- زبان جاپانی و کوریایی که در جزایر جاپان و شبه جزیره کوریا به آن تکلم میشود.

زبان های دیگر:

۱- زبان مالیزیایی و پولینزیایی در جزایر جاوا، سوماترا، در قسمت از کمبودیا و جزایر بورنیو رواج دارد.

۲- زبان اصلی و بومی امریکایی در حوزه‌ی آمازون مروج است.
 ۳- زبان دراویدی در جنوب هند و در قسمت از سریلانکا رواج دارد.
 ۴- زبان چینی به حیث بزرگترین گروپ زبانی در کشور چین مروج است.
 آیا میدانید که بیشترین مردم جهان به کدام زبان ها تکلم می کنند؟
 - زبان ماندرین یکی از معروفترین زبان های آسیای شرقی محسوب می شود که $\frac{1}{5}$ حصه مردم جهان یا در حدود ۸۵۳ میلیون نفر چینیایی و در مجموع تقریباً یک میلیارد دوصد سیزده هزار نفر جهان به آن تکلم میکنند.

- جدول ذیل را به دقت مطالعه کنید.

معلومات اضافی

زبان های مهم جهان که تعداد زیاد سخن گویان دارد (میلیون)

زبان	زبان مادری	کل سخن گویان
ماندرین چینیایی	۸۵۳	۱۲۱۳
هندی	۳۴۸	۴۵۴
اسپانوی	۳۴۶	۴۰۱
انگلیسی	۳۳۰	۴۸۷
بنگالی	۱۹۷	۲۰۴
عربی	۱۹۵	۲۳۰
پرتگالی	۱۷۳	۱۸۶
روسی	۱۶۸	۲۸۰
جاپانی	۱۲۵	۱۲۶
آلمان	۹۸	۱۲۴
فرانسوی	۷۴	۱۲۶
مالای اندونیزیایی	۵۴	۱۶۴
ایتالوی	-	۶۲
اردو	-	۶۱

- زبان انگلیسی که شاخه‌ی از زبان های اندو اروپایی است که میلیون ها انسان به آن تکلم می کنند

و زبان رسمی بیش از ۴۹ کشور جهان می باشد.

- زبان عربی که شاخه از خانواده زبان سامی است، در بیش از ۲۲ کشور جهان زبان رسمی می باشد و به آن تکلم می کنند.

قابل یاد آوری است که حدود گسترش لسان ها با حدود سیاسی مطابقت ندارد ممکن در یک مملکت چند لسان مروج باشد؛ اما تمام افراد مملکت که در یک حدود سیاسی (کشور) زیست می کنند خود را به یک واحد منسوب ساخته و به آن افتخار دارند؛ مانند افغانستان که در آن بیش از ۳۰ زبان و لهجه وجود دارد اما همه خود را بنام افغان یاد می کنند و به دو لسان رسمی (پشتو و دری و در مناطق که اکثریت مردم آن به یکی از زبان های اوزبیک، ترکمنی، بلوچی، پشه یی نورستانی، پامیری، گجراتی و غیره) تکلم می نمایند آن زبان بر علاوه زبان پشتو و دری در منطقه بیحیث زبان سومی رسمی می باشد.

- برعکس کشورهایی هم در جهان وجود دارد که دارای حدود سیاسی جداگانه بوده اما به یک لسان واحد تکلم می کنند مانند زبان عربی که در کشورهای عربستان، سوریه، عراق، مصر، لیبیا ... زبان مروج و رسمی می باشد.

زبان های بین المللی که در سازمان ملل متحد به آن صحبت می شوند؛ عبارت اند از: زبان های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، عربی، روسی، چینی و هسپانوی هستند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و به استناد نقشه داده شده ساحت زبان های بزرگ جهان را تعیین نمایند، نماینده گروه معلومات حاصل شده را به همصنفان ارائه کند. معلم صاحب مطالب ارائه شده را با تجارب و معلومات خویش غرض رسیدن به اهداف درسی جمع بندی نماید.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- زبان (لسان) را تعریف نمایید؟
- ۲- زبان حامی و سامی در کدام کشورهای جهان مروج است؟
- ۳- از پنج زبان بزرگ جهان نام ببرید که بیشترین تعداد مردم به آن تکلم میکنند.
- ۴- چرا گوینده گان لسان مادرین چینیایی در جهان بیشتر می باشند؟
- ۵- زبان اند و اروپایی شامل کدام زبان ها می باشد؟
- ۶- زبان های آلتایی و اورالی به کدام شاخه ها تقسیم شده اند؟

فعالیت خارج از صنف:

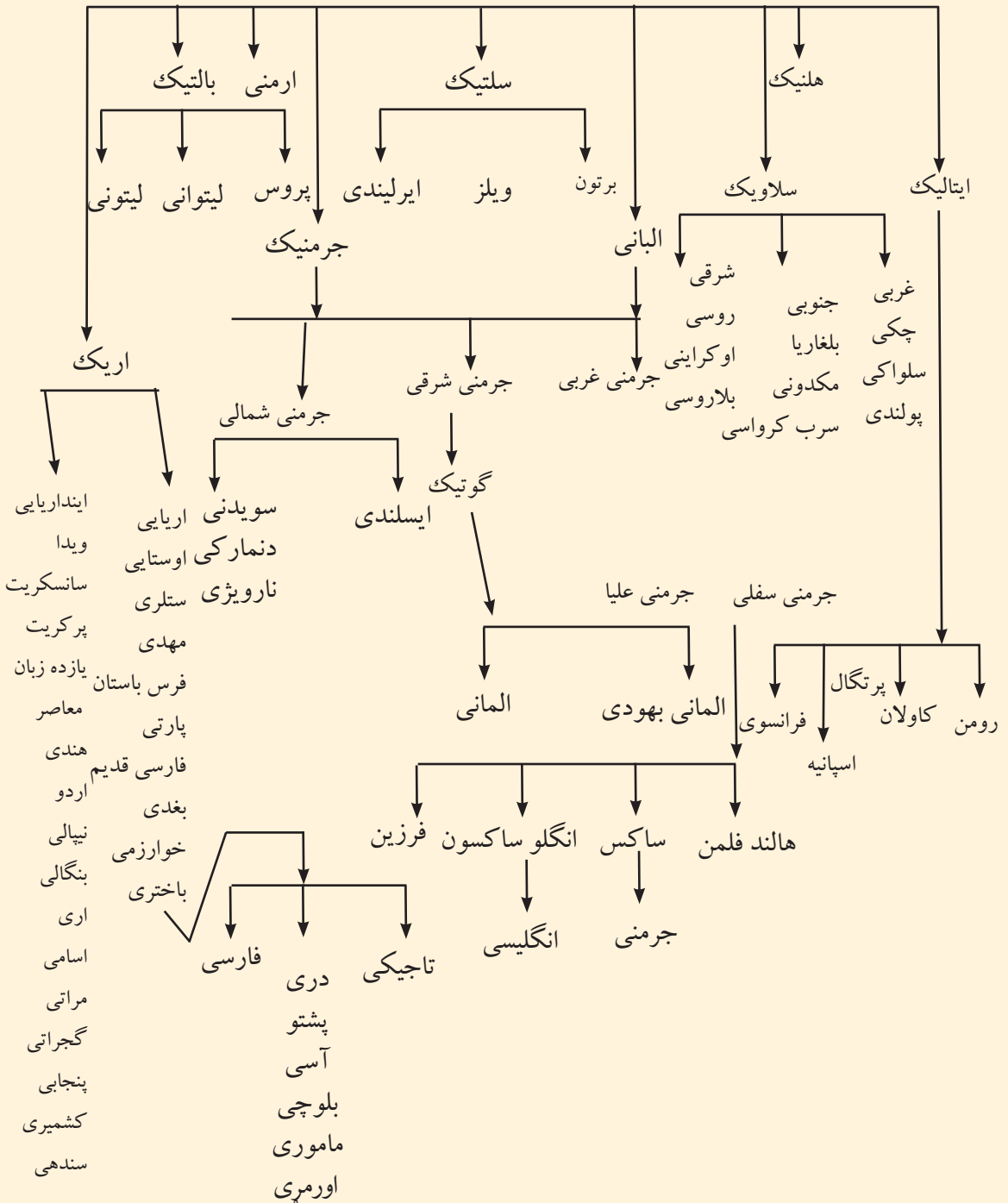

شاگردان راجع به اهمیت زبان چند سطری نوشته در ساعت آینده مضمون جغرافیه به هم صنفان خود ارائه نمایند.

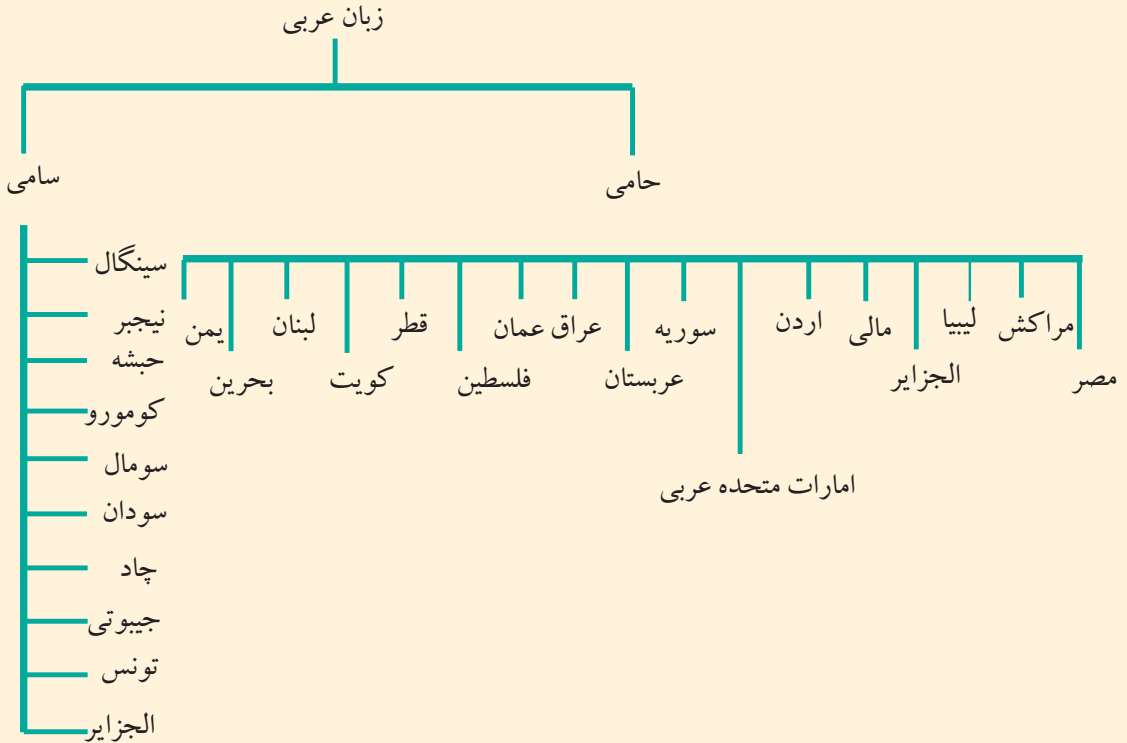
معلومات اضافی

خانواده ای زبانهای اند و اروپایی

الف - زبان عربی

به نظر شما زبان عربی لسان رسمی کدام کشورها می باشد؟

نقشه صفحه (۱۴۱) زبان های جهان را مطالعه نموده، ساحت نفوذ زبان حامی را از سامی جدا سازید.

واضح است که ارتباط و تفاهم ملل با یکدیگر توسعه السنه و عدم ارتباط سبب جدایی و محدودیت لسان می شود؛ مانند لسان عربی که به اثر نشر و نفوذ دین مقدس اسلام در تمام جهان انتشار یافت. که کتاب مقدس مسلمانان جهان نیز به همین لسان نازل شده. به همین دلیل اهمیت خاص دارد با وجودیکه قرآن کریم به بسیاری زبان ها ترجمه شده ولی همه مسلمانان جهان آنرا به زبان اصلی (عربی) تلاوت می کند و می آموزند. بناءً برای تمام مسلمین

ضروری است که غرض تلاوت قرآن مجید و احادیث نبوی (ص) استفاده از احکام الهی و عبادت کردن، قواعد زبان عربی را بیاموزند.

احتیاج بوضع و تدوین قواعد آموزش عربی در آن هنگام محسوس شد که بواسطه انتشار، نفوذ و نشر دین مبین اسلام ملل و اقوام غیر عرب داخل حوزه لسان عربی شدند، پیوسته باهم دیگر در اختلاط و آمیزش بودند، کم کم زبان عربی را یاد می گرفتند، سخن می گفتند و می نوشتند، وضع این قواعد دو هدف داشت:

۱- سهولت در تعلیم قرآن، احادیث و دیگر احکام شرعی.

۲- حفظ زبان عربی از تصرف و دست برد بیگانه گان.

بدین ترتیب زبان عربی در بسیاری نقاط جهان اسلام جاگزین زبان های محلی گردید. در قرون وسطی حتی کتب علمی و ادبی که دانشمندان تألیف و تدوین میکردند اکثراً به زبان عربی بود بناءً زبان عربی زبان علمی و بین المللی عصر خود محسوب می شد و حالانیز از جمله زبان های بین المللی جهان می باشد.

زبان عربی بر علاوه براعظم های آسیا و افریقا به اثر نفوذ مسلمانان در جنوب اروپا الی پرتگال نیز انتشار یافت، و تاکنون از لغات و اصطلاحات ادبی، نظامی، تجارتي، دریانوردی، نجوم و علوم (در مضامین کیمیا، ریاضی، بیولوژی، طب و دواسازی) زبان عربی استفاده میشود. این اصطلاحات بیشتر در زبان های فرانسوی، ایتالی و اسپانوی رواج یافته است.

از جمله ۲۲ کشور جهان که لسان رسمی آن ها عربی است، ۱۰ کشور آن افریقایی و ۱۲ کشور آن آسیایی می باشد.

معلومات اضافياً نعدہ کشورهای جهان که لسان رسمی آن ها عربی است. قرار ذیل اند:

کشورهای آسیایی که لسان رسمی آن عربی میباشد:	کشورهای افریقایی که لسان رسمی آن عربی میباشد:
۱- اردن	۱- الجزایر
۲- امارات متحده عرب	۲- تونس
۳- سوریه	۳- جیبوتی عربی و فرانسوی
۴- عراق	۴- چاد عربی و فرانسوی
۵- عربستان سعودی	۵- سودان
۶- عمان	۶- سومالی
۷- فلسطین	۷- کومورو
۸- قطر	۸- لیبیا
۹- کویت	۹- مصر
۱۰- لبنان	۱۰- مراکش
۱۱- یمن	
۱۲- بحرین	

فعالیت داخل صنف:

به گروپ های مناسب تقسیم شوند و هر گروپ روی موضوعات ذیل باهم بحث کنند و نتیجه را توسط نماینده گروپ به همصنفان ارائه نمایند.

- کشور هایی که زبان رسمی شان عربی است لست نماید .

- چرا در براعظم اروپا تا الحال لغات و اصطلاحات عربی در مضامین کیمیا، ریاضی، بیولوژی، طب ... و غیره استعمال می شود.

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

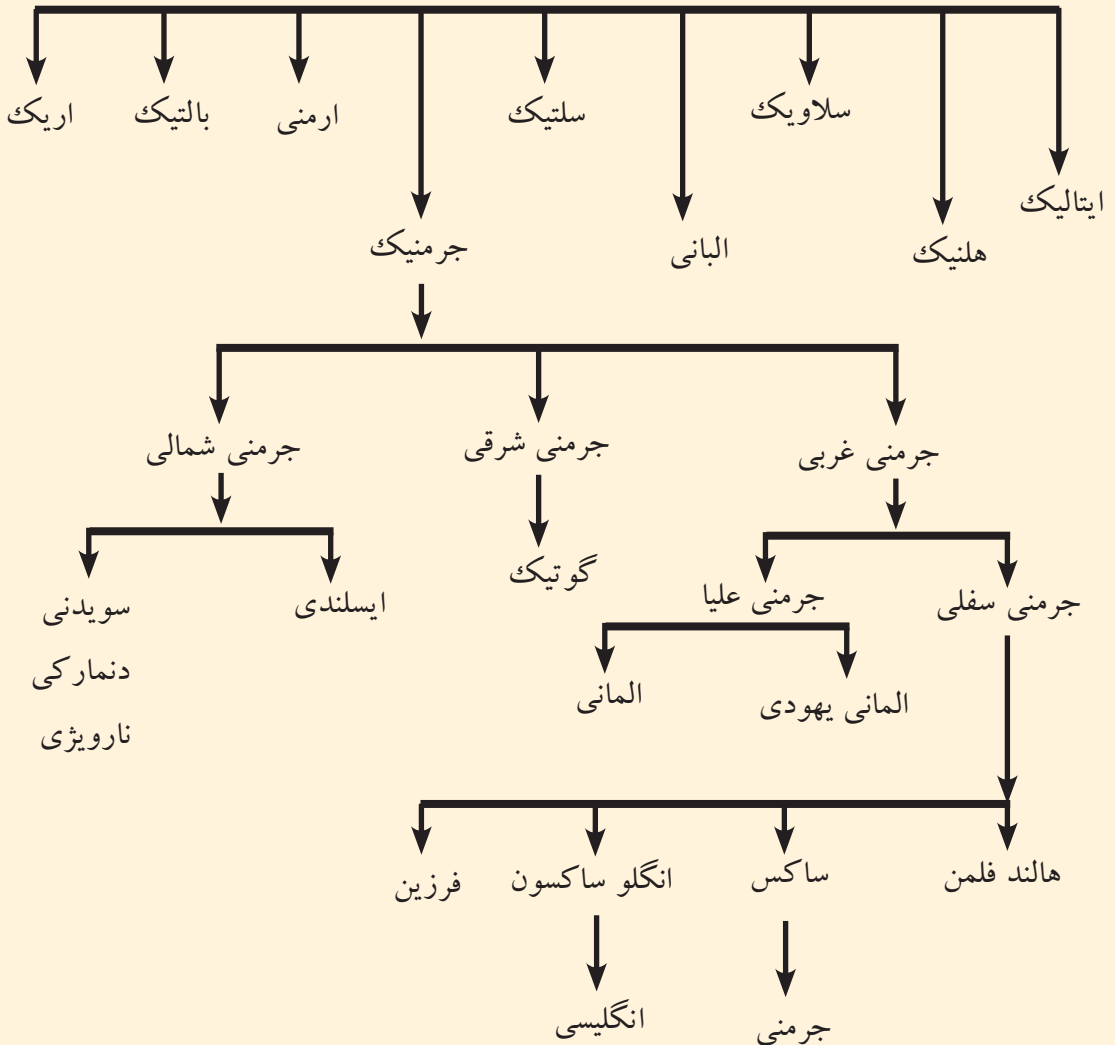
- ۱- چرا زبان عربی در اکثریت کشورهای جهان انتشار یافته است؟
- ۲- لسان عربی در چند کشور آسیایی و آفریقایی رسمی می باشد؟
- ۳- ریشهٔ زبان عربی را معرفی کنید.

فعالیت خارج از صنف:

چرا آموختن زبان عربی برای تمام مسلمانان جهان ضروری و لازمی است؟ تحت این عنوان مضمونی را تحریر و در ساعت آینده درسی جغرافیه به صنف ارائه نمایید.

خانواده زبان های اندو اروپایی

چرا اکثریت مردم جهان علاقه مند یاد گرفتن زبان انگلیسی هستند؟

جدول زبان اند اروپایی فوق و نقشه های صفحات (۱۴۱ و ۱۵۹) را دقیقاً از نظر بگذرانید و بگویید که زبان انگلیسی از جمله کدام گروپ زبان های اندواروپایی می باشد.

از دوران استعمار انگلو ساکسون ها تا فتح نورماندی های فرانسه یعنی از سال ۵۰۰ -

۱۰۶۶ میلادی قدیمی ترین لسان مروج در انگلیند زبان انگلیسی بود، این زبان خالص توتانی Teutonie خیلی مشکل و مرکب از چند لهجه بود. بعد از فتح انگلیند توسط نورماندی ها زبان فرانسوی نیز رایج گردید و تا سال ۱۲۵۰ م هردو زبان انگلیسی و فرانسوی در انگلیند استعمال می شد. بعداً به اثر اختلاط این دو لسان زبان دیگری بنام زبان انگلیسی خاص بوجود آمد؛ بنام زبان انگلیسی زبانپست مرکب از زبان های توتانی (انگلیسی سابقه)، لاتینی و زبان فرانسوی (نورماندی ها) می باشد، با آنهم زبان انگلیسی از نظر ویژه گی هاعومی و ساختمان گرامری تماماً توتانی شمرده می شود.

تغییر عمده جدیدیکه اخیراً در زبان انگلیسی بوقوع پیوسته عبارت از داخل شدن و انحلال کلمات خارجی است که تابع پیشرفت علوم معاصر و توسعه افکار عمومی می باشد. یکدسته زیاد کلمات به این زبان افزوده شده که بیشتر یونانی و بعضاً عبرانی و لاتین می باشد.

در قرن ۱۹ میلادی انگلستان امپراتوری وسیع مستعمراتی تأسیس نموده بود که به اصطلاح افتاب در آن غروب نمی کرد. در آن مستعمرات برعلاوه استثمار منابع اقتصادی به انتشار فرهنگ خویش نیز اقدام نمود که بخش عمده آن زبان انگلیسی میباشد. کسانیکه زبان مادری آنها انگلیسی است تعداد شان در جهان تقریباً به ۳۳۰ میلیون نفر می رسد و ۱۵ میلیون نفوس دیگر دنیا این زبان را به عنوان زبان دومی ارتباطی بکار می برند. همچنین زبان انگلیسی در ۴۹ کشور مستعمره سابق بریتانیا که حالا استقلال خود را نیز حاصل نموده اند نسبت عدم انکشاف زبان اصلی کشور شان، زبان انگلیسی را به حیث زبان رسمی اول و در بعضی کشورها به حیث زبان رسمی دوم خویش قبول نموده اند.

با فراگیری زبان انگلیسی منحصت زبان بین المللی برعلاوه تفاهم بین المللی میتوان در مورد موضوعات مورد نیاز جغرافیایی و علوم دیگر منابع معلوماتی و مأخذ معتبر از انترنت، کتب و مجلات منتشر شده زبان انگلیسی استفاده نمود.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند، روی علت انکشاف لسان انگلیسی باهم بحث نموده و نماینده گروه نتیجه بحث خویش را به همصنفان ارائه کند، معلم صاحب نتیجه بحث گروه ها را با معلومات خویش جمع بندی نموده به صنف توضیح نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- لسان انگلیسی چرا در ۴۹ کشور جهان به حیث لسان رسمی کشورشان قبول شده است؟
- ۲- زبان انگلیسی فعلی مرکب از کدام لسان های قبلی می باشد؟
- ۳- چرا اکثریت جوانان کشور علاقه مند یادگیری زبان انگلیسی هستند؟
- ۴- علت انتشار زبان انگلیسی را به تمام قاره های جهان توضیح دارید؟

فعالیت خارج از صنف:

در مورد ضرورت یادگیری زبان انگلیسی چند سطر بنویسید و در ساعت آینده درس جغرافیه به صنف ارائه نمایید.

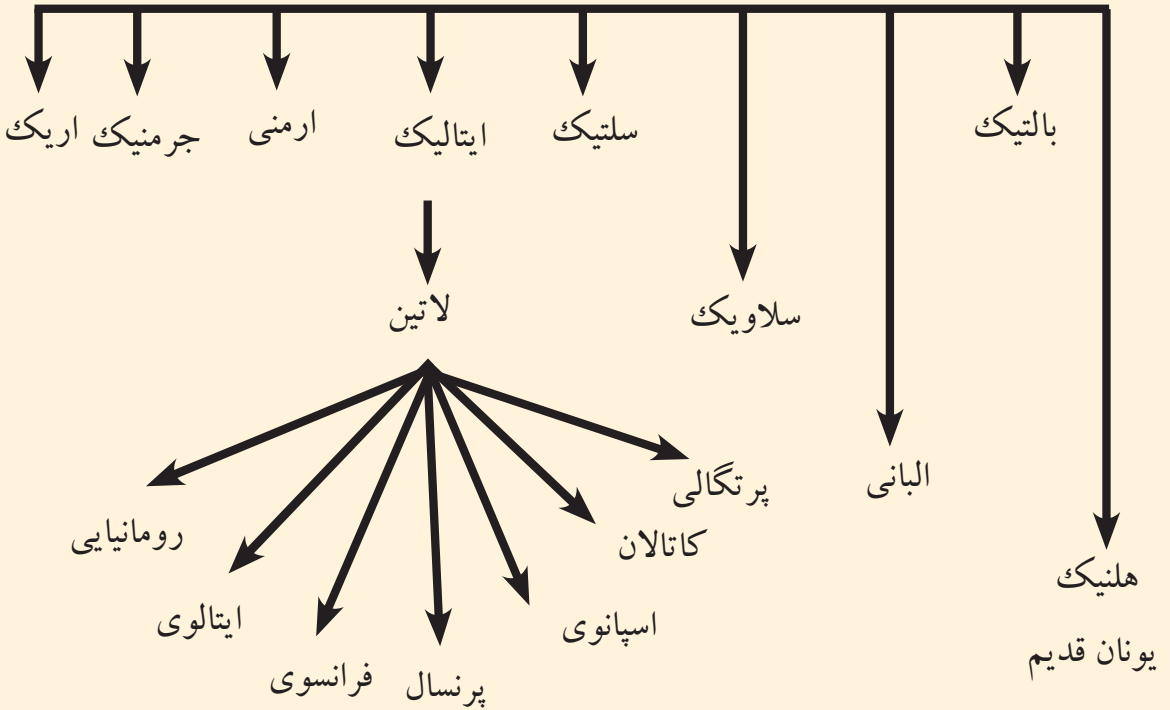
معلومات اضافی

کشورهایکه در ان زبان انگلیسی بحیث زبان رسمی کشور شان قبول شده است (بدون کشور انگلستان) ۴۹ کشور میباشد.

در قارهٔ آسیا	در قارهٔ اقیانوسیه	در قارهٔ اروپا	در قارهٔ افریقا	در قارهٔ امریکا	در قارهٔ امریکا
۱	۱	۱	۱	۱	۱
سنگاپور	استرالیا	انگلستان	اوگاندا	انتیگوآ و باربودا	۱
	تونگا	ایرلیند	بوتسوانا	ایالات متحده امریکا	۲
	تووالو	مالتا	تانزانیا	بهاما	۳
	ساموا		زیمبابوی	باربادوس	۴
	جزایر سلیمان		نامیبیا	بلیز	۵
	فیجی		سوازیلند	ترینیداد و توباگو	۶
	کریباتی		سرالیون	جامیکا	۷
	مارشال		سیشل	دومینیکا	۸
	میکرونزی		گانا	سنت کیتس و نویس	۹
	نائورو		کامرون	سنت لوسیا	۱۰
	وانواتو		کینیا	سنت وینسنت و کرنادین	۱۱
	پاپوا گینه		گامبیا	کانادا	۱۲
	پالائو		لیسوتو	گرینادا	۱۳
			لایبیریا	گویان انگلیسی	۱۴
			مالاوی		
			موریس		
			نایجریا		
			زامبیا		
			افریقای جنوبی		

ج - زبان لاتینی (فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی)

خانواده ای زبان اند اروپای

نقشه صفحه (۱۴۱) و جدول فوق را مطالعه نموده و بگویید که از زبان لاتینی کدام زبان های بزرگ جهان بوجود آمده است؟

زبان رومن ها (ایتالیای سابق) از جمله شاخه های خانواده زبان اندو اروپایی است که بعداً بنام زبان لاتین مسمی گردیده است. این زبان، زبان اصلی روم قدیم می باشد که در نواحی تحت نفوذ امپراطوری روم قدیم تکلم می شد، در نواحی غرب اروپا تدریجاً تغییر کرده و به لهجه های محلی تبدیل گردیده است؛ مانند: زبان های مردمان اسپانیه، پرتگال فرانسه و در شرق زبان مردمان رومانیه و البانیه را می توان نام برد. قدیمی ترین آثار رومن ها متعلق به سده ششم قبل از میلاد است اما ادبیات لاتین از سده سوم میلادی آغاز گردیده است. زبان های فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی از جمله زبان های زنده اند که به اثر استعمار ویا علل دیگر از حوزه اصلی

اهل زبان بخارج حوزه رواج يافت و داراي گرامر نسبتاً وسيع مي باشد. كشورهاي اسپانيه، پرتگال و فرانسه از جمله كشورهايي بودند كه بعد از اكتشافات بزرگ جغرافيايي مستعمرات وسيع در قاره امريكا، افريقا، آسيا و اقيانوسيه بدست آوردند، و در آن سرزمين ها فرهنگ و كلتور خويش را نيز رواج دادند كه يكي از بخش هاي عمده آن توسعه زبان محسوب مي شود. در اثر تسلط چندين قرن كشورهاي استعماري اروپا زبان هاي محلي كشورهاي مستعمره رشد نه كرده بود، حالا كشورهاي مستقل هم هستند بنابر مجبوريت زبان استعماري خارجي را به حيث زبان رسمي كشور خود انتخاب كرده اند؛ مانند: زبان فرانسوي كه در ۲۶ كشور جهان، اسپانوي در ۱۹ كشور جهان و پرتگالي در ۶ كشور جهان زبان رسمي اولي و در بعضي كشور ها زبان رسمي دوم بشمار مي رود. غرض معلومات بيشتري به جدول ضميمه مراجعه كنيد.

شاخه های زبان لاتین

فرانسوی		اسپانوی		پرتگالی	
براعظم ها	کشورها	براعظم ها	کشورها	براعظم ها	کشورها
اروپا	موناکو	اروپا	اندورا	افریقا	انگولا
اسیا	فلپین	افریقا	گینه استوایی	امریکای جنوبی	برازیل
افریقا	افریقای مرکزی	امریکایی	ارجنتاین	اسیا	تیمور شرقی
//	بنین	جنوبی	اکوادور		ساوتومه
//	بروندی	//	السلوادور	افریقا	و پرنسیپ
//	بورکینافاسو	//	اوروگوای		کپ ورود
//	توگو	//	بولیوی	افریقا	گینی بیسائو
//	چاد	//	پیرو	افریقا	
//	جیبوتی	//	پاناما		
//	روندا	//	پاراگوای		
//	ساحل عاج	//	دومینکن		
//	سنگال	//	چیلی		
//	سیشل	//	کلمبیا		
//	کومورو	//	کوستاریکا		
//	گابون	//	کیوبا		
//	گینه	//	گواتیمالا		
//	لوکزامبورگ	//	نیکاراگوای		
//	مدغاسکر	//	ونزوئلا		
اروپا	موناکو	//	هندوراس		
افریقا	نیجریا	//			
اروپا	ناجیر	//			
افریقا	کامرون	//			
//	کانگو برازاویل	//			
//	کانگو کشاسا				
امریکای مرکزی	هایتی				
امریکای شمالی	کانادا (انگلیسی و فرانسوی)				

شاخه های زبان لاتین که خارج از اهل زبان به حیث زبان رسمی کشورهای شان تعیین گردیده است .

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه درباره یکی از شاخه های زبان لاتین (پرتگالی، اسپانوی، فرانسوی) باهم بحث نمایند که چرا این زبان ها در بیشتر کشورهای جهان تا الحال زبان رسمی شان می باشد؟. نتیجه بحث شان را توسط نماینده گروه به صنف ارائه نموده و معلم صاحب نتیجه بحث گروه را با معلومات خویش جمع بندی نموده به صنف توضیح نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

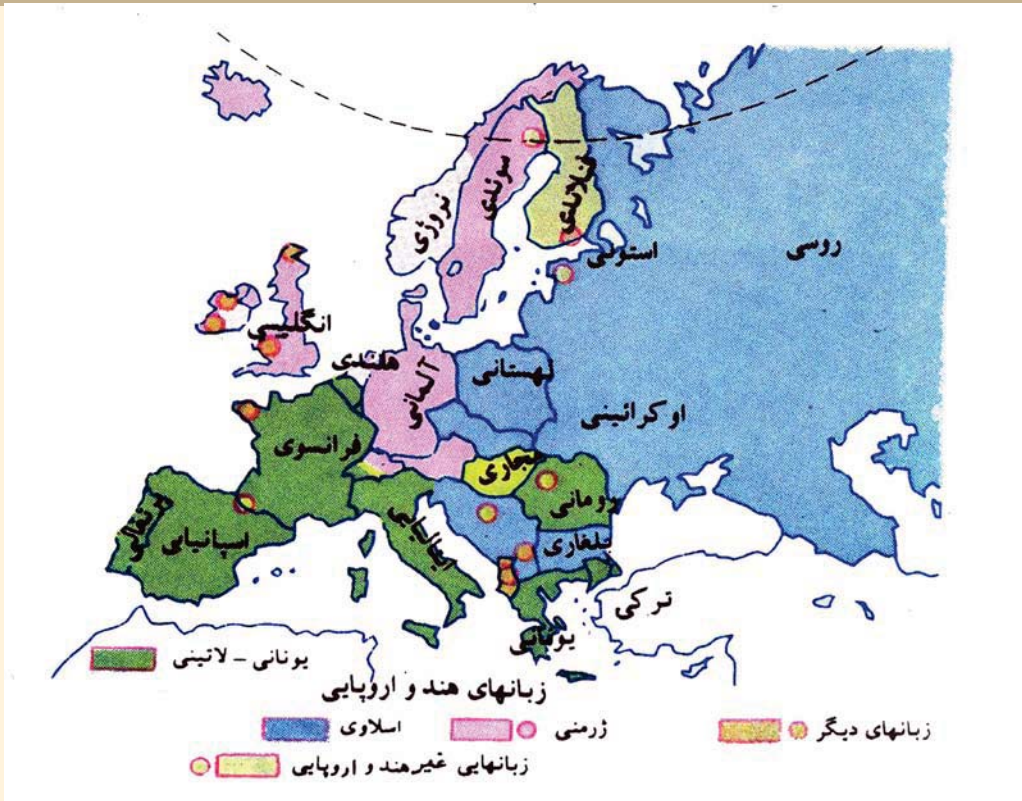
- ۱- شاخه های زبان خانواده لاتین را معرفی کنید.
- ۲- زبان فرانسوی غیر از کشور فرانسه در چند کشور جهان زبان رسمی می باشد؟ صحیح ترین جواب را تشخیص نمایند.
- ۳- زبان فرانسوی شاخه یکی از خانواده زبان های ذیل می باشد:
الف. جرمنیک ب. لاتین ج. سلاوی د. سانسکرت
- ۴- زبان های اسپانوی و پرتگالی شاخه ای از خانواده زبان های ذیل می باشد.
الف. سلاوی ب. یونان قدیم ج. لاتین د. جرمنیک

فعالیت خارج از صنف:

با استفاده از جدول ضمیمه کشورهایی که زبان رسمی شان، فرانسوی، پرتگالی، اسپانوی هستند در نقشه جهان تثبیت و در ساعت آینده درس جغرافیه به همصنفان ارائه نمایید.

د - زبان جرمنی

نقشه تقسیمات جغرافیایی زبان جرمنی را مطالعه نموده، غرض معلومات بیشتر به جدول صفحه (۱۵۱) مراجعه کنید.

قبیله ای در اوسط هزاره اول پیش از میلاد در قسمت شمال آلمان و جنوب شبه جزیره سکاندیناویا زنده گی می کرد و از قرن دوم میلادی به بعد به مناطق دیگر که امروز مسکن گزین هستند مهاجرت کردند.

زبان جرمنیک از جمله زبان های اندو اروپایی بوده که شامل زبان های انگلوساکسون (آلمانی، هالندی و انگلیسی)، زبان مردم ایسلند و سکاندیناویا (ناروی، سویدن و دنمارک) و گوتیک Gothic است آثار زبان گوتیک از دوره قرن چهارم میلادی به اینطرف موجودی باشد.

زبان آلمانی به دو لهجه محلی تقسیم می شود.

۱- زبان آلمانی مناطق مرتفع که در قسمت جنوب به آن تکلم میشود و زبان ادبیات رسمی آلمان را تشکیل میدهد.

۲- زبان آلمانی مناطق هموار و کم ارتفاع که در جلگه های شمالی دیده میشود. از همین زبان

محلی شمالی، زبان فلامندی **Flemend** و هالندی مشتق گردیده است. زبان آلمانی برعلاوه کشور آلمان در کشور اتریش، لختن شتین و سویس (آلمانی، فرانسوی و ایتالوی رسمی می باشد) نیز رسمی می باشد، مردم کشور لوکزامبورگ، ۷۰ درصد و برخی از مردم هالند به زبان آلمانی صحبت می کنند.

قابل یاد آوری است که زبان انگلیسی نیز از جمله زبان های منطقه هموار و کم ارتفاع آلمان می باشد که بوسیله قبایل انگلوساکسون **Anglo-Saxon** در قرن ششم میلادی به انگلستان برده شده و بعداً با حروف فرانسوی مخلوط گردیده است. مردم انگلستان و قسمت از مردم ایرلند به آن صحبت می کنند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه از روی نقشه داده شده مناطق زبان های جرمنی را مشخص نمایند و نماینده گروه نام کشورهایی را که در آن زبان آلمانی بیشتر مروج است به همصنفان معرفی نمایند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- کدام زبان های اروپا جزء زبان جرمنی می باشد؟
- زبان انگلوساکسون شامل کدام زبان ها است؟
- زبان های شبه جزیره اسکاندیناوی را که ریشه زبان جرمنی دارند نام ببرید؟
- زبان آلمانی، زبان رسمی کدام کشورها می باشد.

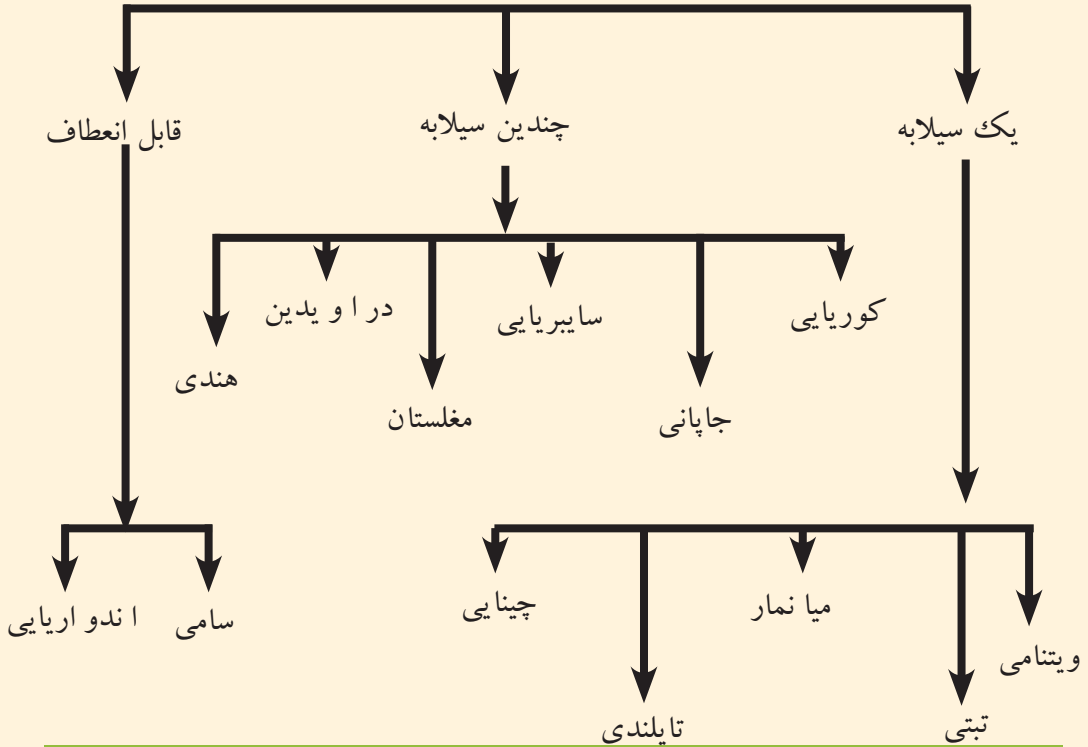
فعالیت خارج از صنف:

نقشه گنگ قاره اروپا را کاپی یا ترسیم نموده با استفاده از جدول عمومی زبان خانواده های اند و اروپایی مناطق سخن گویند شعبات از زبان جرمنیک (جرمنی غربی، جرمنی شرقی، و جرمنی شمالی) را به رنگهای متفاوت رنگ آمیزی نموده و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه نمایید

هـ راجع به زبان های چینی، جاپانی و اندونزیایی چه میدانید؟

زبان های بزرگ آسیا

نقشه صفحه (۱۴۱) و چارت فوق را مطالعه نموده بگویید که زبان چینی از زبان جاپانی چه تفاوت دارد؟

زبان ماندرین چینی مانند زبان های ویتنامی (انامی)، تبتی، تایلندی، و میانماری (برمایی) و در اصطلاح زبان شناسی یک هجای (یک سیلابه) می باشد، کلمات این زبان دارای سیلاب های جداگانه است. صرف کلمات به ندرت موجب تغییرات آنها میشود.

زبان چینی سابقه بیشتر ادبیات وسیعتر دارد. الفبای این زبان به چهار صد حرف میرسد و مصور میباشد و چند صد علامت فرعی نیز دارد، به همین دلیل آموختن آن مشکل و هرکس امکان آموزش آنرا ندارد و سبب بیسوادی عامه مردم گردیده بود، به این دلیل در این اواخر برای ساده کردن آن کوشش ها بعمل آمده است. مردم این گروه زبانی، پیوستگی نژادی باهم دارد و از لحاظ تعداد بیش از نیمی نفوس قاره آسیا را تشکیل میدهد و دامنه نفوذ آن بطرف شرق آسیا صورت گرفته است.

- گروه زبان های چندین سیلاب مثل زبان کوریایی، جاپانی، زبان بخش اعظم مردم سایبریا، آسیای مرکزی، دراویدی و هندی می باشند که درین گروه زبانی کلمات پیچیده پسوند و پیشوند بسیار موجود میباشد.

- زبان های قابل انعطاف تحت عناوین جداگانه قبلاً معرفی شده است.
 - زبان اندونزیایی که از زبان مالایی (زبان جنوب کشور مالیزیا) مشتق شده زبان رسمی کشور اندونزی می باشد، در سال ۱۹۲۸ م به حیث زبان ملی انتخاب گردیده در طول زمان کلمات از زبان های عربی، چینی، هالندی، پرتگالی، سانسکریتی، تامیلی، فرانسوی و انگلیسی در آن وارد گردیده، بطور مثال در حدود ۷۰۰۰ لغات هالندی در این زبان وجود دارد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند نقشه خانواده زبان ها را در صفحه (۱۴۱) دقیقاً مطالعه نمایند. بعداً ساحة زبان های مردمان زرد پوست را با کشورهای مربوط آن با همکاری یک دیگر مشخص نمایند و نتیجه فعالیت شانرا به واسطه نماینده گروه به هم صنفان ارائه دارند، معلم صاحب نتیجه فعالیت را با معلومات خویش جمع بندی نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- خصوصیات زبان ماندرین چینی را بگویند؟
- ۲- زبان های یک سیلابه آسیایی کدام ها اند؟
جواب صحیح را انتخاب کنید
- ۳- زبان چینی از جمله زبان های خانواده ذیل است:
الف. یک سیلابه ب. چندین سیلابه ج. قابل انعطاف د. همه جواب صحیح است
- ۴- زبان جاپانی از جمله زبان های ذیل می باشد:
الف. یک سیلابه ب. چندین سیلابه ج. قابل انعطاف د. همه جواب ها غلط است
جواب صحیح را انتخاب کنید:
- ۱- زبان اندونزیایی از زبان مالایی مشتق گردیده است.
- ۲- زبان ماندرین چینی دارای چهار صد حرف و چند صد علامه فرعی می باشد.
- ۳- زبان های ویتنامی، تبتی، تایلندی و برمایی از جمله زبان های چندین سیلابه می باشند.

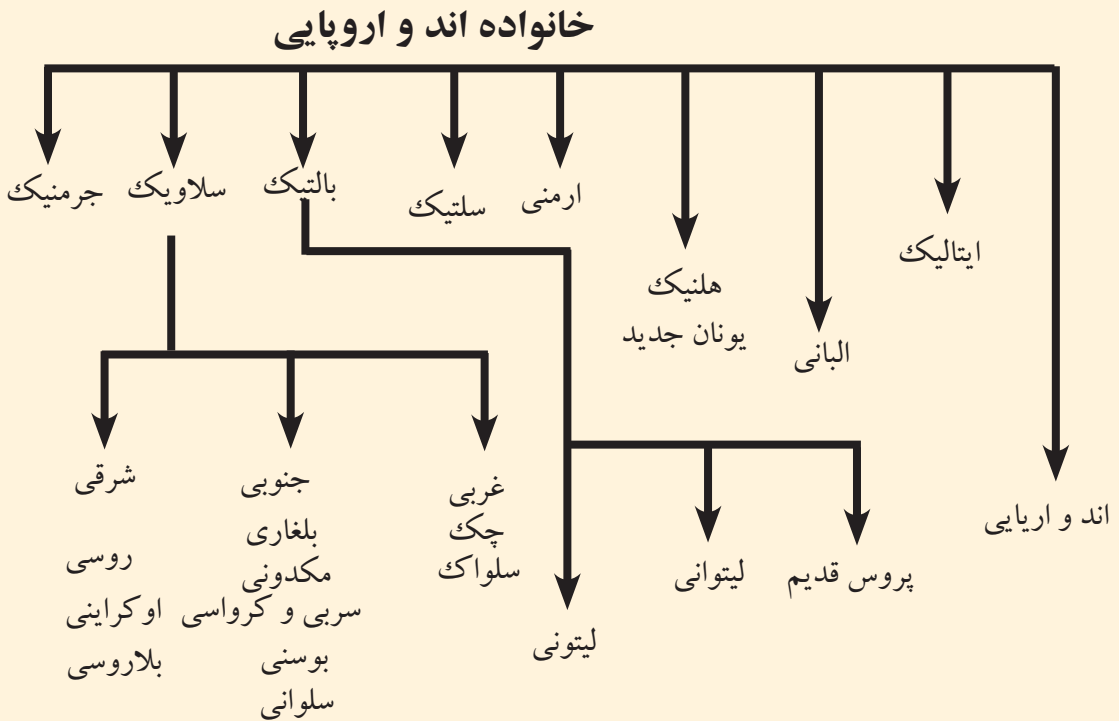
فعالیت خارج از صنف:

نقشه گنگ براعظم آسیا را از صفحه (۱۴۱) کاپی نموده زبان های یک سیلابه و زبان های چندین سیلابه را به رنگ های جداگانه رنگ آمیزی نموده در ساعت آینده به همصنفان ارائه نماید.

و - زبان بالتیک - لیتوانی و سلاوی

نقشه صفحه (۱۴۱) و گراف فوق را دقیقاً مطالعه نموده و بیان دارید که زبان سلاوی از جمله کدام خاندان زبانی بوده و دارای کدام شعبات می باشد.

زبان سلاوی نیز از شعبات زبان های اند و اروپایی است. که در اروپای شرقی و سایر کشورهای سلاوی های بالکان مروج می باشد.

در قرن اول میلادی قبیله های بالتیکی و سلاوی بخش بزرگ را در اروپای شرقی اشغال کرده بودند که در غرب مسکن آنها قبیله های جرمنی و در جنوب قبیله های اریایی واقع بودند. از سده پنج میلادی سلاوها منطقه نفوذ خود را به جهات مختلف گسترش دادند و امروز زبان سلاوی در بخش وسیع از اروپای شرقی رایج است.

زبان سلاوی دارای لهجه های محلی زیادی است و مهمترین همه زبان روسی می باشد که در مناطق تایگاه در سائیریا و در دو طرف خط آهن ترانس سائیرین، آذربایجان و اکراین مروج است.

زبان سلاوی به چند لهجه محلی دیگر نیز تقسیم می شود، که قسمتی از اهالی هنگری و بالکان همچنین چک ها، سلواک ها، پولیندی ها، سربى ها، بوسینی ها، کرواتی ها، بلغارها و مردم مقدونیه به آن تکلم می نمایند.

زبان اهالی سواحل بحیره بالتیک شباهت به زبان سلاوها دارد و زبان های لیتوانیایی نیز شعبه از خانواده زبان های سلاوی را تشکیل میدهد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند روی شعبات عمده زبان سلاوی باهم بحث نمایند، نماینده گروه نتیجه بحث خویش را به همصنفان ارائه نموده، معلم موضوع بحث را جمع بندی و با معلومات خود یکجا و به صنف بیان نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- زبان سلاوی شعبه کدام یک از خاندان بزرگ زبانی را تشکیل میدهد؟
 - ۲- زبان سلاوی در کدام قسمت اروپا بیشتر تکلم میشود؟
 - ۳- شعبات مهم زبان سلاوی را معرفی کنید.
 - ۴- شعبات مهم زبان بالتیک را معرفی کنید.
- جوابات صحیح را تشخیص دهید:
- ۱- زبان سلاوی از شعبات زبان های اندواروپایی است.
 - ۲- زبان سلاوی بیشتر در اروپایی غربی و سایر کشورهای بالکان مروج است.
 - ۳- مهمترین شعبه زبان سلاوی روسی می باشد.

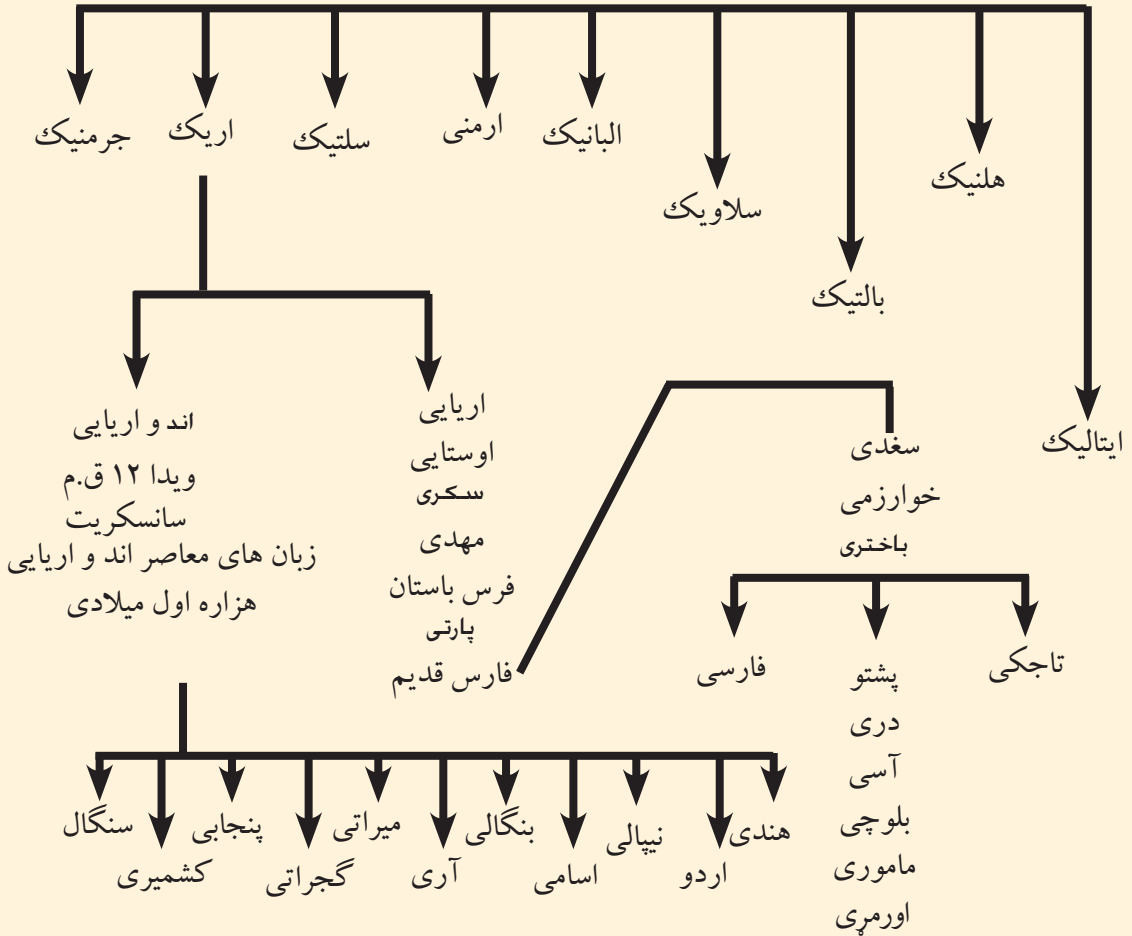
فعالیت خارج از صنف:

نقشه گنگ اروپا را ترسیم نموده مناطق نفوذ زبان سلاوی را توسط رنگ به روی نقشه مشخص نمایید و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه دارید.

ز - زبان هندی و اردو

خانواده اند و اروپایی

نقشه (۱۴۱) و جدول فوق را دقیقاً مطالعه نموده و بگویید که زبان اردو از کدام گروه زبان ها می باشد.

زبان هندی زبان اصلی و رسمی کشور هندوستان است در حالیکه زبان اردو زبان اصلی و رسمی کشور پاکستان و بنگالی زبان مردم بنگله دیش میباشد. اردو زبانی است که از نگاه تاریخی از زبان سانسکریت مشتق گردیده با زبان فارسی مخلوط شده و از امتزاج آن یک لسان جدید بنام اردو به وجود آمده و در نتیجه لسان مشترک پاکستان، و بخشی از بنگله دیش و هندوستان گردیده است ، این زبان در زمان حکومت شاه جهان (۱۶۲۷ - ۱۶۸۵م) نواسه ظهراالدین محمد بابر بنیان گذار سلاله تیموری در هند که بنام مغولان هند نیز یاد می شود . به نام زبان اردو مسمی گردیده است.

زبان اردو مرکب از زبان های فارسی، ترکی و هندی قدیم میباشد اما اساسات اولیه آن در هند با ورود فاتحین مسلمانان شروع شده چنانچه در زمان حکومت سلطان محمود غزنوی و پسرش سلطان مسعود به هندی ها مناصب بلندی در دربار غزنویان داده شده بود، زبان درباری غزنویان در هند نیز دری بود و حکام مسلمین هند با این زبان تکلم میکردند. بعداً این رابطه دایمی، باعث تاثیرات زبان دری به زبان اردو گردید. اصطلاح اردو ترکی است و معنای آن عسکر و قرارگاه قشون میباشد. چون عساکر ترک، فارس و هنود در یک قرارگاه عسکری باهم یکجا بودند بناءً این لسان از سه زبان ترکی، دری و هندی متشکل شده و تحت عنوان زبان اردو معروف گردیده که بعداً به اثر تسلط چند قرنه انگلیس ها اصطلاحات و کلمات انگلیسی نیز بر آن افزود گردیده است.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های دو نفری تقسیم شوند و هر کدام روی تاریخچه زبان اردو باهم مباحثه نمایند و موضوع بحث را به همصنفان ارائه نمایند معلم مضمون نتیجه بحث را جمع بندی و معلومات لازمه دست داشته خویش را با شاگردان شریک سازد.

سوالات:

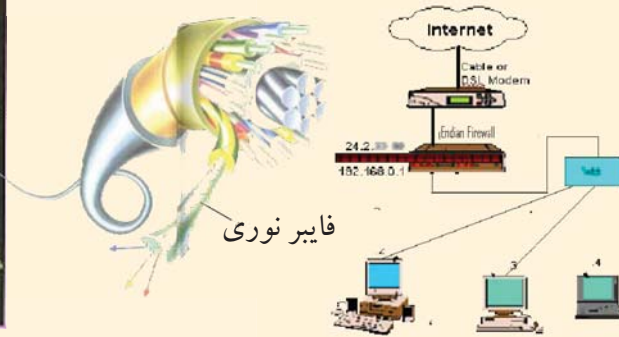
مختصراً جواب دهید:

- ۱- زبان های معاصر اندوآریایی شامل کدام زبان ها می باشند؟
- ۲- زبان اردو چرا به این نام مسمی گردیده است؟
جملات زیر تکمیل نمایید:
- ۱- زبان اردو در زمان حکومت بنام زبان اردو مسمی شده است.
- ۲- زبان اردو مرکب از زبان های، و میباشد.

فعالیت خارج از صنف:

شاگردان نقشه گنگ جنوب شرق آسیا را ترسیم نموده و کشورهای اردو زبان را به رنگ مشخص نمایند و در ساعت آینده مضمون جغرافیه در صنف نشان دهد.

آیا به موضوع جهانی شدن آشنا هستید؟

انکشاف در عرصه های مختلف علوم مانند مخابرات بخصوص معلومات از اقمار مصنوعی، رادار، انترنیت و مانند آن بدست می آید جهان را نظر به سابق بیشتر با هم نزدیک تر ساخته و روابط کشورها رامستحکمتر گردانیده است.

معلومات از راه دور Remote Sensing در بخشهای تجارت، صنعت، فرهنگ و حمل و نقل زمینی، هوایی و بحری انتقال اموال را از یک کشور به کشور دیگر و از یک ساحه به ساحه دیگر سهل تر و آسانتر ساخته است. ازین رو جهانی شدن کلیه مسایل خاصاً در بخش جغرافیه با میان آمدن مخابرات الکترونیکی و ارتباطات اقمار مصنوعی جنبه حقیقی خود را اختیار کرد و تسهیلات قابل ملاحظه را در عرصه های مختلف جغرافیایی فراهم ساخت و به این اساس جهان را در یک مقیاس بزرگ به حیث خانه مشترک انسان ها قرار داد.

بنابر انکشاف ساینس و تکنالوژی، سفر انسان به فضا، موجودیت ایستگاه های فضایی و اقمار مصنوعی به اطراف زمین، انسان توانست که ارتباطات خویش را در عرصه های مختلف با همدیگر نزدیک و نزدیک تر سازد؛ مثلاً به کمک اقمار مصنوعی از کابل به نیویارک، کانادا، و دورترین نقاط جهان بدون در نظر داشت فاصله مکانی به اسرع وقت تماس برقرار کرده میتواند، علاوه بر آن در عرصه تجارت، امور بانکی، داد و ستد اسعار، امور فرهنگی، ترانسپورتی، انرژی و امور نظامی تمام مناطق جهان در تحت و پوشش معلوماتی می آید. بناءً در بعد زمان و مکان فاصله های تماس کوتاه و نزدیک شده است که مفهوم Globalization یا جهانی شدن را افاده میکند.

انکشاف ارتباطات یا (Telecommunication)؛ مانند: رادارهای پیش رفته، تلفون ها، موبایل، انترنت، فکس و سیستم های ماهواره ای کشورهای جهان را در مناطق مختلف باهم بیشتر وصل گردانیده فاصله ای که قبلاً در جهان بین کشورها وجود داشت از میان برداشته شد.

انکشاف سریع وسایل ارتباطی و اطلاعاتی؛ مانند: فکس Fax، کمپیوتر Computer، انترنت، تلفون Telephone، تلویزیون (T.V) و غیره زمینه خوبی را برای نزدیک شدن کشورهای مساعد ساخته است؛ بطور مثال وارد کننده گان اموال تجارتي اگر بخواهند از جاپان کالاهای تجارتي را به نیویارک و یا دویب وارد نمایند، وارد کننده توسط انترنت Internet

تقاضای ارسال اموال را از کمپنی های مربوطه می نماید، در مرحله اول فرمایش گرفته می شود، کمپنی صادر کننده قیمت اموال، کرایه و بیمه کالاها را اطلاع می دهد. مشتری از طریق آویز های الکترونیکی پول قیمت اموال را ذریعه انترنت به حساب بانک طرف مقابل می فرستد و خط السیر و سایل انتقالی توسط اقمار مصنوعی ذریعه انترنت Internet، و موبایل لحظه به لحظه کنترل می شود تا آنکه اموال بدست خریدار برسد. این پروسه انتقالی توسط تسهیلات فایبرهای نوری Electronic Fiber یا الکترونیکی آسان تر ساخته شده، معاملات را در فاصله هزاران کیلومتر در یک دقیقه تنظیم میکند. اینست مفاد جهانی شدن مسایل ارتباطی در سطح جهان.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان عزیز میتوانند بعد از تقسیم شدن به سه گروه درباره اهمیت سه وسیله مهم ارتباطی جهانی؛ مانند: رادیو، تلویزیون و تلفون بحث کنند و نتیجه را نماینده گروه به همصنفان بیان نماید و معلم صاحب با معلومات خود نتیجه فعالیت را جمع بندی نماید.

سؤال ها:

از جمله چهار جواب، صحیح آنرا انتخاب کنید.

۱- Globalization عبارت است از:

الف. ارتباطات ب. جهانی شدن ج. نظام سیاسی د. عدم ارتباط

۲- تلفون برای اهداف ذیل بکار میرود:

الف. تبادل اجناس ب. تحویل گیری متاع تجارتي ج. تأمین ارتباط بین افراد و

موسسات د. هیچکدام

جمله را تکمیل کنید:

۳- انترنت وسیله () در جهان است.

مختصراً جواب دهید:

۴- وسایل پیشرفته ارتباط جمعی امروزی را نام بگیرید.

فعالیت خارج از صنف:

وسایل ارتباطی کدام مفاهیم را افاده میکند و ارزش آن ها در کدام مسایل است؟ لطفاً آن را در کتابچه های تان درج کنید و در ساعت آینده جغرافیه به صنف بیاورید.

انواع عمده وسایل ارتباطی یا (Telecommunication)

چند نوع وسایل ارتباطی عامه را می شناسید؟

دریافت حقایق جغرافیایی در انتقال پیام ها مانند سایر علوم نیازمند وسایل ارتباطی بوده ازین رو انواع عمده وسایل ارتباطی برای دانش آموزان رشته جغرافیا کار حتمی و ضروریست. خصوصاً تحقیقات امروزی در مورد نظام شمس، اقمار مصنوعی و پیامد آنها درباره تحولات و دریافت حقایق جدید راجع به معادن، آسیب های زراعتی و غیره و همچنان پیشرفت های جدید درباره کاینات و دریافت حقایق درباره سیارات و رابطه آن به زمین مسائلی اند ضروری که ذریعه وسایل مخابراتی Telecommunication انجام می شود.

انسانها از ابتدای حیات شان در کره زمین از اشارات، علامات و وسایل ساده استفاده میکردند. همچنان نواختن دهل، نقاره و سپس استفاده از حیوانات اهلی و بالاخره از موتر، تلفون های سیم دار، مونولوگ، بی سیم، رادیو، تلویزیون، انترنت و رادار استفاده میشود.

استعمال تلفون های دی جی تل Digital و مونولوگ در عصر حاضر مشکلات مخابراتی را حل نموده و روابط را با همدیگر مستحکم تر ساخته است.

اختراعات در زمینه تیلو کمیونیکیشن Telecommunication چهره جهان را تغییر داده و پیشرفت های سیستم ارتباطی در هوانوردی، بحریمایی و بسیاری از موضوعات ترانسپورتی تغییرات بنیادی را بمیان آورده است. تحولات بزرگ خصوصاً از جنگ جهانی دوم به بعد اختراعات سریعتر صورت گرفت، با ارتباطات جمعی (Media) در جهان دستگاه های معاصر ارتباطی تأسیس شد.

بمیان آمدن رادیو بحیث وسیله ارتباطی انسانها را باهم نزدیک ساخت و طول موج (متوسط کوتاه، طویل و FM) فواصل دور را ذریعه انتشارات صوتی نزدیک ساخت.

نشر اخبار، اموال تجارتي، اعلانات درباره اموال تولیداتی، صنعتی و وسایل تخنیکي، روزنامه ها، تلویزیون (T.V)، انترنت، ماهواره از وسایل بزرگ ارتباطی Telecommunication بشمار میروند که در تحقیقات جغرافیایی از آن استفاده اعظمی صورت میگیرد، در سایت گوگل

Google اینترنت این پروگرام جایجا شده است PC Glob یا اطلس جهان، اعداد و احصایه های اقتصادی و فیزیکی، آب و هوا و غیره را بدسترس انسان ها قرار داده است. سفرهای کیهانی و استقرار روابط بین اقمار مصنوعی و زمین به شیوه پیشرفته تر مبدل گردید و تحقیقات معاصر کیهانی توانسته است درباره شناختن برخی از اسرار طبیعت و زمین انسان را بشیوه بهتر کمک نماید. نصب کمره های پیشرفته در اقمار مصنوعی باعث روشن ساختن برخی حقایق کره زمین و ابحار گردیده و مطالب جدید را درباره جنگلات، معادن، ابحار و محیط زیست میسر میسازد.

وسایل عمده ارتباطی در طول حیات بشر سیر ارتقایی را دارا بوده که شامل بخش ذیل میباشد:
۱- وسایل ابتدایی؛ مانند: پرنده گان (هد هد و کبوتر) و حیوانات اهلی مانند: (اسپ، اشتر، مرکب و قاطر).

۲- وسایل عصری: مانند وسایل ارتباطی Media (رادیو دارای موج متوسط، کوتاه و FM)، تلویزیون (T.V)، موبایل Mobile، کامپیوتر Computer، اینترنت Internet و اقمار مصنوعی که در بالا توضیح شد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های جداگانه تقسیم شده وسایل ارتباطات جمعی را نام بگیرند، و نقش ماهواره رادر مطالعات جدید فضا و زمین بیان نمایند.

سؤال ها:

جواب صحیح را انتخاب کنید:

۱- Media عبارت است از:

الف. اخبار ب. ارتباطات جمعی ج. رادیو د. هیچکدام

۲- از ماهواره ها برای کدام مسایل جغرافیایی استفاده شده میتواند؟

۳- وسایل اصلی ارتباطی شامل،،،، و میباشد.

فعالیت خارج صنف:

درباره تیلی کمیونیکشن Telecommunication مختصراً معلومات داده و طریق استعمال موبایل را در کتابچه های تان درج نمایید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به صنف ارائه کنید.

پُست Post در جهان

آیا در باره Post معلومات دارید؟

از زمان های قدیم سیستم پستی در جهان وجود داشته در کشورهای جهان همچون چین، مصر، یونان و امپراطوری روم قدیم با استفاده از حیوانات و پرند گان خط و پیام را انتقال می دادند.

با بمیان آمدن مشاغل مختلف در سکتور اقتصاد بوسیله خدمات پُستی نیازمندی های شان از طریق ارتباطات مرفوع می گردید. تشکیلات پُستی در آن وقت نیمه دولتی بوده که این حالت تا پایان قرون وسطی ادامه داشت اما این حالت بمرور زمان تغییر نموده به اثر تقاضای روز افزون پُست رونق خوب یافت.

همچنان در عهد امپراطوری امویان و عباسیان سیستم پُستی را بکار برده و آن را بهترین وسیله امنیت شهرها و کشورها می دانستند که خالد برمکی در عهد هارون الرشید بحیث متصدی پُستی امپراطور مقرر گردید که بنام (البرید) معروف بود

اختراع ماشین چاپ، تعمیم گسترش سواد و تعلیمات ابتدایی در کشورهای مختلف، کشف قاره های جدید، کثرت وسایل و وسایط حمل و نقل زمینه آمد و رفت مردم را هر چه بیشتر مساعد ساخته و مراودات میان آنها را توسعه داده که باعث رشد ارتباطات گردید.

در قرن شانزدهم میلادی پُست از قلمرو محدود کشورهای پافراتر گذاشت و به همت (فرانسواتا کسی) برای اولین بار سرویس پُستی بوجود آمد و چندین کشور در اروپا بین خویش به تبادل اقلام پُستی که صرف مکاتیب را احتوا می نمود پرداختند.

در قرن هجده پُست ابعاد و سیعتری کسب کرده و توانست منعیث وسیله ارتباطی قابل اعتبار بدسترس مردم قرار گیرد. کشورها با عقد موافقتنامه های دو جانبه با یکدیگر به تبادل پُستی سراسری اقدام نمودند.

اختراع کشتی های بخار و بوجود آمدن راه آهن به پُست شکل سریعتر بخشید. امور پُست بین المللی با استفاده از وسایل حمل و نقل و موجود آن زمان جز از طریق ساده کردن تشریفات یکنواخت و پرداخت اجزهای پُستی میسر نبود، بناءً راولاند هل Mr Rawland Hill انگلیسی در سال ۱۸۴۰م نرخنامه و ایجادتکت پوستی یک پنی را در داخل تمام سرحدات مملکت رایج کرد.

اتحادیه پُست جهانی برای اولین بار در بین کلیه کشورهای متمدن در سال ۱۸۶۸م توسط هانری

یکی از کارمندان ارشد اداره پست کشور آلمان طرحه گردید. و به دولت خود پیشنهاد نمود که طرح فوق در یک کنفرانس که از نماینده های دولت ها تشکیل شده باشد بحث شود. و بعداً در ۱۵ ستمبر سال ۱۸۷۴ در شهر برن به اشتراک نماینده گان ۲۱ کشور عضو، در طی کنفرانس منعقد به امضای یک معاهده بنام معاهده برن یاد می شود تصویب شد معاهده مذکور در حقیقت اساس اتحادیه پستی بشمار می رود. سه سال بعد با پیوستن کشور های متعدد به معاهده برن اتحادیه عمومی پست بنام اتحادیه پستی جهانی مسمی گردید و در سال ۱۹۹۶ تعداد کشورهای عضو به ۱۸۹ کشور رسید.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شده هر گروه درباره تسهیلات پست بحث نموده و نتایج بحث تان را تنظیم و معلومات تنظیم شده را در صنف بیان کنید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- فرانسوا تا کسی کیست؟
- ۲- اختراع کشتی های بخار و راه آهن باعث کدام تحولات پستی جهانی گردید؟ جمله را تکمیل کنید:
- ۳- اتحادیه پستی جهانی برای اولین بار در بین کلیه کشورها در سال () توسط () در کشور المان تشکیل گردید.

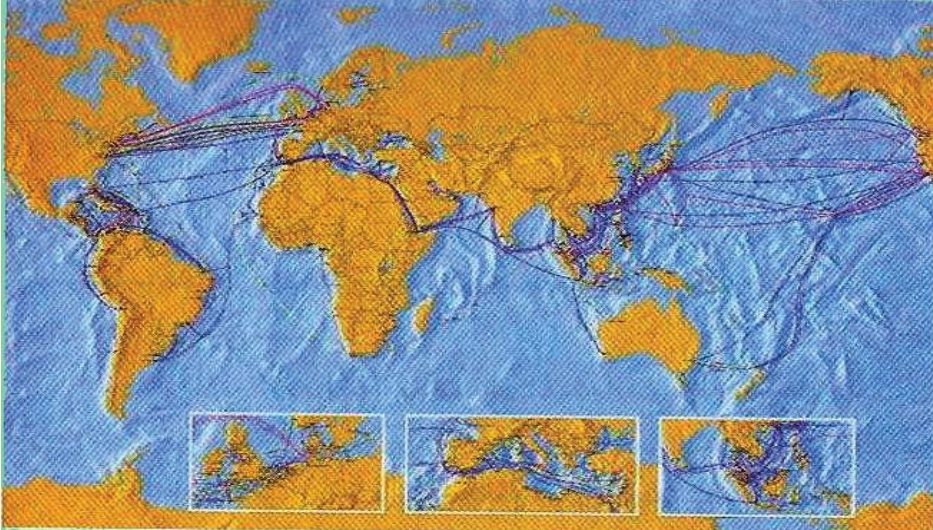
فعالیت خارج صنف:

نقش پست را در حیات انسانها بطور مختصر بنویسید .

تلفون و موبایل Telephone & Mobile در جهان

نقشه سیستم کیبل های زیر دریایی الکتال (Alcatel) در سطح جهان

آیا می توانید پیام های مختلف را ذریعه تلفون یا موبایل با افراد مورد نظر تان انتقال دهید؟

تلفون Telephone، موبایل Mobile از اجزای مهم ارتباط جمعی در تکنالوژی عصری بشمار می روند و کاربرد آنها در مسایل جغرافیایی بحیث وسیله ارتباطی میباشد؛ مانند: (انتقال معلومات آب و هوا، وقوع زلزله ها، سیلاب ها، آتش سوزی ها، مسایل تجارتي و اقتصادی ...) ازین رو استعمال تلفون و موبایل در موضوعات جغرافیای برای همه شاگردان مسأله مهم و ضروریست؛ طوریکه قبلا ذکر گردید.

برای اولین بار گرام هم بل (Graham Bell) تلفون ابتدایی را اختراع کرد، که در حیات بشر گام بزرگ بوده و سپس تلفون بی سیم اختراع شد که در سال ۱۸۹۷م اولین پیغام بواسطه گگلیمو مارکونی Gugilemo Marconi از اروپا به آنسوی بحر اطلس مخابره گردید. این آزمایش نشان داد که ارتباطات با استفاده از امواج رادیویی غیر ممکن نیست، این عمل آغاز ارسال پیام شفاهی است از یک شخص به شخص دیگری ذریعه یک ماشین کوچک.

قرن نوزدهم شاهد بسیاری از اختراعات در زمینه ارتباطات و رسانه های جمعی بوده که ارتباطات بی سیم در سیستم هوانوردی و مطالعات جوی تغییرات مهم ایجاد کرد.

بعد از جنگ جهانی دوم اختراعات بیشتر و سریع تر صورت گرفت. و تلفون های عصری، جاگزین تلفون های کهنه شد، ملل متحد در سال ۱۹۷۰ م مرکز مخابراتی غیر وابسته را تأسیس نمود، اولین پیام نماینده ملل متحد بنام (مک براید) از یونسکوی پاریس برای تمام ملل جهان انتشار یافت.

اختراع ترانزستور Transistor در سال ۱۹۴۷ م سهولت های زیاد مخابره بی را در جهان به وجود آورد. از تاریخچه مختصر Mobile Radio Communication چنین می یابیم که

پروگرام خدمات انفرادی مخابراتی در حیات اجتماعی بیشتر سبب پیشرفت ارتباطات شده است. استفاده از تخنیک مخابراتی انفرادی P.C.S (personal communication Service) که در سال ۱۹۶۰ م ۶۲٪ مورد استعمال داشت، در سال ۱۹۷۰ م به ۷۲٪ تزاید یافت. اکنون پروگرام PCS به سرعت در حال رشد است.

تلفون بی سیم که نام لاتین آن سیلولر Cellular است عبارت از نوع تلفون پیشرفته تر بوده که رابطه دو نفر را برقرار میسازد و در هر جای قابل انتقال می باشد، کلمه Cellular از کلمه Cell یا حجره گرفته شده است که نظر به اهداف مشخص ساحه بزرگ یا کوچک را تحت پوشش موبایل قرار می دهد، که این موضوع به ظرفیت کمپنی تعلق دارد و ساحه معین را در بر می گیرد؛ مثلاً: کمپنی افغان بیسیم و روشن MTN و اتصالات در سطح افغانستان ولایات را تحت پوشش قرار داده است و بخارج نیز ارتباط دارند. موبایل محرمت مخابراتی نیز داشته که هر کمپنی و هر کشور کد نمبر خاص را دارا می باشد و بدون کد نمبر دایر کردن آن ناممکن است.

فعالیت داخل صنف:

برای اولین بار تلفون ذریعه کدام مخترع بمیان آمد و باعث کدام تحولات در بین انسان ها گردید. لطفاً معلومات تان را با همدیگر شریک سازید.

سؤال ها:

جواب صحیح را انتخاب نمایید:

- ۱- مخترع تلفون کدام یک از اشخاص ذیل اند:
الف. گراهامبل ب. انتونی ج. ماریا د. گگلیمو مارکونی
 - ۲- سیلولر Cellular عبارت است از:
الف. نوع از تلفون پیشرفته تر بوده که رابطه بین دو نفر را برقرار می سازد.
ب. ساحه انترنتی است ج. ساحه تلفون انالوگ است د. هیچکدام
- جواب صحیح را انتخاب نمایید:
- ۳- ملل متحد در سال ۱۹۷۰ م مرکز مخابراتی غیر وابسته را تاسیس کرد.
 - ۴- ترانزیستور باعث سهولت های زیاد مخابراتی را در جهان بوجود آورده است. مختصراً جواب دهید:

۵- اصطلاح PCS را تشریح کنید.

فعالیت خارج صنف:

چگونگی استفاده موبایل Mobile کشور های خارجی را به کتابچه های تان نوشته و در ساعت آینده مضمون جغرافیه در صنف بیان نمایید.

فکس Fax در سطح جهان

ماشین فکس (Fax) در موضوعات جغرافیایی چه نقش مهم دارد؟

یکی از ضرورت های مهم جغرافیایی در تمام شقوق آن استعمال فکس (Fax) است که ذریعه آن پیام ها را به مناطق دور و نزدیک انتقال می دهد، و استعمال فکس (Fax) برای دریافت حقایق و اسنادمیرم در جغرافیه و سایر بخش ها سهولت های بزرگ را بوجود آورده است، مانند: (صنعت، تجارت و وسایل تولیدی، صادرات و واردات وغیره).

فکس (Fax) عبارت از تکنالوژی جدید است که در سال ۱۹۲۴م ذریعه ریچارد رنجر Rechar H. Ringer اختراع گردید و اولین پیام را از نیویارک به لندن ارسال نمود. در سال ۱۹۷۰م تغییرات بهتر در ساختمان ماشین و اجزای آن رونما گردید، فکس (Fax) وسیله انتقالات پیام های تحریری است، که پیام ها و گذارشات بروی کاغذ داخل ماشین گردیده بجای مطلوب در مدت چند ثانیه میرسد.

فکس (Fax) وسیله تخنیکی است که ذریعه آن اطلاعات و اسناد (Document) را بطور تحریری به حیث یک سند انتقال می دهد.

بعد از اختراع ماشین فکس تسهیلات تجارتي و صنعتی در جوامع بشری بوجود آمد و کاری را غرض ثبت حقایق، فرمایشات تجارتي، ارایه اسناد، اقلام صادراتی و وارداتی و اسناد رسمی و شخصی انجام می دهد. فکس (Fax) نه تنها در مسایل تجارتي و صنعتی بکار میرود، بلکه در

اقمار مصنوعی نیز از آن کار میگیرند، طوریکه اسناد محرم و کشفیات تازه از زمین به فضاء و برعکس از فضا بزمین ارسال میگردد.

بناءً فکس (Fax) از رسانه های ارتباط جمعی است که پیام های شخصی و رسمی، معاملات تجارتي، حقوقی، صنعتی و غیره را بصورت فوری و ضروری بفاصله های دور و نزدیک در وقت کوتاه میرساند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به چند گروه تقسیم شوند، هر گروه در مورد طریق کار و فعالیت فکس و اهمیت آن در ساحات مختلف زنده گی بحث نموده نماینده هر گروه، نتیجه بحث خویش را در صنف ارائه نماید.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- فکس Fax چیست؟
- ۲- موارد استعمال فکس را بیان کنید.
- ۳- ذریعه فکس مفاهیم ذیل ارسال میگردد.
الف. مطالب جغرافیایی ب. مطالب صنعتی
ج. مطالب صادراتی و وارداتی د. تماماً صحیح است

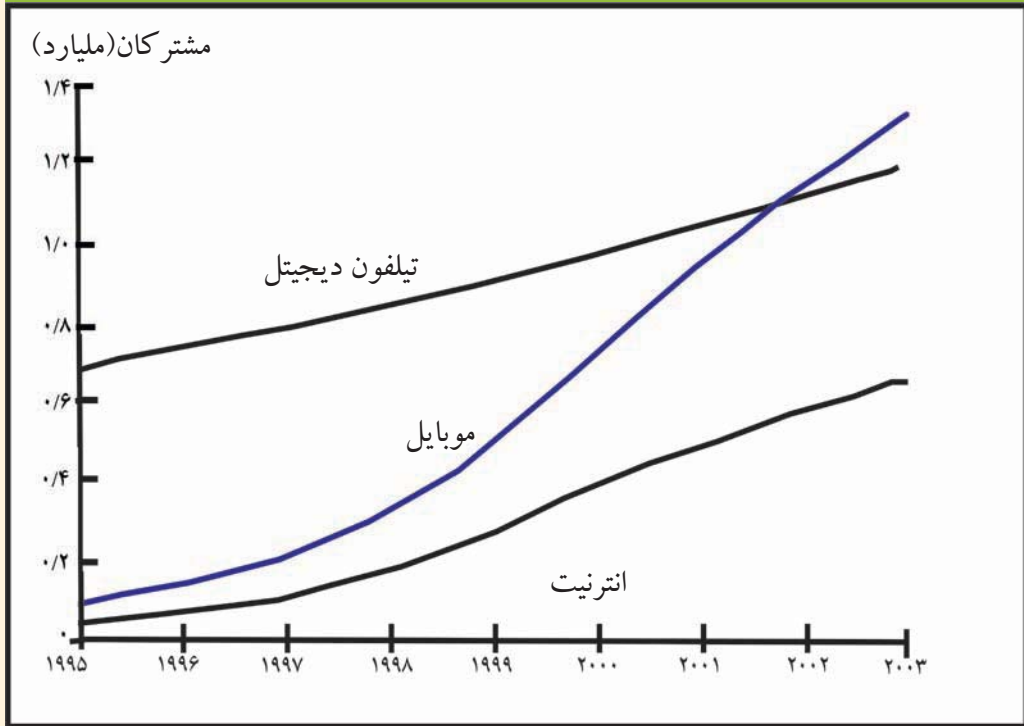
فعالیت خارج صنف:

شاگردان راجع به تسهیلات فکس مقاله مختصر بنویسند و در ساعت آینده در صنف ارائه نمایند.

انترنت و ای میل Internet & E.mail در سطح جهان

روند رشد ارتباطی از طریق تلفن ثابت، تلفن همراه و اینترنت طی سال های ۱۹۹۵-۲۰۰۵

نسبت دست رسی به اطلاعات و ارتباطات در جهان

جدیدترین وسیله مخابراتی در عصر حاضر اینترنت و ای-میل (Electronic Mail) است که در بخش های جغرافیایی و سایر علوم و بخش های مختلف حیاتی وظایف خاص را انجام می دهند.

جغرافیه دان ها در تمام مراکز تحقیقاتی شان برای ارسال پیام ها از هر دو وسیله فوق استفاده میکنند مهم تر اینکه از همه دریافت پیام ها و انتقال آن بصورت خاص و محرمانه بهر اندازه که خواسته باشند در مدت کوتاه انجام می یابد، کاربرد هر دو وسیله مذکور در همه مؤسسات دولتی، تجارتي و شخصی صورت می گیرد.

کامپیوتر (Computer) در نیمه قرن نهم مورد استفاده قرار گرفت. در سال ۱۹۴۴ - ۱۹۵۱م انکشاف بیشتر کرد سر انجام کشف ماشین دی جی تل (Digital) ذریعه ویلیم شاکلی باعث انکشاف بیشتر کامپیوتر شد. اینترنت (Internet) پروگرام خاص کامپیوتر است که توسط یک شبکه علیحده به کامپیوتر وصل می گردد و دارای پروگرام های مختلفی بوده که نه تنها پیام ها

را انتقال می‌دهد بلکه تصاویر، متن‌های علمی و سایر معلومات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و غیره را از طریق کامپیوتر به اشخاص مورد نظر به کمک اینترنت انتقال می‌دهد. هر شخص و هر مؤسسه می‌تواند سایت‌های مشخص خود را به آدرس‌های جداگانه باز نماید و انرا مورد استفاده قرار دهد.

اینترنت Internet یک سیستم تنظیم شده است که در تکنالوژی کنونی بشر بحیث منبع خوب و سریع در انتقال اطلاعات و پیام‌ها بکار می‌رود.

مجموعه اسناد (Document) که از طریق اینترنت شامل کامپیوتر ساخته شده است، بعد از پرنٹ (Print) یا چاپ شدن بدست می‌آید. اینترنت بهترین وسیله ارتباطی است که همه کشورهای جهان شامل این پروگرام می‌باشند. قبل از ۱۹۹۰ م ذریعه اینترنت هیچ نوع تسهیلات وجود نداشت. اولین دیپارتمنتی که ذریعه ماشین کامپیوتر وسیله ارتباط مخابراتی را مهیا ساخت مرکز تحقیقات نظامی (DOD) در ایالات متحده امریکا بود.

در سال ۱۹۶۷ م مؤسسه ماشینری کامپیوتر (ACM) یا دفتر (ARPA) ایالات متحده امریکا ماشین کوچک را ساختند که معلومات را از یک کامپیوتر به کامپیوتر دیگر انتقال می‌داد. انتقال پیام از یک کامپیوتر به کامپیوتر دیگر بوسیله داخل کردن پیام‌ها (IMP Interface Message Processor) صورت می‌گیرد.

پوهنتون کالیفورنیا (California) و لاس آنجلس توانستند که در سال ۱۹۶۹ م توسط (Internet) رابطه را با پوهنتون یوتا (Utah) برقرار نمایند.

پروگرام اینترنت در سال ۱۹۸۰ م در بخش فرهنگی و تجارتي آغاز بکار نمود و در سال ۱۹۹۰ م به سطح جهانی توسعه یافت و پروگرام‌های امروزی فضایی جهت تحقیقات و دریافت اسرار کاینات توسط اینترنت Internet و به ساده‌گی از یک جابجای دیگر انتقال داده می‌تواند.

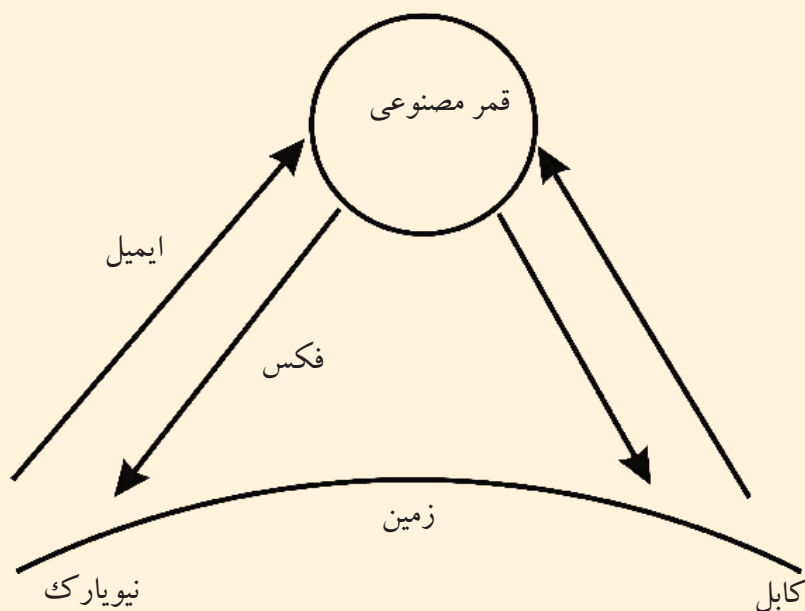
نقش اینترنت Internet در جغرافیه دریافت حقایق جغرافیایی است دربارهٔ یخچالهای قطبی، گرم شدن کره زمین، تخریش طبقه اوزون دریافت منابع انرژی؛ مانند: نفت، گاز و غیره) مرزهای طبیعی، دریافت محل زیست ماهی‌ها در ابحار، حفظ جنگلات، پیش‌گویی آب و هوا، درجه گرمی و سردی و شناختن خاک... که محققین در وب سایت Website داده و بعداً توسط اینترنت آنرا اخذ می‌کنند. معلومات از اینترنت توسط دو نفر، دو مؤسسه دولتی و یا شخصی بخوبی تبادل شده می‌تواند، مشروط به اینکه کود ایمیل طرف مقابل را داشته باشد.

مثلاً (<http://www.google.com>).

اینترنت Internet رابطه ماهواره‌یی و فایبر نوری دارد و اکثر پیام‌ها و معلومات زراعتی و

اقتصادی و غیره را بصورت دقیق از زمین اخذ و دوباره به مرکز مربوط مخابره می کند. ای - میل یا (Electronic Mail) نیز از جمله تکنالوژی جدید است، که در ارسال پیام های تجارتي، صنعتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و انفرادی وظایف عمده را انجام میدهد و ارتباط فوری ذریعه همین ماشین در فواصل دور و نزدیک بزودی تامین شده می تواند. مخفف آن E-mail است که بنام

کاربرد E-mail در ارسال و اخذ پیام ها ذریعه امواج رادیویی صورت میگیرد، که از یک دستگاه E-mail با آدرس دستگاه دیگر E-mail پیام فرستاده می شود و در مدت چند ثانیه به آدرس مطلوب میرسد.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شده هر گروه در باره انترنیت و استعمال آن باهم بحث نموده نتیجه بحث خود را به همصنفان ارایه دارند.

سؤال ها:

جمله را تکمیل کنید:

۱- انترنت برای اولین بار در () آغاز بکار نمود

مختصراً جواب دهید:

۲- اختراع ماشین دی جی تل Digital باعث کدام تحولات گردیده است.

۳- ذریعه انترنیت چگونه پیام ارسال می شود؟

۴- ای - میل چیست؟ تعریف نمایید.

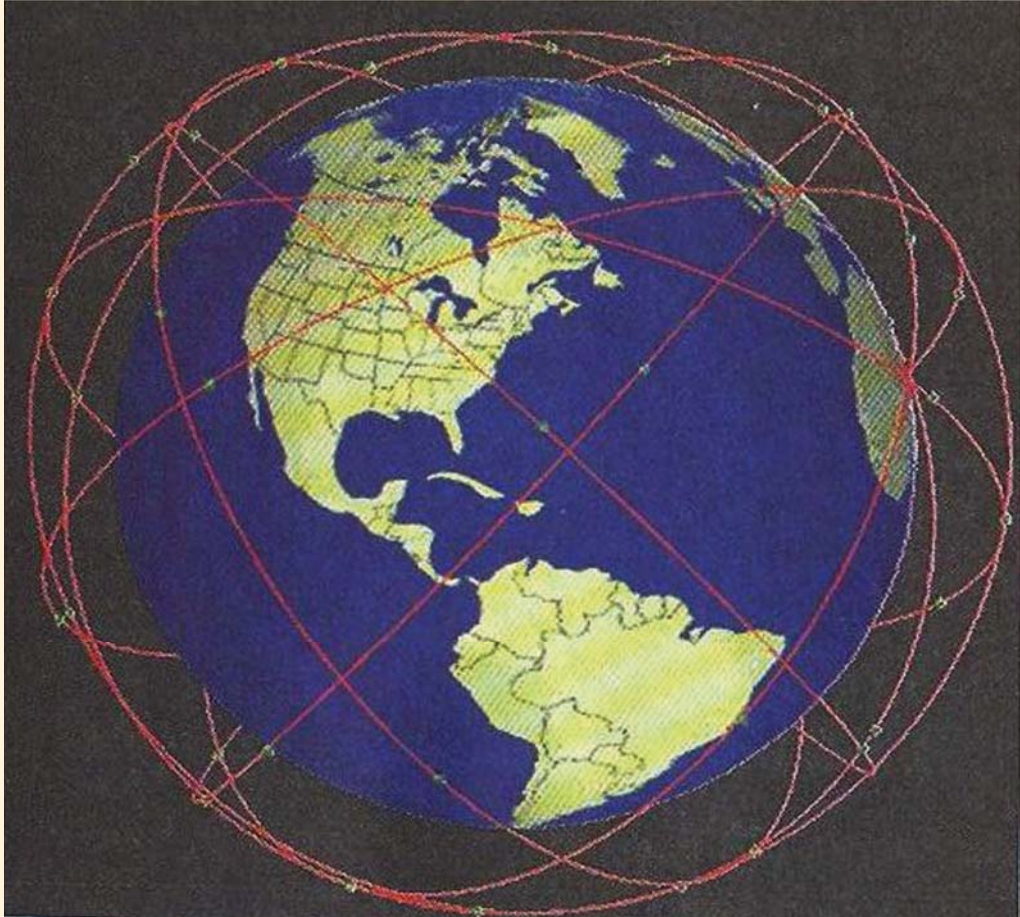
فعالیت خارج صنف:

چگونگی استفاده از کمپیوتر را تحریر نموده و در ساعت آینده مضمون جغرافیه در صنف بیان نماید.

۲-۷ شبکه ماهواره ای Satellite Network

نظام ارتباطی ماهواره ای جهانی به عنوان شبکه جهانی

آیا درباره قمر مصنوعی معلومات دارید؟

اقمار مصنوعی معلومات از راه دور (ریموت سنسنگ Remote Sensing) عصری ترین وسیله تکنالوژی جدید است که جغرافیه دانان را توانایی بخشیده تا بمسایل نا مکشوف جغرافیای کره زمین و فضا دست یابند و انسان را به راز های نا مکشوف توانایی بیشتر بخشد. تحقیقات شبکه اقمار مصنوعی Satellite Network معلومات درباره فضا و زمین را بیشتر ساخته است. نقش آن در جغرافیه قابل ملاحظه میباشد؛ مانند: (مطالعات زراعت، معادن ، منابع طبیعی، پیشگویی آب و هوا، تثبیت جنگلات و تثبیت مناطق ماهی گیری، رهنمایی کشتی ها،

انتقال اموال تجارتي (وغيره .

همچنين زمينه سفرهاي فضايي را براي دانشمندان تدارك نمود كه كيهان نوردان ذريعه ماهواره بفضا سفر نموده اند.

سيستم مخابراتي ماهواره از طريق كمپيوتر و تلفون اجرا ميگردد كه بنام سيلولر تلفون يا Cellular Phone يا (cell) معروف است. سيستم مخابرات ماهورايي عبارت از: سيستم مغلق و پيچيده تكنالوژي جديد است كه از فضا بزمين اطلاعات را ارسال ميكند. پيام هاي كه از فضا بزمين ميرسد بنام (Down Link) و پيامي كه از زمين بفضا ارسال ميگردد (Up Link) ياد مي شوند. بعضي اقمار مصنوعي در يك نقطه ثابت از زمين نگهداشت مي شود كه به اصطلاح Geo Stationary ياد مي شود.

ماهواره ها در فضا عمود، مايل يا موازي به خط استوا در مدارهاي معين ويضه يي بدور زمين قرار داده مي شود.

انسان ها ميتوانند كه به كمك ماهواره ها درباره نظام شمس و سيارات مربوط آن و از جمله زمين معلومات بيشتري حاصل كنند ؛ مانند: ارتفاعات بلند زمين، آبهاي روي زمين، مقدار باران ذخيره شده وغيره تحقيقات تازه نشان مي دهد كه ماهواره ها بشر را قادر ساخته است تا برخي

اسرار طبیعت را دریابد و برای معلومات بیشتر، این نوع تحقیقات بصورت سریع ادامه دارد و کشورهای که صاحب ماهواره اند قرار ذیل اند: (ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین، هند...) بعضی کشورهای دیگر نیز سعی دارند تا به این تکنالوژی جدید دست یابند. همه مسایل مخابراتی از طریق ماهواره تنظیم میگردد؛ مانند: (راديوها، تلویزیون ها و غیره که ماهواره های زیاد در فضا برای ارسال پیام ها و امواج رادیویی) فعالیت میکنند و در سراسر جهان امواج مشخص رادیویی را انتقال می دهند و در برخی امور دیگر مخابراتی مانند بخش نظامی، استخباراتی و غیره نیز فعالیت دارند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند راجع به اهمیت اقمار مصنوعی، پیشگویی آب و هوا، موضوعات اقتصادی، زراعتی و نظامی. باهم مباحثه نموده و نتیجه بحث را سرگروه به همصنفان بیان کنند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

۱- جیوستشنری Geo Stationary چیست؟

۲- Sattelit Network در بخش جغرافیه چه خدمات را انجام می دهد.

جمله ذیل را تکمیل کنید:

۳- پیام هاییکه از اقمار مصنوعی به زمین میرسد و پیام هاییکه از زمین به اقمار مصنوعی فرستاده می شود بنام یاد میشود.

نوت: اقمار مصنوعی در هنگام فعالیت در فضاء توسط دو بال که در اطراف آن جا داده شده، انرژی مورد ضرورت خود را از آفتاب می گیرد

فعالیت خارج صنف:

راجع به انواع اقمار مصنوعی و تهیه انرژی مورد ضرورت آن مقاله مختصر بنویسید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به همصنفان قرائت نمایید.

۱-۸ دود و گاز ناشی از مواد سوخت

در محلی که زیست دارید آیا دود و گازات فابریکه ها شما را اذیت می کند؟

سلامتی بدن و صحت انسان از ضرورت های اصلی حیات است، هر عاملیکه صحت و سلامت انسان را آسیب می رساند مضر است. از این رو محل زیست ما باید عاری از کثافات و مواد مضره باشد، در غیر آن محیط زیست ما آلوده خواهد بود، پس لازم و ضروری است تا اشیا و عواملیکه محیط زنده گی را متضرر می سازد آنرا بصورت بهتر بشناسیم و در سدد چاره جویی آن براییم.

محیط بصورت فطری پاک بوده و از جمله اعطای خداوندی است . ، بناء شناختن محیط زیست که جزء بزرگی از جغرافیه است، باید به آن معرفت کامل داشته باشیم.

محیط زیست مجتمع Complex کلیه پدیده های حیاتی است که به انسان ها، حیوانات و

نباتات زمینه حیات را مساعد می سازد. اجزای مهم آنرا اراضی محل بود و باش، خاک، آب، فرس نباتی، موجودیت حیوانات و اتموسفر تشکیل میدهد.

در طول زمان انسانها دریافتند که همین محیط میتواند بسیاری از نیازهای آنها را مرفوع سازد. از این جهت سرعت با محیط خود رابطه برقرار کردند. درین ارتباط تجربه های زیادی کسب نمودند، به زشتی ها و زیبایی های طبیعت آشنا شدند و هم با تهدیدات آن پنجه نرم کردند. انسانها دریافتند که در هر محیط باید با طبیعت رابطه برقرار کنند تا از امکانات آن بهره مند گردند. مناطق صحرائی و خشک برای زراعت و تولید مواد غذایی مناسب نبوده در مناطق سرسبز مجاور دریاها و جهیل ها همه شرایط برای زنده گی مطلوب فراهم بود. پس در کنار همین دریاها تمدن های بزرگ شکل گرفت.

در هر جای، انسان سعی دارد شرایط محیط طبیعی را بشناسد و زنده گی خود را با آن مطابقت دهد و یا محیط را مطابق نیازمندی های خود تغییر دهد.

محیطی که ما در آن زنده گی داریم دارای نظم و قانون مندی خاص است، که از جانب خداوند (ج) تنظیم شده است. باریدن باران، وزش بادهای، رویدن نباتات، همه و همه بر اساس قوانین معین بوجود می آید. ما باید قوانین طبیعی را بشناسیم و به آن پابند باشیم و محیط خود را پاکیزه نگهداریم. در غیر آن حیات طبیعی ما را متأثر ساخته و زنده گی را بر همه مشکل می سازد. متأسفانه تأسیسات صنعتی، فابریکه ها، زباله های صنعتی ترافیک مزدحم روی زمین و صعود گازات مضره گلخانه یی اتموسفر زمین را آلوده ساخته که حیات انسان، حیوان، و نبات را به خطر مواجه گردانیده است.

در رابطه به آلوده گی باید راجع به آب و هوای محل، معلومات مستند و دقیق داشته باشیم. اتموسفر یک پدیده مهم حیاتیست برای انسان، حیوانات و نباتات بنابر آن به این منبع حیاتی باید توجه و دقت کامل نموده و از این منبع بصورت صحیح و درست استفاده کرد.

دود و گازات ناشی از مواد سوخت در سراسر جهان فضا را آلوده ساخته که مستقیماً بالای سیستم تنفس انسان و دیگر زنده جان ها اثرات ناگوار دارد و تعاملات گازات کاربن دای اوکساید و

مونو اوکساید، گاز متان، کلوروفلورو کاربن، نایتروجن اوکساید بالای جهاز دوران خون، جهاز تنفسی و غیره تاثیرات غیر صحی دارند.

منابع دود و گازات در زمین شامل سوختن زغال سنگ، نفت، آتش سوزی ها و فابریکات صنعتی میباشد.

فضای شهر کابل به اثر ازدیاد وسایط نقلیه، ازدیاد نفوس و آلوده گی

های شهری غیر صحی ، آلوده گردیده که بالای صحت همشهریان ما اثرات ناگوار وارد کرده است.

موادیکه در مجموع باعث آلوده گی هوا میگردد قرار ذیل اند:

۱- مواد سمی ۲- مواد کیمیایی ۳- انتشار صداها ۴- تراکم مواداضافی و غیر صحی ۵- زباله های صنعتی و اتومی ۶- تراکم اجسام مضر ۷- آتش سوزی ۸- عدم موجودیت کانالزیسیون مناسب و غیره.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه ها تقسیم شوند درباره گازات مضره مواد سمی ، آلوده گی آب وهوا تراکم مواد فاضله که بالای صحت ما اثرات ناگوار دارد بحث نموده و نتایج آن را در محضر همصنفان بیان کنند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- محیط زیست را تعریف نمایید.
- ۲- کدام مواد باعث آلوده گی محیط زیست می گردد؟
جملات صحیح را تشخیص دهید .
- ۳- گازات مضره در فضا مستقیماً بالای جهاز دوران خون و سیستم تنفسی ما اثر دارد.
- ۴- منابع اصلی دود و گازات مضره آتش سوزی های روی زمین است.

فعالیت خارج از صنف:

شاگردان درباره آلوده گی هوای کابل و نتایج مضره آن معلومات جمع آوری نموده و آن را در صنف ارائه نمایند.

• انتشار دود و گازات وسایط نقلیه بالای آلوده گی محیط زیست چه نوع اثرات منفی را دارا می باشد؟

وسایط نقلیه یکی از ضرورت‌های مهم بشری است که در انتقالات اشیا و افراد تسهیلات لازم را بمیان آورده است، اما درینجا بحث روی وسایط نقلیه در شهرها بحیث عامل آلوده گی های هوا صورت میگیرد.

وسایط نقلیه در فضا، زمین و ابحار برای انتقالات بکار میرود، شبکه های انتقالاتی در تمام جهان مشکلات حمل و نقل را حل میکند. در پهلوی آن انتشار دود و گاز آن محیط زیست را آلوده میسازد خصوصاً هوا را آلوده ساخته و تنفس را برای انسان، حیوان و نبات مشکل میسازد. دود و گازات مضره وسایط نقلیه باعث کثیف شدن هوا و به وجود آوردن فضای غیر صحتی برای تمام موجودات حیه میگرد.

قرار مطالعات امروزی وسایط نقلیه هوا را ملوث می سازد، عامل آلوده گی هوا (Pollution) شامل (دود، کاربن مونو اوکساید، نایتروجن اوکساید، سلفر، سرب و غیره) می باشد. بناءً هر عاملیکه باعث آلوده گی محیط میگردد بنام الودگی یا Pollution یاد میشود. ازدیاد نفوس در جهان ضرورت بیشتر به وسایط نقلیه دارد، در نتیجه، تولید گازات این وسایط باعث ازدیاد آلوده گی هوا میگرد.

محیط زیست در کشورهای فقیر مطابق معیارهای صحتی و شهری نیست. کشورهای پیشرفته توانسته اند تا حدی جلو افزایشات مضره وسایط نقلیه را از نظر تکنالوژی جدید و ساختار وسایط بهتر نقلیه بگیرند و به هیچ وسیله نقلیه که سبب تولید دود و گاز مضره میگرد، اجازه گشت و گذار را نه میدهند.

کشور عزیز ما افغانستان درین اواخر با داشتن وسایط نقلیه بیشتر، مخصوصاً شهر کابل به مشکلات بزرگ آلوده گی محیطی مواجه میباشد فضای شهر زیبای کابل را گازات مضره و دود موتر های کهنه و فرسوده و استعمال نفت بی کیفیت که باعث افزایش سلفر در هوا می گردد خراب ساخته است .

آلوده گی وسایط نقلیه را به کتگوری های زمینی، بحری و هوایی میتوان مطالعه نمود که هر بخش آن به نوبه خود زمین، ابحار و فضا را الوده ساخته است. طبیعتاً فضای صاف و طبیعی آلوده نمی باشد. اما انسانها با استفاده از تکنالوژی جدید در بسی نقاط محیط را آلوده ساخته اند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند و هر گروه درباره عوامل آلوده گی هوا (Pollution) با همدیگر بحث نموده و نتیجه بحث را نماینده گروه به همصنفان بیان کند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- کشورهای پیشرفته چگونه جلو آلوده گی هوا را گرفته اند؟
- ۲- گازات وسایط نقلیه باعث کدام مشکلات در شهرها میگردد؟
جملات را تکمیل نمایید:
- ۳- وسایط نقلیه در () باعث آلوده گی میگردد.
- ۴- صحت انسان مستقیماً با () رابطه دارد.
- ۵- هر عاملیکه باعث آلوده گی میگردد () نامیده میشود.
جواب صحیح را انتخاب کنید:
- ۶- کدام یک از گازات باعث آلوده گی هوا میگردد.
الف: اوکسیجن ب. نایتروجن اکساید ج. کاربن مونو اکساید د. ب، ج صحیح است

فعالیت خارج صنف:

در باره وسایط نقلیه فکر کنید. که چرا محیط زیست را الوده می سازد. در این مورد مقاله بنویسد و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به همصنفان بیان نماید.

ب - تاثیر فابریکه ها بالای محیط زیست

گاهی به فابریکه های صنعتی رفته اید؟ کدام نوع گازات مضره از فابریکه ها خارج میگردد و محیط زیست را آلوده میسازد؟

محیط زیست در مجموع جلب توجه جغرافیه دان ها را بخود معطوف ساخته و مطالعات امروزی درین باره نشان می دهد که ایجاد کارخانه ها در سطح وسیع باعث آلوده گی هوا، زمین و آبهای جاری و تحت الارضی گردیده است.

انقلاب صنعتی از اروپا آغاز گردید. که مهد آن کشور انگلستان بود و از آنجا به سایر کشورهای اروپایی انتشار یافت و در امریکای شمالی مخصوصاً در ایالات متحده امریکا به حد وسیع

توسعه یافت، فابریکه های موثر سازی، کشتی سازی، طیاره سازی و صدها نوع فابریکه در زمینه های دیگر آغاز بکار نمود.

کشورهای آسیای؛ مانند: جاپان، چین، هند و غیره به تأسیسات کارخانه های مختلف پرداختند و در اکثر کشورهای دیگر مانند قاره افریقا و استرالیا نیز فابریکه های بزرگ در بخش های خاص تأسیس گردید، همه تأسیسات به آلوده گی محیط زیست مشکلات بزرگ را ایجاد نموده است مانند تولیدات گازات زهرناک کاربن دای اکساید (CO_2)، گاز متان (CH_4) گاز کلوروفلورو کاربن (CFC)، نیتروجن دای اکساید (NO_2)، بخارات آب و آیون های ذرات اتمی و غیره داخل هوا میگردد که خواص فزیک و کیمیایی هوا را تغییر می دهد.

مجموعاً گازات مضره که از فابریکه ها خارج میگرددند، بعضاً صعود نموده هوا را آلوده میسازد؛ مثلاً: گاز کلورو فلورو کاربن (C.F.C (Choloro Fluoro Carbon از فابریکه ها و منابع سرد کننده خارج میگردد که در طبقات بالای هوا در قشر اوزون با مرکبات کیمیایی تعامل کرده باعث تخریش طبقه اوزون شده و بالاخره باعث گرم شدن زمین میگردد. گازات مضره مجموعاً باعث آلوده گی هوا گردیده حیات را بخطر مواجه میسازد که در نتیجه باعث بمیان آمدن امراض گوناگون میگردد.

همچنان فابریکه های اتمی (Radio Active Waster) باعث ایجاد مشکلات ذیل میگردد:

- تشعشعات اتمی در ساحت یک کیلومتر مربع ماحول خود را تخریب میسازد.
- بالای زراعت، کشت و کار اثرات منفی دارد.
- داخل جو فضا میگردد.
- حیوان، انسان و نبات را به مرگ تهدید میکند.
- انفجار اتمی چرنوبل که ساحت وسیع را از بین برده، مثال برجسته این مطلب است.
- باعث تولید گاز کاربن دای اوکساید CO_2 میگردد.
- سرطان های جلدی را بار می آورد.
- تأسیسات و مواد غذایی را متأثر میسازد.

تأثیرات ناگوار فابریکه ها و کارخانه های صنعتی نه تنها در زمین بلکه در فضا و ابحار نیز قابل احساس است، تأثیرات ناگوار فابریکه ها، اتموسفیر زمین را نیز آلوده می سازد. دریاهایی که در جوار فابریکه ها جریان دارد نیز از مواد اضافی فابریکه ها متاثر میگردد. مواد فاضله اتمی نیز آب ابحار را آلوده می سازد، انتشار نفت از کشتی های نفت کش در ابحار تأثیر منفی در آب ابحار و حیات بحری وارد میکند.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان در صنف به گروه های مناسب تقسیم شوند، هر گروه دربارهٔ اضرار فابریکه ها فکر نموده، اثرات ناگوار دستگاه اتمی را توضیح و آن را نماینده گروه به همصنفان ارایه نمایند.

سؤال ها:

جواب صحیح را تشخیص کنید:

- ۱- یکی از کشورهای ذیل مهد انقلاب صنعتی است.
الف. جرمنی ب. انگلستان ج. فرانسه د. ایتالیا
- ۲- دستگاه اتمی مولد برق چرنوبل به کدام کشور ذیل تعلق دارد.
الف. اکراین ب. قزاقستان ج. ترکمنستان د. ارمنستان
- ۳- گاز مضره کلور فلور کاربن کدام اثرات منفی دارند.

- الف. طبقه اوزون را تخریش میکند . ب. برای حیات مفید میباشد.
ج. برای تنفس مفید است . د. تنها برای نباتات مفید است.
مختصراً جواب دهید:

- ۱- کدام گازات محیط زیست را آلوده میسازد؟
۲- گازات مضره فابریکات بیشتر سبب کدام امراض می گردد؟
۳- تاسیسات فابریکه های اتمی باعث ایجاد کدام مشکلات می گردد؟

فعالیت خارج از صنف:

لست گازات مضر را که در آشپزخانه (پخت و پز) موجود است بنویسید و اثرات نادرست آن ها را در باره حیات انسان واضح سازید .

درباره آلوده گی محل زیست تان فکر نموده اید و اضرار زباله های صنعتی را می دانید؟

۱-زباله های فزیکي یا Physical State: که شامل اجزای ذیل میباشد: زباله های خانگی، زباله های شهری، آبهای گندیده و امثال آن .

۲- زباله های کیمیای حیاتی و Biochemical: مانند کاربن، ترکیب اوکساید های کاربن، نایتروجن اوکساید ، کلوراید های عضوی و غیره .

۳-سکتور های خدماتی: که شامل وسایط نقلیه زمینی، هوایی و بحری میشود.

۴-زباله های مواد غذایی: نان یزی و طباحی.

۵-زباله های شهری: که معمولاً از مواد گندیده آن گاز متان تولید میشود.

۶- منابع تولیدی اتمومی: که ترکیبات ایون های اتمی هوا را آلوده میسازد.

۷- تولیدات صنعتی: که گاز کلورو فلورو کاربن (C.F.C) از آن تولید میشود.

زباله ها معمولاً در اثر تعاملات شیمیایی و فیزیکی خواص اصلی محیط را تغییر میدهد و این تغییرات در خشکه و آب و هوا تاثیرات ناگوار دارد. که در فضا به طبقه اوزون صدمه رسانیده و شعاع ماورای بنفش مستقیماً به زمین نفوذ می کند که بالای صحت انسانها و دیگر موجودات حیه و تغییرات آب و هوای کره زمین تاثیر منفی بجا می گذارد.

موجودیت زباله ها بزرگترین مشکل برای عالم بشریت است که حیات تمام اجسام حیه را تهدید میکند. محیط زیست انسان در حالات کنونی غیر صحی شده و باعث ایجاد مشکلات بزرگ گردیده است. از طرف دیگر زباله های صنعتی ابحار را آلوده ساخته حیواناتی را که در ابحار و دریا زیست دارند متضرر میسازد؛ مانند: دریا های تایمز Thames و راین در اروپا. فابریکه های صنعتی و شیمیایی که در جوار این دو دریا قرار دارند، مواد اضافی آن فابریکه ها به دریا ریخته میحط زیست حیوانات بحری را کثیف و آلوده می سازد.

دریای راین از منبع تامصب ۱۳۰۰ کیلومتر فاصله را طی میکند این دریا از کشور سویس سرچشمه گرفته و از کشورهای فرانسه، آلمان و هالند عبور نموده به بحیره شمال می ریزد. وزباله های

پاکسازی آلودگی نفتی از ساحل الاسکا

صنایع فلزی و کیمیایی زیادی را به بحر انتقال می‌دهد.

ابحار ذریعه زباله های اتومی و نفتی آلوده می شود که باعث نابودی حیوانات بحری میگردد.

بشر شاهد بسیار آلوده گی های نفتی در

ابحار بوده که در ایالات متحده امریکا

۷۰۰۰ واقعه را ثبت نموده اند.

حوزه دریای راین و مراکز صنعتی اطراف آن

همچنان در بسا نقاط دیگر نیز تانکر های نفت کش در اثر عارضه تخنیکی در وقت انتقال آب

بحرها را آلوده می سازد. استخراج نفت از کف ابحار نیز آلودگی را افزایش داده است .

بناءً انکشاف صنعتی در کره زمین اگر از یک طرف برای بشر مفید است، بهمان اندازه زمین،

بحر و هوا را آلوده ساخته است که نمونه های مهم آن را قبلاً ذکر نمودیم. یعنی زباله ها ناشی از

فعالیت های انسانی باعث ایجاد مشکلات زیاد در تمام جهان گردیده است که تا اکنون ما به این

مشکلات دست و پنجه نرم می کنیم.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شده درباره تاسیسات فابریکه ها و اضرار آن در محیط زیست بحث نموده و نتیجه بحث را نماینده گروه به همصنفان بیان کند.

سؤال ها:

جمله ذیل را تکمیل کنید:

۱- زباله های صنعتی بزرگ ترین () برای عالم بشریت است.

جواب صحیح را انتخاب نمایید:

۲- کدام دریا های اروپایی بیشتر آلوده میباشد:

الف. راین ب. تایمز ج. دنیوب د. الف و ب صحیح است

مختصراً جواب دهید:

۳- چرا موجودیت فابریکه ها در داخل شهر ها مضر است؟

۴- زباله چیست تعریف کنید.

۵- در کدام کشورهای جهان زباله های صنعتی بیشتر میباشد؟

۶- محیط زیست حیوانات بحری را کدام زباله ها تهدید می کنند.

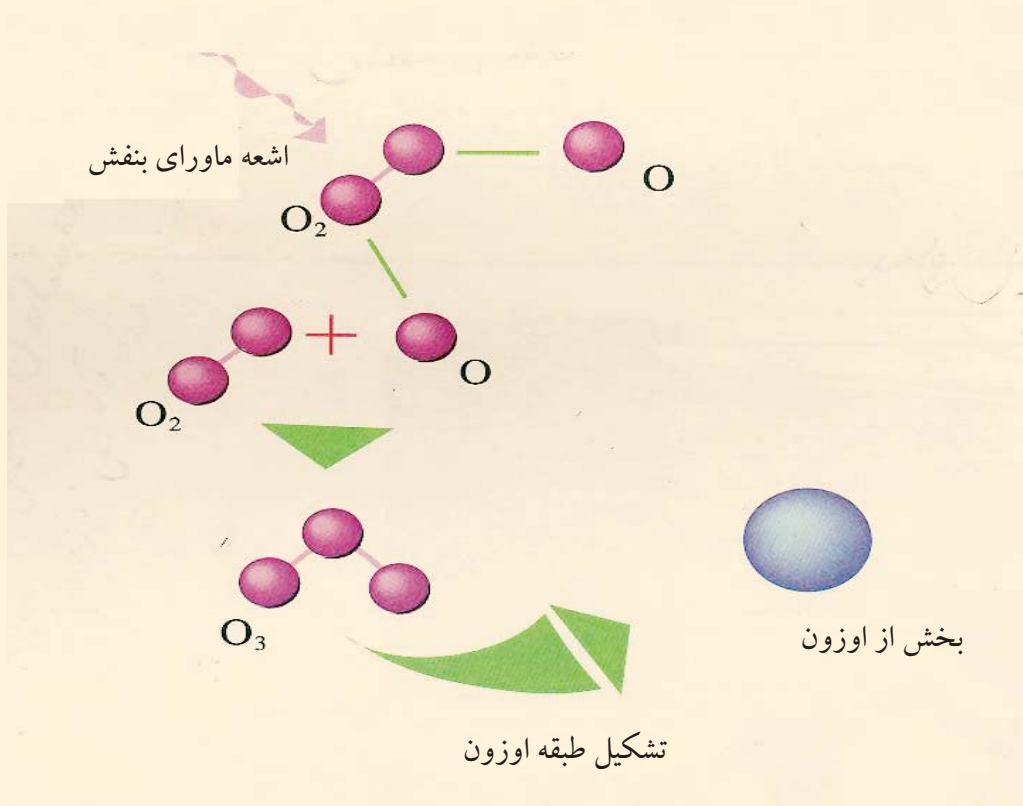
فعالیت خارج از صنف:

درباره محیط زیست معلومات داده و عوامل مضره زباله ها را بنویسید و در صنف ارائه نمایید.

۳، ۸ - خطرات نازک شدن طبقه اوزون

آیا به کلمه طبقه اوزون آشنایی دارید؟

طبقه اوزن (O₃) بالای طبقه تروپوسفر به ارتفاع (۱۵) کیلومتر از سطح بحر بمثابة یک مانع در برابر اشعه ماورای بنفش Layer Ultraviolet یا (UL) عمل میکند. این اشعه ممکن است باعث سرطان جلدی و نابینایی چشم و همچنان کاهش محصولات زراعتی و از بین رفتن ماهی های ابحار و عملیه ترکیب نوری فوتوسنتیز که برای زنده گی ضروری است شود.

اشعه ماورای بنفش به سه قسم میباشد.

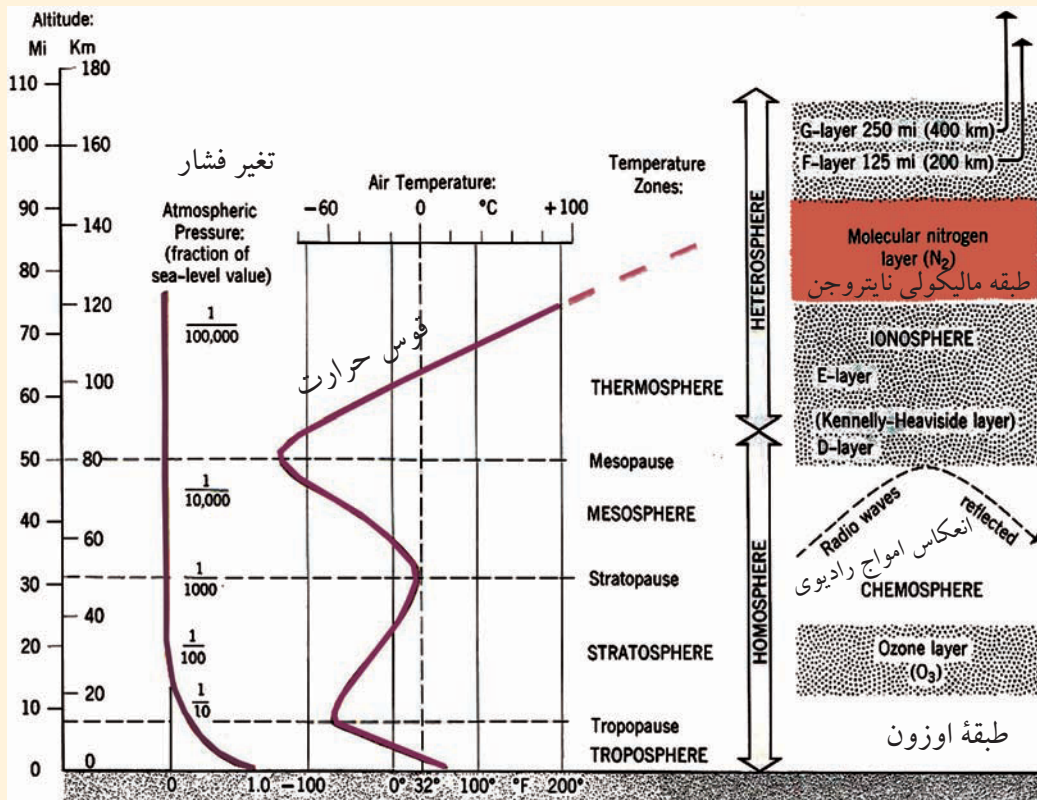
۱- اشعه ماورای بنفش (UV-C):

که طول موج آن از (۲۰۰ تا ۲۸۰) نانومتر میباشد (که یک میکرون مساوی به ۱۰۰۰ نانومتر و یک میلیون نانو متر مساوی است به یک ملی متر.)

تأثیر این اشعه بالای زمین و باشنده گان آن خیلی خوب و عالی بوده که زمین را از خطرات اشعه ماورای بنفش محافظه میکند، بخصوص آن عده زنده جانمایی که انسان به آن ضرورت دارد و برای انسان در تولید غذا مفید میباشند.

هرگاه قشر اوزون بکلی تخریش گردد اشعه (UV-C) بازهم وظیفه خود را بدرستی انجام می دهد یعنی تخریش طبقه اوزون بالای اشعه (UV-C) و وظایف آن هیچ نوع تاثیر ندارد.
۲- اشعه ماورای بنفش (UV-A):

طول موج آن (۲۸۰ - ۳۲۰) نانومتر میباشد و آن را اشعه فعال نیز می گویند که همیشه حیات را بمرور زمان در مدت دراز تخریب میکند یعنی برای باشنده گان زمین خطرناک میباشد و اثرات آن فوری نبوده بلکه بگذشت زمان تاثیرات منفی آن خطرناک می باشد.

۳- اشعه ماورای بنفش (UV-B): طول موج آن (۳۲۰-۴۰۰) نانومتر میباشد و این اشعه به تمام باشنده گان روی زمین مضر بوده و حیات انسان و سایر موجودات حیه را تهدید بمرگ میکند. طوریکه قبلاً گفته شد باعث کوری چشم و سرطان جلد نیز میگردد.

زمین بحیث خانه مشترک و محل زیست تمام موجودات حیه بوده ، باید از تمام آلوده گی ها محفوظ باشد . موجودیت گازات مفیده اوزون درطبقه تروپوسفر Troposphere که (۱۱) کیلومتر ضخامت دارد جابجا شده و کره زمین را احاطه کرده است..

گاز نایتروجن و اوکسیجن مستقیماً بالای حیات اثر دارد، گذشته از آن ترکیب دسته جمعی آن طبقه تروپوسفر Troposphere را از اشعه تحت سرخ و ماورای بنفش حفاظت می نماید.

طبقه اوزون (O_3) طبقه حایل است میان تشعشعات نور آفتاب و طبقه تروپوسفر Troposphere سطح زمین ، که زمینه هر گونه فعالیت های حیاتی را برای انسان، حیوان و نبات و سایر موجودات فراهم میسازد و طبقه کره حیاتی یا بایوسفر (Biosphere) را تمثیل می کند؛ بناءً نازک شدن طبقه اوزون (O_3) ویا تخریش آن حیات را در کره زمین تهدید میکند..

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند روی موضوعات ذیل باهم بحث کنند و نتیجه بحث را سر گروه به همصنفان ارایه نماید.

۱- طبقه اوزون چه اهمیت حیاتی دارد؟

۲- اشعه UV-C ماورای بنفش چه اهمیت دارد؟

۳- اشعه UV-B ماورای بنفش چه خصوصیت دارد؟

۴- ضرر اشعه UV-A ماورای بنفش را واضح سازید؟

سؤال‌ها:

مختصراً جواب دهید:

۱- کدام اشعه ماورای بنفش باعث سرطان جلدی و کوری چشم می‌گردد؟

۲- بایوسفیر چه معنی دارد؟

جواب صحیح را تشخیص کنید.

۳- خصوصیت اشعه ماورای بنفش (UV-C) چیست؟

الف. حیات زنده جان‌ها را تامین می‌کند. ب. بالای حیات در سطح زمین تاثیر ناگوار دارد

ج. هیچ نوع تاثیر ندارد. د. باعث سرطان جلدی می‌گردد

۴- اشعه ماورای بنفش (UV-B)

الف. اشعه مفید سطح زمین است ب. هیچ اثر ندارد.

ج. اثرات منفی دارد. د. برای حیات روی سطح زمین مضر است

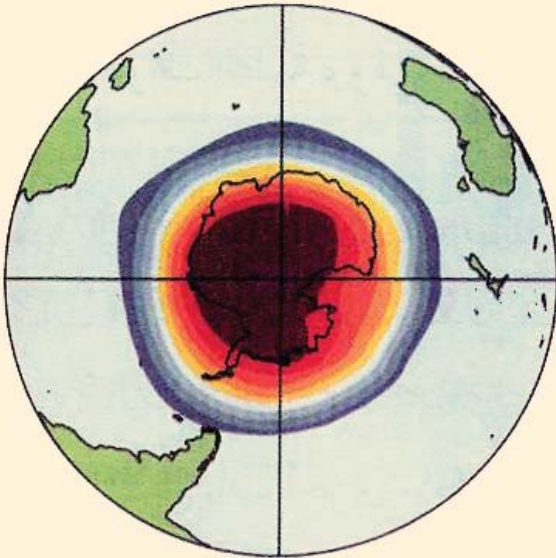
فعالیت خارج از صنف:

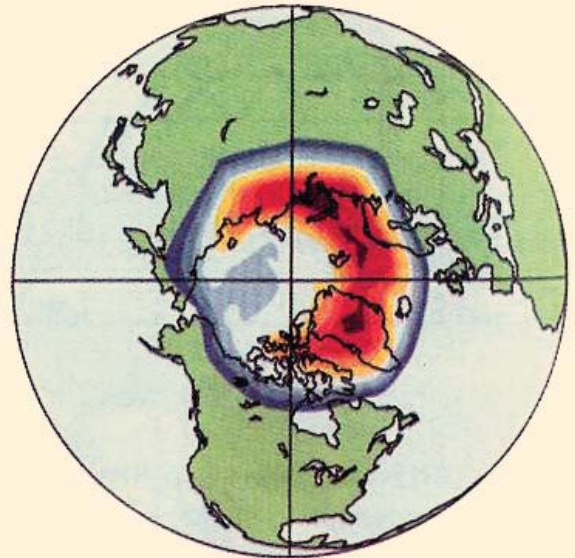
با استفاده از کتابخانه و اینترنت تحت عنوان اهمیت طبقه اوزون، معلومات را جمع آوری و در ساعت آینده جغرافیه به همصنفان ارائه کنید.

الف - تخریش طبقه اوزون

قطب جنوبی

قطب شمالی

تخریش طبقه اوزون

طبقه اوزون (O_3) برای ادامه حیات در کره زمین چه ارزش دارد؟

مطالعات جدید فضایی و طبقات هوا که توسط ریموت سنسنگ (Remote Sensing) صورت گرفته است، جغرافیا دان ها دریافتند که قشر محافظه یی سطح زمین (توسط افزایش گاز های گلخانه ای) در قطب جنوب تخریش شده است. طبقه اوزون که حیات انسان ها را از تابش ماورای بنفش آفتاب نگاه میدارد موجودیت آن لازم و ضروریست.

طوریکه در درس گذشته درین باره بحث گردید، طبقه اوزون (O_3) قشر محافظه یی اتموسفر Atmosphere برای اجسام حیه از تشعشعات اشعه ماورای بنفش آفتاب است. در سال ۱۹۷۴ م بعضی از دانشمندان دریافتند که گازات گلخانه ای مانند (کاربن دای اوکساید، گازمتان، اکسایدنایتروجن و کلوروفلوروکاربن C.F.C باعث تخریش طبقه اوزون (O_3) می

شود.

تولید گاز C.F.C از دستگاه های سرد کننده Air-condition مانند فریزر ، ایر کنديشن یا ماشین سرد کننده وغيره در فضا نفوذ می نماید . این گاز به سبب تعاملات سنگین نمی تواند در سطح پائین اتموسفیر تعامل نماید ، ازین رو وقتی گازات مذکور در طبقه (O₃) صعود میکند، تعامل کیمیایی نموده سبب تخریش طبقه اوزون (O₃) میگردد.

همچنان دانشمندان در سال ۱۹۸۷ دریافتند که ۵۰٪ قشر اوزون در قطب جنوب تخریش (Deplete) گردیده و از ضخامت اصلی آن کاسته شده که هیچگاه دانشمندان به این اندازه زیاد از تخریشات طبقه (O₃) پیش بینی نمی کردند، ازین رو دانشمندان در سال ۱۹۹۵ م در مونتریا ل کشور کانادا دورهم جمع شدند تا از تخریشات بیشتر طبقه (O₃) جلوگیری نموده و این واقعه را به گوش جهانیان برسانند؛ بناءً در این جلسه بزرگ علمی تصمیم گرفتند تا جلو تخریشات بیشتر طبقه اوزون قطب جنوب را بگیرند و هرچه عاجل تر آن را ترمیم کنند تا از تولید بیشتر گاز C.F.C جلوگیری شود، اما متاسفانه تمام کشورهای شرکت کننده به فیصله (مونتریا ل) عمل نه نمودند بالاخره نماینده گان (۱۲۴) کشور جهان در شهر لندن دورهم جمع شدند و درباره خطرات بیشتر گاز (C.F.C) و تولید آن بحث نموده و بصورت قاطعانه تصمیم گرفتند تا با پیروی از جلسه مونتریا ل یک بار دیگر در جلسه لندن از تولیدات گازات گلخانه یی (C.F.C) بصورت جدی و حتمی جلوگیری صورت گیرد.

در سال (۱۹۹۸) م دریافتند که سوراخ بزرگ در فضای قطب جنوب بمساحت ۲۶ میلیون کیلومتر مربع یا معادل به مساحت امریکای شمالی میباشد، Van Alan دانشمند چینیایی به کشف واقعه فوق نایل گردید.

در سال (۱۹۹۹ - ۲۰۰۱) م دانشمندان امریکایی در انجمن NOAA و ناسا NASA مرکز تحقیقات فضایی ایالات متحده امریکا دریافتند که کشفیات Van Alan بصورت واقعی درست بوده در سال ۲۰۰۳ م مساحت تخریش طبقه اوزون به اندازه ۲۸ میلیون کیلومتر مربع توسعه یافته است. دانشمندان در پی آن شدند تا بصورت عاجل از تخریشات (O₃) جلوگیری شود، بالاخره توانستند جلو تخریش طبقه اوزون را در قطب جنوب بگیرند. زیرا تخریش طبقه اوزون (O₃)

باعث عوامل ذیل در کره زمین گردیده است:

- گرم شدن زمین نظر به سال های قبل.
- ذوب شدن یخچالها در کره زمین.
- بالا آمدن سطح ابحار.
- بمیان آمدن خشک سالی و کمبود محصولات زراعتی در زمین.

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند، درباره ارزش قشر اوزون برای حیات در سطح زمین و در صورت تخریش اوزون عوامل ناشی از آن در کره زمین بحث کنند و نتیجه بحث شانرا نماینده گروه به همصنفان بیان نماید و معلم صاحب نتیجه بحث را با معلومات خویش جمع بندی کند.

سؤال ها:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- درباره طبقه اوزون (O_2) بطور مختصر معلومات دهید؟
- ۲- گاز کلوروفلورو کاربن C.F.C در کدام صنایع مورد استفاده می باشد و برای طبقه اوزون چه ضرر دارد؟
- ۳- چرا طبقه اوزون تخریش می گردد؟
جملات ذیل را تکمیل کنید:

۵- در جلسه لندن در سال ۱۹۹۵م تصمیم گرفته شد که جلو تولید گازهای و گرفته شود.

۶- در ۱۹۹۸ عالم چینیایی دریافت که سوراخ طبقه اوزون به کیلومتر مربع رسیده است.

فعالیت خارج از صنف:

از کتابخانه مکتب، مجلات و غیره منابع راجع به گازات گلخانه یی و عوامل ناشی از آن چند سطر بنویسید و در ساعت آینده مضمون جغرافیه به همصنفان ارائه کنید.

۴،۸- قطع جنگلات

آیا میدانید که موجودیت جنگلات برای موجودات حیه چه ارزش دارد؟

جنگلات و نشو و نمای طبیعی آن از نعمت های خداوندی است که برای انسان ها ارزانی نموده است. جنگلات به زیبایی و سرسبزی کره زمین رونق خوب صحتی و اقلیمی بخشیده است؛ زیرا موجودیت جنگلات در تصفیه هوا که ما از آن تنفس میکنیم نقش خاص دارد و گازات مضره؛ مانند کاربن دای اکساید را جذب نموده و اوکسیجن را آزاد میسازد. اوکسیجن ماده حیاتیست که آن را تنفس میکنیم.

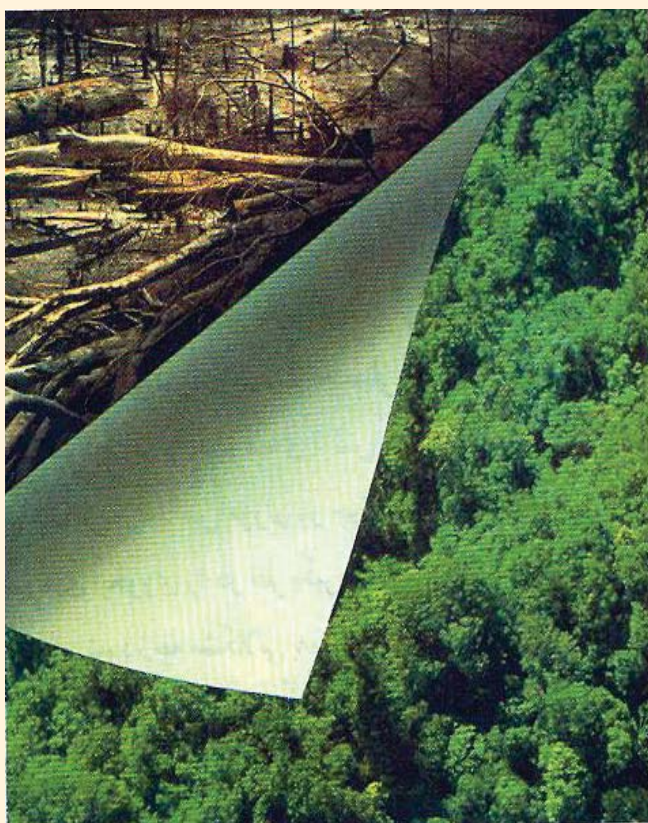
جنگلات برای برقراری نظم طبیعت و حفظ شرایط مطلوب زیست و جلوگیری از گرم شدن کره زمین سرنوشت ساز است؛ همچنان جنگلات در اثر عمل فوتوسنتز photosynthesis نباتات آب و نمک ها را توسط ریشه جذب نموده و به برگ ها انتقال میدهد و برگها کاربن دای

اکساید را از هوا جذب نموده و به اثر تابش نور آفتاب کاربو هایدرید ها را تولید می نماید و در روز اوکسیجن را ازاد می سازد که برای تنفس موجودات حیه ارزش حیاتی دارد و بر عکس در شب کاربن دای اکساید را خارج و اوکسیجن را می گیرد یعنی توازن گاز کاربن دای اکساید و اوکسیجن را تنظیم می کند . همچنین مقدار زیاد گرد و خاک آتموسفیر را جذب می کند .

موجودیت جنگلات در حیات بشر فواید دیگر را نیز دارا میباشد:

- میوه درخت ها اکثراً غذای عده زیادی از انسانها را تشکیل میدهد.

- چوب درخت ها در ساختمان، تهیه لوازم منزل و کاغذ مورد استعمال قرار میگیرد.

نابودی جنگلات نابودی زنده گی است

- سایه درختان انسان را از گرمای شدید محافظت میکند.

- جنگل ها از بروز سیلاب ها

جلوگیری میکند، زیرا ریزش باران

به روی برگها و شاخها از سرعت

باران می کاهد و ریشه درخت ها

از فرسایش خاک جلوگیری می

نماید، خاک جنگل هم پوشیده از

شاخ و برگ گیاهان است که آب

را جذب کرده و جویبارهای مملو

با آب را بوجود آورد.

- از حاصلات جنگل برای تهیه

ادویه استفاده می شود.

- از حاصلات جنگلات در صنعت

استفاده می شود.

- جنگل ها محلات مناسب برای تفریح و گشت و گذار میباشد.

- درختان از سروصدای موترها، فابریکه ها و طیارات می کاهد.

- محیط زیست حیات وحش را می سازد.

در اکثر مناطق جهان برای بدست آوردن مواد غذایی ، وسایل خانه ، مواد سوخت و بسیاری از نیازمندیهای دیگر خود ، از قطع جنگلات استفاده میکنند. در طول دهه ۱۹۸۰م در بسیاری از نواحی جهان قطع و نابودی جنگل را شاهد بوده ایم. طبق احصائیه، تنها در نواحی استوایی و همه ساله ۱۰۵ میلیون هکتار زمین از مساحت جنگلات کاسته می شود .

قطع جنگلات در کره زمین بجای اینکه نتیجه مفید دهد برخلاف اثرات نامطلوب داشته و باعث برهم خوردن اقلیم می گردد؛ زیرا ازدیاد نفوس و انکشاف بیشتر صنعت و فابریکه ها ساحه جنگلات را در کشورهای اروپایی، امریکایی، افریقایی، آسیا و اوقیانوسیه قسماً محدود ساخته است. در این اواخر سازمان سبز در ملل متحد ایجاد و حامیان آن مانع قطع جنگلات شد، اما تا حال موفق تخریب جنگلات در نیم کره شمالی و جنوبی یکسان است. قطع نشده اند ، جنگلات در اکثر کشورهای جهان به ملاحظه می رسد که قسماً به اثر آتش سوزی ها و قسماً به اثر قطع کردن به منظور صنایع صورت می گیرد و بخشی از منابع خود را از دست داده و در نتیجه مرحله صحرائی شدن را سریع میسازد.

- عوامل ذیل برای از بین بردن جنگلات نقش زیاد دارد:

۱- خانه سازی و انکشاف صنعتی در جهان

۲- تبدیل منطقه جنگلی به زمین زراعتی

۳- آتش سوزی

فعالیت داخل صنف:

شاگردان به گروه های مناسب تقسیم شوند بخشی از گروه ها درباره مفیدیت موجودیت جنگلات و بخشی دیگر درباره ضررهای قطع جنگلات با یک دیگر بحث نموده و نتیجه آن را

نماینده گروه به همصنفان بیان کند.

سوالات:

مختصراً جواب دهید:

- ۱- عمل فوتوسنتز در تصفیه هوا چه تاثیر دارد؟
- ۲- از جنگلات چه استفاده اقتصادی ممکن است؟
- ۳- از بین رفتن جنگلات چه تاثیر به محیط زیست دارد؟
در جملات ذیل جواب صحیح را تشخیص کنید.
- ۴- جنگلات گرد و خاک اتموسفیر را جذب می کند.
- ۵- توازن اکسیجن و کاربن هوا را تنظیم می کند.
- ۶- قطع جنگلات برای حیات ما چندان مفید نیست.
- ۷- تخریب جنگلات در نیم کره شمالی و جنوبی یکسان میباشد.

فعالیت خارج از صنف:

بدقت تمام توجه نموده و قطع جنگلات را به رابطه حیات انسان تحلیل کنید و نتایج آن را در کتابچه های تان ثبت و ساعت آینده جغرافیه درباره آن در صنف بحث کنید.

اصطلاحات

آلوده گی: Pollution پروسه است که بطور مستقیم و غیر مستقیم در اثر آن قسمتی از محیط آلوده شده برای زنده گی نا مساعد و یا خطرناک میگردد.

آلوده گی معمولاً به اثر افزایش وجود یک یا چند عنصر در محیط مانند، دود و گازات در آب بحر در هوا و یا افزایش مواد نفتی در ابحار به اثر سوراخ شدن تانکرهای نفت کش، باران های اسیدی بوجود می آید.

اوکسیجن O_2 : گاز کیمیاییست که برای اجسام حیه مفید میباشد.

ایکولوجی Ecology: علمی است که رابطه انسان ، نباتات و حیوانات را با محیط طبیعی مورد مطالعه قرار می دهد.

اتموسفیر یا جو Atmosphere: هوایی که اطراف کره زمین را پوشانیده است . اتموسفیر دارای طبقات گوناگون و گازها و مواد مختلف است . عناصر موجود در جو عبارت اند از O_2 , CO_2

N_2 ، هیلیم He ، متان CH_4 و کرپتون Kr.

۱- تروپوسفیر Troposphere ۰ - ۱۲ کیلومتر

۲- استراتوسفیر Stratosphere ۱۲ - ۴۸ کیلومتر

۳- مزوسفیر Mezosphere ۴۸ - ۹۸ کیلومتر

۴- ترموسفیر Thermosphere ۹۸ - ۶۸۹

۵- اگزوسفیر Exosphere بیش از ۶۸۹ کیلومتر

اقلیم یا آب و هوا Climate: حالت متوسط آب و هوای زمین در مدت طولانی (۳۰-۴۰ سال) در محل معین است.

اقمار مصنوعی Satellite: عصری ترین وسیله تکنالوژی جدید است که بمطالعات زمین و سیارات می پردازد.

- انفجار نفوس: افزایش بسیار سریع نفوس در کشورهای عقب مانده تقلیل سطح و فیات و نگهداشت سطح بلند تولدات را علمای غرب بنام انفجار نفوس یا د نموده اند.

اسناد تحقیقی و رسمی Document

انترنت Internet: سیستم تنظیم شده است که منبع سریع انتقال اطلاعات و پیام های تجارتي، صنعتی، رسمی و تحقیقی بوده و جدید ترین سیستم انتقال اطلاعات ذریعه کمپیوتر و شبکه انترنت می باشد .

ایمل - E-mail: پست الکترونیکی .

ارتباطات جمعی Telecommunication مانند (رادار، تلفون، موبایل، انترنت و سیستم های ماهواره وغیره).

باطلافاها: سرزمین پست که از رطوبت اشباع شده و معمولاً بته ها در آن روئیده باشد برخلاف دند آب از آب پوشیده نیست.

- تراکم نفوس: در یک ساحه معین تعداد باشنده گان آنرا گویند .

$$\frac{\text{مجموع نفوس یک منطقه}}{\text{مجموع مساحت منطقه}} = \text{حدوسط تراکم نفوس یک ناحیه}$$

- ترانزیت از کلمه Traitus گرفته شده و معنای آن گذشتن است یعنی بین کشورها و نواحی از یک استیشن به استیشن دیگر انتقال اموال و مسافرین می باشد.

- تولدات Birth Rate: در یک جامعه (شهر، منطقه و کشور) سرعت تولدات اطفال را در طول یکسال در هر هزار فرد تعیین می کردند.

$$\frac{\text{تعداد تولدات}}{\text{هزار نفر باشنده}} = \text{سرعت تولدات در یکسال}$$

پست Post یا وسیله انتقال مراسلات و پارسل است.

Globalization یا جهانی شدن.

- حرکت میخانیکی نفوس: مهاجرت ها یی که به خارج کشور به اثر عوامل سیاسی، اقتصادی،

مذهبی و غیره صورت می گیرد. مهاجرت های داخلی باعث تمرکز دوباره نفوس میگردد، در تعداد نفوس تاثیر ندارد؛ اما مهاجرت خارجی بر تعداد نفوس تاثیر مهم دارد. اگر مهاجرت ها از خارج به داخل کشور نسبت به مهاجرت های که از داخل به خارج کشور صورت میگیرد بیشتر باشد. افزایش میخانیکی نفوس صورت گرفته است.

دوران آبی Hydro cycle: سایکل یا دوران آبی است که توسط عملیۀ تبخیر آب بحر بشکل بخار صعود کرده و در اثر سرد شدن دوباره بشکل باران فرود می آید و از مجرای دریا ها به بحر می ریزد.

- دیموگرافی: از کلمه یونانی دموس Demos (مردم) و گرافی Graph یا ترسیم ترکیب شده است. و عبارت است از مطالعه طبیعی نفوس، هجرت، جنس، عمر، کسب و کار و غیره مشخصات نفوس می باشد.

- رشد طبیعی نفوس: به دو عامل مرگ و میر و تولدات ارتباط دارد. بمنظور محاسبه رشد طبیعی نفوس در یک ناحیه و یا یک کشور باید رشد و اندازه تولدات و وفیات را در سال مورد نظر محاسبه نموده و نتیجه را به فیصدی اعلان نمود.

$$\text{رشد طبیعی نفوس} = \frac{\text{تعداد تولدات} - \text{تعداد وفیات}}{\text{مجموع کامل نفوس}}$$

Remote Sensing: تکنالوژی عصری حال حاضر است که معلومات را از راه دور می دهد.

زباله Waster: تفاله، مواد پس مانده فابریکه ها و مواد پس مانده صنعتی.

ستاره شناسی یا Astronomy: علم تحقیقی درباره خورشید ویا ستاره گان و سیارات دیگر اجرام سماوی را نجوم می گویند.

سرازیر یا نشیبی Slope: آنچه که دارای نشیب است، سطح مایل، سرازیب دار به پایین، مقابل بالایی.

سلولر Cellular وسیله مخابرات جدید است که مناطق خورد یا بزرگ را تحت پوشش مخابراته

بی قرار میدهد.

شاهراه High way: راه های عمومی ترانسپورت زمینی.

علوم طبیعی. Natural Science

فکس (Fax): ساختمان تخنیکی است که ذریعه آن اطلاعات و اسناد Document اقتصادی، تجارتي و دفتری و تحقیقی را بفواصل دور و نزدیک و در مدت کوتاه از محلی به محلی انتقال میدهد.

قشر اوزون(O₃): قشر محافظه یی زمین است که در بالای طبقه تروپوسفر موقعیت دارد و زمین را از اشعه ماورای بنفش حفاظت می کند.

مگنتوسفر Magnetosphere: عبارت از کره مقناطیسی است در اطراف زمین.

مهاجرت Emigration تغییر مسکن از یک محل به محل دیگر اگر این مهاجرت در داخل کشور باشد بنام Immigration یاد می شود اگر این تغییر دادن محل از یک کشور به کشور دیگر باشد بنام Immigration. این مهاجرت بخشی از مهاجرت بین المللی است..

– مهاجرت داخلی: مهاجرت های که به شکل دائمی، فصلی یا موقتی بین قسمت های داخلی یک کشور صورت می گیرد.

– مهاجرت خارجی: نوع مهاجرتی که افراد از یک کشور به کشور دیگر می روند تا از شرایط یا زمینه های مختلف فعالیت های اجتماعی کشور مقصود استفاده کنند.

– مهاجرت دائمی: نوع مهاجرتی که قصد بازگشت به محل اولیه زنده گی خود را نداشته باشد.

– مهاجرت موقت: نوع مهاجرت که مهاجران قصد بازگشت به محل اولیه زنده گی خود را دارند، مهاجران کارگران فصلی و قبایل کوچی می باشند.

– مهاجرت اجباری: نوع مهاجرتی که با میل و رضای مهاجرین انجام نمی شود مانند مهاجرت در اثر جنگ ها و آفات طبیعی.

میدیا Media: اطلاعات جمعی که شامل تلویزیون، رادیو و نشرات مطبوع و غیره میباشد.

– نفوس فعال اقتصادی: به تعداد نفوس یک کشور گفته میشود که در فعالیت های ساحه های

تولیدی و غیر تولیدی اقتصادی مصروف هستند.

ناسا NASA: مؤسسه تحقیقاتی فضایی ایالات متحده آمریکا .

کلوروفلوروکاربن (C.F.C): مخفف گاز کلورو فلورو کرین است.

گازات: یکی از حالت ماده است که در طبیعت دیده می شود، مثلاً آب در حالت جامد ، بشکل یخ بر حالت مایع بشکل آب و حالت تبخیر بحالت گاز دیده می شود.

کراوند پوزیشننگ ستیشن: جی، پی، اس، GPS:

هایدروسفر Hydrosphere کره مایع را گویند که زمین توسط ابحار و سایر عناصر مایع احاطه شده است.

-وفیات: در یک جامعه (شهر، منطقه و کشور) سرعت تعداد وفیات در طول یکسال در هر هزار

باشنده تعیین میشود.
$$\text{سرعت وفیات در یکسال} = \frac{\text{تعداد افراد وفات شده}}{\text{فی هزار نفر باشنده}}$$

وسایط نقلیه Transportation: وسایلی است که برای انتقال امتعه تجارتهی و افراد بکار میرود.

یخچالها: عبارت از توده یخ هایی است در مناطق مرتفع کوهستانی و قطبین زمین .

(Interface Message Processor) (IMP) انتقال پیام از یک کمپیوتر به کمپیوتر دیگر.

